

קונטרס

אאלפך

חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך עמלק

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולחוסף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקישים: כוכביות [*]
< [#] סולמית
< [מספר שיעור] סולמית
[#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
ישלח בקשה במייל:
bilvavi231@gmail.com

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן ליצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך עמלק

עבודה

אוצר האותיות מחיית עמלק..... ז

מהשבה

אוצר האותיות הקדים שקליהן לשקליו..... יז

אוצר האותיות ערב רב - עמלק..... כח

אוצר האותיות מחיית עמלק מיד בכניסתם לארץ..... מ

אוצר האותיות עמלק - כנגד צורת אדם..... מז

אוצר האותיות עמלק הנמשל לזבוב..... נח

אוצר האותיות מלחמת עמלק - אש דת..... עה

סוגיות במחשבה עמלק..... פח

ר"א שיערים

צירוף ע-מ / ע-ל / ע-ק / מ-ל / מ-ק / ל-ק..... קיא

קבלה

בלבביפדיה קבלה עמלק..... קכא

מיזון ערכים בקבלה עמלק..... קכו

ארמית

מיזון ערכים בארמית עמלק - לעין..... קלא

ליקוטים

קלה.....

מדור
עבודה

אוצר האותיות
מחיית עמלק

אוצר האותיות

מחיית עמלק

נתבונן, התורה שבכתב עיקרה היא מצד הנותן-הקב"ה, הקב"ה כתב אותה קודם שנברא העולם - "אסתכל באורייתא וברא עלמא" - ומסרה לישראל בתורת 'כתב'. ה'כתב' שהיה לפני הקב"ה קודם שנברא העולם - כך מבואר בחז"ל (ירושלמי שקלים ו, א; תנחומא בראשית א') - היה "אש שחורה על גבי אש לבנה". כלומר, כתב קבוע ומיוסד שאינו תלוי בשום דבר זולתו. לעומת זאת התורה שבעל פה כל עניינה הוא בכך שהיא באה 'על-פה' - מפיהם של החכמים הלומדים אותה לאזני תלמידיהם, התורה נפסקת לפי מה שקבעו החכמים מקבלי התורה בעולם הזה - "לא בשמים הוא" (דברים ל, יב).

החילוק הגדול בין התורה שבכתב לתורה שבע"פ, הוא בכך שהתורה שבכתב שייכת לנותן בלבד, אין מציאות של התנגדות ושינוי בה, כלומר, לא שייך לפסוק להיפך ולשנות ממה שנכתב בתורה בפירוש. אבל התורה שבעל-פה כביכול שייכת למקבל, לחכם הלומד אותה, ולפיכך היא תלויה בשיקול הדעת, ביד חכמים ניתן כח הכרעה להכריע כפי דעתם, אפילו אם הקב"ה אומר הלכה כך, אנו פוסקים כדעת החכמים שבעולם הזה - "לא בשמים הוא".

שלוש בחינות במלחמת עמלק כנגד הנותן המקבל והאחדות ביניהם

כפי שהזכרנו, מלחמתו של עמלק נגד התורה מתחלקת לשלושה חלקים: א. נגד התורה שבכתב. ב. נגד התורה שבעל פה. ג.

שלוש בחינות במלחמת עמלק כנגד תורה שבכתב תורה שבעל פה והאחדות ביניהם

בגמרא בסוף מסכת מגילה (לא, א) מבואר שקריאת התורה הנקראת ביום הפורים היא פרשת "ויבוא עמלק" (שמות יז, ח-טז). השייכות המיוחדת שבין מעשה עמלק ליום הפורים מתבארת לפי מה שאמר חז"ל (אסתר רבה ח, ה) בפירוש לשון הכתוב (אסתר ד, ז) "ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו" - אמר להתך, לך אמור לה [לאסתר] בן בנו של 'קרהו' בא עליכם, הדא הוא דכתיב (דברים כה, יח) "אשר קרך בדרך". שרשו של המן הרשע הוא עמלק - "אשר קרך בדרך".

בפרשת "ויבוא עמלק" נאמר כך: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כֹּתֵב זאת זְכוּרֹן בְּסֵפֶר וְשִׁים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מָחָה אֶמְחָה אֶת זְכוּר עַמְלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם" (שמות יז, יד). הקב"ה מצוה את משה ציווי כפול: א. "כֹּתֵב זאת זְכוּרֹן בְּסֵפֶר". ב. "וְשִׁים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ". הציווי הראשון הוא בחינת תורה שבכתב - "כֹּתֵב זאת זְכוּרֹן בְּסֵפֶר", והציווי השני הוא בחינת תורה שבעל פה הנשמעת מפה לאוזן "וְשִׁים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ".

כפי שהדגשנו, פשוט הוא שאין הכוונה שיש כאן שני ציוויים נפרדים זה מזה, אלא הוא ציווי כפול, יש כאן אחדות בין התורה שבכתב לתורה שבע"פ. עמלק, והמן שהוא בן בנו של עמלק, עיקר מלחמתו בישראל היה בשלשה דברים: א. נגד התורה שבכתב. ב. נגד התורה שבע"פ. ג. בעיקר נגד האחדות שביניהם.

^א ע"פ מדרש תנחומא (בראשית א): כשברא הקב"ה את עולמו נתייעץ בתורה וברא את העולם שנאמר "לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה" (משלי ח, יד).

^ב ראה רש"י דברים (לג, ב) בפירוש הכתוב שם "מימינו אש דת למו".

^ג ראה רמב"ן בהקדמתו לפירוש התורה שהאריך בביאור הדברים.

^ד ראה ב"מ נט, ב.

מן התורה, לשון זו מורה לכאורה כי התורה מוחזקת בידיהם של ישראל, וכשידיהם רפות בהחזקתה היא נעזבת על ידם. מהי השייכות המיוחדת של ה'ידיים' ורפיונם להחזקת התורה ועזיבתה?

נראה לפרש כך, ידו של האדם מסמלת 'קבלה', 'המקבל' מקבל ב'ידי' את הדבר הניתן לו ממי שנתנו לו. כפי שהקדמנו, התורה שבעל פה שייכת ל'מקבל', ולפיכך משמעות הדבר כפי המושג לנו, שבני ישראל רפו ידיהם מן התורה שבעל פה, ובעקבות כך בא עמלק ונלחם בהם.

דבר זה מתבאר היטב לפי המעשה המובא בגמרא (קידושין סו, א) בינאי המלך שהרג את כל חכמי ישראל המסבים עמו בסעודה בעצת 'איש לץ לב רע ובליעל ואלעזר בן פועירה שמו', ינאי המלך טען בפניו: 'תורה מה תהא עליה?' ענה לו בן פועירה: 'תורה מונחת בקרן זוית כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד'. 'אמר רב נחמן בר יצחק: מיד נזרקה בו אפיקורסות, דהוה ליה למימר תינת תורה שבכתב, תורה שבעל פה מאי?'

רש"י שם (ד"ה מה) מפרש את המשא ומתן שהיה בין ינאי המלך לבן פועירה כך: 'מה תהא עליה' - 'שמה תשתכח, אמר לו, הרי ספר תורה כרוכה ומונחת בתוכה המצוות ולא ישתכחו'. כלומר, ינאי המלך למרות רשעותו הניכרת במעשה זה, חשש לשכחת התורה על ידי הריגת החכמים, אולם בן פועירה ענה כנגדו, שאע"פ שהחכמים - חכמי התורה - יומתו על ידו, התורה עצמה - תורה שבכתב - עומדת ומונחת בקרן זוית ולא תשתכח. על כך טען רב נחמן בר יצחק, שיש בזה משום אפיקורסות, שהרי למרות שהתורה שבכתב מונחת בארון, תורה שבעל פה התלויה בחכמים מקבלי התורה תבטל בעקבות הריגת החכמים, ו'מה תהא עליה'?

לפי זה מובן מדוע המונח 'ריפיון ידיים' שייך יותר כלפי התורה שבעל פה ופחות כלפי תורה

נגד האחדות בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה. כהקבלה לדבר זה נוסיף עתה כי מלחמה משולשת זו מכוונת בעומקה כנגד שלש ישויות בהן נלחם עמלק. א. נגד הקב"ה נותן התורה. ב. נגד ישראל מקבלי התורה. ג. נגד האחדות שבין הקב"ה נותן התורה לישראל מקבלי התורה.

חלוקה זו עולה ביסודה מתוך העיון בשתי הפרשיות העוסקות במלחמת עמלק. בפרשת מלחמת עמלק - "ויבא עמלק" - נראה כי הלוחם ומוחה את עמלק הוא הקב"ה בכבודו ובעצמו - "כִּי מָחָה אֶמְחָה אֶת זֶכֶר עֲמֹלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם" (שמות יז, יד). מאידך בפרשת מצות מחיית עמלק (דברים כה, יז-יט) כתוב שישאל הם המצווים במלחמה זו - "תִּמְחָה אֶת זֶכֶר עֲמֹלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח (שם פסוק יט). נשאלת השאלה מיהו הלוחם בעמלק? הקב"ה או ישראל? נראה לכאורה, כי מלחמה זו היא מלחמה משולשת: "מִלְחָמָה לְה' בְּעֲמֹלֶק", מלחמה לישראל בעמלק, ומלחמה על ידי אחדות שבין הקב"ה לישראל, יחדיו נלחמים בעמלק.

שלש התנגדויות אלו מתבארות היטב מתוך העיון בדברי חז"ל שנקטו כמה סיבות לכך שבא עמלק ונלחם בישראל, וכפי שיבואר להלן.

"שרפו ישראל מדברי תורה" - סיבת ביאת עמלק כהתנגדות לישראל מקבלי התורה

סיבה אחת לכך שבא עמלק להילחם בישראל מופיעה בדברי המדרש (מכילתא בשלח - מסכתא דעמלק פרשה א; תנחומא בשלח סימן כה; פסיקתא דרב כהנא פיסקא ג - זכור, ילקוט שמעוני בשלח רמז רסא) על לשון הכתוב (שמות יז, ח): "וַיָּבֹא עֲמֹלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיֵיהֶם" - "אין רפידים אלא רפיון ידיים, לפי שרפו ישראל מדברי תורה לכך בא שונא עליהם".

נעמיק במונח זה של 'רפו ידיהם של ישראל

(ישעיהו נו, ד), וכתוב בתריה "וַיְהִיאוֹתִים אֶל הָרַקְנָשִׁי" וגו' (שם פסוק ז).

משתי מימרות אלו עולה לכאורה שישנן שתי בחינות לשבת, ישנה בחינה של שבת ראשונה שהיא שבת של הקב"ה, שבת זו היא זכר לשביתת הקב"ה במעשה בראשית, ויש בה גם בחינה של השביתה ששבת ה' קודם שנברא העולם, שבת זו היא שבת של בורא העולם בלבד ואין בה תפיסה לישראל כלל. אם היו ישראל משמרים שבת זו היו משביתים במעשיהם את כל כוחות הרע בעולם ו'לא שלטה בהם כל אומה ולשון'. כשבני ישראל לא שמרו את השבת הראשונה לאחר שנצטוו עליה, בא עמלק ונלחם בהם את מלחמתו כביכול בכורא העולם עצמו.

אולם ישנה בחינת שבת שניה והיא שבת של ישראל, שבת זו היא זכר ליציאת מצרים, וישראל הם היוצאים ממצרים, לזה כיוון רשב"י שאמר 'אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים', השבת השניה שייכת לישראל ולגאולתם, אבל השבת הראשונה שייכת לבורא העולם בלבד.

איסור משקלות - סיבת ביאת עמלק כהתנגדות לאחדות קודשא בריך הוא וכנסת ישראל

סיבה שלישית לביאת עמלק מופיעה בדברי חז"ל בנוגע לסמיכות פרשת המשקלות לפרשת מחיית עמלק (דברים כה). וזה לשון המדרש המובא ברש"י שם (פסוק יז): "זכור את אשר עשה לך עמלק" - אם שקרת במידות ובמשקלות הוי דואג מגרוי האויב, שנאמר: "מֵאֲזֵנֵי מְרֻמָּה תִּזְעַבְתָּ ה' וְאָבֵן שְׁלֹמֶה יִצְוֶנּוּ" (משלי יא, א), וכתוב בתריה "כָּא זְדוֹן וַיִּבֵּא קְלוֹן" (שם פסוק ב).

נבאר בקצרה מהו איסור המשקלות, ובכך נבין מהו השייכות של ביאת עמלק להילחם בישראל בעקבות עבירה על איסור זה, זה לשון הכתוב (דברים שם פסוקים יג-טו): "ולא יהיה

שבכתב, שכן גם אם ירפו ישראל ידיהם מתורה שבכתב אין בכך ריפיון גמור, שהרי היא עומדת ברשות הנותן-הקב"ה ו'מונחת בקרן זוית'. אבל תורה שבעל פה השייכת למקבלים-חכמי התורה, כשישראל מרפים ידיהם ממנה היא משתכחת, שהרי כל קיומה הוא במסורת העוברת בין מקבלי התורה שבכל דור ודור.

החלק בו נלחם עמלק בישראל הוא בהשגת התורה שבעל פה, כש'רפו ידיהם מן התורה' כביכול ניתן כח לעמלק לבוא ולהילחם בהם.

"אלמלא שמרו ישראל שבת ראשונה" - סיבת ביאת עמלק כהתנגדות לכנסת ישראל

סיבה שניה המופיעה בגמרא (שבת קיח, ב) בנוגע למלחמת עמלק בישראל: 'אמר רב יהודה אמר רב, אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון, שנאמר "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִצְאוּ מִן הָעַם לְלָקֹט וְלֹא מִצְאוּ" (שמות טז, כז), וכתוב בתריה "וַיִּבֵּא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָם" (שמות יז, ח). בדברי הגמרא מבואר שעמלק בא ונלחם בישראל מחמת שלא שמרו את השבת.

נקודה זו של שמירת השבת הנוגעת למלחמת עמלק שייכת לחלק של ההתנגדות של עמלק לבורא עולם - "מְלַחְמָה לָהּ בְּעַמְלָק" (שמות יז, טו) - ולא של עמלק בישראל, שכן השבת ביסודה אינה שייכת לישראל אלא לבורא עולם. כך מבואר בגמרא בכמה מקומות מקור שבשונה מהמועדים שהם שייכים לישראל המקדשים את החודש לפי מולד הלבנה, השבת היא "קביעה וקיימא", כלומר, היא קבועה מאז ששבת ה' לאחר ששת ימי בראשית קודם שנעשו ישראל לעם ה'.

בגמרא (שם) ישנה מימרא נוספת בענין שמירת השבת של ישראל: 'אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים שנאמר "כִּי כֹה אָמַר ה' לְסָרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבָּתוֹתַי"

חטאם, שהיה הענן פולטן. גם בתרגום יונתן בן עוזיאל תרגם באופן זה, שהיו אלו אנשים משבט דן שהיתה בידם עבודה זרה והיה הענן פולטם. פירוש הדבר לדעתם, שרק אלו שנכשלו מדרכי המקום הם אלו שעמלק הצליח להילחם בהם, אלו שהיו דבוקים במקום ונמצאים תוך הענן לא היה כח בעמלק להילחם בהם. בחינת מלחמה זו היא הבחינה של מלחמת עמלק בכנסת ישראל בפני עצמה כשאינה דבוקה במקום לגמרי.

"היו יוצאים חוץ לענן" - בחינת מלחמת עמלק באחדות כנסת ישראל וקודשא בריך הוא

אולם מצינו דרך נוספת בחז"ל בענין זה, שהמלחמה היתה גם באלו שהיו דבקים במקום והיו בתוך הענן. וכך אמרו במדרש תנחומא (כי-תצא סי' ט) בפירוש הכתוב (דברים כה, יח) "אֲשֶׁר קָרַף בְּדֶרְךְךָ": רבי נחמיה אומר, "אֲשֶׁר קָרַף" - קראך ממש, מה עשה עמלק, עמד וירד לארכיון של מצרים [-אוצר בו נשתמרו רשימות אוכלוסי מצרים ועבדיהם] ונטל טומוסיהון של שבטים [מגילות יוחסיהם של שבטי ישראל] שהיה שמם חקוק עליהם במתכונת הלבנים, ועמד לו חוץ לענן והיה קורא להם ראובן שמעון ולוי פוקן דאנא אחיכון ובעינן למעבד עמכון פרקמטיא [-צאו אלי מכיון שאני אחיכם ורוצה לסחור עמכם] כיון שהיו יוצאין היו הורגים אותן.

לדעת רבי נחמיה מבואר, שהמלחמה לא היתה רק באלו שהיה הענן פולטם, גם אלו שבתוך הענן היה עמלק פועל להוציאם ולהילחם בהם. התנגדות זו אינה לכנסת ישראל בפני עצמה כדברי רש"י ויב"ע, אלא לאחדות שבין כנסת ישראל לבורא, גם כאשר הם בתוך הענן עמלק מנסה לנתקם מאחדותם עם בורא העולם.

נקודה זו של המלחמה באחדות כנסת

לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה, לא יהיה לך כביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה, אבן שלמה וצדק יהיה לך איפה שלמה וצדק יהיה לך למען יאריכו ימיה על האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך". תוכנו של איסור המשקלות הוא בכך שאסור לו לאדם להחזיק בביתו ובחנותו משקולת שאינה מאוזנת לגמרי ואינה תואמת את המשקל המופיע עליה, בהגדרה דקה יותר, מהותה של עבירה זו היא חוסר שוויון ואחדות בין השוקל לנשקל.

כפי שהזכרנו, ההתנגדות השלישית של עמלק היא באחדות המוחלטת שבין הקב"ה בורא העולם לבניו בני ישראל. אחדות זו מבוארת בלשון הכתוב (שיר השירים ה, ב) "פִתְחֵי לִי אַחֲתֵי רַעְיָתִי יוֹנְתֵי תַמְתִּי" שעליו דרשו חז"ל (שיר השירים רבה ה, ב): "תַמְתִּי" - 'תאומתי, לא אני גדולה ממנה ולא היא גדולה ממני'. כך גם מבואר בזהר הקדוש (ח"ג עג): 'קודשא בריך הוא וישראל ואורייתא חד הוא'.

אחדות תלויה ביחס הדדי ובעל שוויון בין שני המתאחדים, כאשר צד אחד אינו שווה במשקלו לחבירו, האחדות נפגמת. כאשר עוברים על איסור משקלות יש בכך סמל וסימן לפגימת האחדות בין הנאחדים, והם אינם "כְּשֵׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאֲמִי צְבִיָּה" (שיר השירים ז, ד). יכולתו של עמלק להיכנס בין הקב"ה וישראל ולהילחם באחדות ביניהם מרומזת בעוון המשקלות, כאשר עוברים על איסור המשקלות מאבדים את בחינת "תַמְתִּי"-'תאומתי'.

"שהיה הענן פולטן" - בחינת מלחמת עמלק בכנסת ישראל לבדה

הכתוב אומר בפרשת מצות מחיית עמלק, שמלחמת עמלק בישראל היתה באופן של "וַיִּזְנֹב כָּךְ כָּל הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ" (דברים כה, יח). רש"י (sw) מפרש: "נחשלים" - חסרי כח מחמת

גם התורה שניתנה בחודש סיון שהוא מזל תאומים, הוא מפני האחדות שיש בין הקב"ה וישראל ואורייתא.

הקדמונית שהיא למעלה מהבריאה, וזהו כח הרע של עמלק שבא להילחם כביכול ב'קדמונו של עולם', בבוא העולם שאין בו תפיסת נולד ונברא - "אתה הוא עד שלא נברא העולם" - כיצד נלחמים בתפיסת עמלק שהיא למעלה מהבריאה? מכים גם בו בנקודתו הפנימית קודם שנולד. זוהי התנגדות עמלק בבחינת הקב"ה-נותן התורה.

התנגדות עמלק לכנסת ישראל

בבחינת "ראשית גוים עמלק"

מאידיך, המלחמה של עמלק בכנסת ישראל נרמזת בלשון הכתוב: "וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֲמֹלֵק וְאֶת עֲמֹז לְפִי תָרַב" (שמות יז, יג), רש"י (שם) למד מלשון זו שיהושע לא הרג את כל עם עמלק הבא להילחם עם ישראל אלא רק את החזקים שבהם - 'חתך ראשי גבוריו ולא השאיר אלא חלשים שבהם ולא הרגם כולם'.

פירוש הדבר, שמלחמת עמלק כלפי כנסת ישראל עצמה שהם שורש קיום הבריאה וראשיה - 'ישראל' אותיות 'לי ראש', נעשית באופן של "ראשית גוים עמלק" (במדבר כד, כ), "ראשית"-ראש, כיבכול עמלק רוצה לתפוס את ראשיתם של ישראל בבריאה, ממילא גם בחינת מלחמה זו צריכה שתהיה להכות את 'ראשי גיבוריו'. זוהי תפיסת מלחמתו של עמלק בבחינת האחדות שבין הקב"ה לישראל, והחלשת כוחו דרך האחדות שבין הרב לתלמידו.

התנגדות עמלק לאחדות שבין כנסת

ישראל לבוא העולם והחלשת כוחו

דרך השוואת הרב לתלמיד

בפסוקים בפרשת בשלח העוסקים במלחמת עמלק נאמר: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בְּתָר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֹא הַלָּחֶם בְּעֵמְלֵק" (שמות יז, ט). רש"י מפרש את אמירתו של משה כך: "בְּתָר לָנוּ" - לי ולך, השווה לו, מכאן אמרו יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך, וכבוד חבירך כמורא רבך.

ישראל ובורא העולם מבוארת גם בדברי חז"ל המובאים ברש"י (דברים שם פסוק יח) על לשון הכתוב וַיִּזְנַב בָּךְ (שם): 'ויזנב' - מכת זנב, חותך מילות וזורק כלפי מעלה. המונח 'ברית' משמעו חיבור בין שני אנשים, ברית המילה היא החיבור בין בורא העולם לכנסת ישראל, זריקת המילות כלפי מעלה משמעה שעמלק בא להפקיע ברית זו, הוא נלחם באלו שבתוך הברית-הענן ומוציא אותם החוצה.

דרך התנגדות עמלק בפועל לבוא

העולם כנסת ישראל והאחדות

ביניהם

לאחר שהגדרנו היטב שמלחמתו של עמלק בישראל פועלת בשני רבדים שבכל אחד שלשה חלקים, הרובד האחד הוא המלחמה בתורה שבכתב, בתורה שבעל פה, ובאחדות ביניהם. והרובד השני הוא המלחמה בבוא העולם נותן התורה, בכנסת ישראל מקבלי התורה, ובאחדות ביניהם. ננסה להבין עתה כיצד יוצא הדבר מהכח אל הפועל בעצם התנגדות עמלק לישראל, וכיצד המלחמה בו מכחישה ומחלישה את כוחו.

התנגדות עמלק לבוא העולם

בבחינת "עד שלא נברא העולם"

הפעם הראשונה בה הוזכר 'עמלק' בתורה אינו בפרשת בשלח, אלא קודם לכם בפרשת לך-לך במלחמת ארבעת המלכים עם החמישה, וכך נאמר שם: "וַיִּכְפוּ אֶת כָּל שְׂדֵה הָעֲמֹלֵקִי" (בראשית יד, ז). רש"י (שם) תמה על כך, והרי עדיין לא נולד עמלק? ומיישב, שנקרא מקום זה על שם העתיד. ניתן לפרש הדברים לפי פשוטם, שהכתוב "מגיד מראשית אחרית", ומאחר ועמלק עתיד להיוולד ולגור שם נקרא המקום כבר עתה בשמו.

אולם נראה שבעומקם של דברים ישנה בחינה במלחמת עמלק שיש להכותו עוד קודם שהיה קיים, כלומר, בתפיסתו ובמהותו

העולם, השניה כלפי כנסת ישראל, והשלישית כנגד האחדות שביניהם. הראשונה שכנגד בורא העולם שהוא למעלה מן הבריאה, שאינו נברא ואינו נולד, גם החלשתה היא בעמלק קודם שנולד ונברא. השניה שכנגד כנסת ישראל - 'לי ראש' שהיא בבחינת 'ראשית גוים עמלק', גם החלשתה היא בראשו - 'ראשי גיבוריו'. והשלישית שכנגד האחדות שבין בורא העולם לכנסת ישראל, החלשת כוחה היא דרך אחדות והשוואת הרב לתלמיד.

"ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה" - נקודת השילוש שבמלחמת עמלק

נקודת השילוש שבמלחמת עמלק, קודשא בריך הוא, כנסת ישראל, והאחדות ביניהם, ניכרת גם בצורת עלייתם של משה אהרן וחור לראש הגבעה בדרך משולשת - "ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה, והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק, וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה עד בא השמש" (שמות יז, י-יב). כשם שצורת התנגדות עמלק באה כנגד שלשה כוחות, כך גם המלחמה כנגדו נעשית על ידי משה בשלשה כוחות, משה באמצע, ואהרן וחור תומכים בשתי ידיו משני צידי.

במשנה (ר"ה ג, ח) שנינו, שהגבהת ידיו של משה היתה כדי לשעבד את ישראל לאביהם שבשמים - "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל" וגו', וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה? אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלין". שיעבוד הלב לבורא משמעו אחדות עם הבורא, והוא בא כתשובת המשקל של הסרת הלב של ישראל מהבורא והאחדות עמו. ולא זו בלבד, שיעבוד הלב של ישראל לאביהם שבשמים והאחדות עם בורא העולם בכח השילוש, יש בכוחה לנצח את המלחמה עם עמלק המתנגד ונלחם עם ישראל בנקודת

רש"י מוסיף ומביא הקבלה נוספת בענין זה: ומורא רבך כמורא שמים, שנאמר (במדבר יא, כח) "ויצען יהושע בן נון משרת משה מבחריו ויאמר אדני משה פלאם" - כלם מן העולם, חייבים הם כלייה המורדים כך כאילו מרדו בהקב"ה. בדברי רש"י מבוארים שתי הקבלות, התלמיד - יהושע - הוא כמו הרב - משה, ומרידה ברב - משה - הוא כמו מרידה בקב"ה בכבודו ובעצמו.

הדברים עצמם צריכים עיון וביאור רב, כיצד יתכן שכבודו של הרב חשוב ככבודו של התלמיד, ויותר מכך, וכי כבוד הרב הוא כמו כבוד בורא העולם בכבודו ובעצמו? נקודה נוספת הצריכה ביאור היא, מדוע לימדנו הבורא בתורתו נקודה זו של השוואת התלמיד לרב דוקא לגבי מלחמתו של עמלק בישראל? מהי השייכות דוקא לכאן?

כפי שביארנו בהרחבה, משה שהשוה עצמו ליהושע תלמידו, פעל אחדות בין 'הנותן' - משה' ל'מקבל' - יהושע, וכך נוצרה בהכרח אחדות בין 'הנותן' - בורא העולם' ל'מקבלת' - כנסת ישראל, בבחינת מורא רבך כמורא שמים. והחיבור הגמור בין כנסת ישראל לבורא העולם הוא זה המביא את הניצחון בעמלק.

נמצא שפשט הכתוב כך הוא, מכח ה"בְּחַר לָנוּ אַנְשִׁים" שיש בזה השוואה בין הנותן למקבל, יבוא ה"צא הַלָּחֶם בְּעַמְלֵק מִחֶר" וינצחם, אילו לא היתה אחדות גמורה בין יהושע ומשה רבינו, היה כח ביד עמלק להפר הברית והאחדות בין כנסת ישראל ובורא העולם, עתה שאיחד משה בינו לבין יהושע וחיברם, פעל שגם כנסת ישראל כולה 'המקבלת' תהיה מושרשת ומחוברת באופן גמור בשרשה בורא העולם.

זוהי תפיסת מלחמתו של עמלק ודרך החלשת כוחו בבחינת האחדות שבין הקב"ה וישראל.

סיכום הדברים, שלש בחינות הן בהתנגדות של עמלק ובמלחמתו, האחת כלפי בורא

ה'נותן', ה'נותן' הוא בורא העולם 'נותן התורה'. אולם כפי שהרחבנו, אין הדבר מספיק במחיית עמלק, המלחמה של עמלק לא היתה רק כלפי בורא העולם נותן התורה, אלא גם כלפי כנסת ישראל, ובפרט כנגד האחדות שבין ה'נותן'-בורא העולם לבין ה'מקבלת'-כנסת ישראל. זהו שאמר דוד ליואב: "תִּמְחָה אֶת יֶזְכָּר עֲמֹלֵק" כתיב. כלומר, יש למחות את כל מהות התנגדותו של עמלק על כל פרטיה, לבורא העולם, לכנסת ישראל, ולאחדות ביניהם. וכפי שפירש רש"י (דברים שם): "תמחה את זכר עמלק" - מֵאִישׁ עַד אִשָּׁה מְעַלְל וְעַד יוֹנֵק מְשׁוֹר וְעַד שָׂה" (שמואל א טו, ג), שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה, לומר בהמה זו משל עמלק היתה. טעות זו אירעה לשאול כשנלחם עם העמלקי, שאול חמל על הנקבות ועל הבהמות של עמלק, אולם באמת היה צריך למחות "מֵאִישׁ עַד אִשָּׁה מְעַלְל וְעַד יוֹנֵק מְשׁוֹר וְעַד שָׂה", דבר זה לרוב חומרתו אף הוריד את שאול מכס מלכותו.

אין השם שלם - הפירוד בין קודשא בריך הוא לכנסת ישראל

נקודה זו מתבארת גם בלשון הכתוב "כִּי יָד עַל יַם יְהוֹמָה לְהַ' בְּעַמְלֵק מְדַר דִּר" (שמות יז, טז), ובדברי חז"ל הנדרשים מהם כמובא ברש"י (שם): "ידו של הקדוש ברוך הוא הורמה לישבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית, ומהו 'כס', ולא נאמר 'כסא', ואף השם נחלק לחציו, נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם."

משמעות הדבר שאין השם שלם הוא, ששם הוי"ה של הבורא נחלק לשנים, י"ה לעצמו וו"ה לעצמו. וזהו מפני שעמלק ביסודו נלחם לחלק ולהפריד בין הבורא לכנסת ישראל, כיצד הוא פועל הפרדה זו? על ידי הפרדת שמו של ה'. נקודת החיבור של הבורא עם כנסת ישראל הוא בכך ש'וֹרְאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא

השילוש שבהם, בורא העולם, כנסת ישראל, והאחדות ביניהם.

נקודה זו מתבררת גם בדברי חז"ל (זהר הקדוש ח"ב סו., וכע"ז בפסיקתא רבתי סוף פיסקא יב) שהקשו בסתירת הכתובים בדרך מחיית עמלק, "כִּי מוּחָה אֶמְחָה אֶת יֶזְכָּר עֲמֹלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם" (שמות יז, יד) שמשמע שהקב"ה מוחה אותו, ו"תִּמְחָה אֶת יֶזְכָּר עֲמֹלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם" (דברים כה, יט) שמשמע שישאל מצווים למחותו. ועל כך אמרו חז"ל: 'אם אתם מוחים את עמלק מלמטה אני מוחה אותו מלמעלה'.

באופן ששלש מחיות נאמרו כאן, בפרשת כי-תצא הוזכרה המחייה של ישראל מלמטה, בחינת מחייה זו פועלת נגד כוחו של עמלק בהתנגדותו לכנסת ישראל, בפרשת בשלח הוזכרה המחייה של הקב"ה מלמעלה, בחינת מחייה זו פועלת נגד כוחו של עמלק בהתנגדותו לבורא העולם, החיבור בין שני הציווים שבשתי הפרשיות משמעה מחייה של עמלק בחיבור מטה ומעלה בשותפות, בחינת מחייה זו בחיבור עליונים ותחתונים פועלת נגד כוחו של עמלק בהתנגדות לאחדות שבין בורא העולם לכנסת ישראל.

טעותו של יואב בין 'זָכַר' ל'זָכָר'

מעתה נבין את המעשה המופיע בגמרא (בבא בתרא כא, א-ב) לגבי יואב בן צרויה שהכרית הזכרים שבאדום במשך ששה חודשים ולא את הנקבות. כשבא לפני דוד שאלו מדוע הכרית רק את הזכרים ולא את הנקבות והבהמות, ענה לו יואב שהרי בפסוק נאמר "תִּמְחָה אֶת יֶזְכָּר עֲמֹלֵק", ענה לו דוד שאין לקרוא 'יֶזְכָּר' אלא 'יֶזְכָּר', וטעותו של יואב היה בכך שרבו הקריא לפניו 'יֶזְכָּר' ולא 'יֶזְכָּר'. הגמרא מספרת שיואב בא לפני רבו ורצה להרגו, ויש אומרים שהרגו ממש משום "אָרוּר עֲשֵׂה מְלָאכְתָּהּ ה' וְרַמְיָהּ וְאָרוּר מִנְעַע תְּרַבּוּ מְדָם" (ירמיהו מח, י).

כוונת הדברים בעומקם לפי המתבאר כאן, מחיית הזכרים שבעמלק לבדה משמעה מלחמת עמלק בבחינת 'נותן', ה'זכר' הוא

הבורא ברוך הוא לבניו כנסת ישראל, אחדות שבין 'הנותן'-הבורא, ל'מקבלים'-בניו כנסת ישראל.

פורים 009 מחיית עמלק תשס"ט -
מספר שיעור בקול הלשון 1132521

עֲלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּנִּי (דברים כה, י), כלומר, כששמו של ה' חל בשלמות על בניו כנסת ישראל, כל עמי הארץ יראים מהם ואינם נלחמים בהם, עמלק שעליו נאמר בתורה "וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים" (דברים כה, יח), מכיון שה' אינו שוכן בשלימות על בניו הוא אינו ירא לא ממנו ולא מבניו.

וביתר עומק, "כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ" פירוש הדבר, שישראל הם הם המרכבה לנשיאת שמו של בורא העולם בעולמו, כאשר עמלק נלחם בכנסת ישראל ומפריד בין הבורא לבניו, הוא מפריד כביכול את עצם שמו של ה', מאחר והשם אינו נישא בפועל על ידי בניו בעולם.

כאשר יימחה לעתיד לבוא שמו של עמלק, ישוב ויתאחד שמו של הבורא בעולמו בעודו נישא על ידי בניו, ויתקיים בהם מקרא שכתוב "וַיֵּרְאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּנִּי", ואז תשוב ותשרה האחדות בין

מדור

מחשבה

אוצר האותיות

הקדים שקליהן לשקליו

אוצר האותיות

ערב רב - עמלק

אוצר האותיות

מחיית עמלק מיד בכניסתם לארץ

אוצר האותיות

עמלק - כנגד צורת אדם

אוצר האותיות

עמלק הנמשל לזבוב

אוצר האותיות

מלחמת עמלק - אש דת

סגיות במחשבה

עמלק

אוצר האותיות

הקדים שקליהן לשקליו

בו, כמו שנאמר בפרשת המשקולות (דברים כה, יג-טו) "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן וכו' איפה ואיפה וכו' אבן שלמה וצדק יהיה לך איפה שלמה וצדק יהיה לך", התורה מצווה אותנו שכלי המשקל יהיו מתוקנים ושווים, שחלילה לא יהיה מציאות של "איפה ואיפה" שבקנייה הוא ישתמש באבן משקל גדולה ובמכירה לאחרים הוא ישתמש באבן משקל קטנה, אבל כאשר משתמשים ב'משקל' אין הכרח שכפות המאזניים יהיו שווים זה לזה.

הדוגמא הברורה לזה: כשמודדים זכויות ועוונות, צדיקים הם אלו ש'רובן זכויות ומיעוטן עונות', בכהאי גוונא המשקל בפירוש לא שווה, כף הזכות יורדת למטה מרוב כובד הזכויות וכף העוונות עולה למעלה ממיעוט העוונות. כמו כן אצל הרשעים ש'רובן עוונות ומיעוטן זכויות' גם אין כפות המשקל שוות החובה יורדת והזכות עולה, לעומת כך ב'בינונים' - שהם - מחצה על מחצה, מתראה השוואת המשקל עד ששתי כפות המאזניים שוות.

עכ"פ למדנו שבכל המשקולות יש שני חלקים, יש את המשקל שעל ידו שוקלים ויש את מעשה השקילה בפועל; המשקל

הקדמת שקלי ישראל לשקליו המן הגמרא אומרת (מגילה יג ע"ב) "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים, ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך".

ההקדמה שחז"ל למדו אותנו ששקלים של ישראל קודמין לשקלים של המן הרשע, אין זה הקדמה רק בסדר מערכת הזמנים, שבני ישראל שקלו את שקליהם במדבר והמן שקל את שקליו בשושן הבירה, הדבר ברור שחז"ל מלמדים אותנו שהמקום שממנו שוקלים ישראל את שקליהם 'קדום' עמוק ופנימי יותר מהמקום שממנו שוקל המן הרשע את שקליו, זה עמוק הכוונה של "הקדים שקליהם לשקליו".

מהו המקום שממנו שוקל המן הרשע ומהו המקום שממנו שוקלים בני ישראל את מחצית השקל?

ב' חלקי המשקל

כל כוח של משקל מתחלק באופן כללי לשני חלקים: יש את המשקל ויש את מה ששוקלים

* גמרא (ר"ה יז ע"א) "בית הלל אומרים ורב חסד מטה כלפי חסד היכי עבד רבי אליעזר אומר כובשו שנאמר ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו רבי יוסי בר חנינא אמר נושא שנאמר נושא עון ועובר על פשע" וברש"י "כובש - את כף המאזנים של זכות, ומכריעין את העונות. יכבוש עונותינו - יכרעו בו. נושא - מגביה כף מאזנים של עון."

עצמו צריך שיהיה מתוקן ושווה אבל בשעה ששוקלים אין הכרח שהמשקל ישתווה.

כף זכות מכרעת לישראל וכף חובה מעלה את עמלק

מידתו של עמלק הוא "זד יהיר לץ שמו"= (משלי כא, כד) "בא זדון ויבא קלון" (שם יא, ב); "זד יהיר" מלשון יהרא - גאווה, "ראשית גוים עמלק" (במדבר כד, כ) נקרא גם 'ראשית גאים' כיון שהוא שורש הגאווה וההתנשאות נגד הקב"ה בעולם ועל כן הוא שורש הגויים כולם. "לץ שמו" - מידתו של עמלק היא ליצנות.

בשעת מלחמה של ישראל עם אוה"ע העצה תמיד היא להרבות זכויות בכדי ש'כף הזכות' תרד מטה מטה ותכריע את כלל ישראל לטובה עד שיוצאים ישראל ומכריזים ואומרים 'דידן נצח' אבל 'עמלק' שהוא מלשון 'עם קל' יונק את כוחו מה'כף חובה' שעולה למעלה מחמת

'קל'ותה, זה פירוש הכתוב "זד יהיר" עמלק עולה מתרומם ומתייהר מכח המיעוט 'זד'ונות של ישראל שעולים בכף חובה.

עכשיו מתבאר לנו עומק החילוק בין 'שקלי ישראל' ל'שקליו של המון הרשע'; ישראל תופסים את ה'משקל' בצורה אחת ועמלק תופסים את ה'משקל' בצורה אחרת, עד שאותה הכרעה טובה שיש לישראל היא עצמה גורמת לעמלק להתרומם ולהתייהר כנגד הקב"ה.

הכרעת הדעת או גורל

ננסה להתבונן בשורש כוחו של עמלק המתנשא ומתייהר על ידי הכף חובה הקלה שעולה למעלה: השורש לתפיסה זו מונח ב'גורל' שמפיל המון כמו שנאמר (אסתר ג, ז) "הפיל פור הוא הגורל לפני המן" ולעומת זה מטיל הכהן גדול ביום הכיפורים גורל על שני השעירים.

² ילקוט שמעוני (שמות המשך רמז רסח) "זה שאמר הכתוב לץ תכה ופתי יערים. לץ תכה זה עמלק."

³ מדרש תנחומא (כי תצא פ"ח) "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים רבי בנאה פתח מאזני מרמה תועבת ה' אם ראית דור שמדותיו שקר דע שהמלכות מתגרה באותו הדור מה טעם מאזני מרמה תועבת ה' וכתוב אחריו בא זדון ויבא קלון ואת צנועים חכמה רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא אמר האזכה במאזני רשע ובכיס אבני מרמה אפשר דור שמדותיו שקר שהוא זכאי ובכיס אבני מרמה אמר רבי לוי אף משה רמזה להם בתורה שנאמר לא יהיה לך בכיסיך אבן ואבן לא יהיה לך בביתך מה טעם כי תועבת ה' מה כתיב אחריו זכור את אשר עשה לך עמלק."

⁴ ראה דברי המהר"ל (נצח ישראל פ"י) "אבל מה שכתוב 'ראשית גוים עמלק', אין זה שהוא ראשית תבואתו של השם יתברך, רק ראשית גוים. ורוצה לומר, כי במה שהגויים הם מחולקים מן ישראל, לדבר הזה עמלק הוא ראשית, כי הוא יותר מחולק ומובדל מן ישראל משאר אומות, כמו שידוע."

⁵ מידתו של ישמעאל - תאוה, קליפת אברהם. מידתו של עשוי - כעס, פסולת של יצחק. מידתו של עמלק הוא ליצנות, פסולת של יעקב שחי בבחינה של "תם יושב אוהלים", דברי תורה, היפך כך זה ליצנות ודברים בטלים, כמו שאומר ר' חיים ויטאל בשערי קדושה (ה"א ש"ב) כידוע.

⁶ "א"ר אבין משל לשנים שנכנסו אצל הדיין ולית אנן ידעין מאן הוא נוצח אלא מאן דנסב באיין בידיה אנן ידעין דהוא נצוחיאי כך ישראל ואומות העולם באין ומקטרגים לפני הקדוש ברוך הוא בר"ה ולית אנן ידעין מאן נצח אלא במה שישראל יוצאין מלפני הקדוש ברוך הוא ולולביהן ואתרוגייהן בידן אנו יודעין דישראל אינון נצוחיאי לפיכך משה מזהיר לישראל ואומר להם ולקחתם לכם ביום הראשון" (ויקרא רבה ל, ב).

⁷ כפי שאמר רבותינו, (תפארת יהונתן דברים כח, ז) "באופן אחר נראה דעיקר האויב של ישראל הוא עמלק דהוא היה תמיד ראשון להלחם עם ישראל וזהו הפירוש קלים היו רודפינו וזהו עמלק כי בהיפוך אותיות עמלק הוא עם קל שהיה קל לרדוף. וכן בחתם סופר (במדבר כד, ב) "והנה לעצום קדושתן של ישראל ותכלית שפלת עמלק עם קל אין כבודו של מלך ישראל לרדוף אחרי פרעוש אגג מלך עמלק."

עומק ההבדל וההקדמה של שקלי ישראל לשקליו של המן

כעת נוכל להבין את ההבדל היסודי שמבואר בדברי רבותינו "בין גורל דישראל לגורל של עמלק"; ישראל מגרילים בין 'שני שעירים' שמקומם הוא 'למעלה מן הדעת' זה מקום שיער (שעיר מלשון שיער) אין אדם יכול להשיג את מקום השורש שלו - השערות שנמצאים למעלה מהראש והדעת, כשישראל מטיילים גורל על שני שעירים הם נוגעים במקום שורשי וגבוה כזה שאין ה'דעת מכרעת' אותו.

אבל עמלק מטיל גורל בין שני צדדים פחות הערך, לשיטתו מכח הליצנות שלו אולם באמת יש להם ערך, עמלק לא יכול להשתמש ב'הכרע הדעת' כיון שלדידו אין שום משמעות או 'נפקא מינה' אם צד זה או אחר צודק, על כן מכוח ה'ליצנות' משתמש עמלק בהכרעת ה'גורל'.

ביתר דקות; עמלק מופקע מ'הכרעת הדעת' כיון שה'דעת' מכריעה תמיד לפי הכף שיש בה משקל גדול יותר, אבל 'עמלק' שהוא 'עם קל' רוצה להכריע תמיד בכף הקלה - בצד של הליצנות, הכרעה כזו לא קיימת ב'דעת' שמעצם מהותה נוטה אחר הכף שכורעת מחמת כובד המשקל.

בשונה מעמלק שמחפש להכריע כפי הצד הקל, כשמטיילים ישראל 'גורל' מטרתם הוא שה'גורל' יגלה להם מהו הצד המשובח והיותר עליון, כיון שישראל משתמשים ב'גורל' רק

המן הרשע לא משתמש ב'דעת המכרעת' לקבוע תאריך "להרג ולאבד את כל היהודים" (שם, פסוק יג) אלא ב'גורל' דווקא, כיון שענינו של עמלק הוא 'קלות הדעת' היפך ה'כובד ראש' מעין מה שנאמר "נשים דעתן קלה" (שבת לג ע"ב).

אבל ביתר בירור: פעולת הדעת מתעוררת ומתגלה בין שני דברים ששונים זה מזה ואז בא 'הכרע הדעת' ומטה את הכף לצד אחד, אבל כאשר הדברים דומים אהדדי אין בכוח ה'דעת' להבחין בין הצדדים וממילא אין ל'דעת' את היכולת להכריע.

דוגמא לדבר הם 'שני השעירים' ביום הכיפורים ש"מצותן שיהיו שניהן שוין במראה ובקומה ובדמים ובלקחתן כאחד" (יומא פ"ו מ"א) השוואה מליאה כזו בין שני השעירים מפקיעה את פעולת ה'דעת' ועל כן מטיל הכהן גדול 'גורל' כדי שנוכל להבדיל ולחלק באיזה שהוא אופן בין שני השעירים מי לה' ומי לעזאזל.

ה'דעת' יכולה להכריע רק בדברים שהיא משיגה אבל דברים שעליהם נאמר 'במופלא ממך אל תחקור' כיון שהם למעלה מהשגתו של האדם, אין ל'דעת' את היכולת להכריע. לעומת זה יש 'פנים תחתונים' שהם דברים שפלים כל כך עד שאין דעתו של אדם משגת ההבדל ביניהם כדוגמת גרגרי החול, כיון שאין נפקא מינה מחמת עומק שפלותם, גם בזה אין ה'דעת' מכרעת אלא ה'גורל'.

¹ גמרא (הגיגה יג ע"א) "עד כאן יש לך רשות לדבר מכאן ואילך אין לך רשות לדבר שכן כתוב בספר בן סירא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהורשית התבונן אין לך עסק בנסתרות."

את כוחו דווקא מה'כף חובה' הקלה שעולה למעלה כמו שלמדנו, על כן אדרבא ככל שנרבה זכויות כך הכף חובה תעלה ותרומם את ה"זד יהיר לץ שמו" - מעט הזדונות שלנו ירוממו את הליצנות של ה'עם קל', באיזה אופן אם כן שייך לנצח את עמלק?

בראשית הדברים נתבאר שבכל משקל מונח שני חלקים, יש את עצם המשקל שצריך להיות מאוזן ושווה, אבל כששוקלים בפועל אין הכרח שהמשקלים יהיו שווים, כמו שראינו אצל הצדיקים והרשעים המשקל בפירוש לא שווה כמו ה'בינונים' שהם 'מחצה על מחצה'.

פרשת עמלק נסמכה לפרשת המשקולות כיון ש"אם שקרת במדות ובמשקלות הוי דואג מגרוי האויב שנאמר מאזני מרמה תועבת ה' וכתוב בתריה בא זדון ויבא קלון" (רש"י דברים כה, יז. תנחומא כי תצא פ"ח). זהו שלמדנו שעמלק בא ממקום של 'עיוות המשקל' לא רק שאבני המשקל אינם שווים אלא אופן וצורת המשקל של עמלק הוא הרכיבה על הכף הקלה כיון שה'ליצנות' מרוממתו, העצה להתגבר על עמלק אם כן היא - להשוות את המשקל עד שלא תעלה כף אחת יותר מחברתה, כאשר המשקל מיושר ושווה אין לעמלק מקום להתקיים כיון שאין כאן מציאות של עליה ורוממות.

הדברים מבוארים בדברי הגר"א שעל אף שבפשוטו ה'צדיק' עדיף על ה'בינוני' כיון שיש

כאשר אין ה'דעת' מכרת ומבדילה בין שני הצדדים מרוב רוממות מעלתם, ישראל חפצים שה'גורל' יברר ל'דעת' מהו הצד היותר מדויק, באיזה אופן יתגלה יותר 'כבוד השם'.

זה נקודת ההבדל בין ה'משקל' של ישראל לעמלק, ישראל מחפשים את החשיבות ועמלק מחפש את היפך הכבוד - את סילוק הדעת ואת הליצנות, ועל כן אומרת הגמרא (מגילה יג ע"ב) "כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה" משה רבינו הוא 'מידת הדעת' וכיון שהוא מת - הדעת מסתלקת, עמלק מחפש שה'גורל' יגלה לו איך ה'דעת מסתלקת' ועל כן המן "שמח שמחה גדולה כשנפל לו בירח שמת בו משה" כיון שנסתלקה הדעת.

זהו ששנינו "הקדים הקב"ה שקליהם של ישראל לשקליהם של המן", ה'משקל' של ישראל קדום ועמוק יותר מ'משקל' של עמלק, כיון שישאל שוקלים ומכוונים לגלות את החשיבות של הדבר ואילו עמלק מכוון במשקלותיו לגלות את הקלות וחסרון הכבוד, זה תורף ה'הקדמה' של שקלי ישראל לשקליו של המן.

מחצה על מחצה - הכח להתגבר על עמלק

בדרך כלל כשיש נידון בין ישראל לאוה"ע אז ריבוי הזכויות מכריע את הכף לטובתם של ישראל כמו שראינו לעיל, פעולת הכרעה זו לא מועילה במלחמת עמלק מאחר שעמלק יונק

^כ כמו הגורלות שהיו בין השבטים בכניסה לארץ, וכן כל הגורלות של כלל ישראל
^ל ביאור הגר"א על ספד"צ (א ע"ב) "כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בנתיים ור"ל ג' קוין חסד דין ורחמים שהן השלשה

חצאי הלילה בדיוק ולגלות את נקודת ה'חצות'. על כן "מלחמה להשם בעמלק מדר דר" ניצחון מלחמת עמלק קיים רק אצל הקב"ה שיודע להשוות בדעתו של א-ל דעות את המשקולות עד שהמשקל עצמו מאיר בדבר הנשקל, וכיון שהושוו שתי הכפות ממילא אין לעמלק שום רוממות לעלות מכוח הכף חובה.

יש מאן דאמר שני בגמרא (ברכות ד ע"א) שאומר "שמשו רבינו ידע מתי 'חצות' והוא אמר 'כחצות' כדי שלא יאמרו שהוא בדאי; משה רבינו ידע את 'חצות' מכח מה שאמרו עליו חז"ל (דברים רבה יא, ד) "איש האלקים, א"ר אבין: מחציו ולמטה 'איש', מחציו ולמעלה 'האלקים'", מצד ה'חציו ולמעלה אלקים' משה רבינו יכול היה לדעת מתי 'חצות'."

לפי זה נבין את עומק השמחה של המן שנפל לו פור בחודש שמת בו משה, כיון שמשו

לו ריבוי זכויות, אבל יש גם מעלה בבינוני שכפות המאזניים שוות כיון שמתגלה בעומק שהאור של אבני המשקל מאירים בדבר ששוקלים אותו.

ידיעת ה'חצות'

דוד המלך היה קם בחצות הלילה כמו שנאמר "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך" (תהלים קיט, סב), הגמרא (ברכות ג ע"ב) ושואלת: איך דוד ידע מתי חצות והלא אפילו משה רבינו אמר שמכת בכורות תהיה "כחצות" - בערך בחצות, כי לא שייך לדעת בדיוק את זמן 'חצות'? אומרת הגמרא: כינור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד וכיוון שהגיע חצות לילה היה מנגן מאליו מיד היה עומד ועוסק בתורה.

אין מי שיודע את רגע ה'חצות' רק הקב"ה שיודע עיתותיו ורגעיו - יכול להשוות את שני

ספרים שנפתחין ב"ר. מים חסד. אש גבורה. אור ממוזג בין חום לקור מכריע בנתיים, וכו', ולכן נקראו כף זכות וכף חובה ודעת הוא הלשון, וכו', ואמר לשון חק לפי שבחסד אין יכול העולם להתקיים כמ"ש (הענין כי"א) השפעת עליהם רוב טובה אינם יכולים לקבל וכן בדין אין יכולין להתקיים כמ"ש כעסת אין יכולין כו'. וכמ"ש (במ"ר בכ"מ) ראה שאין העולם מתקיים בדין שיתף כו' שחסד נותן עושר יותר מדאי ודין נותן ריש ושניהם אינן טובים לעולם כמ"ש (משלי ל) ריש ועושר אל תתן לי הטריפני לחם חקי וזה חק כדי צרכו. וכ"ה בכל המדות. ועי"ז נתקיים העולם וזהו כל התיקון כמ"ש. והוא כלל כל האצילות. והדעת הוא המכריע ובו כלול חו"ג חסדים לז"א וגבורות לנוק' כמ"ש באד"ר וא"ז. נמצא כי במתקלא כלל האצילות והשם. כף זכות וכף חובה חו"ב יה ולשון חק זו"נ ו"ה והנוקבא היא כלל המתקלא שכל ה"ג נכללין בה כידוע שהיא כלל הכל. ות"ת הוא השוקל ומכריע זו"ש דשקיל נגד ז"א. במתקלא נגד נוק'. והן כלילין שניהן במשקולת של הדעת והוא מקבל כל התרין עטרין והיא רק עטרא דגבורה. לכן ז"א נקרא שקל הקדש והיא מחצית השקל כידוע. וכן בריש ספר יצירה בדברים לגבי ג' ספרים.

א "ודוד מי הוה ידע פלגא דליליא אימת השתא משה רבינו לא הוה ידע דכתיב חצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים מאי חצות אילימא דאמר ליה קודשא בריך הוא חצות מי איכא ספיקא קמי שמיא אלא דאמר ליה (למחר) בחצות (כי השתא) ואתא איהו ואמר חצות אלמא מספקא ליה ודוד הוה ידע דוד סימנא הוה ליה דאמר רב אחא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר."

ב "תני ר' שמעון בן יוחי משה לא היה יודע עיתותיו ולא רגעיו ולא זמניו של לילה לפיכך אמר חצות הלילה אבל הקדוש ברוך הוא (היה) יודע עיתותיו ורגעיו וזמניו של לילה לפיכך הוא נכנס בו כחוט השערה" (פסיקתא רבתי יז).

ג "כלשון הזהב של הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ב) "ואין שוקלין אלא בדעתו של אל דעות והוא היודע היאך עורכין הזכיות כנגד העונות."

ד "רבי זירא אמר משה לעולם הוה ידע ודוד נמי הוה ידע וכיון דדוד הוה ידע כנור למה ליה לאתעורי משנתיה וכיון דמשה הוה ידע למה ליה למימר חצות משה קסבר שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי הוא דאמר מר למד לשונך לומר איני יודע שמא תתבדה ותאחז."

ה "בהמשך יתבאר ענינו של דוד המלך שידע גם הוא את 'חצות'."

יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד" (מגילה יג ע"ב) המן לא ידע "שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש" (קידושין לח ע"א), כשמתגלה ש'בו ביום' שמשה רבינו מת הוא נולד, מתראה איך שהקב"ה משלים את הדבר בדיוק; על כן אין כאן הסתלקות של ה'מחצה על מחצה' המורה שאיננו יכולים לדייק ולהשוות את הצדדים, להיפך הקב"ה מגלה שמייתת הצדיק נעשית בדקדוק והשוואה מליאה, זה גופא מפלתו של המן הרשע.

עליית הכבוד בידיו של משה

מלחמת עמלק נעשית בשני צורות: יש מלחמה של יהושע בעמלק כמו שאמר לו משה "בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר" (שמות יז, ט) ויש מלחמה של משה רבינו שנלחם בעצמו כמו שנאמר (שם, פסוקים י"ב) "ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה. והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק. וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה עד בא השמש".

רבינו ידע את 'חצות' ובכוח זה הוא יכל לנצח את עמלק, על כן שמח המן שמחה גדולה כיון שמשה מת וכעת אין מי שיכול להילחם איתו מכח ה'מחצה על מחצה'.

מידת ההשוואה של כלל ישראל

משה רבינו אמר ליהושע (שמות יז, ט) "בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר" ואומר רש"י "בחר לנו - לי ולך השווה לו" משה רבינו השווה בינו לבין תלמידו, ובכך הוא נתן לכלל ישראל את הכוח לנצח את עמלק.

בני ישראל חטאו בחטא העגל ב'חצות' היום כמו שדורשת הגמרא (שבת פט ע"א) "וירא העם כי בושש משה אל תקרי בושש אלא באו שש" שעות ומשה לא ירד מן ההר ומיד עשו את העגל ב'חצות' היום.

אומר המדרש (תנחומא כי תשא פ"י) "על שחטאו בשש שעות בחצי היום, יתנו מחצית השקל", מחצית השקל בא להשיב ולגלות את מידת ההשוואה של משה רבינו¹⁰.

המן "שמח שמחה גדולה, אמר: נפל לי פור בירח שמת בו משה" כפי שנתבאר לעיל המן שמח שמשה רבינו מת וביחד עימו נסתלק הכוח להשוות את המשקל, אבל "ולא היה

¹⁰ וכן כתב בערות דבש (ח"ב דרוש י') "לכך אמרו במדרש אתם עשיתם עגל בחצי היום, הביאו עלי מחצית שקל וכו', אבל למה דוקא מחצית שקל, הוא ענין כי תשרי מזל מאזניים בו שוקל ומונה הזכויות ועונות, ובינונים מחצה לטובה ומחצה לרעה כפי מאזניים לכאן ולכאן, וכל כף מחצית השקל, ואם כולו לטובה הוא שקל גמור הם צדיקים גמורים, אבל בינונים הם מחצית שקל וזה הוא מאזניים לכאן ולכאן." וכן בשפת אמת (תצוה, תרל"א) "ועכ"פ מחצית השקל לה' שהוא בחי' בינוני כנ"ל. וזה ענין מדה ומשקל כי השי"ת אין סוף. והי' הבריאה במדה שנמדד מחיותו ית' לכל נברא. ומדה זו צריך האדם לשמור. ואז אין לירא משום דבר."

¹¹ שני חלקים יש במלחמת עמלק: יש חלק שנמסר לנו כמו שאמר משה ליהושע "וצא הלחם בעמלק מחר" ועליו אנו מצווים "זכור את אשר עשה לך עמלק וכו' תמחה את זכר עמלק" (דברים כה, יז-ט). אבל יש חלק של מחיית עמלק שלא נמסר לנו שעליו נאמר "כי מחה אמחה את זכר עמלק" (שמות יז, יד) כיון ש"מלחמה לה' בעמלק מדר דר" (שם, טז) המלחמה לה' הוא בבחינת ה'מחצה על מחצה' והדיוק שאינו מסור לנו, וזה מתגלה במשה רבינו מדין "איש האלהים" - מחציו ולמעלה אלהים (דברים רבה יא, ד).

מפקת" על כן "וידי משה כבדים".

דרכו של משקל הוא שהדבר הכבד יורד למטה והקל עולה למעלה, ועמלק רוכב על הכף חובה - הקלה, אבל כעת משה רבינו מגלה פנים חדשות במלחמת עמלק, כשמשא הרים את ידו - על אף כובדם - היו ישראל נוצחים, כיון שכאן מונח ההכרעה של עמלק במשקולות, לא הצד הקל עולה למעלה, אלא דווקא הכף הכבידה ששוקלת יותר היא זו שעולה למעלה ב"ידי משה כבדים".

אשר קרך

"זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים אשר קרך בדרך" (דברים כה, יז). יש כמה פירושים מהו "אשר קרך" רש"י מפרש "לשון מקרה, וכו', ד"א לשון קור וחום צננך והפשירך מרתיחתך שהיו העובדי כוכבים יראים להלחם בכם ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה אף על פי שנכוה הקרה אותה בפני אחרים".

האור החיים הקדוש מפרש מהו 'לשון מקרה' "יתבאר על פי דבריהם ז"ל שאמרו שהענין היה מכסה על ישראל ולא היה מקומם ידוע לעולם אלא כשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד ובא הכנעני וילחם עם ישראל, ואם כן תקשה מנין ידע עמלק מקום חניית ישראל לבא אצלם להלחם עמם, לזה אמר אשר קרך, פירוש יקר מקרהו וידע מחניהם בדרך". עמלק פגש את ישראל ונלחם עימם בדרך 'מקרה'.

בפשוטו של דבר מלחמתו של משה הייתה לשעבד את לבן של ישראל לאביהן שבשמים, כמו ששנינו (ר"ה פ"ג מ"ח) "וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה? אלא לומר לך: כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים, היו מתגברים; ואם לאו, היו נופלין".

בעומק, מתראה כאן החילוק בין המשקל של ישראל למשקל של עמלק; למדנו לעיל שישראל מטיילים את הגורל באופן של 'כבוד', הם פונים למקום העליון שאין הדעת משגת אותו וה'גורל' מגלה להם איזה צד 'כבוד' וחשוב יותר, אבל עמלק מחפש את הפנים השפלים כל כך עד שאין הדעת מביטה עליהם כלל מרוב פחיתותם, אצלו ה'גורל' אינו אלא מסלק את הדעת.

במלחמת עמלק כבדו ידיו של משה כמו שנאמר "וידי משה כבדים"; אומר רש"י "בשביל שנתעצל במצוה ומנה אחר תחתיו נתיקרו ידיו". לפי מה שהתבאר עד השתא, משה רבינו שלח את יהושע כדי לגלות שהוא ותלמידו שווים זה לזה ובכך נתגלה עומק התפיסה של 'מחצה על מחצה' המכריעה את עמלק, בכך התראה מעלת ה'משקל' של כלל ישראל שהדברים שווים - מכוח החשיבות והכובד של הדבר ולא מכוח השפלות וחוסר המשמעות של הצדדים כדרכו של המן, על כן נאמר "וידי משה כבדים" לא יד אחת אלא שני הידיים ביחד, כלשון הגמרא (בבא קמא ג ע"א) "מכדי שקולין הן ויבאו שניהם דהי מנייהו

ענני הכבוד

להבין ברור, הגמרא בסוכה (יא ע"ב)^ט מביאה מחלוקת האם בני ישראל ישבו בסוכות כפשוטו או בענני הכבוד, עד כדי שהגמרא לומדת מכך שהסכך יהיה מדבר שאינו מקבל טומאה כמו העננים הנעשים מאדי מים שאינם מקבלים טומאה; מבואר בגמרא שענני הכבוד היו מ'מים'.

מים כלשון חז"ל (תענית ז ע"א) "מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך" ובכל אופן כשהמים מתחממים ומקבלים את טבע האש הם עולים למעלה ונהיים לעננים, כמו שנאמר (שמות יג, כב) "לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה" ומפרש רש"י "מגיד שעמוד הענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן, שעד שלא ישקע זה עולה זה" אין זה שרק בזמן ההחלפה הם היו משמשים בערבובייה, אלא מכוח זה המים קיבלו את חמימות האש ועל כן ענני הכבוד היו תמיד למעלה.

זה עומק כוונת רש"י שישראל נמשלו ל"אמבטי רותחת" הם אותם "ענני כבוד" המרתיחים את המים ומעלים אותם כלפי מעלה, וכאשר בא עמלק וצינן - קירר את האמבטיה הוא עצמו נכווה אבל קירר לאחרים.

להבין, "כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק מדר דר" (שמות יז, טז) אומר רש"י "ומהו כס ולא נאמר כסא, ואף השם נחלק לחציו (י"ק ולא י"קו"ק). נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם" עמלק נלחם עם כסא הכבוד.

ככל שהדבר יותר כבד כך הוא יורד למטה, 'כבד' מורה שיש כאן משהו כבד שמושך ויורד למטה, הגמרא קוראת לדבר כבד - יקירי (לדוגמא: בבא מציעא כג ע"א "כיון דיקירי לא מינשתפא"), מכח אותה כבידות של הכבוד מתגלה שאנו מרוממים ומעלים את הדבר הנכבד - היפך מה שיש במשקולות שהדבר הכבד יורד למטה ובכך הוא מעלה ומציף את הכף הקלה שכנגדו.

עמלק רוכב על הכף הקלה שעולה למעלה אבל כשמתגלה מדרגת 'כסא הכבוד' שמעלה ומרוממת את הכבוד עצמו, אז נמחית מציאותו של עמלק מן העולם. לשון חז"ל 'ענני הכבוד' לאמר שהכבוד עצמו צף ועולה כענני שמים, ועל כן עמלק נאמר "ויזנב בכך את כל הנחשלים אחריו" ומפרש רש"י "מכת זנב וכו' שהיה הענן פולטן"^י דווקא אלו שנפלטו מהענני הכבוד וירדו לבחינת זנב אותם הכה עמלק.

^י רש"י (דברים כה, יח) "ויזנב בכך - מכת זנב חותך מילות זורק כלפי מעלה: כל הנחשלים אחריו - חסרי כח מחמת חטאם שהיה הענן פולטן."

^י "זה הכלל כל דבר שמקבל טומאה כו': מנא הני מילי אמר ריש לקיש אמר קרא ואלו יעלה מן הארץ מה אד דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ הניחא למאן דאמר ענני כבוד היו אלא למאן דאמר סוכות ממש עשו להם מאי איכא למימר דתניא כי בסוכות הושבתו את בני ישראל ענני כבוד היו דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם."

כוויה משורש כ"ו גימט' 'כבוד', עמלק עצמו נכווה באותו כבודות אבל הוא הוריד את ה'ענני כבוד' למטה, זה עומק דברי האור החיים שהוא נכנס ב'מקרה' לענן, עמלק נכנס על ידי הקרירות אל הענן, כיון שכל כוחו של עמלק בא דווקא מהרכיבה על הדבר הקל והקר - על ידי כך הוא נכנס אל הענן ומצנן אותו "אשר קרך": "מקרה, ד"א צננך והפשירך מרתיחתך".

מלחמתו של עמלק נוגעת בכסא הכבוד - אין הוא רוצה שהכבוד ישאר למעלה אלא שירד למטה, זה המים התחתונים שיוורדים.

על זה נאמר (דברים כה, יח) "ואתה עיף ויגע ולא ירא אלוקים" אומר רש"י "עיף בצמא דכתיב ויצמא שם העם למים וכתיב אחריו ויבא עמלק; ויגע - בדרך". בפשוטו לא היה להם מים לשתות, אבל בעומק לפי מה שמתבאר השתא כל זמן שענני הכבוד התגלו במדרגה העליונה שלהם אז ענני כבוד שהיו עננים של מים האירו ביחד עם עמוד האש עד ש"לא ימיש" כמו שראינו מקודם, וזה מה שאומרת הגמרא בחגיגה (יב ע"א) "מאי שמים וכו' במתניתא תנא אש ומים מלמד שהביאן הקדוש ברוך הוא וטרפן זה בזה ועשה מהן רקיע", אש ומים זה מדרגת 'שמים' שארץ ישראל שותה ממנה כמו שנאמר (דברים יא, יא) "למטר השמים תשתה מים".

אבל כאשר מתגלה הכח של עמלק שמצנן

את מים העליונים ומבדיל בין עמוד הענן לעמוד האש נתקלקל עמוד הענן ונחסר המים "ואתה עיף - בצמא" כיון שנחסר מהם מדרגת ענני הכבוד, ודאי שבפועל למטה המים באים מבארה של מרים כמו שאומרת הגמרא בתענית (כה ע"ב) על כל טיפה שיורדת מלמעלה עולים כנגדה טיפיים מלמטה; על כן כשעמלק קפץ לאבמטיה הרוחתת וענני הכבוד הושפלו ממדרגת 'שמים' מיד נאמר "ואתה עיף - בצמא".

כיון שעמלק קירר את חמימות המים שמעלים ומרוממים את ענני הכבוד, מתבאר היטב מדוע נאמר במשה רבינו "ויהי ידיו אמונה עד בא השמש" בכך משה רבינו 'ריפא' כביכול את המים כאשר הוא איחד שוב את עמוד האש והענן ונתחממו המים ו'ענני הכבוד' עלו והתרוממו, משה רבינו חזר והעלה את הצד הכבד היפך מעשיהם של עמלק.

אלו הם ג' הפנים שמתגלה הכוח של המלחמה בעמלק: א' מחצה על מחצה שהקב"ה מגלה. ב' ידי משה כבדים שהכבוד עולה למעלה. ג' ענני הכבוד העליונים שמתראה בהם חמימות המים ושילוב האש והענן, "ויהי ידיו אמונה עד בא השמש".

ידיעת ה'חצות' של דוד, לימות המשיח

נתבאר ש"מלחמה להשם בעמלק מדור דור"

² בגמרא כתוב "תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר אין לך טפח מלמעלה שאין תהום יוצא לקראתו שלשה טפחים והא תניא טפחיים לא קשיא כאן בעבודה כאן בשאינה עבודה", אבל רבותינו ז"ל צייטו את הגמרא בצורה כזו; לדוגמא (שער ההקדמות סט ע"א) "כנז"ל שכל טיפה שיורדת מלמעלה, עולים טיפיים כנגדה מלמטה".

אבל דוד המלך ידע את 'חצות' לא על מנת להכריע לצד אחד אלא בשביל שיתגלה החצי כ'קביעא וקיימא' שהדברים אכן שקולים הם.

זה האור של יום הפורים שבו "חייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" (מגילה ז"ע ב), דוד מלכא משיחא מגלה שאין נקודת הכרעה אלא המציאות היא שכולם שקולים, זה האור של עולם הבא שנאמר בו (סנהדרין פ"מ"א) "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" כיון שכולם שקולים יחד, בשורש הפנימי כל נשמות ישראל שקולים הם "בנים אתם לה' אלקיכם" (דברים יד, א) לאחר מכן יש מדרגות איש איש לפי השגתו, אבל אצל דוד המלך מתראה ידיעת החצות ש'ואהבת לרעך כמוך" בהשוואה גמורה - כולם שקולים אהדדי. כל השנה כולה יש "משלוח מנות איש לרעהו" (אסתר ט, כב) אבל בפורים יש הרחבה של "ומתנות לאביונים" עד לאביון השפל ביותר, ועל כן "כל המועדים עתידין ליבטל, וימי הפורים אינן בטלים לעולם" (מדרש משלי ט, ב. ילקוט שמעוני משלי רמז תקמ"ד), כיון שבפורים מאיר האור של לעתיד לבא בו שקולים כל ישראל בהשוואה גמורה.

כשבאו ישראל להר סיני נאמר (שמות יט, ב) "ויחן שם ישראל נגד ההר" ומפרש רש"י "כאיש אחד בלב אחד" ואילו עמלק בא עליהם ברפידים' המדרש תנחומא (בשלח כה) אומר "אין רפידים אלא שרפו ידיהם מן התורה,

הוא שהקב"ה מגלה את ה'חצות' מה שאין בריה שיכולה לכוון במדויק, אבל הגמרא בברכות (ד"א) אומרת לחד מאן דאמר שדוד המלך ידע את זמן ה'חצות' והכינור היה תלוי למעלה ממיטתו לא בשביל שהוא ידע מתי חצות אלא על מנת שהוא יתעורר משנתו, לעיל נתבאר שמשה רבינו ידע את 'חצות' מכח זה שהוא היה מחציו ולמעלה אלקים ומחציו ולמטה איש" אבל דוד המלך מהיכן ידע?

התרגום יונתן בן עוזיאל מתרגם את "מלחמה לה' בעמלק מדר דר": "וישיצי יתהון לתלתי דריא, מדרא דעלמא דין, ומדרא דמשיחא, ומדרא דעלמא דאתי", ה"מלחמה לה' בעמלק" בימות המשיח מגלה את ה'מחצה על מחצה' של דוד המלך.

מבואר בדברי הרמב"ן, שכל פעם שיש לאדם ספק, ('עמלק' גימטרייה 'ספק' כידוע), ואינו יודע מה לעשות שיעסוק בדברי תורה עד שהוא יגיע למקום ההשתוות בנפש - המקום של המשקל שבו הדברים שקולים אהדדי, ומתוך זה תצמח ההכרעה.

משה רבינו יודע את 'חצות' בבחינת "והחכמה מאין תמצא" (איוב כה, יב) שמגיעים למקום המשקל עצמו שבו הדברים שווים מכאן נובע נקודת ההכרעה¹⁰, החכמה מכריעה לצד אחד - דעת המכריע, עד שהמשקל עצמו מאיר באור השקילה, זה גילוי של משה רבינו.

¹⁰ האין זה המשקל, כמו שכתוב בספרא דצניעותא "האי מתקלא תלי באתר דלא הוי" ופירש הגר"א "ר"ל תיקון המתקלא בדו"ג שהוא עיקר התיקון כנ"ל תליא ברישא דלאו רישא רדל"א שבו תלוי."

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" (שמות ל, טו). זה האור הפנימי של "הקדים שקליהם לשקליו" זה לא שהוא הקדים כסדר בזמן כמו שנתבאר בהתחלה, אלא ישראל שוקלים מה/משקל' עצמו ולא מהשקילה שאינה שווה. מחצית השקל מגלה שלא רק המשקל עצמו שווה, אלא גם מה ששוקלים ב'משקל' עד ש'מכדי שקולים הם' כל קומת ה'כנסת ישראל' באחדות גמורה.

פרשת שקלים ג פנים מלחמת עמלק תשע"ג
 מספר שיעור בקול הלשון 1132541

ולפיכך עמלק בא עליהם", רפידים אותיות פירוד, אבל כשנמחה עמלק מיד באו ישראל להר סיני והתגלה החיבור העמוק "כאיש אחד בלב אחד" שלא נתלה כלל במדרגת בני אדם, הוא עומק הגורל של קדושת עם ישראל שמגלה את החשיבות של כולם היפך הגורל של עמלק שמגלה שכולם בטלים.

כמו שבמתן תורה התגלה "כאיש אחד בלב אחד" מעין זה בפורים "הדר קבלוה מאהבה" כיון שחוזר ומתגלה ה"כאיש אחד בלב אחד" - החיבור בין כולם מגיע מהרוממות שכולם חשובים, על זה חל הצירוף של כנסת ישראל. זה המחצית השקל, כמו שאומרים רבותינו כידוע, שכל אחד הוא כשלעצמו חצי ומצטרפים לכולם. אבל הדקדוק יותר, שמצד מחצית השקל כל ישראל נותנים בשווה,

אוצר האותיות

ערב רב - עמלק

משה רבינו בגלגולו הקודם כנח, כדברי רבותינו 'מִן הַמַּיִם מְשִׁיתֶיהוּ-מִמֵּי הַמַּבּוּל' (צדקת הצדיק אות צו). משה - דעת - ערב רב - שורשם חד כמבואר בחז"ל שערב רב בגימטריה דעת, שזו בחינתו של משה, 'לך רד כי שיחת עמך אשר העלית' (שמות לב, 1) - עמך, ולא עם ישראל, זה העם שהעלה משה רבינו. בגלגול הקודם של הדבר זה מתראה כנח ועורב, העורב לא הלך בשליחותו של נח, היונה שנמשלה לכנסת ישראל כן הלכה. יונה ועורב זו הגבלה של כנסת ישראל וערב רב - אותו שורש, היונה - כנסת ישראל - הולכים, 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו' (שמות יד, לא), בציור הראשון שלו זאת היונה שנעשית שלוחה גמורה לשליחותו של נח. על ערב רב נאמר 'וירא העם כי בושש משה לבוא' (שמות לב, א) כלומר הם מתנגדים למשה, גם העורב חשב שנח שולח אותו להורגו, זה אותו שורש.

התחלת ההיבדלות מהערב רב

כל כח של תערוכת כבריאה שורשו בעומק נקרא ערב רב, בו עצמו יש שני פנים - ערב רב וערב זעיר, ערב גדול וערב קטן, מנחה גדולה מנחה קטנה, בין הערביים שני ערבים (רש"י שמות, י"ב ו). בגילוי של 'לא ימצא שאור בבתים' - חמץ, שאור - זה ערב רב, מתגלה בעצם הכח העמוק שאין תערוכת - זה עומק המְחִיָּה של הערב רב שמתגלה בפסח. 'וגם ערב רב עלה עימם' אצל בני ישראל הבצק לא הספיק להחמיץ, ואצל הערב רב, הם עלו עם החמץ. בני ישראל יוצאים עם מצה ללא חמץ, ללא הערב רב שנקראים שאור וחמץ - כאן תחילת הגילוי של ההבדלות מהם. כמובן, אין כאן היבדלות גמורה, הגילוי הגמור הוא רק במתן

חמישה מיני ערב רב הם וסימנך נג'ע ר"ע - נפילים, גיבורים, ענקים, רפאים ועמלקים. הגר"א מונה חמישה מיני ערב רב בלשון יותר מעשית - בעלי מחלוקת, בעלי תאוה וכו', אבל שורשם חד. ראשית כל הקדמה שורשית על הערב רב ולאחר מכן ביאור יותר רחב על הסוגיה שנקראת עמלק.

שורש סוגיית הערב רב

בלשון חז"ל (מעניין איסור חמץ ושאור בפסח) "הערב רב איננו חמץ ושאור" - הם החמץ ושאור, הם נקראים מוץ ותבן ונקראים חמץ ושאור. הערב רב כמו שאומרים חז"ל הם חרטומי מצרים. כשמשה רבנו בא לתת את אותם סימנים לגאולתם של ישראל הוא נותן את הסימנים הללו לפרעה, אז כתוב 'ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם חרטומי מצרים בלהטיהם כן' (שמות ז, 11), כלומר, מאותו להט החרב המתהפכת - זה להטיהם של הערב רב - הם מדמים את עצמם לבני ישראל. שורש הערב רב (כמאמרי חז"ל בכמה מקומות): כל כח של תערוכת שורשו בעץ הדעת טוב ורע, שם חלה תערוכת. זוהמה שהטיל חווה בנחש זה כח הערב רב (זוהר חלק א' פרשת בראשית, דף כ"ח עמוד ב). כל כח של תערוכת, תערוכת של רע - היא נקראת בעצם ערב רב. ערב רב, ערב זעיר, ערב גדול, ערב קטן, אבל כל תערוכת שישנה - שורשה בערב רב. סימנם של הערב רב (ביצה, לח). הם אינם עושים חסד, ההיפך של החסד, שהיא האכזריות - זה סימנך של הערב רב. אומרים חז"ל שערב וערב רב שורשם חד, 'עורב זה אכזרי על בניו' כלשון הגמרא, האכזריות של העורב והאכזריות של הערב רב - שורשם חד. זה אותו עורב ששילח

מה שמושה עושה - עושים גם החרטומים, זה עומק התערובת של טוב ורע. זה לא שהם עושים גם כן מה שהוא עושה בלבד, זה אמת, אבל עומק התפיסה היא - בזה שהם עושים את מעשיו אז כביכול מעשיהם ומעשיו מתערבבים, אפילו באופן הגילוי - מטה משה בולע את מטותיהם, אז זה מתערב. כוחו של הערב רב הוא מהעירוב, אם הוא לא יתערב, אינו ערב רב, זאת מהותו והווייתו.

ערב רב - שורש לע' אומות

ישנן שבעים אומות, אומרים חז"ל שערב רב כולל את כל שבעים האומות, כלומר, אם יש לנו כח שכולל ומערב את כולם יחד - הרי זה כוחו של הערב רב. כוחו של הערב רב לערב את שבעים האומות, ברור ופשוט שאין זה דבר מקרי, זה עיקר כוחו. 'גם ערב רב עלה עימם', לערב רב יש כח לערב את הכל, כשהוא מערב את שבעים האומות, הוא מערב גם את בני ישראל לתוך אותה תערובת, אז הוא משפיל אותם ממדרגת ישראל למדרגת האומות.

כח של הערב רב ע' אומות ע-רב, זה עירוב של הע', יש כאן ריבוי ע' - רב -ע זאת ההגדרה של ערב רב, הוא מערב את כל שבעים האומות, אבל בעומק את מי הוא מערב יחד עם שבעים האומות? את בני ישראל. הוא משפיל אותם למדרגת השבעים אומות.

ורש הערב רב במעשה בראשית

עיקר זוהמת הנחש חלה על קין, הבל כמעט ולא ניזוק ממנה. בלשון ברורה יותר - בקין מתגלים שני הצדדים, 'אם תטיב שאת ואם לא תטיב לפתח חטאת רובץ', כלומר, מה שמתגלה בקין 'תטיב שאת' בלשון עמוקה זה נקרא עץ הדעת טוב. ואם לא תטיב 'לפתח חטאת רובץ' - זה עץ הדעת רע, זה מה שמתגלה בקין. קין מברר את מהלכי הבחירה של שני הצדדים והתערובת הגמורה. הוא מגלה מציאות שכולה תערובת, זאת כל המציאות שנקראת

תורה, 'וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק' (שמות כ, יד) - שם היתה הבדלה בין ישראל לבין הערב רב. אבל ביציאת מצרים הערב רב מתערב עם ישראל, אך עדיין זאת אינה תערובת גמורה.

ערב רב הם חמץ ושאור, מה שנאמר 'וגם בצקם לא הספיק להחמיץ' כאן יש תחילת דקות של היבדלות של הכנסת ישראל מהערב רב, כאן גנוז שורש תחילת ההיבדלות מהערב רב.

הגדרת ההיבדלות

ההיבדלות הגדרתה שאין תערובת. עצם כך שאין תערובת - זו גופא ההבדלה מהערב רב. זאת לא רק הגדרה שהם נבדלים מהערב רב, אלא הם נבדלים מתפיסה שנקראת תערובת - זאת היבדלות מהערב רב. בפשטות אפשר להבין שאפשר להיבדל מהערב רב, אפשר להיבדל ממצרים, אפשר להיבדל מבבל וכן על זה הדרך להיבדל מחלקים נוספים, אבל עומק ההגדרה היא שעצם הכח לערב דברים זה ערב רב. ואם כן, ההיבדלות מהערב רב עניינה היבדלות מעצם הכח שנקרא תערובת, זאת גופא ההיבדלות מהערב רב. ידועים דברי המהר"ל שהחמץ הוא דבר מורכב, יש בו תערובת. מה שאין כן המצה היא דבר פשוט - מים וקמח, זאת ההרכבה הפשוטה ביותר שישנה, כלומר, המצה מגלה העדר של תערובת - זה גופא נקרא היבדלות מערב רב.

עומק התערובת - הידמות

אם כן כוחו של הערב רב שנקרא שאור וחמץ הם חרטומי מצרים, מי הם חרטומי מצרים? הם אלה שמדמים את מעשיהם למעשיהם של בני ישראל, למעשיו של משה רבינו. עצם ההידמות - מה שמושה עושה עושים גם הם - זו גופא עומק התערובת. 'ויעשו כן החרטומים אף הם בלהטיהם' - בלהט החרב המתהפכת שמהפכת טוב ורע, ורע וטוב, מכח העץ הדעת טוב ורע. אז מה עושה הטוב - עושה גם הרע.

מגלה שורש שמערב את כולם - לכן הוא נקרא שורש לערב רב, בעמלק ישנה המידה שהוא עם לעצמו ויש בו מידה שהוא שורש לערב רב - אלו שתי סוגיות, אנחנו אוהזים עכשיו בסוגיה של עמלק כשורש - הוא שורש כערב רב והוא שורש לערב רב, הוא השורש של כל התערובות כולן. כשאנחנו מגלים את זה בקומת הקדושה - יש אברהם, יצחק ויעקב. אברהם מידתו מידת החסד, יצחק מידתו מידת הדין, ויעקב - כח המחברם ומצרפם. הקליפה של אברהם נקראת ישמעל כידוע, הקליפה של יצחק - עשו, והכח המערבם נקרא עמלק. עמלק מצרף את ישמעאל ועשו, עומק הדבר - ישמעאל ועשו הם שורש השבעים אומות, מבואר בדברי רבותינו ובדברי הגר"א בארוכה, ישנם שבעים אומות ושורשם הם ישמעאל ועשו. ישמעאל הוא שורש ל"ה אומות, ועשו הוא שורש ל"ה אומות נוספות, אלו הם שני שורשים. כשעמלק בא ומצרף את ישמעאל ועשו, אז הוא מצרף את השורשים ולפיכך הוא מצרף את הענפים, זה כח שנקרא עמלק. הוא לוקח את שורשי הכח של שבעים האומות ומצרפם, ואז מה הפועל שהוא פועל? צירוף של כולם בשורש. צירוף של כולם בשורש מגלה איך כולם אחד, בזה הוא מתנגד לישראל, ישראל הם אחד, האומות הן שבעים, איפה יש התנגדות של האומות לישראל? כאשר אנחנו מגלים שהאומות הן אחד, אז מתגלה התנגדות לישראל שהם אחד. האומות שבעים, ישראל אחד, ישראל - א', אומות - ע', כאשר מתגלה שלשבעים אומות ישנו שורש אחד, זה עומק ההתגלות של הראשית גוים עמלק כנגד האחדות של ישראל.

עמלק - ראשית וסוף הגלויות

צורת הגילוי שעמלק מגלה את הצירוף של כל השבעים אומות, זה מכח ישמעל ועשו, איפה זה מתגלה בפועל? ארבע גלויות כידוע, יש את השורש לכל הגלויות שנקרא גלות

קין, קינא דמסאבותא. 'אם תטיב שאת ואם לא תטיב לפתח חטאת רובץ' הוא מגלה אופן של תערובת שמערבת שני צדדים. יש כמוהו תערובת של קלקול ותערובת של תיקון, אבל הוא מגלה תפיסה שמערבת את ה'תטיב שאת', ואם לא תטיב - 'לפתח חטאת רובץ'.

אדם הראשון אילו לא חטא והיה בוחר לאכול מעץ החיים הוא לא היה חי במהלך של תערובת, כשהוא אכל מעץ הדעת הוא נכנס למהלך של תערובת, ומי ינק את אותו מהלך של תערובת? זה נקרא קין. הערב רב הם תולדת אותו כח של תערובת. בלשון עמוקה יותר - הם עצם ההיות של כח התערובת, לא רק התולדה שלו. השורש לכל אותו כח שנקרא ערב רב הוא עמלק.

אומרים רבותינו, שבפועל ראשי הערב רב היו בניו של בלעם, שני בניו של בלעם - הם היו ראשי הערב רב. הגילוי של השורש של התערובת מתגלה בעמלק. עמלק נקרא 'ראשית גוים עמלק' - הוא ראשית לכל השבעים, כלומר, מה שהוא נקרא ראשית לכל השבעים, הוא הראשית שמערב את כל השבעים. בפועל מי שעירב זה סנחריב שבא ובלבל את האומות, זה הפועל של אותה התערובת, הוא הגלה כל אחד ואחד ממקומו. השורש של זה נעוץ במה שיוסף העביר את יושבי מצרים כל אחד ממקומו למקום אחר, זו העברה דקדושה וזו העברה דקלקול. אבל נחזור - הפועל של התערובת נקרא סנחריב - 'בא סנחריב ועירב את האומות'.

אחדות של קליפת עמלק כנגד אחדות ישראל

עמלק הוא השורש שיוצר את התערובת של הדבר בשורש, לא בהתגלות שלו בפועל. הפועל של התערובת נקרא סנחריב, אותו חורבן ראשון שבא לעולם, מתגלה בפועל בסנחריב, בכח הוא מתגלה בעמלק, עמלק

שבא להילחם בישראל בשעה שיצאו ממצרים - אמת, אבל בדקות יותר, הוא מתגלה בתוך מצרים עצמו, 'ואחריתו עדי אובד', איפה האחרית שלו? בסוף גלות אחרונה - אדום וישמעאל - כח עמלק. הוא מתגלה כשורש הכל וכאחרית הכל, הוא מצרף את הדברים כפי שהם מתראים בשורש, ובסוף הימים של הגלות, כשעתיד להתגלות 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' - שוב חוזר עמלק ומתגלה, כי הרי הוא מתנגד לאותו גילוי של אחד, כי הרי הוא מצרף את כל השבעים לאחד, ומכוחם הוא מתנגד לבני ישראל - זאת הגלות שנקראת עמלק.

מלחמה בעמלק מכח חיבור י"ד וט"ו

נרחיב יותר את הדברים, לשון חז"ל הידוע 'בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל' (ראש השנה, י:), אבל בפרטות יותר אומרים חז"ל לגבי ניסן עצמו - בי"ד בניסן יש שבועה שעתידי הקב"ה להכרית את זרעו של עמלק, בי"ד בניסן אומרים חז"ל במפורש בזהר הקדוש בפרשת פנחס ובתיקונים, עתיד הקב"ה להכרית זרעו של עמלק, מה עומק הסוגיה הזו שנקראת בי"ד בניסן דייקא להכרית זרעו של עמלק? אז ראשית, פשוטם של דברים כמו שהזכרנו, חז"ל אומרים שבכורי מצרים אלו הם העמלקים, זה ברור ופשוט - כל ראשית דקלקול היא עמלק וכשנאמר הכאת הבכורות שהיא הכאת הראשית - היא הכאת עמלק - אלה פשוטם של דברים ממש. אבל בלשון חדה יותר, להבין מדוע ההכאה של עמלק לעתיד לבוא תהיה בי"ד, לכאורה מכת בכורות היתה בליל ט"ו ולא בי"ד, מדוע ההכאה דלעתיד לבוא של עמלק היא בי"ד? שורשי הדברים בקצרה ממש; ישנם שני כוחות - יש כח שנקרא י"ד וכח שנקרא ט"ו. דוד המלך הוא הדור הי"ד, שלמה המלך הוא דור הט"ו - אלו הם שני דורות. הדור הט"ו של שלמה המלך נקרא 'סיהרא בשלמותא', לבנה בשלמותה, זהו כוח

מצרים, ויש את ארבעת הגלויות בפועל - גלות בבל, גלות מדי ופרס שנחשבות כגלות אחת, גלות יון וגלות אדום. אומרים רבותינו שבתוך גלות אדום ישנה גלות נוספת שנקראת גלות ישמעאל. מה העומק שבתוך גלות אדום נכנסת גלות ישמעאל? אלה הם שורשי התפיסה של כל התקופה שלנו, הכח האחרון של הגלויות נקרא עמלק, עמלק כאמור מצרף את עשו וישמעאל, בגלות שבה אנחנו נמצאים השתא צירוף הכח של ישמעאל לעשו הוא מכוח שנקרא עמלק, ואם בתוך הגלות הנוכחית, מתוך גלות אדום אנחנו נכנסים לגלות ישמעאל - זה רק מהכח שנקרא עמלק. עמלק מתגלה בשורש במצרים שהוא שורש של כל הגלויות, אומרים חז"ל בכורי מצרים מי הם? אלו עמלק (תיקו"ז, קט"ב), אבל ההתגלות של עמלק הוא בשורש של גלות מצרים שהיא שורש של כל ד' הגלויות, והוא מתגלה באחרית של הגלויות שנקראת גלות אדום, אבל איך הוא מתגלה באחרית של הגלויות? בזה שהוא מצרף את אדום וישמעאל - מכח עמלק. כשאנחנו נמצאים עכשיו בגלות אדום שבתוכה נכנסה גלות ישמעאל, בלשון עמוקה - זאת גלות עמלק, זאת הגלות שבה אנחנו מונחים. זוהי האמבטיה הרוחנית שאליה קפץ עמלק, הוא נכווה וקירר לאחרים, כלומר, הוא מוסר את הנפש שלו, זאת המסירות נפש של קליפת ישמעאל שאנחנו רואים בפועל היום, זה כח של עמלק, לא של ישמעאל, לישמעאל אין כח של מסירות נפש.

נחדד שוב, הגלות שבה אנחנו נמצאים שהיא גלות אדום אליה נכנסת גלות ישמעאל - צירופן הוא מהכח שנקרא עמלק. הצירוף הזה אם כן של ישמעאל ועשו כשורש אחד זאת גלות עמלק. בגלות הזאת שנקראת גלות עמלק מתגלה שעמלק הוא ראשית ועמלק הוא אחרית. 'ראשית גוים עמלק', איפה ראשית גוים עמלק כפשוטו? הוא הראשון

על שם שהקב"ה עתיד לפסוח, הוא עוד לא פסח. ביציאת מצרים, מתי בני ישראל אכלו את קורבן פסח? לפני חצות. ועל שם מה פסח נקרא פסח? על שם שהקב"ה פסח על בתיהם בחצות. אז הם אכלו את הקורבן שנקרא פסח לפני שהנס נעשה, אנחנו כל שנה בזמן שבית המקדש קיים אוכלים את הקורבן בזמן שאכלו בני ישראל ביציאת מצרים, אבל כבר היה נס. אבל בני ישראל כשאכלו את הקורבן ביציאת מצרים, מתי הם אכלו אותו? אכלו אותו בפסח, בליל ט"ו. הנס נעשה רק בחצות לילה, והאכילה היתה לפני חצות, כמו שאנחנו אוכלים זכר לקורבן פסח, הרי שהקורבן נאכל עוד לפני שנעשה הנס, והוא נקרא פסח על שם שהקב"ה פסח על בתי בני ישראל והוא עדיין לא פסח. זה בעצם כל הכח של קורבן פסח שמצורף י"ד עם ט"ו, ואוכלים אותו בנקודת הצירוף, אבל הקורבן מצורף י"ד וט"ו.

הבנת עומק המלחמה

עומק נקודת הצירוף - המלחמה בעמלק י"ד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדור דור', פשוטם של דברים כדברי חז"ל, שעמלק נלחם בחלק של י"ה - בו נלחם עמלק. אבל בעומק יותר יש כאן מלחמה עצומה ונוראית. ההבנה הפשוטה אומרת שהי"ה הוא למעלה מהי"ד, זה הרי הסדר הפשוט, כשאנחנו לוקחים את סדר הדברים - דוד ולאחר מכן בא שלמה - הוא דור הט"ו, הוא סיהרא בשלמותא, אז בפשטות אם אנחנו לוקחים י"ד ולאחר מכן ט"ו, הט"ו הוא לאחר י"ד, וממילא הוא במדרגה יותר גבוהה, כמו ט"ו מעלות שהיו בבית המקדש וכן על זה הדרך. אבל בעומק יותר - הי"ד זו היד שעולה למעלה מכל דבר, בצורה של אדם זה מתגלה באופן ברור מאוד - יד אדם עולה למעלה מראשו. י"ה - 'פִּי בִּפְהֵי יְהוָה צִוּר עוֹלָמִים' - עולם הבא נברא ב'י' ועולם הזה נברא בה' כדברי הגמרא כידוע, והיד להיכן היא עולה? ללפני מה שנברא. מפני היד שנשתלחה במקדשך,

של שלמה המלך. כאשר אנחנו מצרפים י"ד וט"ו, אנחנו מגיעים לכ"ט שאלו הם ימי חודש, חודש הוא כ"ט ו... אבל בכללות הגדרת ימי חודש הוא כ"ט. הצירוף של י"ד וט"ו זאת ההגדרה שנקראת חודש, בלשון עמוקה זה נקרא שלמה בן דוד. אם זה רק דוד לעצמו אז ההבחנה של סיהרא חסרה, בבחינת אבן מאסו הבונים, אבל סיהרא בשלמותא זה צירוף של שלמה ודוד - י"ד וט"ו - זאת מערכת שלמה שנקראת חודש. יש חידוש בפסח, שבשונה מסוכות למשל שבו המועד מתחיל בט"ו - פסח מתחיל הרי בי"ד, הוא מתחיל בי"ד בענייני השבתת חמץ, ובעיקר הוא מתחיל בי"ד מדין הקרבת קרבן הפסח בי"ד. זה לא דומה לכל קורבן שמוקרב ביום ונאכל ליום ולילה או שני ימים ולילה, היום שהוא מוקרב בו הוא חלק מיום אכילתו. בפסח הרי הוא נאכל רק בלילה, הרי שי"ד עצמו כמו שאומרת הגמרא במסכת פסחים יש לו הגדרה מסויימת של מועד, פסח בעומק מתחיל בי"ד, הוא לא מתחיל בט"ו, אבל י"ד הוא לא פסח, פסח מתחיל בט"ו. כאן בעצם מתגלה כח הצירוף של המועד של פסח שמצורף י"ד וט"ו, העומק של המלחמה בעמלק הוא הצירוף של הי"ד והט"ו. כשמגיעה האפשרות לצרף את י"ד וט"ו שזה סוד תיקון החודש שעל זה נאמר 'החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה' (שמות יב, ב), כאן נתקן חודש דקדושה, היפך השוחד דקלקול - מתהפך לחודש דתיקון, זה מתגלה ביציאת מצרים בחודש ניסן, שם מתגלה הצירוף של הי"ד ניסן לט"ו ניסן - כאן עומק התיקון. עומק התיקון הוא הצירוף 'כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדור דור', י"ד על כס י"ה - זו המלחמה - צירוף של י"ד וט"ו - על זה המלחמה. מי נלחם? מלחמה לה', זה הגילוי של הט"ו של 'אני יוצא בתוך ארץ מצרים'.

צירוף י"ד וט"ו מכח הקרבן

מתי יוקרב קורבן פסח? בי"ד. י"ד הרי זה

נקראים ראשית והם מדובקים בראשית שקדמה לעולם, עמלק נקרא ראשית גוים עמלק, אבל מאיפה הוא מתחיל להיות ראשון? מהבריאה, 'ואחריתו עדי אובד' (במדבר כד, כ), למה אחריתו עדי אובד? כי הוא ראשית שיש לה התחלה, אז גם יש לה סוף. אבל בבורא עולם שנאמר אני ראשון ואני אחרון - זוהי ראשית שאין לה התחלה ואחרית שאין לה סוף. זו הראשית שעליה נאמר 'בשביל ישראל שנקראו ראשית - לי ראש'. עומק המלחמה בין ישראל לעמלק היא שמציאות של ישראל מצרפת את מה שנברא קודם שנברא העולם, מציאותו של עמלק מתחילה משנברא העולם. לפי זה נחזור לסוגיה שנקראת ערב רב.

מְחִיטָת עמלק מכח תערובת דקדושה
 יש כח בבריאה שנקרא תערובת, אבל ישנם שני סוגי תערובות, התערובת התחתונה מערבת את הכוחות שנמצאים בתוך הבריאה. התערובת העליונה מערבת את מה שהיה לפני שנברא העולם, ללאחר שנברא העולם - זה כח דקדושה של ישראל. כח תערובת של עמלק שהוא ראשית הערב רב - מכח מה הוא מערב? הרי הוא התחלה חדשה משנברא העולם, אז איפה חלה בו התערובת? בתוך מה שנברא העולם, עליו חלה התערובת, הרי אין לו תפיסה שקודמת לכך אז הוא מערב מהיכן שהוא מתחיל. הוא מתחיל משנברא העולם ומשם מתחילה התערובת. ישראל שעלו במחשבה תחילה להיבראות קודם שנברא העולם כביכול, הם מערבים בעצם להיות שלהם את הקודם שנברא העולם עם התוך שנברא העולם. קב"ה וישראל ואורייתא חד, הם מצרפים את מה שהיה לפני שנברא העולם למה שנברא העולם, זה סוד התערובת דקדושה. המְחִיטָה העמוקה של הערב רב שעל זה נאמר 'אני יוצא בתוך מצרים' או 'מלחמה לה' בעמלק מדור דור'.

היד של דוד המלך שנקרא בר-נפלי היא עולה למקום שלפני שנברא, הרי בעומק מדוע דוד המלך נקרא בר נפלי, מדוע הוא נפל? כי הוא תמיד נמצא באותו מקום שקדם לעולם, לכן הוא נופל בתוך העולם, כי הוא תמיד לפני העולם, 'נפלת' לא אוסיף קום בתולת ישראל' זה מאותו מקום של לפני שנברא, לכן הוא נופל.

עמלק נוגע בראשית שמשנברא העולם ומתכחש לראשית שקדמה לעולם

יש את ישראל שעלו במחשבה תחילה להיבראות קודם שנברא העולם, והם אלו שנבראים ראשונים, 'בראשית - בשביל ישראל שנקראו ראשית', הרי שהם קודמים לעולם והם בתוך העולם, הם מצרפים את מה שהיה לפני שנברא העולם עם מה שנמצא בתוך העולם - זה נקרא בעומק י"ד וט"ו. העולם נברא ביו"ד וה"א - זה ט"ו - בזה העולם נברא, יו"ד - עולם הבא, ה"א - עולם הזה, בזה העולם נברא. כל העולמות נבראו 'פִּי בִּיָּהּ יִהְיֶה צוּר עוֹלָמִים', אבל יש כח לצרף את הראשית מלפני הבריאה. הכח לצרף את הראשית מלפני הבריאה זה נקרא יד, זה כוחם של ישראל. כאשר האדם חוטא אז היד שלו מושפלת 'היד שנשתלחה בבריתך' שזה הפגם התחתון. אבל כשמתייחסים ליד בשרשה העליון, הקב"ה ברא את הבריאה, כל הבריאה כולה נבראה כביכול במעשה של הקב"ה - זו היד שקודמת למציאות.

בלשון הברורה והפשוטה - יש ראשית לפני הבריאה שזה אני ראשון ואני אחרון, ויש ראשית משנברא העולם. עמלק נוגע בראשית שמשנברא העולם ומתכחש לראשית שקדמה לעולם. ישראל כל קדושתם היא בהדבקות בראשית שקדמה לעולם. זה ההבדל ראשית של עמלק לישראל שנקראים ראשית. ישראל נקראים ראשית ועמלק נקרא ראשית - ישראל

שורש התערובת דקדושה

עמלק כל כולו תערובת, הוא צירוף כמו שאומרים רבותינו - בלק ובלעם - ארבעה אותיות סופיות שלוקחים מבלק ובלעם - עמ-לק, ושאר האותיות ב-ב-ל, זה מלשון מלשון בלול כמפורש בחז"ל, עמלק כולו מערבב ומערבב, אבל את מה הוא מערבב? את מה שנמצא בתוך הבריאה. התערובת של מה שנמצא בתוך הבריאה - שורשו בעץ הדעת טוב ורע. עץ החיים לעומת זאת שגם בו יש דעת המערבת, אבל מה היא מערבת? היא מערבת את חי החיים שלפני שנברא העולם עם החיים שנבראו בעולם, והיא מצרפת אותם אהדדי, זה כל כוחנו להידבק בחיים שלנו למה שקדם לבריאה, שזה חי החיים הבורא יתברך שמו כביכול.

עומק הערבות בישראל

משה רבינו נקרא דעת וערב רב נקראים דעת, משה רבינו זו דעת שמצרפת את מה שקודם שנברא העולם למה שנברא העולם - זה נקרא דעת דקדושה. דעת של הערב רב היא שהבריאה היא התחלה חדשה, אז כח תערובת חל בתוך הבריאה, התפיסה שהבריאה היא התחלה חדשה היא כפירה. התערובת שחלה באותה תפיסה היא תערובת של טוב ורע, זה כח שנקרא ערב רב ששורשם הוא עמלק - כבל, זה מלשון בלבול 'שם בלל ה' את שפתם'.

צריך להבין אם כן מה עומק השורש שנקרא ערב רב - הערב רב מערב כוחות חדשים. להבדיל, כח הערבות דקדושה מערב תפיסה של מה שהיה קודם שנברא העולם לאחר שנברא העולם. כל תערובת דקדושה - זה שורשה, זה סוד דין ערבות שנאמר בישראל בערבות מואב, שם היתה תערובת של כל הכנסת ישראל. על מה חלה הערבות? הערבות אינה על קיום המצוות, לא זה עומק הערבות, עומק הערבות הוא שאני ערב לכולם לגלות

בכל אחד ואחד את כח התערובת של הקודם שנברא העולם לתוך שנברא העולם בתוכו, זה עומק הערבות, זה לא שאני ערב שהוא יקיים מצוות, אני ערב לגלות בו את כח התערובת דקדושה, לכח התערובת דקדושה נגיע על ידי תורה ומצוות, אבל אני ערב לו שכח התערובת יתגלה בו, זאת לא ערבות על משהו אחר, זאת ערבות על עצם התערובת דקדושה ובלשון אחרת - אני ערב לו שלא יתגלה בו תערובת דקלקול, עץ הדעת טוב ורע - ערב רב, אלא תתגלה בו תערובת דקדושה, על זה גופא חלה הערבות. כח התערובת דקדושה עליו חלה הערבות היא לבטל מכל אחד מאיתנו תערובת של כח הבריאה בלבד, ולגלות את שורש הבריאה ש'אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם' והדברים מעורבים אהדדי - 'אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים' - זה סוד תערובת דקדושה, זה הערב העליון שמערב את הכל.

ביטול עמלק מכח הגירוש

כאשר מתגלה העירוב של ישמעאל ועשו מכח עמלק, השורש של העירוב הוא באברהם ויצחק - משם יצאו ישמעאל ועשו. אודות ישמעאל אומר הקב"ה לאברהם אבינו 'כל אשר תאמר לך שרה שמע בקולה' ומה אומרת שרה אמנו? 'גרש את בן האמה הזאת כי לא ירש עם בני עם יצחק' (בראשית כא י). כאן בעצם השורש לכל גאולת מצרים, שורשה של הגר במצרים שהרי היתה בתו של פרעה, ובמצרים נאמר 'כשלחו כלה גרש יגרש אתכם' (שמות יא, א), כאשר אומרת שרה לאברהם 'גרש את בן האמה הזאת', כאן בעצם מתגלה הכח של הגירושין שיתגלה בפועל לאחר מכן ביציאת מצרים - זה השורש. כאן מתגלה ההבדלה בין יצחק וישמעאל, הפועל של זה - גלות מצרים - התחילה 430 שנה מלידת יצחק כדברי חז"ל, וההבדלה אז נעשתה מכח אותו גירוש. מהו אותו גירוש? היפך מה שנאמר 'יגרשהו מגן

בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל, היו מלכים של אדום שקדמו למלכי ישראל, את הכח שלוקח עמלק להילחם בישראל הוא לוקח מהמלכים שמלכו באדום קודם מלך מלך לישראל, מכח כך הוא יכול להילחם בישראל, היצר הרע נקרא מלך זקן וכסיל, מהו מלך זקן? בפשטות, יצר הרע קודם ליצר הטוב בסדר כניסתו לאדם כדברי הגמרא כידוע, אך בעומק יותר - כל מלך יצר זקן שורשו במלכי אדום קודם מלך מלך לבני ישראל, לכן הוא נקרא זקן, מאותה ראשית של אדם - משם שמו זקן, הזקנה שבו היא שהוא מגיע מהבכורה של הראשון, על זה נאמר זקן דקלקול של 'זה קנה', אבל לא 'זה קנה חכמה', אלא זקן וכסיל - השורש של זה הוא בקין שהוא מלשון 'קניתי איש', אבל זה קניין דקלקול. מה ההבדל בין קין להבל? עכשיו נסביר את מה שדובר בהתחלה שערב רב כולו שורשו בקין ולא בהבל. קין קונה, יכול להיות קונה שמים וארץ ויכול להיות 'קניתי איש את ה', אבל ההתחלה היא הקניין. הבל הוא מהבל כל דבר כלשון המהר"ל, אז הוא מחזיר את הדבר למה שהוא היה לפני כן - זה הכח של הבל שמצרף את הקודם שנברא העולם, לתוך מה שנברא העולם. קין מצרף את הטוב והרע בתוך הבריאה, 'אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ', הבל מצרף על ידי שהוא מהבל את מה שיש כאן, למה הוא מהבל את זה? למה שהיה לפני שנברא העולם, איך הוא יכול להבל כל דבר? אז הוא מהבל כל נקודה לנקודה שקדמה אליה, אבל איך הוא יהבל את הנקודה הראשונה? 'הבל הבלים אמר קהלת' הוא היבל את מעשה שבעה ימי בראשית, בקשו לגנוז ספר קהלת, איך אפשר את שבעת ימי בראשית? למה הוא מהבל אותם? למה שהיה לפני שנברא העולם. זה נקרא הבל דקדושה. קין מערב את זה משעה שנברא העולם. הבל מהבל אותו למה שנברא

עדן' שנאמר באדם הראשון מכח אכילתו מעץ הדעת, כאן מתגלה הגירוש - לגרש את הרע שזה שורש התיקון. יש גירוש של אדם מגן עדן, יש גירוש של אברהם שמגרש את ישמעאל ויש גירוש שפרעה מגרש את בני ישראל. גירוש של אדם הראשון מגן עדן - שורש הקלקול, גירוש ישמעאל על ידי אברהם - שורש התיקון, הפועל של התיקון הוא שפרעה מגרש את בני ישראל ועל ידי כן הם נבדלים - היפך הגשר שזה נקודת המצרף - שרוצים לערב שני דברים עושים ביניהם גשר. הגירוש הוא הניתוק של הגשר, זה בעצם הביטול של הערב רב, של התערובת.

עמלק מצרף ראשיות

כח הראשית שמתגלה בעמלק - כמו שנתבאר, הוא צירוף של ישמעאל ועשו. ישמעאל היה נולד ראשון לאברהם (אך לא לשרה). עשו היה יתר על כן בכור בפועל, בשניהם היתה מלחמה על הבכורה, בישמעאל היה גמור מהבית ובעשו היתה מכירת הבכורה מעשו ליעקב, אבל בשניהם היתה מלחמה על נקודת הראשית. כשבא עמלק ומצרף את ישמעאל ועשו, ומכוחם את כל האומות כולם, ונקרא ראשית גוים, איזה כח הוא מצרף בעשו ואיזה כח הוא מצרף בישמעאל? את הראשיות שבישמעאל ואת הראשיות שבעשו - את זה גופא הוא מצרף. הוא מצרף את מה שישמעאל נולד ראשון לאברהם, ואת מה שעשו היה בכור - את זה הוא מצרף, מכח כך הוא יכול לצרף את כולם, מכח כך יש כח שנקרא עמלק-ראשית, ישמעאל ועשו - את הראשיות שבישמעאל ועשו מצרף עמלק. בראשיות האלה התגלתה מלחמה, הן ביצחק וישמעאל, והן ביעקב ועשו, את כח המלחמה הזו לוקח עמלק.

קין - קנין. הבל - חזרה לראשית

בלשון אחרת, 'אלה המלכים אשר מלכו

יש מערכות שנקראות יום-שבוע-חודש ושנה, חודש ושנה הם שורשי הקלקול. כשנברא העולם ברא הקב"ה שישה ימים ושבת קודש - הוא ברא ימים ושבועות, הוא לא ברא חודשים ושנים, היה צריך העולם להיכנס ליום שכולו שבת, חודש ושנה הם שורשי הקלקול, שנה מלשון קלקול וחודש - שוחד. בלשון עמוקה יותר - בכל חודש אני מתחיל את הדבר מהחידוש שלו - זה חודש דקילקול. שנה - אז הדבר משתנה ומתקלקל. כידוע הצירוף של אותיות ישראל הם מחד לי-ראש ומאידך יש-רלא, מהו סוד היש האמיתי? יום-שבוע, יו"ד שי"ן - זה סוד היש האמיתי בזמן. כשאנחנו מדברים במערכת נפש זה נקרא קומת ישראל. כשאנחנו מדברים במערכת שנקראת זמן, מהו סוד קדושת זמן? מהו היש שבזמן? יום ושבוע. כשבאים ונלחמים עם עמלק 'היש ה' בקרבנו אם אין', 'היש' זה סוד יום-שבוע, זה 'היש ה' בקרבנו' בסוד מערכת זמן, 'אין' זה שורש הקלקול - 'ומותר האדם מן הבהמה אין' - שורש הקלקול, מצד כך מתגלה חודש ושנה, מצד כך יש מלחמה. המערכת של התיקון מגלה יום ושבוע, המערכת של הקלקול מגלה חודש ושנה. בתיקון אנחנו מתקנים את החודש ואת השנה 'החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון לכם לחדשי השנה', איפה מתגלה הקלקול בחודש? זה מה שדובר עכשיו בארוכה - י"ד וט"ו, מחייתו של עמלק מתי היא? היא ביום י"ד. באותה נקודה שהוא מפקיע את הצירוף של הי"ד לט"ו, את ההעלאה של היד למעלה מהיו"ד ה"א. י-ה זה בריאת העולם, היד מצרפת אותי ללפני שנברא העולם, מחייתו של עמלק היא בי"ד ניסן, 'משכו וקחו לכם' (שמות יב, כא), אומרים חז"ל 'משכו ידיכם מעבודה זרה', מה עומק העבודה זרה? הגדרה ברורה של עבודה זרה היא שהתחלה מתחילה בי. בעבודה דקדושה העבודה מתחילה במה שקדם לי. זה החילוק בין עבודת קודש לעבודה זרה.

העולם - זה עומק התערוכות. התערוכות היא באופן שאני מהבל כל דבר אל מה שקדם אליו אז אני מהבל את שורש הבריאה של הבראשית - למה שהיה לפני כן.

לכן הכח שישמעאל ועשו שמכוחו נבנה עמלק, על איזה ראשיות מדובר? לא בראשיות שלפני בריאת העולם, אלא בראשית של לידת ישמעאל, בראשית של לידת עשו, אז מה הוא מצרף בעומק? הוא מצרף את הראשיות של ההתחלה שלהם. על הראשיות שלהם נאמר 'ואחריתו עדי אובד'. בעומק, בכל ראשית אני צריך לגלות את הראשית שקדמה לי, לא את הראשית שלי. זו ההגדרה העמוקה של מה שנאמר עד השתא. אם אני מגלה את הראשית שלי - על זה נאמר 'ראשית גוים עמלק'. אם אני מגלה את הראשית ממנה אני באתי - אז הראשית שקדמה לי - זה סוד ישראל שנקראים 'לי ראש'. לי-ראש, כלומר, יש התחלה לפני, לא שלי עצמי יש ראש, לי - יש דבר שקדם אלי.

כח המחיה של עמלק שהוא מצרף את עשו וישמעאל שהתחלה שלהם היא התחלה חדשה. ההתחלה של ישראל היא התחלה שקדמה אלי, זה כל סוד קדושת ישראל. תערוכות של ערב רב מתחילה בקנין, ולא במה שקדם אליי. קין מערב דברים שמתחילים איפה שאני קניתי, איפה שאני קניתי זה מתחיל אצלי, הקניין מתחיל אצלי - זה נקרא קין. אצל קין כל דבר מתחיל בשעה שהוא משתייך אליי, זה נקרא קניין. קניין בעומק הגדרתו היא שכל התחלה של דבר מתחילה אצלי ואם אני קניתי אותו אז מתי התחלת הדבר מתחילה? כשהוא נמצא אצלי. הבל מתחיל כל דבר ממה שקדם לו, זה עניינו של הבל. דברים ברורים מאוד מצד עצמם.

סוד היש האמיתי בזמן

כאמור, הצירוף של י"ד וט"ו זה סוד חודש.

הכי פשוטה 'ותשת עלי כפיך', 'אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה, וגו' כיון שסרח הניח הקב"ה ידו עליו ומיעטו, שנאמר ותשת עלי כפך' (חגיגה יב א), כלומר, כל קלקול שנקרא עץ הדעת טוב ורע בכללות יוצר ירידה.

כשבני ישראל ירדו למצרים ק"ל שנה, הם ירדו לתקן את פגם אדם הראשון שפירש מאשתו ק"ל שנה והוציא שדין, רוחין ולילין רעים - היה צריך לתקן את אותו פגם רע כמו שנאמר בער ואונן 'היו רעים בעיני ה', כלומר, הירידה למצרים תכליתה היתה לתקן את אותו רע, וזה אכן תיקן את אותו הפגם, אז מה נשאר מחטא עץ הדעת טוב ורע? נשאר ה'רד' שבדעת ולא ה'רע' שבדעת. עץ הדעת טוב ורע, כאמור, הדעת זה צירוף של רד ורע. ערב רב - דעת - רד-רע, עניינם חד. הדעת מצרפת 'רד' ו'רע', כל רע יצר ירידה, כשנתקן הרע, איזה כח נשאר? נשאר כח שנקרא רד, 'לך רד כי שיחת עמך', כשהערב רב יוצאים עם בני ישראל ממצרים, הכח שאיתו הם מצליחים לצאת הוא כח הירידה. בלשון ברורה (כפי שביארנו בארוכה בספר משלי) - כל כח מצרים הוא בתפיסת 'רד'. בלשון הכי פשוטה, זמן בני ישראל כאשר היו במצרים רד"ו שנים, מלשון רד. הקב"ה אומר ליעקב אבינו 'אנכי ארד עימך', מאותו יסוד נאמר האיסור 'לדור' במצרים - רד דר שורשם חד. הכח לרדת זה מצרים, כל ירידה בעומק להיכן היא? למצרים. היפך מכאן זאת העליה לארץ ישראל (ודאי שנאמרה גם ירידה למקומות אחרים אבל הירידה הנמורה אל המקום הנמוך ביותר זאת האבחנה שנקראת מצרים), כאשר בני ישראל עולים ממצרים, וגם ערב רב עלה עימם, כלומר, הערב רב כאשר הוא עולה הוא עדיין גונז בתוכו את הכח לרדת, זה נקרא 'גם ערב רב עלה עימם', ודאי שבעומק ישנו כאן תחילתו של תיקון, אבל כשנאמר 'גם ערב רב עלה עימם' אומר הגר"א שהרע נתקן והרד לא נתקן, אז מה עלה עימם? הכח לרדת

'משכו וקחו לכם' משמעו למשוך את עצמכם מהתפיסה שהתחלה מתחילה בי, בבחינת פרעה 'לי יאורי ואני עשיתיני' (יחזקאל כט ג).

תיקון החודש

על ידי תיקון פגם העורף

זה מתחיל קודם, אימם של הערב רב נקראת ערפה (תיקו"ז עה): היפך רות שהיא שורש דוד המלך שהוא הי"ד. ערפה כידוע אותיות פרעה, פרעה זה עורף, מה זה עורף? הוא מפנה עורף למה שקדם אליו ומתחיל התחלה חדשה - זה נקרא פרעה. כל פרעה-עורף הוא מפנה עורף ומתחיל התחלה חדשה, זה 'לי יאורי ואני עשיתיני'.

'מכה בכורי מצרים' להכות את העורף, כלומר לגלות פנים, שמשמעו שאני לא מתחיל התחלה חדשה אלא אני ממשיך את מה שקדם לי - זה סוד י"ד בניסן. נס להתרומם, י"ד ניסן זה המקום שאליו הנס עולה, להיכן הוא מגיע? למה שקדם לעולם, זה סוד י"ד בניסן. כשאני מצרף את הי"ד לט"ו, מה צירפתי? הי"ד זה מה שקדם לעולם, הט"ו זה מה שנברא העולם. כשצירפתי אותם גיליתי את סוד החודש דקדושה.

ערב רב - דעת - רד רע

אחד מרבותינו שמאריך הרבה בסוגיית הערב רב זה רבינו הגר"א, הוא מבאר שני פנים בגילוי של תוקף הערב רב. ערב רב זה בגימטריה דעת, מחלק את זה הגר"א ואומר שזה מתחלק לגימטריה של רד-רע. אומר הגר"א שחלק הרע' שבערב רב נתקן והחלק שנשאר מקולקל זה החלק של ה'רד', על זה נאמר בחטא העגל 'לך רד כי שיחת עמך', מה זה לך רד? הרע שבערב רב נתקן, נשאר רק הרד דקלקול. עומק הדברים, בתערובת של עץ הדעת טוב ורע ישנם שני חלקים, יש בו את החלק שהוא מערב טוב ורע, ויש בו את החלק שהתערובת הזו יוצרת ירידה, בלשון

היא עושה איתו? על רע - זה ערלה. בערלה יש שני חלקים, יש את הרע שבערלה ויש את העל שבערלה. הרע שבערלה זאת מערכת אחת שמצד כך הם נקראים רע, ומצד שני העל שבערלה לעלות למעלה, כלפי זה נאמר בעמלק 'מחתכין מילותיהם של ישראל וזורקין כלפי מעלה' (תנחומא, כי תצא, ט), כלומר, הם מבטלים את כח העליה דקדושה כי זורקים את זה בתור ערלה ולא בתור עליה דקדושה, ואז מה התוצאה? 'לך רד כי שיחת עמך'. אם אני מעלה את הדבר באופן שאיננו נכון אז הוא יוצר ירידה, הוא לא יוצר עליה. פוק חזי - כאשר הדבר זורק דבר למעלה שאיננו בצורה הראויה, מה קורה עם אותו הדבר? יורד במהירות למטה. זה נקרא 'מחתכין מילותיהם של ישראל וזורקין כלפי מעלה' - זה הפוך - זה יוצר יותר ירידה, היפך מה'על' זה 'רד', 'מיעטו הקב"ה והעמידו על מאה אמה' (סנהדרין ק. פירש"י ע"פ חגיגה יב.), מאה זה גימטריה של 'על', 'שה'על' הושפל לק', לירידה. הכח של ההשפלה שמתגלה בערב רב בעומק הוא שהם באים על פגם מידתו של יוסף כי אחיד בשמיא ובארעא, כאשר המילה היא מילה - אז היא שומרת את האדם מהירידה. כל מילה כידוע זה מל-יה. מה עומק הדבר שהערב רב באים על פגם ברית המילה? יש שתי מדרגות במילה, יש מדרגה במילה שהיא מלה את הי"ה (י"ד הא), 'מלחמה לה' בעמלק מדור דור יד על כס יה' מצד הי"ה. אבל יש מלחמה כאמור מצד הי"ד. הערב רב בעומק נלחמים שהמילה לא תעלה מהי"ה לי"ד, זה עומק המלחמה. היכן זה מתגלה? 'רפידים' - שרפו ידיהם, זה סוד משיח בן דוד, דוד כמו שידוע בגימטריה י"ד. עומק המלחמה בערב רע - היד יכולה לעלות והיד יכולה לרדת. זאת תכונת היד ששונה משאר האיברים כולם, כל האיברים כולם עומדים במקומם, איבר אחד באדם טבעו לעלות ולרדת - זה נקרא יד. על זה המלחמה

שוב למצרים, על זה חל הציווי לא לחזור לרדת-לדור במצרים. אבל 'לך רד כי שיחת עמך' מהיכן זה? העם אשר העלית ממצרים, כשהעלית הם כבר גנזו בתוכם את הכח של הרד. בלשון עמוקה וברורה - מהו אותו כח של רד? הכח שמושך את האדם תמיד למטה - זה הכח שנקרא 'רד'. יש שני כוחות בערב רב, יש כח שנקרא 'רב' וכח שנקרא 'רד', יש כח בערב רב שמושך את האדם לרע, הוא מושך את האדם לרע מכח התערובת טוב ורע, מכוחה הוא נמשך לרע. כל רע מלשון רעוע, כלומר, תערובת שאינה מחוברת כראוי בסוד תערובת דקדושה אז הצירוף שלה הוא רע, זה כח הרעוע שבערב רב.

אבל יש עוד כח נוסף בערב רב - הכח הנוסף הוא שהם מורידים כל דבר למטה. בלשון ברורה, מה שהזכר אחד מחמישה מיני ערב רב - נפילים, מה זה נפילים? שנפלו מן השמים, זה הכח של ה'רד' שבערב רב. הערב רב מוריד אותם למטה. הכח להוריד כל דבר, תכונת הטבע שנקראת בלשוננו 'כח משיכה למטה' זה כח שנקרא ערב רב. הערב רב ביסודו מושך כל דבר למטה. כשבני ישראל יוצאים ממצרים, כל בני ישראל שיצאו ממצרים היו מהולים, הערב רב כשיצאו ממצרים אומרים חז"ל, משה רבינו מל את הערב רב. יש ערב רב ויש ערב זעיר, ערב זעיר מי שנלחם איתם זה יוסף, איך הוא נלחם איתם? הוא מל אותם. אבל כאשר הם נימולים, כעת יש להם מלחמה חדשה עם משה רבינו. כתוב 'בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק' (שמות יז, ט), אומרים חז"ל שהערב רב בא על פגם במידתו של יוסף באות ברית קודש. 'לך ה' הגדולה והגבורה התפארת והנצח וההודו כי כל בשמים ובארץ' - מידתו של יוסף נקראת כמו שידוע 'כי כל בשמים ובארץ', היא מחברת דאחיד בשמיא ובארעא - מצרפת שמים וארץ. יש את הברית מילה שמסירה את הערלה - אותיות רע - אבל מה

רב מלשון תערובת של ריב. הריב הזה נתקן כי הרי דתן ואבירם וכל בלועי קרח מתו, מה שלא נתקן הוא הפ"ו של השם אלקים. בלשון עמוקה - כל תיקון של פרעה זה תיקון של פה רע כידוע, הרע נתקן והפה שברע נתקן, היפך 'בלל ה' שפתם' שהוא שורש פגם הפה - נתקן הפה רע ביציאת מצרים - חייב אדם לספר ביציאת מצרים - תיקון הפה כידוע, אבל הפ"ו שמעל הפה עדיין לא נתקן בערב רב, התיקון הזה אליו אנחנו מייחלים שעליו נאמר 'כי ה' הוא האלקים', האלקים שיתגלה כשם הויה זה תיקון הפ"ו שבערב רב.

נגענו מעט בדברים, כדרכה של תורה שהם מים שאין להם סוף, היפך הערב רב שעליו נאמר 'אחריתו עדי אובד' - דרכה של תורה - מים שאין להם סוף, שנזכה ב"ה יחד כל הכנסת ישראל לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן היום.

שנקרא 'לך רד', זה י"ד בניסן שבו יש הכרעה לזרעו של עמלק. ההכרעה לזרעו של עמלק היא הכרעה על היד 'מפני היד שנשתלחה במקדשנו', היד של המלחמה היא יד שיש לה אפשרות של עליה ואפשרות של ירידה, הערב רב גונזים אם כן שני כוחות - כח אחד של תערובת של רע, בזה הם נלחמים ב"ה, היפך תערובת דקדושה - הם נלחמים בתערובת של רע. והם נלחמים במערכת של י"ד. המלחמה ב"ה היא מלחמה משנברא העולם, המלחמה ב"ד היא קודם שנברא העולם. הרע שבערב רע זה בתוך העולם, הי"ד זה לא לתת לקודם שנברא העולם להתגלות.

יקון הפ"ו שמעל הפה

יש עוד צירוף של הערב רב כדברי הגר"א, כתוב 'ורוח אלקים מרחפת על פני המים' (בראשית א.ב), כדברי רבותינו 'מרחפת' זה רפ"ח מת, שורש כל המיתה - יש רפ"ח ויש מת, כל דבר פורח הוא היפך המוות וכל מת הוא היפך פורח, כאשר הפריחה מתה - זה נקרא מרחפת. אומר הגרא; הרפ"ח הזה מתחלק לפ"ו (גי' אלקים) ור"ב, סה"כ רפ"ח. אומר הגר"א - הר"ב נתקן והפ"ו לא נתקן, זה מה שנאמר במשה רבינו 'רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה' כשלא זכה להיכנס לארץ ישראל. מה שלא זכה להיכנס לארץ ישראל, אומרים חז"ל במפורש - זה בגלל הערב רב, הערב רב זה אותו שורש של קלקול חטא העגל, ואותו שורש של קלקול 'יען לא האמנתם בי להקדישיני לעיני בני ישראל' (במדבר כ, יב) מכח הערב רב. מצד כך הגילוי של הערב רב - הוא מגלה ריב, ומה שלא נתקן עדיין זה השם אלקים שבערב רב. בלשון מאוד קצרה - יש שורש לערב רב מכח בלעם ובלק כפי שביארנו, מצד כך הראשים של הערב רב הם בני בלעם. יש שורש נוסף לערב רב - שורשם בתוך ישראל נקרא דתן ואבירם, כל מקום שנמצאים נצים וניצבים - זה דתן ואבירם. מצד כך זה ערב

ערב רב 005 עמלק

מספר שיעור בקול הלשון 42272519

אוצר האותיות

מחיית עמלק מיד בכניסתם לארץ

בעמלק כתיב, 'ראשית גוים עמלק' (בלק כד, ב). הרי שעמלק נקרא 'ראשית', ואם מצאנו שיש מצוה, למחות את זכר עמלק 'מיד' בכניסתם לארץ, הרי ש'מיד' מתגלה מהלך של 'ראשית דקדושה', הוא גופא מבטל את ה'ראשית דקליפה' שהוא ה'ראשית גוים עמלק'.

הרי שיש לנו 'ראשית' שמתגלה- 'מיד' בכניסה לארץ, ויש לנו 'ראשית' שמתגלה- רק 'לאחר' שכבשו וחילקו.

ב.

כתיב 'בראשית'- ב' ראשית. יש ראשית ש'לפני' החלוקה, ויש ראשית ש'לאחר' החלוקה: יש ראשית- של אחדות, של יחיד, ויש ראשית- של הרכבה, שהיא בחינת בכור, אותיות שניות ב' כ' ור'.

הכניסה לארץ, כמו שכבר הוזכר פעם, היא במהלך שעדיין לא נתחלקה הארץ לשבטים, הרי שמתגלה בה- כח האחדות שבארץ ישראל, שלמעלה מן ההתחלקות. זוהי בחינה- של ראשית שאין בה חילוק. מה שאין כן לאחר שכבשו וחילקו, הרי שמתגלה כאן- ה'שנים עשר' שבטי קה שהם 'ראשים' לבני ישראל, אבל זה ראשים של התחלקות, ראשים של 'שנים עשר' שבטי קה. הרי שיש לנו כאן שני ראשית: ראשית שלמעלה מן ההתחלקות, ראשית דאחדות, וראשית של כח החילוק.

כח הראשית שנגלה מיד בכניסתם לארץ, שהוא למעלה מן ההתחלקות, הוא גופא הכח של מחית עמלק דייקא. שעמלק- הרי הוא סוד הספק, כלומר שיש לנו שני צדדים שונים, וכאשר מתגלה כח ההשתוות שזה כח

א.

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה, וירשָׁתָּה וישבת בה.

אומר רש"י, מגיד שלא נתחייבו בכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה (קידושין לז:).

מצות ביכורים נתחייבו בה בני ישראל, רק 'לאחר' שכבשו את הארץ וחילקוה. כל ענינם של הביכורים הוא- 'בכור' בחינת 'ראשית', כמו שכתוב 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה'. והרי, שה'ראשית' נתגלתה- רק 'לאחר' שכבשו וחילקוה. ואם אנחנו מוצאים שהחיוב של הבאת ביכורים בפועל, זה היה דייקא 'לאחר' שכבשו וחילקו, הרי שהמהות של הביכורים שהיא 'ראשית', לא היתה לה גילוי- רק 'לאחר' הכיבוש והחילוק.

מאידך, אנחנו מוצאים בבעל הטורים, כי תבוא, כתיב לעיל מיניה (כי תצא כה, יט), 'תמחה את זכר עמלק', וסמך ליה 'והיה כי תבוא אל הארץ', שנצטוו למחות את זכר עמלק 'מיד' בכניסתן לארץ. ועל זה רצה לעכב ביאתן לארץ, שהוא הגיד 'למלך מצרים כי ברח העם' (בשלח יד, ה), וכן הגיד ללבן 'כי ברח יעקב' (ויצא לא, כג) וכו' (ועיין בספר המפתח, הלכות מלכים פ"א הלכה א', בנידון ה'מיד').

מבואר כאן בדברי הבעל הטורים, שסמיכות הפרשיות, של פרשת עמלק לפרשת ביכורים, מפני- 'והיה כי תבוא אל הארץ' שנצטוו למחות את זכר עמלק 'מיד' בכניסתן לארץ. הרי, שכלפי מחית עמלק, לא מוגדרת כאן המתנת היד' שנה של כיבוש וחילוק, אלא 'שנצטוו למחות את זכר עמלק 'מיד' בכניסתם לארץ'.

עשר שבטים, אבל הנידון הוא 'יעקב אבינו', כי ברח 'יעקב', הוא נוגע בנקודת הראשית שלפני ההתפרטות, והוא 'מלווה' את כל ההתפרטות, שהרי לבן אמר 'הבנות בנתני והבנים בני' (ויצא לא.מג), ולאחר מכן 'שהוא הגיד למלך מצרים כי ברח העם', הרי, שכאן כבר מתגלה המהלך של 'שישים ריבוא' שיצאו ממצרים.

כח עמלק, הוא הכח שמלווה: מן- הראשית, עד- ההתפרטות לשישים ריבוא.

ד.

העקירה של עמלק היא- מריש דרגין עד סוף דרגין.

'למחות את זכר עמלק מיד בכניסתן לארץ'- הרי שהם נצטוו למחות, כמו שהזכרנו, עוד 'קודם' נקודת ההתחלקות. אבל, לא היתה מחייה גמורה של עמלק, ובאמת אמרו חז"ל (תנחומא סוף כי תצא), אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק. ואימתי ימחה זרעו של עמלק?- 'ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו, והיתה לה' המלוכה' (עובדיה), הרי שנקודת הגאולה תבוא יחד עם מחית זרעו של עמלק וזכרו, כלומר בדרין בתראין, עד דור אחרון ממש, שהוא נקודת הפירוד הגמור. והרי, שמחית עמלק מתלווה- עד נקודת ההתפרטות הגמורה באחרית הימים.

נמצא, שנקודת 'ראשית' גוים עמלק, היא ראשית- שלפני ההתחלקות, והיא מתפשטת בבחינת (איוב כה.יב) 'והחכמה מאין תמצא'- לנקודת ההתחלקות, עד- שאול תחתית, הפירוד הגמור. והעקירה צריכה להתחיל מנקודת השורש, ולכן המלחמה מתחילה עוד 'קודם' נקודת ההתחלקות. המלחמה היא איננה רק- בענפים, בהתפרטות, אלא- בשורש, ב'קודם' ההתחלקות, ולכן דייקא: 'שנצטוו למחות את זכר עמלק מיד' בכניסתן לארץ'.

האחדות: מצד ההתפשטות- אלו שני צדדים, אבל- עצם כך שהספק הוא ספק שקול, הרי שיש כאן כח ההשתוות שמתגלה, שהוא בעצם הכח שמבטל את הספק כמו שהוזכר כבר, כי עד כמה שיש כאן גילוי של השתוות, זה גופא ביטול כח הספק. הרי שה'ראשית' גוים עמלק, המחיה שלו היא דייקא- 'קודם' שנתחלקה הארץ. קודם שנתחלקה הארץ, הרי מתגלה ה'ראשית'- שלמעלה מן ההתחלקות, וזה גופא מוחה- את ה'ראשית' גוים עמלק'.

ג.

לבן ומצרים- הם היו השורש במהלך של גלות יעקב אבינו: יעקב אבינו הגיע ללבן במהלך של 'יחיד', לא רק כיחיד ממשפחתו, אלא יחיד גמור, בעירום ובחוסר כל, מכל ממונו, שהוא נותר ערום מן הכל, כלומר- הוא היה במהלך של גילוי ה'לבדו'. אצל לבן עצמו- התגלה מהלך של 'התפרטות', שם נולדו כמעט כל שבטי קה חוץ מבנימין. במצרים- כבר מתגלה מהלך יותר של התפרטות, 'שבעים' נפש ירדו אבותינו למצרים'. הרי שמתגלים כאן השלשה מהלכים: מהלך של 'יחיד' אצל יעקב אבינו, מהלך של 'שנים עשר' שבטי קה, ומהלך של 'שבעים נפש'. שלשה שלבים בהתפרטות: שורש- אחדות, התפרטות- לשנים עשר, עד- שבעים.

'על זה רצה לעכב ביאתן לארץ, שהוא הגיד למלך מצרים כי ברח העם, וכן הגיד ללבן כי ברח יעקב'. כח עמלק, אנחנו רואים שהוא נוגע מ- נקודת ה'ראשית', כיון שנאמר בו 'ראשית גוים עמלק', עד- נקודת ההתפרטות, כי הרי הוא שורש הספק. והרי שעמלק: כוחו ב'ראשית- שמתפשט ומתפרט'. כלומר, שורש כוחו הוא- ב'ראשית' שלמעלה מן ההתפרטות, והוא משתלשל- ל'התפרטות'. ולכן דייקא, עמלק נוגע בנקודת 'יעקב', כי הגיד ללבן כי ברח 'יעקב', שהוא למעלה מן ה'שנים עשר שבטים', אף שזה היה לאחר שכבר נולדו אחד

ה.

אנחנו מוצאים א"כ, שהכח של עמלק כולל את שתי ה'ראשית': הוא כולל את הראשית-ש'קודם' ההתחלקות, והוא כולל את הראשית-של ההתחלקות עד ההתחלקות הגמורה ממש. ולכן, הוא ה'קליפה' שמקפת את כל הבריאה כולה, כי הבריאה-יש בה בחינה של 'אין' ובחינה של 'יש', ועמלק- הוא גם כנגד ה'אין' וגם כנגד ה'יש', וזה מה שנאמר שעמלק עורר בהם ה'יש' ה' בקרבנו אם אין' (בשלח יז,ז), כלומר שהיתה מלחמה בין על בחינת ה'יש' ובין על בחינת ה'אין'.

כח המלחמה, שמתגלה בכחו של עמלק שנלחם גם ביש וגם באין, גנוז בו כח- של האחדות של ה'יש והאין. אם אנחנו מוצאים באיתגליא, שעמלק נלחם הן ב'אין' כלומר ב'ראשית' שקודם ההתחלקות, והן ב'יש' לאחר ההתחלקות, לאחר שכבשוה וחילקוה, הרי שעמלק כולל בקרבו את שניהם: מצד ההתפרטות- אנחנו רואים שהוא נלחם גם באין וגם ביש, אבל מצד השורש- מוכרח שהדבר מאוחד, שהאין והיש נכללים בבת אחת.

ו.

המלחמה כנגד עמלק, היא לאורך כל הדורות כולן. אבל, אנחנו רואים שיש מלחמה מיוחדת בנקודת האחרית: ב'ועלו מושעים בהר ציון לשפוט את הר עשו- והיתה לה' המלוכה', מתגלה כאן מלחמה באחרית, ש'אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק'.

בדברי חז"ל גנוזות שתי בחינות: אל תקרא 'אין' אלא 'אין', ומצד כך- האין של הכסא והאין של השם אינו מתגלה עד שימחה זרעו של עמלק.

מצד נעוץ סופן בתחילתן, הרי שבאחרית- מתגלה הראשית, ודייקא הראשית של קודם ההתחלקות, ומצד כך, המלחמה שנמצאת באחרית, מצד החיצוניות- היא בבחינה של

התפרטות, אבל מצד הפנימיות- היא בבחינה של אין, היא מלחמה בנקודת האחדות, ולכן דייקא, 'והיתה לה' המלוכה', 'והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' (זכריה יד, ט). ואם ההתגלות שבאה אחר מחיתו של עמלק היא התגלות של אחדות, הרי שהמלחמה בעמלק היא בשני פנים: מצד החיצוניות כמו שהוזכר, היא מלחמה בפירוד, וממילא ההיפך של זה זו האחדות, אבל מצד הפנימיות הרי שזו אחדות לעומת אחדות. והרי שההתגלות של ה' אחד ושמו אחד', היא כנגד ה'אחד' דעמלק, ה'אחד' דקליפה שמאחד את האין ואת ה'יש הוא גופא הכח שנגד אור הגאולה. כי אור הגאולה- הוא האחדות של ה'יש והאין בבת אחת, והכח דהזה לעומת זה שמתגלה בעמלק שיש בו מלחמה הן באין והן ביש- הוא גופא השבירה לאור הגאולה. כי אור הגאולה אילו לא היה לו עיכוב רק מצד ה'יש, או שהיה לו עיכוב רק מצד האין, הרי שהוא היה צריך בהכרח לגבור על הכח המנגד, כי הרי אור הגאולה הוא גונז בקרבו גם אין וגם יש, והרי שהוא יותר תקיף ויותר חזק מיש בפני עצמו ומאין בפני עצמו, ועל כרחך שאם קיים כח העלמה שמעלים את ה'יש ואת האין בבת אחת דקדושה, צריך כח דזה לעומת זה בקליפה, שזהו כחו של עמלק.

ב' ראשית- ראשית קודם ההתחלקות, וראשית לאחר ההתחלקות. ה' ה' (כי תשא לד,ו)- קודם שיחטא, ולאחר שיחטא (ר"ה יז), שבעומק, ענין החטא, זהו ענין ההחטאה, ענין הנפרדות. הרי שיש בחינה של שם שהוא קודם ההתחלקות, ויש שם שהוא לאחר ההתחלקות. 'אין השם שלם'- הרי שיש כאן בחינה של לאחר החטא, שלכן השם אינו שלם, אבל מצד האין של השם- הרי שיש כאן אחדות בשם, שנאמר בו קודם שיחטא.

מה היא הקליפה של עמלק שמעלימה את ה'ה' שקודם החטא? בשלמה העלמה של

של כח דקליפה. השלילה של הדבר, בהשתוות אצל כולם- היא כח האחדות דקליפה.

הכח שמאיר באחרית הימים, דור אחרון- הוא כח של קליפת עמלק, שמאיר גם בבחינת יש, וגם בבחינת אין כמו שהוזכר.

כשנברר את בחינת האין שמאיר בדור אחרון, הרי שהוא אור שאין בו חילוק, אור של השתוות, הוא אור של 'קליפה' דהשתוות, וענינו: היאוש הגמור ממציאות להתרומם טפח מעל העפרוריות שבאדמה. התפיסה שנקלטת בנפשות, שאי אפשר בדור אחרון לעלות למעלה, היא גופא כח דאין דקליפה של עמלק.

במלחמת עמלק כתיב, 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל' (בשלה יז,יא), כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה, ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים וכו' (ר"ה כט.)- הרי שהם מסתכלים במבט שאפשר לעלות, אפשר להתרומם. זוהי האמונה הברורה שגנוזה גם בפרשת ביכורים ש'אין לך אלא כהן שבימיך' (רש"י פסו ג'), שמתגלה שבכל דור ודור יש כח של כהן, התפשטות דמשה בכל דור ודור, ומצד פרשה דידן שזה כח הכהונה, הרי שזו התפשטות דאהרן בכל דור ודור, כח דכהונה, מצד כך הרי מתגלה: שלעולם יש כח של עליה עד המדרגות העליונות.

מה שאין כן כאשר ישראל אינם מביטים כלפי מעלה, כלומר, בהבטה פנימית בנפש, אלא כל תפיסתם היא שנמצאים רק למטה- זו גופא הבחינה של 'ידי משה כבדים' (בשלה יז,יב), יש כח משיכה בחזרה לארץ, ואי אפשר לעלות. כלומר מצד עומק תפיסת הנפש, כאשר הוחלט אצל דור אחרון, שבדור אחרון אי אפשר להתרומם ולקבל השגה עליונה, הרי שמבטלים מכולם את האופן שאפשר להתרומם, זוהי גופא קליפת עמלק של דור אחרון.

ש'לאחר החטא'- זוהי העלמה של חטא, אבל ההעלמה של 'קודם החטא'- שזה האין של השם, שזו בחינת היש ה' בקרבנו אם 'אין', הרי שעמלק נלחם גם על האין, מהי המלחמה באין? המלחמה ביש ברורה- היא מלחמה של נפרדות, היא מלחמה של חטא. אבל מהי המלחמה של האחדות? מהי המלחמה של האין? כמו שאומרים חז"ל (סנהדרין צח.) שמישיח יושב אפיתחא דרומי, וחובש את פצעיו. הרי הפצעים של המשיח הם מעין האור של המשיח, ואם האור של המשיח- הוא אור דאחדות, אז הפצעים של המשיח- הם פצעים דאחדות. והרי שכתוב לנו כאן, שכחו של עמלק בעומק- הוא גופא הפצעים של משיח. כחו של עמלק ד'אין'- הוא גופא פצעיו של משיח, שהוא אור דאחדות.

ז.

ביאור הדברים.

תפיסת ה'יש'- היא תפיסת ההתחלקות, תפיסת ה'אין'- היא תפיסת האחדות. האחדות, יש לה שני פנים.

כדוגמא, איזהו מכובד? המכבד את הבריות (אבות ד,א). עד כמה שהאדם מכבד את כל הבריות כולן, הרי שמצד כך- כולם שוים בעיניו, כי לכולם הוא נותן כבוד. אף אם נדון שרמת הכבוד חלוקה אצל כל אחד ואחד כמה הוא נותן לו כבוד, אבל מצד העצמיות של הכבוד, שהוא מכבד כל אחד, הרי שמצד העצם של הכבוד- יש כאן השתוות לכולם. מה שאין כן מצד הליצנות, שהיא ההיפך של הכבוד, גם בה יש כח של אחדות: כאשר האדם לא מכבד אף אחד, הרי שלילת הכבוד לכולם- היא גם אחדות. הן נתינת הכבוד לכולם- היא כח דאחדות, והן שלילת הכבוד לכולם- היא כח דאחדות.

הרי לנו שכח דאחדות יכול להתגלות: הן מצד קיום הקדושה, והן מצד כחו של עמלק

והרי שהמלחמה בכח האין דקליפה, יש לה שני פנים: כמו בכל דבר, שנלחמים מצד ההשתוות לדבר, ומצד ההתנגדות לדבר, והרי שביטול האין דקליפה- הוא הן מצד האין דקדושה, והן מצד היש דקדושה. מצד האין דקדושה, המלחמה היא: לגלות את כח האחדות באופן שאין צורך בעליה, כי קוב"ה לא אישתני בכל אתר, ומצד כך מעמידים דבר על חזקתו, כלומר באמת נקבע הדבר, שדור אחרון אי אפשר לו לעלות, אבל לא מחמת תפיסת הקליפה, שנמצא בשאל תחתית, אלא מחמת האמונה ש'אין צורך' לעלות כי הקב"ה נמצא 'כאן', ואין צריך ללכת ל'שם'. מה שאין כן מצד היש דקדושה שמבטל את האין דקליפה: הרי שעצם האמונה שיש אופן של עליה של 'לכו מחיל אל חיל', הוא גופא מבטל את תפיסת הקליפה דהשתוות דאין, שקובעת ואומרת שאי אפשר להתרומם טפח מעל הקרקע.

הרי שכח המלחמה בדור אחרון, כנגד הקליפה שלא נותת ביטוי לעליה, יש בה שני פנים שאמרנו: אחד- ש'אין צורך' בעליה, ומאידך- אמונה בהדרגה דקדושה של 'לכו מחיל אל חיל'.

ט.

כל זה, מצד תפיסה של אין בפני עצמו, ויש בפני עצמו. אבל כמו שהזכרנו, יש בחינה של 'אחדות' של האין והיש. מהי מצד עבודת הנפש, האחדות של האין והיש? האין לעצמו- הוא כח ההשתוות, היש לעצמו- הוא כח ההדרגה. מצד ה'אחדות' בנפש בין כח ההשתוות וכח ההדרגה, מתגלה מהלך פנימי של עבודה, שהוא אורו של משיח.

סדר העבודה שמבואר בספרים, שלעולם אדם צריך לקיים מצות- מלשון צוותא, להתקרב לבוראו, והרי שהעבודה היא בסדר דהדרגה, לעולם להתקרב ולהתקרב. סדר העבודה מצד אור של משיח, מצד האין

הרי שהכח שמאיר בדור אחרון, שהוא נקודת הביטול של אופן של עליה, זוהי בחינת 'וידי משה כבדים'- יש כאן ביטול גמור של אופן לעלות. מחמת העביות של החומר, שתקפה ומושכת למטה, נראה- שאי אפשר להתרומם. אבל כאשר מבינים, שזהו כח קליפתו של עמלק, שמבטל כל אופן של 'משעבדין את לבם לאביהם שבשמים', 'אביהם שבשמים', כלומר שהוא למעלה, שבעומק בודאי זהו לשון מליצה, כי קוב"ה לא אישתני בכל אתר, מעלה ומטה, אבל הכוונה מצד הנפש להתרומם ולעלות, וכאשר נחסרה הנקודה הזו, ומאומת בנפשות שצריך לעבוד רק בקטנות, כי אלו נשמות קטנות, הרי שההחלטיות לקבוע קטנות- היא קליפתו של עמלק. קליפה של עמלק- זה להכליל את כולם בבחינת עפר, בחינת אדמה, לא לתת מקום לעליה.

ח.

הרי שמתגלה כאן, דבר עומק.

סוד היש- הוא סוד ההדרגה, סוד האין- הוא סוד האחדות.

מצד עולם הקדושה: יש לנו את ההדרגה- שהאדם צריך לעלות, 'לכו מחיל אל חיל' (תהלים פד), ויש לנו את האין- את האמונה שהאלקות שורה בכל דבר ודבר, ו'כל העדה כלם קדשים' (קרח טזג).

מצד הזה לעומת זה: הרי שיש לנו הדרגה- שנלחמת על כל הדרגה דקדושה, והיא מפרטת ומפרידה כל דבר, שמצד ההדרגה הרי שיש התפרטות, והיא מורידה את הדבר לעולם יותר תחתון, לעוד התפרטות ועוד התפרטות, עד שאול תחתית שזה עולם הנפרדות, 'לתאוה יבקש נפרד' גמור, ומאידך בקליפה יש את כח האחדות- שהוא האין דקליפה כמו שהזכרנו, ביטול האופן של התנועה של ההדרגה. כח ה'אין' דקליפה, הוא נלחם על ה'הדרגה' דקדושה, הוא לא נותן אמונה שיש מקום לעלות.

הרי שמצד סוד ה'אחדות' של האין והיש, מתגלה עומק גדול בתפיסת היש: לא שהיש הוא הדרגה- הדרגה לשם קירבה, אלא הוא הדרגה- לשם קיום רצונו, ותו לא. ומצד כך, ח"ו שיש ביטול תורה ומצות, אלא יש להם קיום פנימי של התבטלות לרצונו! שכאשר האדם תופס שהמצוה מקרבת אותו להקב"ה- יכול להיות בחינה של מהלך של 'לא לשמה', כי רצונו בקירבה, רצונו בתענוג. אבל כאשר מתגלה בנפש האדם בחינת האין, וח"ו גם בשעה שהוא לא עושה את רצונו יתברך הוא דבוק בהקב"ה בתכלית הדבקות, וממילא העברה איננה יוצרת אצלו העדר של תענוג של קירבת ה', מצד כך- שורש רצונו לקיים את רצון הבורא, הוא אינו מחמת נגיעה עצמית של תענוג והעדרה, אלא רצונו לקיים את רצון קונו, הוא לקיים את רצונו מצד עצמו. זה סוד העבודה דיש דקדושה מצד ההתכללות של יש ואין בבת אחת.

י

זה סוד עומק היראה, מצד העומק הפנימי שלה:

כי כאשר האדם עובד בשלא לשמה- הרי שזו יראה עצמית, הן מחמת העונש, והן מחמת ההעדר של התענוג שהוא יפסיד. אבל כאשר מגיעים לנקודה שהתענוג איננו מתבטל לעולם [מצד גילוי אור האין שנפשו], הרי שהעבודה, לעבוד להתבטל לרצונו יתברך- היא יראה גרידא. היא יראה לשמה, כי אין בה מניע של תענוג ע"י ההעדר ח"ו של קיום רצונו.

זהו סוד עומק קליפת עמלק שנקראת ליצנות.

כמו שהזכרנו שעמלק כולל את היש והאין בבת אחת, ועל פי מה שנתבאר, עומק העבודה מצד ההתכללות של היש והאין בבת אחת- היא התבטלות של יראה לרצונו יתברך, זו עבודת לשם עבדות. ועומק ענינה של קליפת עמלק

לעצמו- היא האמונה שקוב"ה נמצא בכל אתר, וממילא אין צורך להתקרב כי אנחנו קרובים באופן דממילא. הרי שזה יש לעצמו, וזה אין לעצמו. אבל, אין לעצמו ח"ו יכול להביא לידי ביטול כל התורה כולה, כי א"כ אין צורך בקיום המצות, כי האדם ממנ"פ קרוב, על כן ברור- שצריך ל'אחד' את האין ואת היש, ולא להפריד אותם.

המבט מצד ה'אחדות' של האין והיש ענינו: שמצד האין- האדם מביט שהוא קרוב מכל מקום להקב"ה ואין מקום לריחוק, ומצד היש שהוא סוד ההדרגה- הרי שהאדם מאמין שהוא צריך לעלות בסולם אבל 'לא לשם' קירבה.

כאן מתגלה עומק גדול מאד!

תפיסת ההדרגה מצד שית אלפי שנין נתפסת- כאופן של עליה מחיל אל חיל 'בשביל' להתקרב. זהו סוד דברי חז"ל (ברכות לג ע"ב): כל העושה מדותיו של הקב"ה רחמים, ובאמת אינן אלא גזרות. כלומר, עומק הגדרת הדבר- שהאדם מגדיר שהמצות הן בבחינה של רחמי האב שחשק לבנו ורצונו לראותו, כמו שמבואר בחז"לים ובספרים. וממילא כל המצות כולן הן ביטוי לרחמים רבים, שהכתר נקרא 'רחמים רבים', למשוך את הנברא ליוצרו, שרחמיו על כל מעשיו, ובעומק, הרחמים זה געגועי האב לבנו לראותו כביכול. אבל מצד עומק אור של אין, הרי שממנ"פ הבן קרוב לאביו, ונכלל בו, וא"כ מה מקום לתנועה יש?

כאן סוד התנועה דייקא.

מצד שית אלפי שנין, הרי שנתפס לפנינו שהתנועה ענינה- תנועה של ריחוק וקירוב, של דבקות בהקב"ה או ח"ו להיפך. אבל מצד אור האין, הרי שהתנועה איננה לצורך קירוב וריחוק, אלא היא תנועה- מידותיו של הקב"ה שזו נקודת התנועה, נקודת הגבול, גזרות. זוהי גזרה שהאדם צריך להתנועע! ולא מחמת שהתנועה יוצרת קירוב או ריחוק.

נקודת העבודה הפנימית- היא התבטלות לרצונו יתברך, על אף שזה לא מביא ריחוק אילו יהיה העדר הקיום, והרי שנקודת התנועה- היא תנועה לשם קיום רצונו ותו לא, וממילא הליצנות שבהיפך- היא ליצנות טהורה להתבטלות לרצונו.

זה גופא הסוד של ביטול קליפת עמלק: כאשר מתגלה אור היראה בשלמות, 'סוף דבר הכל נשמע, את האלקים 'ירא' ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם' (קהלת יב,ג), 'כל האדם' עבודתו באמת- להתבטל להקב"ה, התבטלות מצד נקודת הלשמה הפנימית, ואז- הנברא נכלל ביוצרו.

של ליצנות- הוא לעשות ליצנות מתפיסת ההשתוות לבוראו, השתוות לשמה גמורה.

שכאשר האדם עובד למען עצמו, למען תענוג או העדר של עונש ח"ו, הרי שאין כאן ליצנות בעומק, כי האדם מרגיש את התענוג, מרגיש את הנגע ח"ו. אבל כאשר העבודה היא עבודה תמה, למעלה מן העונג למעלה מן הנגע, הרי שהיא עבודה של התבטלות גמורה, ושם דייקא עומק נקודת ליצנות דעמלק: כי היא ליצנות עצמית שאין בה נגיעה כלפי הנברא.

הרי שעומק ענינה של הליצנות- הוא 'למעלה' מקומת הנברא: כי קומת הנברא ענינה- עונג או נגע, וכאשר העבודה היא 'למעלה' מנקודת העונג ונקודת הנגע- הרי שהביטול של העבודה, הוא ביטול ש'למעלה' מקומת הנברא, שזהו בעצם סוד החלל שהוא 'למעלה' מאדם קדמון, 'למעלה' מקומת הנבראים.

פרשת השבוע תשס"ה 050 כי תבוא
מספר שיעור בקול הלשון 1131142

אוצר האותיות

עמלק - כנגד צורת אדם

אלו הם שתי הפנים של כחו של עמלק במלחמתו עם ישראל, מצד מה שנקרא כלב ומצד מה שנקרא תרנגול, שבהם הוא בא לעורר את המלחמה על ישראל.

כלב, אותיות **כל ב'**, פירוק זה מורה על בחינה של צירוף שנים יחד, ובעומק, הרי שלכל אדם ישנם שני צירופים, צירוף האדם עם בנו וצירוף עם אשתו, מצד הצירוף של בנו הוא צירוף של שנים. בחינה זו של צירוף האב והבן ביחס לעמלק מצינו בדברי חז"ל כפי שמביא רש"י (שמות יז ח), משל לאב שנשא את הבן על כתפיו והיה הבן שואל את ההולכים ושבבים 'ראית את אבי, ראית את אבי', אמר לו אביו 'אינך יודע היכן אני', עמד והשליכו מעליו ובא הכלב ונשכו. זה **הכל ב'** של האב והבן, בחינת כח הכלב של עמלק.

אכן בפנים נוספות יש גם את המלחמה מצד צירוף האדם עם אשתו, שבצד הקלוקל נאמר על האיש והאשה שמצוים זה אצל זה כתרנגולים (ברכות כב.). זהו צד המלחמה בבחינה של הזכר והנקבה, שבו כחו של עמלק מתגלה באופן של תרנגול, צירוף האיש והאשה.

צירוף בלעם ועמלק

ביתר חידוד, בגמרא בברכות (ז.) איתא, על בלעם הרשע שהיה יודע לכוון השעה שהקב"ה כועס בה, שנאמר (תהלים ז יב) "קל זועם בכל יום", וכמה זעמו 'רגע' [וכנגד מרדכי שהוא בגימטריה רגע, עה"כ]. ורגע זה זמנו בשלש שעות הראשונות שביום בזמן שהתרנגול עומד על רגל אחת וכרבותו נעשית לבנה. **רגע** ר"ת 'ראשית גויים עמלק'. זהו מקום צירוף בלעם ובלק עם עמלק. צירוף זה מורה גם פירוק

כח מלחמתו של עמלק מול מציאות ישראל

מהות כחו של עמלק הינה במלחמתו מול צורת קומת אדם, על עם ישראל נאמר "אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם" (ב"ק לח. ועוד), ואילו על עמלק נאמר "ראשית גויים עמלק" (במדבר כד כ), כלומר, עמלק הוא הראשון בין האומות, ונלחם כנגד צורת אדם של ישראל.

כדי שעמלק יוכל לגעת בצורת האדם של ישראל, הוא צריך שתי כחות: כח אחד הוא כוח ממוצע, שעל ידו יוכל לגעת במציאות של ישראל שנקראים אדם, כח זה מונח בעומק המדרגה של התרנגול, הנקרא בשם 'גבר'. על ידי כך שעמלק מצרף את עצמו למציאות של התרנגול - גבר, הרי הוא מעורר את המלחמה מול קומת אדם שנקראים ישראל, אדם, אנוש, גבר, איש, כל שמות שיש לאדם כמו שמונים חז"ל.

כח נוסף הוא כח הנקרא כלב, "הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי" (תהלים כב כא), ההבחנה מצד המלחמה של הכלב היא בבחינת קלקול דעקבתא דמשיחא, "פני הדור כפני הכלב" (סנהדרין צז.), ומצד כך יש לו מקום של מלחמה. על זה נאמר בעומק "מלחמה לה' בעמלק מדור דור" (שמות יז טז), ובפרט בדור בתראה שפני הדור כפני הכלב.

מצד כך אומרים חז"ל (ביצה כה:), שלושה עזים הן, ישראל באומות, כלב בחיות ותרנגול בעופות. וכנגד ישראל שהם עזים שבאומות, מעמיד את עצמו עמלק ככלב וכתרנגול. וכיוצא בזה איתא בגמרא בפסחים (ק"ג:), שלושה שונאים זה את זה, הכלבים, התרנגולים והחברים.

נתינת התורה גם על ידי עזרא, שכן כל עליית עזרא לבנות את בית המקדש נעשה מכח נס פורים, וכפי שמביא רש"י (אסתר ג) על הפסוק "ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך עד חצי המלכות וינתן לך", עד חצי המלכות, דבר שהוא באמצע ובחצי המלכות הוא בית המקדש שהתחילו לבנותו בימי כורש וחזר בו וצוה לבטל המלאכה ואחשוורוש שעמד אחריו גם הוא ביטל המלאכה. ועל נס פורים איתא בגמרא (שבת פח.) "הדר קבלוה בימי אחשוורוש", ומכח אותה הבחינה של קבלת התורה מרצון נבנה בית המקדש על ידי עזרא.

מצד כך, הרי שמה שעזרא תיקן לתלמידי חכמים טבילת בעל קרי, שורש הדבר הוא הפקעה מהמלחמה של "אשר קרך בדרך", שכדי שלא יהיו מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים, ומכח כך יבואו ל'אשר קרך', תיקן להם טבילה.

בחינה זו של הקלקול שבו התלמידי חכמים מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים היא הבחינה של מקום הפירודא, של טומאה המפרדת, והוא עיקר מלחמת עמלק לזרוע פירוד בלבבות ישראל, שלא יהיה לכם שוה עם הקב"ה, ולהפריד בין ישראל לאביהם שבשמים. מצד כך נאמר על עמלק (דברים כה יח) "ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עייף ויגע ולא ירא אלוקים". 'ויזנב בך' - אותם מבני ישראל שפלטם הענן, בבחינת הזנב, והם שבט דן בכללות.

ביתר חידוד, נחלקו האמוראים (עירובין יח.) כיצד נברא אדם וחווה, דו פרצופים, או פרצוף וזנב. עמלק שכל מציאותו רפידים, פירוד, פועל להפריד את אותה המדרגה של התרנגול שהיא המדרגה של צירוף האיש והאישה, ושם הוא מפריד את השתי צורות של יצירת האיש והאישה. מצד הצורה של פרצוף, אותיות 'צירוף', הוא מפריד את הפרצוף, ומצד הצורה

שמותם, בלעם - 'בלע עם', 'מלק עם', ועל דרך זה אמרו חז"ל על עמלק אמר ר' ברכיה: למה נקרא שמו עמלק? עם לק, שבא ללוק דמן של ישראל ככלב' (תנחומא, הוצ' בובה, יתרו סי' ד', פסקדר"כ ג' ח') וכן אמרו על בלק, שבא ללוק דמם של ישראל. וזמן זה שבו הקב"ה כועס, שהוא זמנם של בלעם ועמלק, בדייקא מתגלה על פי התרנגול, שזהו אחד מהכחות של עמלק להלחם עם ישראל.

הרגע הזה הוא אותו רגע שהצורת אדם נדמה לצורה של תרנגול, שכן גם בשעה שהאדם נופל ממדרגת אדם, עדיין נשאר לו שם אדם, וכדברי חז"ל שאין אומות עולם קרויים אדם אלא 'האדם'. מצד הקלקול דישמעאל הוא נקרא 'פרא אדם', ומצד הקלקול דאדום הוא נקרא 'אדום'. התרנגול המורה על הגבר - אדם, זוהי המדרגה התחתונה של האדם, שכאשר הוא נופל ממדרגת אדם, הרי הוא נופל למדרגה של התרנגול, ולכן הזמן שהקדוש ברוך הוא כועס בכל יום, הוא זמן הגילוי של התרנגול.

טבילת בעל קרי מתקנת עזרא

בגמרא בברכות (כב.) בסוגיא דבעל קרי איתא, שעזרא תיקן לישראל טבילת בעלי קרי, כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים.

על עמלק נאמר (דברים כה יח) "אשר קרך בדרך", לשון מקרה. ברור אם כן, שהכוח שעמלק של ה'אשר קרך' הוא זה שהופך את המדרגה של "רפו ידיהם מן המצות" (תנחומא יתרו ג), היינו התלמידי חכמים, למדרגת "מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים".

מצד כך דייקא באה טבילת בעל קרי על ידי עזרא, שכפי שאמרו בגמרא (סנהדרין כא:)) ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל אלמלא קדמו משה. זהו השורש של הדברים שהתורה ניתנה על ידי משה ולא על ידי עזרא, אבל אליבא דאמת, הרי שישנה בחינה של

כאשר הזכר ונקבה נמצאים בבחינה של תרנגול דקדושה, אז הבנים הם בנים של קדושה. מצד כך אומרת הגמרא בברכות (ז:): הרואה תרנגול בחלום יצפה לכן זכר, תרנגולים יצפה לבנים זכרים. אבל מצד התרנגול של הקלקול מתגלה שהעמלק יוצר צורת אדם מקבילה של מקום הגבר, מקום הגבורות, מקום הדין, מקום הנפילה.

שורש ימי הפורים - הלילה קודם ליום

ידועים דברי חז"ל (תיקו"ז תיקון כא עמ' נז): שפורים נקרא על שם יום הכיפורים, ויום הכיפורים כ-פורים. ובענינא דידן יש להוסיף על פי זה גם את ההקבלה במנהג הכפרות בערב יום כיפור, שנהגו לעשות על תרנגול, וכן הוא בענין הפורים שהוא נס ההתגברות על המן - עמלק, המורה על כח ההתנגדות משורש התרנגול.

כיוצא בזה איתא במשנה (יומא כ.) שביום הכיפורים עוד קודם קריאת הגבר היתה העזרה מתמלאת, עומק הדבר, שזהו גופא הכפרה כנגד התרנגול של הקלקול, והוא שורש התיקון שהיה בימי הפורים - כנגד יום הכיפורים.

עוד איתא בגמרא (שם כא.) היוצא לדרך קודם לקריאת הגבר, דמו בראשו, רבי יאשיה אומר עד שישנה ויש אומרים עד שישלש. עומק הגילוי של בחינה זו שיוצא קודם לקריאת הגבר, הוא הגילוי של האשר קרך בדרך, מכת הזנב שעל ידי עמלק, הקצוות מבני ישראל שפלטם הענן, הן הן היוצא לדרך יחיד שעליו נאמר 'דמו בראשו'.

הזמן של קודם קריאת הגבר, זה גופא המקום שעליו חל מלחמת עמלק. "אלוקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי" (תהלים כב ג), מכאן דורשת הגמרא במגילה (ד.), שחייב אדם לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה ביום. ויש

שהיא הייתה מעיקרא זנב, על זה נאמר "ויזנב כך כל הנחשלים אחריך", מכת זנב.

נמצאו שתי פנים של מלחמת עמלק בכוח התרנגול גופא, בבחינת מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים, המלחמה בחיבור של איש ואישה, האופן האחד הוא מדין פרצוף - צירוף, שמפריד את הפרצופים זה מזה, בבחינת "פרץ גדרו של עולם" (ויק"ר כו ב.). והאופן השני הוא המלחמה בצורה התחתונה, שהיא המדרגה של מכת זנב.

צד הקלקול בתרנגול הבר

בגמרא בגיטין (סח:): מובא המעשה בשלמה המלך ואשמדאי, שחיפש שלמה תולעת שמיר כדי שיוכל לסתת עמה את האבנים לבנין בית המקדש, שאסור לחתוך את האבנים בברזל, ולא מצא. אמר לו אשמדאי שתולעת השמיר נמסרה לשר הים ואינו מוסר אותה אלא לתרנגול הבר, ושם מובא כל המעשה כיצד עשו עבדי שלמה שנטלו את השמיר מיד תרנגול הבר.

עומק דברי חז"ל הללו ביחס לדידן, שהמלחמה של עמלק היא מכוח תרנגול הבר, שממנו הוא יונק את הכוח שלו שיוכל לחתוך ולחצוץ אפילו אבנים. וזהו "מה שאלתך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש", דבר החוצץ את המלכות, בניין בית המקדש. זהו כוחו של עמלק, המן, לעכב את בניין בית המקדש.

זהו צד הקלקול של תרנגול הבר, שמצד אחד הרי הוא היפך מציאות החרב, אך מצד הקלקול שבו בא עמלק ומצרף את אותו תרנגול הבר למציאות של חרב, שעל ידה נעשה המציאות של הלהשמיד להרוג ולאבד, הרג, סייף, חרב. זהו הנפילה של מדרגת התרנגול שמכוחו נלחם עמלק כנגד צורת אדם דישראל.

נמצא אם כן שהגילוי של עמלק בכח התרנגול, הוא שמצייר צירוף של זכר ונקבה מצד הקלקול.

זוהי תפיסת התרנגול שאצלו התפיסה היא שהיום הוא ההתחלה, ועל כך מברכים אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה", כלומר, קודם היום ואחר כך הלילה. היפך מדרגת ישראל שאצלם התפיסה היא שהלילה קודם ליום, בבחינת "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך" (תהלים קיט סב).

וגופא על בחינה זו של הקלקול שבה היום קודם ללילה, נאמר "אלוקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי", היינו מחמת כן שהיום קדם ללילה, לכך "אקרא ולא תענה",

מטעם זה התיקון לכך הוא להפך את הסדר, ודייקא אמרו בגמרא שחייב אדם לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה ביום, היינו, לשנות המדרגה ממדרגת התרנגול שהלילה קודם ליום, למדרגת ישראל שהיום קודם ללילה.

וזוהו עומק עבודת ימי הפורים, שמהפך את סדר הדבר מיום תחילה ללילה תחילה. ושתיה הבחינות הללו מצינו אצל אסתר המלכה, שכפי שאמרו בגמרא (יזמא כט.) 'אסתר סוף כל הניסים', ונקראת 'איילת השחר', כלומר, כדרך השחר שעולה והקרנות מפצילות לכאן ולכאן, כך היא אסתר.

ומצד אחד אומרת אסתר "קלי קלי למה עזבתני" (תהלים כב ב), כענין "אקרא יומם ולא תענה" וגו', היינו צד הקלקול מחמת שהיום קדם ללילה. אבל מצד הישועה הרי שעל ידה מתגלה צירוף הלילה שקדם ליום.

מלחמת עמלק כנגד הבינה יתירה שניתנה לאשה

על בריאת האשה נאמר (בראשית ב כא) "ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם ויישן, ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה" וגו'. אותו המקום שנאמר בעמלק (דברים כה יח) "ואתה עייף ויגע ולא ירא אלוקים", הוא הוא המקום של ה"ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם".

בגמרא בנדה (נדה מה:) ובעוד מקומות איתא,

להתבונן, מדוע הפכה הגמרא את הסדר, וכן נפסק להלכה, שקריאת המגילה קודם בלילה ואחר כך ביום, היפך הפסוק.

אכן שורש הדבר, שאצל כלל ישראל הלילה קודם ליום, "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד" (בראשית א ה). אך אצל אומות העולם הוא להיפך, היום קודם ללילה. תחילת היממה אצל אומות העולם, ועמלק בראשם "ראשית גויים עמלק", הוא בקריאת הגבר, שם עיקר כחו של התרנגול, כאשר האדם יוצא לדרך קודם קריאת הגבר, הרי הוא מכניס את עצמו לאותה מציאות של מלחמת עמלק, שבזמן קריאת הגבר שהוא זמן המלחמה ובו עיקר כחו של עמלק, הרי הוא נמצא בדרך, ועמלק מקומו בדרך 'אשר קרך בדרך', לכך ממילא דמו בראשו.

כן הן הדברים בפן אחד, אכן בעומק יש כאן בחינה נוספת, שכיון שהיום מתחיל בקריאת הגבר, ממילא נמצא שמי שיוצא קודם לקריאת הגבר, הרי הוא יוצא קודם למציאות הזמן והיום, ויוצא באפס ואין, שאין לו זמן של קיום, וממילא דמו בראשו.

אכן אצל ישראל בזמן שעושים רצונו של מקום, שמתגלה "ויהי ערב ויהי בוקר", אזי מלבד שאין תחילת היממה בקריאת הגבר, עוד בעומק הרי שאין הפרש בין הלילה ליום, ויש כאן מציאות של צירוף של לילה ויום, וממילא אין שום זמן שאין לו קיום.

ודייקא זמן זה של ה'אשר קרך בדרך' הינו בקריאת הגבר, שהוא סוף המשמרת השלישית שעל משמרת זו איתא בגמרא (ברכות ג.) 'אשה מספרת עם בעלה', וכאשר הוא בצד הקלקול, שהתלמידי חכמים מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים, הוא שורש ה'אשר קרך' דעמלק. ומצד כך אמרו בגמרא (נדה יז. ועוד) שישראל קדושים ואין משמשין מטותיהן ביום, ולכך לידתם בלילה, היפך התרנגול שמשמש ביום ולכך לידתו ביום.

צירוף עמלק לבלעם - העליה למקום הבליעה

יתר על כן, יש אופן שהאחיזה של עמלק נוגעת במקום של מכת הזנב, מקום של האות ברית קודש, הן מצד הלידה של בנים, כלב, בחינת כל - ב, אב ובן, והן מצד תפיסת החיבור לנשותיהם כתרנגולים מצד נפילת רגליים.

מצד כך זעמו של הקדוש ברוך הוא רגע, כמו שהוזכר בגמרא בברכות שם, שהוא בשעה שהתרנגול עומד על רגלו, שזהו מקום החיבור. אבל ביתר חידוד, קומת המלחמה של עמלק עולה הרבה מעבר לכך. ראשית, כפי שהובא מדברי הגמרא שבלעם היה יודע לכוון את אותו הרגע שבו הקדוש ברוך הוא כועס. ונקרא בשם 'בלעם' מלשון 'בלע עם', ובענין עמלק הנקרא כן מלשון 'ליקק עם', וכן"ל.

לכך מדוקדק הדבר שעצת בלעם היתה להכשיל את ישראל בעריות דייקא, וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין קו.) שאמר למואב על ישראל שאלוקיהם של אלו שונא זימה. אלו הם הפנים של הצירוף בין בלעם לעמלק לעניינא דידן, עמלק מגיע מכוח התרנגול "מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים", וכן הוא עומק עצתו של בלעם להחטיא את ישראל בבנות מואב.

מצד כך, הצירוף של עמלק שהוא בבחינת תרנגול הינו באות ברית קודש, ששם מקום הלידה מכוח הביצים, וכאשר הוא עולה במלחמה שלו למעלה יותר, הרי הוא עולה למקום ה"בלעם", מקום בית הבליעה, שם כחו לבלוע דבר שהוא גודלו כשיעור ביצת תרנגול, כדאיתא בגמרא (יומא פ.) שאין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת. ושם הוא המקום בקומת האדם שעמלק עולה אליו לקראת המלחמה.

שתי בחינות בתרנגול

בזמן הלידה בו התרנגולת מולידה מצינו שתי פנים, מחד מואב בגמרא בבכורות (ה.) שזמן לידתה של התרנגולת הוא לכ"א יום,

בינה יתירה ניתנה לאישה, עמלק זה שמתנגד מצד כח התרנגול שבו לאותו החיבור שבין האיש לאשה, ממילא הרי הוא מתנגד לאותה בינה יתירה שניתנה לאשה, שכן יחודו של התרנגול על פני שאר העופות והחיות הוא בכך שיש לו בינה, וכפי שאומרים במטבע הברכה 'הנותן לשכוי בינה', וממילא עומק הדבר שיש לאשה בינה יתירה הוא שהבינה שניתנה לאשה עדיפה ויתירה היא על הבינה של התרנגול.

ומעלה זו של הבינה שיש לאשה יותר מהתרנגול מתבטאת בכך, שהבינה של התרנגול היא להבחין בין היום ובין הלילה, כלומר, אצלו העיקר הוא היום שממנו הכל מתחיל, והלילה נמשך אחר היום. לעומת כך הבינה של האישה היא להיפך, שמבחינה בין הלילה לבין היום, ומתחלת את היממה מן הלילה והיום נמשך אחריו. מצד כך ברור שהבינה של האשה יתירה על הבינה של השכוי, ולכך דייקא עיקר מלחמתו של עמלק הינה עם האשה.

על ה"ויבן את הצלע" הזה, על זה חל מקום המלחמה של עמלק, מקום הצירוף של התרנגול הוא כנגד הצירוף של האיש והאישה. ועל כך אמרו חז"ל (תנחומא כי תצא י) שבני ביתו של עמלק היו מחתכין מילותיהן של ישראל והיו זורקין אותן כלפי מעלה ואומרין 'הא לך מה שבחרת'. וידועים דברי הרמב"ם במורה נבוכים שהסרת הערלה היא הסרת התאוה והמהומה, וכל זמן שיש לאדם ערלה הרי הוא משוך אחר הנשים כתרנגול. מצד כך שורש הדבר שעמלק מתנגד למילה, הינו מחמת שרוצה להחזיר את התאוה אצל ישראל שיהיו מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים, והיינו שיחזרו למדרגת התרנגול שאינו שבע בתאוותו ומשמש מיטתו ביום. זהו עומק הבחינה שנאמרה בעמלק "ויזנב בכ", מכת זנב, מקום יצירת האישה מהצד התחתון, מקום האות ברית קודש.

מורה על הכ"א יום של הקדושה, והוא הצד של התיקון המתגלה בתרנגול. אולם מהצד השני יש את מדרגת הכ"א יום של הקלקול העומדים כנגד הכ"א יום של הקדושה, ויסוד הקלקול שנתגלה באותם הימים הוא חורבן בית המקדש, ששורשו נולד באותו תרנגול הבר שמכחו הביאו את השמיר לסתת את האבנים לבית המקדש, ובעומק, סיתות האבנים וחייתוכם לא היה לצורך הבנין אלא לצורך החורבן.

כן מצינו זה כנגד זה בט"ו באב, שמחד איתא בגמרא (תענית כו:) שלא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכיפורים שבהם בנות ירושלים יוצאות בבגדי לבן וחולות בכרמים וכו', והוא זמן השמחה מצד כך שהיו משתדכים בו, שורש הצירוף של האיש והאשה מצד התיקון. אולם מאידך איתא בגמרא (ע"ז ד.) שלא מוכרים בימי אידיהם תרנגול לבן לעכו"ם, מחמת שהוא עתיד להקריב אותו לעבודה זרה. היינו, זה כנגד זה, התיקון כנגד הקלקול.

מהלך הביצה שזמנה בכל יום

כל זה המהלך בבחינה של הכ"א יום דלית התרנגול, אבל מנגד יש את המהלך הנוסף בתרנגול של לידת הביצה שזמנו בכל יום.

בט' באב בסעודה מפסקת המנהג לאכול ביצה, מצד כך שהביצה משמשת כמאכל אבלים שהיא כעגולה ואין לה פה (עיין ב"ב טז ע"ב), זהו המהלך של הביצה במדרגת ט' באב. אבל במדרגת פורים, מתגלה התרנגול בסוד ביצה של יולדת בכל יום. מצד כך, על אף שפורים זמנו באדר שהוא אחרית השנה, היפך חודש ניסן שהוא ראש חדשים, הראשון לחדשי השנה, מתגלה בו האופן העליון של "היום אם בקולו תשמעו" (תהלים צה ז), הוא ה'יולדת בכל יום'.

מאידך גיסא איתא בגמרא בשבת (ל:) שעתידה אישה שתלד בכל יום כדוגמת התרנגולת שיולדת בכל יום. אולם החילוק ברור, שהזמן שבו התרנגולות דוגרת על הביצים הוא כ"א יום, אבל לידת הביצה עצמה נעשית בכל יום.

במהות הזמן של כ"א יום, מצינו שתי פנים בזמני השנה, הזמן הראשון הוא מראש השנה עד שמיני עצרת והוא הכ"א יום דקדושה, מאידך גיסא יש את כ"א הימים של הקלקול שכנגדו, שהם ימי בין המצרים מי"ז תמוז עד ט' באב.

שורש ההתנגדות של עמלק בכח התרנגול שבו, הינה כפי שהוזכר, להפריד את החיבור שבין האיש לאשתו, להפכו ממדרגת חיבור דקדושה לחיבור דקלקול, מצד כך הרי שבעומק ההתנגדות היא למצוות 'פרו ורבו', שהיא המצוה הראשונה בתורה, וכנגדה עומד עמלק שעליו נאמר 'ראשית גויים עמלק', ראשית כנגד ראשית. ועל שם כן עמלק זה שהתגלה בפורים על ידי המן, הפיל-פור, ועל שם כן נקראים הימים האלו 'ימי הפורים', המרמז על התנגדות עמלק לקיום ה'פרו ורבו'.

וכל זה נעשה על ידי כח התרנגול שבו, שהוא היפך הקדושה של חיבור האיש והאשה, וכפי שהוזכר מתקנת בעל קרי שלא יהיו מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים. ומטעם זה היה המנהג בתפוצות ישראל, כפי שמובא בגמרא בגיטין (זג), שכאשר החתן והכלה נכנסים לחופה, היו מביאים תרנגול ותרנגולת ושוחטים אותם לרמז על הברכה של פרו ורבו. שכן בתרנגולת גופא, ישנם את שתי הפנים, מצד הקדושה יש את הבחינה של הלידה לכ"א יום - פרו ורבו, ומצד הקלקול יש את הבחינה של הלידה שבכל יום ויום, מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים.

מצד כך, דייקא ביום הכיפורים מצינו את הבחינה של קריאת הגבר, שיום הכיפורים

* נודע, בשער בכוננת ופע"ח, שלולי החטא היה יום אחד ר"ה ונחלק ונעשה לכ"א יום.

בשבת (פ:), שביצת תרנגול היא הביצה שהכי קלה לבישול, אז מצד כך היא קרובה ביותר למקום השלימות.

אבל יתר על כן, איתא בגמרא בעירובין (ק:) 'אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול, וגזל מנמלה, ועריות מיונה, דרך ארץ מתרנגול שמפייס ואחר כך בועל', מבארת הגמרא מאי מפייס, שקודם לתשמיש אומר לה שיקנה לה מעיל ארוך שיכסה את רגליה עד לארץ, ולאחר שבעל אומר לה תיחתך כרבולתי אם יהיה לי במה לקנות לך מלבוש, ולא אקנה לך.

כח החיבור של התרנגול עם הנקבה מגיע לו מכח הכרבולת שעל ראשו, כמפורש בגמרא בשבת (ק:): בסוגיא דסירוס, שהרוצה לסרס תרנגול יחתוך את כרבולתו ועל ידי כך הוא מסתרס. כלומר, עיקר כח לידתו מונח במציאות הכרבולת שלו.

עומק בחינה זו היא, שלעומת שאר הנבראים, ובהם גם האדם, שחכ הלידה שלהם נמצא בצד התחתון של גופם, הרי שאצל התרנגול מקום הלידה הינו מהצד העליון של גופו, מעל גבי ראשו.

ובחינה זו מתגלה גם ביום הכיפורים שם הכהן גדול נכנס לפני ולפנים לכפר על כלל ישראל, ומזה מן הדם על מקום הכפורת שעל גבי הארון, ועל כפורת זו נמצאים שני הכרובים המורים על חיבור האיש והאשה. מצד כך עומק הכרבולת המתגלה במקום העליון הגבוה בתרנגול, הוא הוא מקום הכפורת שבו, מקום יום הכיפורים והפורים, ועל שם כן נקרא שכו' גימטריה פורים.

תיקון חטא אדם הראשון

שתי הבחינות הללו מונחים גם בעיקר השם 'תרנגול', בפירוק תורן-גל, כלומר, התורן שעל

וביתר חידוד. ביצה, כמו שידוע בדברי רבותינו, ראשי תיבות י"ב צירופי הוי"ה, כפי שמובא בסידורי הכוונות במוסף של ראש חודש. בשנה מעוברת מכוונים בחודש העיבור את כל הי"ב צירופים יחד.

מצד כך, הביצה שמתגלה בתרנגול מכוח מדרגת פורים, מגלה את כל הי"ב צירופי הוי"ה בבת אחת. לא באופן שנאמר (שמות יב ב) "החודש הזה לכם ראש חודשים, ראשון הוא לכם לחודשי השנה", ניסן, אייר, וכן על זה הדרך. אלא היציאה ממצרים שהגיעה ל"תעבדון את האלוקים על ההר הזה" (שמות ג יב), "מודעה רבה לאורייתא הדר קיבלוה בימי אחשוורוש", מגלה את הפנים של "היום אם בקולו תשמעו", וזהו התרנגולת שמטילה ביצה בכל יום. והשורש כנ"ל שיום אחד נעשה כ"א.

אולם מצד הקלקול, הביצה היא מאכל האבלים שאין לה פה, והיא הבחינה המתגלה בבלעם שיודע לכוון את השעה שהקדוש ברוך הוא כועס, בלע-עם, מקום בית הבליעה שהוא בכביצה - תרנגול.

לפי זה נמצא, ששורש התיקון של אותה בחינה דקלקול של הביצה שאין לה פה, מתגלה בבחינה זו שהביצה נולדת בכל יום, ובכך הביצה עולה מהקלקול של האבלות, מהכ"א יום דלידה דתרנגול למדרגת ביצה. אבל לא באופן של הביצה שאין אין לה פה, אלא באופן של י"ב צירופי הוי"ה דחודש אדר, של "היום אם בקולו תשמעו".

סוד התיקון במדרגת הביצה

אמנם עדיין צריך לבאר, מהו באמת סוד התיקון במדרגת הביצה, שמועיל להעלותו מהקלקול דאבלות למדרגת י"ב צירופי הוי"ה. האופן הפשוט בזה, הוא כפי שמובא בגמרא

שנאסר להם האכילה מעץ הדעת ביום השישי, ואילו היו ממתינים לערב, לליל שבת, היה פוקע האיסור והיו מותרים לאכול מהעץ, ורק מחמת שהקדימו את זמן האכילה מהערב, עברו על האיסור וחסאו בו. הקדמת זמן האכילה היא בחינת האכילה כתרנגולים שמנקרין באשפה, שכן היה בחטא עץ הדעת, וכן היה בדור המדבר קודם לכן, עד שבא משה רבינו ותיקן לישראל זמן לאכילה, ובכך תיקן בעומק את חטא אדם הראשון, שממדרגת האכילה כתרנגולים המנקרים באשפה העמיד את הדברים לאכילה בזמן הסעודה, סעודת ערב וסעודת בוקר.

אך יתר על כן, עצם קביעת זמן אכילת הבשר בערב, הוא גם משורש התיקון של חטא אדם הראשון, שלאחר בריאת האשה לכשהובאה אל האדם, אמר "זאת הפעם עצם מעצמי בשר מבשרי" (בראשית ב כג), בחינה זו של 'הבשר מבשרי' היא הבחינה של האכילת בשר, שלא נתקנה עד שבני ישראל שאלו בשר לאכול, וירד להם השליו לאכול לעת ערב, ואז נקבע זמן הסעודה לערב ונתקנה הבחינה של הבשר מבשרי.

והיינו, שבמה שהקדימו את האכילה מעץ הדעת קודם הלילה, היתה מדרגת אכילתם כשל התרנגולים שמנקרין באשפה, לעומת זמן הלילה שהיו קובעים את הסעודה על הבשר. ועל זה נאמר שאילו היה החיבור של אדם וחוה בשלימות בלא חיבור הנחש, היה נעשה הבשר מבשרי דתיקון, אך כיון שהקדימו האכילה נעשה החיבור באופן של קלקול כשהנחש ביניהם. מצד כך, הרי שקביעת זמן אכילת הבשר בערב על ידי משה רבינו, הוא היציאה מהמדרגה של ה'מצויים' אצל נשותיהם כתרנגולים, ששורשו מחטא אדם הראשון שבא הנחש על חוה והטיל בה זוהמא, וכנ"ל.

ושלימות תיקון בחינה זו לא נעשה עד ימי

גבי הספינה שהוא המקום העליון של הספינה (תורן ספינה, כנראה מיוונית). כענין זה מהות השם תרנגול מורה על מקום הגאווה והרוממות שבו שמגביה את כרבותו לעילא. אכן מהצד התחתון שלו, השם תרנגול מורה על הגלגול שמתגלגל ונופל, ואותו התורן שהיה לעילא כעת יורד ומתגלגל לתתא.

וכענין זה איתא בגמרא (ב"ק פב:): שאין מגדלין תרנגולים בירושלים, מפני הקדשים, והיינו שהתרנגולין מנקרין באשפה ומביאין בשר שרצים בפיהם, ויש לחוש שמא יטמאו את הקדשים. כלומר, מצד אחד יש את המקום העליון שהוא בחינת התורן-גל, התורן העולה למעלה. ומצד שני יש את הצד התחתון שהוא בבחינת הגלות, אותו המקום שתלמידי חכמים מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים, שהוא שורש חטא אדם הראשון - שורש כל הגליות כולם, שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמה, ומחמת כן נענש אדם לגלות מגן עדן, ככתוב (בראשית ג כג) "וישלחוהו מגן עדן", ושילוח זה הוא תחילת הגלות כולה.

ודייקא היה שורש החטא על ידי הנחש שקודם לחטא היה הולך כאדם בקומה זקופה, ומצד כך נגע בתפיסת התרנגול שנקרא גבר, שהולך בקומה זקופה כאחד האדם. ומכח זה קילקל ובא על חוה והטיל בה זוהמה.

תיקון החטא על ידי קביעת זמן האכילה

ביתר ביאור, איתא בגמרא ביומא (עה:): שבתחילה היו ישראל כתרנגולים שמנקרין באשפה עד שבא משה וקבע להם זמן סעודה, השליו בערב והמן בבוקר, שנאמר (שמות טז ח): "בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע" וגו'.

עומק הדבר, ששורש חטא אדם הראשון היה בבחינת זמן האכילה, כידוע מדברי רבותינו

² עיין עוד חשק שלמה (ערך תר), שכתב שהוא מלשון תר, 'לתור את הארץ'.

לסדר הרצוי שהלילה קודם ליום. ומצד כך נאמר החיוב לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה ביום, וכן"ל, שבכך מהפך את הדבר וחוזר ונתקן.

וזהו העומק שאסתר המלכה נקראת 'איילת השחר', שהוא מורה על הבחינה שקודמת ליום ולקריאת התרנגול בעלות השחר. ועל ידי קריאת המגילה מצורף הלילה ליום.

מצד כך מצינו בעבודת יום הכיפורים, שהיה הכהן גדול מתחיל את העבודה בשעה שהאיר פני המזרח, והיה הממונה אומר ברקאי (יומא כח.). זמן זה של תחילת ההארה הוא זמן איילת השחר, המקביל את יום הכיפורים לפורים.

ובזמן זה דייקא היה תחילת עבודת הכהן גדול, שכן זמן זה קודם לזמן קריאת הגבר, שמצד הקלוקול הוא הזמן שבו מתגלה הקליפה של עמלק שהוא בבחינת התרנגול. ותיקון אותה קליפת הקלוקול מתגלית בעבודת יום הכיפורים שמתחיל במקום ה'ברקאי' ואיילת השחר. כיוצא בזה איתא בגמרא בגיטין (זג): שמבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, כלומר, תיקון קליפת עמלק נעשה על ידי 'בני ברק', בניו של הברק - ברקאי.

ובדקות, בעצם כך שעבודת יום הכיפורים אינה מתחילה מקריאת הגבר, אלא קודם לכן ממקום הברקאי, נעשה התיקון של הלילה שקודם ליום, שקריאת הגבר היא תחילת היום, ובהקדמת העבודה לסוף הלילה, נעשה צירוף הלילה עם היום, באופן שקודם הלילה ואחר כך היום.

עם ישראל בסוד הקרבן

ראשית סדר הקרבנות של כנסת ישראל מתחיל מקרבן פסח, שם נאמר (שמות יב כא) "משכו וקחו לכם שֶׁה לְבֵית אֲבוֹת שֶׁה לְבֵית", זהו התיקון שבו לוקחים את העבודה זרה של מצרים, ומעלים אותה ממדרגת אומות העולם של יום קודם

הפורים, שעליהם נאמר 'ארור המן ברור מרדכי', וכל אחד מהם עולה בגימטריה בשר. כלומר, לאותה הבחינה של ה'בשר מבשרי' ישנם שתי צדדים, יש את צד הקלוקול בו הבשר אינו יכול להצטרף אהדדי, והוא הבשר דארור המן. ומאידך יש את צד התיקון, בו שתי חלקי הבשר - האיש והאשה, האב והבן, מצטרפים אהדדי. והוא המקום של הכלב והתרנגול כמו שנתבאר, שהתרנגול הוא חסרון החיבור של האיש והאשה, והכלב הוא חסרון החיבור של האב והבן.

זהו אם כן העדר הצירוף שמתגלה במדרגה של תרנגול מצד חוסר הזמן של האכילה, מנקרין מן האשפה, האכילה מן הפסולת, מעץ הדעת טוב ורע.

תיקון ה'ונהפוך הוא'

לפי זה, כשנאמר על ירושלים עיר הקודש שאין מגדלים בה תרנגולים, מפני שהם מצויים באשפה, ועלולים לטמאות את הקדשים. עומק הדבר, שבקורבנות הרי מצינו הסדר של היום קודם ללילה, שזמן אכילת קדשי קדשים יום ולילה, וקדשים קלים שני ימים ולילה אחד. וכפי שנתבאר, אצל ישראל סדר היממה הוא לילה ויום, "ויהי ערב ויהי בוקר", ואילו אצל אומות העולם היום קודם ללילה. לפי זה הרי שעומק סוד תיקון הקרבנות הוא לתקן את הבחינה של היום קודם ללילה.

וכפי שנתבאר, שורש הקלוקול של הפיכת סדר היממה שהיום קודם ללילה, הוא ממדרגת התרנגול, ואם כן הרי שמהות הכפרה של הקרבנות הוא לתקן את מדרגת התרנגול והסדר שנתהפך מצד הקלוקול.

ובעניינא דידן, הרי שעיקר מקום הפיכה הוא בימי הפורים, שם מתגלה הבחינה של ה'ונהפוך הוא', לתקן את אותו מדרגה של תרנגול בהפיכת הסדר של קודם יום ואחר כך לילה, להחזירו

³ כמו כן 'ברקאי', קרוב לאותיות 'קרבן', והוא מה שנתחדד לעיל, סוד הקרבנות הם תיקון המהלך של הלילה שבא אחר היום, שמצד הקלוקול שורשו בתרנגול, כמו של עמלק.

ההבחנה שבדבר היא, שאין את המקום של קריאת הגבר שהוא הדבר שמבדיל בין היום ללילה, אלא הלילה והיום אחד הם.

רגלי השדים כרגלי התרנגול

איתא בגמרא (ברכות ו.) שרגלי השדים דומים לרגלי התרנגולים, והבא לבדוק אם שד הוא או אדם, בודק ברגליו. ביציאת מצרים נאמר "קחו לכם איש שה לבית אבות" וגו', בחילוף האות ה' לד' נמצא שד במקום שה, היינו אחר השד בא השה. הגילוי של הכפרה בלקיחת השה ביציאת מצרים היתה ליטול את השד, בבחינת "ולא יזכחו עוד את זבחיהם לשעירים" (ויקרא יז ז), ששורשו במדרגת התרנגול, לקושרו ברגלי המיטה, ולהופכו למדרגה של קרבן לה' - מדרגת השה. ובמעשה זה יצאו כלל ישראל ממדרגת הקלקול של השדים ובאו לכלל המדרגה של הקרבנות, ועל ידי כך יצאו ממצרים.

מצד כך תיכף לאחר שיצאו ממצרים מגיע עמלק להלחם עם ישראל, ועל כך נאמר 'אשר קרך בדרך' כלומר, הוא מגיע במקום הקלקול של הרגליים, במקום ההליכה, ולמה שנתבאר עד השתא הוא משום שמקום היניקה שלו הוא בבחינת התרנגול, מדרגת הקלקול של השדים. ובדקות, כפי שנתבאר ישנם שתי בחינות בתרנגול, יש את הצד התחתון שבתרנגול שהוא המקום שעומד על רגל אחת, וזהו ההבחנה של הזמן שהקדוש ברוך הוא כועס. ויש את הצד העליון שהוא מקום הכרובות.

וכאשר התרנגול עומד על רגל אחת, ממילא הכרובות משתעבדות למקום הרגליים, וזהו הזמן שהקדוש ברוך הוא כועס. ומצד כך רגליהם של השדים דומים לרגליהם של תרנגולים, שהוא המקום ש"רגליה יורדות מות" (משלי ה ה), "בין רגליה כרע נפל שכב" (שופטים ה כז), מקום הקלקול.

אבל בצד העליון של התרנגול מקום

ללילה, למדרגת ישראל של לילה קודם ליום. אבל בפורים מתגלה מהלך חדש, והוא כח הקרבן של נפשות ישראל, וכשביקש המן הרשע להשמיד להרוג ולאבד, בעומק חל באמת מיתה על כלל ישראל ונעשה כל אחד מהם מציאות של קרבן לה', והוא סוד הקרבנות של נשמות ישראל, וכפי שמובא בזוהר "זוה"ח לך לך מב. ובמדרש המובא בתו' מנחות קי. והוא במדרש עשרה הרוגי מלכות) שמיכאל השר הגדול מקריב נשמותיהם של ישראל, ויסודו בעקידת יצחק שמשם הושרש כח קרבן הנפש.

וזהו עומק הכפרה של יום הכיפורים, שעושים את מנהג הכפרות עם התרנגול, והיינו משום שכיון שחל על האדם דין הקרבן, ממילא הרי הוא ככל הקרבנות שהינם בבחינת יום קודם ללילה, וכנ"ל שהקרבנות הם התיקון כנגד אומות העולם, ולכך דייקא נעשה הכפרה על התרנגול שהוא שורש היום שקדם ללילה, וכפי שנתבאר.

וכיון שבפורים חל דין קרבן על נפשות ישראל, ממילא לאחר שעשו תשובה ונתכפר להם אזי נתקן כאן גם בחינת התרנגול דיום קודם ללילה, וממילא נתגלה שתחילת העבודה בברקאי ולא בקריאת הגבר, שברקאי הוא כעין אותיות קרבן, והוא מקום העלייה מתתא לעילא.

ומעתה ברור מה שאמרו חז"ל שחייב אדם לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שכן זהו מקום העלייה של הלילה שקודם ליום, ומעין הדבר שמצינו ביום הכיפורים שהוא כ-פורים, שם העבודה מתחילה רק מזמן ה"ברקאי", אבל ביום הפורים מתגלה הבחינה של ה'חייב לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה ביום', שהוא המקום של העלייה שבדבר.

ומטעם כן הזמן של קריאת המגילה בלילה הוא עד עלות השחר, וזמן קריאת המגילה של יום בדיעבד כשר מעלות השחר, כלומר,

מצד כך, כשנאמר על דוד המלך שהכניס את הארון מאדום, שהיה חגור אפוד בד (ששמואל ב' ו יד), והיה "מכרכר ומפוזז לפני ה'" (שם טז), עומק ההבחנה היא הכרבות של המעיל שמגעת עד רגליו ומכפרת על מקום הקלקול. והקול הנשמע מן המעיל "ונשמע קולו בבואו אל הקודש" (שמות כח לה), הוא הקול שנשמע בפורים "ונשמע פתגם המלך" (אסתר א כ). ובהשמע הקול ששורשו מקול המעיל, נעשה התיקון של ה"לית דידע לישנא בישא כהמן".

אלו אם כן מהות ימי הפורים, שבעומק הם המלחמה של התרנגול דקדושה כנגד התרנגול דקלקול של עמלק. השכוי של הקלקול מול השכוי של התיקון, 'שכוי' גימטריה פורים. ואופן התיקון נעשה על ידי שמעורר את הכרבות העליונה שעוטפת את כל הגוף, והיא גופא נעשית המעיל, והוא מקום ההצלה של כנסת ישראל, באופן של 'ונהפוך הוא', שהתורן-גל של התרנגול דגלות, נהפך לתורן-גל דקדושה, ונהפך ממדרגת אומות העולם של היום קודם ללילה - קריאת הגבר - מקום הפירוד שבין היום ללילה, למדרגת ישראל של הלילה קודם ליום, ושבעומק הוא מצרף את הלילה עם היום.

הכרבות, שם הוא מקום המלחמה שבין ישראל לעמלק, ששם הוא המקור לזיווג העליון וכפי שהובא שבהסרת הכרבות נעשה התרנגול סריס, ועל מקום זה נאמר בעומק "ראשית גויים עמלק". אך "ואחריתו עדי אובד", הוא מקום רגליו שדומה לשדים.

יתר על כן, גם במדרגת הביצה, מצידו של בלעם הרי הוא מקום הבליעה, בלע עם, אך אינה נעצרת בפה, מחמת הבחינה של הביצה שאין לה פה, ולכך הדבר עולה עד למעלה מן הפה למקום הכרבות, ושם נעשה המלחמה בין ישראל לעמלק.

וכאשר מתגלה גבורתם של ישראל על מציאותו של עמלק, אז מתגלה הביצה העליונה שהיא צורת גולגולת. וזהו עומק דין מחצית השקל שנצטוו ליתן שקל לגולגולת, לכפר על נפשותיכם. והביצה יוצאת מכלל המדרגה שאין לה פה, מהמדרגה של "אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי", למדרגה של לילה קודם ליום, מדרגת התיקון.

תיקון הקלקול דהמן ע"י הקול של המעיל

דרך הפיוס של התרנגול שאומר לנקבה אעשה לך מעיל שיכסה את רגליך עד לארץ, ואם לאו תיחתך כרבותי. עומק ההבחנה במעיל, שעל המעיל של הכהן גדול אמרו חז"ל (זבחים פח:): שהוא מכפר על לשון הרע. שורש החטא של הלשון הרע שהעולם הוא מחטאו של נחש הקדמוני, ונמשך אצל המן שעליו נאמר (מגילה יג:): "לית דידע לישנא בישא כהמן", וממילא הרי שנעשה כאן הניצחון כנגד מציאות כוח התרנגול דקלקול. ומעיל זה שבמהותו מכפר על לשון הרע, הוא שורש הכפרה של כל הבחינות שהוזכרו לעיל, של המצויים אצל נשותיהם כתרנגולים, ושל התרנגולים המנקרין באשפה.

עמלק תרנגול תשע"ד
מוספר שיעור בקול הלשון 1132565

אוצר האותיות

עמלק הנמשל לזבוב

זבוב ומלך

בין הכלב והזבוב ישנו קשר נוסף המבואר מדברי חז"ל.

כוחו של הכלב מתבטא בכך שהוא עומד כנגד הכוח של מלכות. כלשון הגמרא - 'לא כלבא אנא' ו'לאו מלכא אנא' (גדרים כד), ומבואר שם שמלך וכלב הינם שני הפכים, המלך נותן ואינו מקבל, והכלב מקבל ואינו נותן.

בדומה לכלב גם בזבוב ישנו כח המתנגד למלך.

ביאור הדברים. "יצר הרע דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב" (ברכות סא.). ועל מאמר הגמרא הזה יש בדברי רבותינו למעלה מי' ביאורים בדמיון שבין יצר הרע לזבוב, אחד מהם (בן יהודע שם) נוגע בכוחו של הזבוב להתנגד אפילו למלך, והוא שהזבוב מטבעו מתעופף וניגש לכל אדם ואפי' למלך, וכך גם דרכו של יצר הרע שבכוחו להסית כל אדם ואפילו מלך, וכפי שיתבאר יותר בהמשך.

נמצא שהכלב והזבוב דומים מצד כח ההתנגדות שלהם ל'מלך' אלא שהם פועלים בשיטות התנגדות שונות. וזהו עוד היבט של דמיון בין עמלק לזבוב, מצד כח ההתנגדות שלו ל'מלך'.

זבוב - בולע ואינו פולט

עוד היבט לבחינת זבוב המתגלה בעמלק יש בגמרא (גיטין פ"ו:) "קרצית שבעמיר אינה פוסלת במי חטאת" (גיטין פו:). 'קרצית' היא סוג מסוים של 'זבוב'. ובהלכות 'מי חטאת' יש דין שאם שתה מהם בעל חי הרי שהם נפסלים, אלא

עמלק - כלב וזבוב

הסוגיא שלפנינו עוסקת ב'זבוב' ובשייכות שלו ל'עמלק' הנמשל בדברי חז"ל לכמה פנים.

כידוע, חז"ל^א אומרים שעמלק הוא בבחינת כלב המרומוז בפסוק "הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידיתי" (תהילים כב כא).

מלבד זאת עמלק מוגדר גם כזבוב. והרמז לזה מבואר בדברי רבותינו - 'כתוב זאת זיכרון בספר ושים באוזני יהושע' ראשי תיבות - **זבוב**. (בעה"ט בשלח יז יד).

את הסוגיא של זבוב ניתן להרחיב לכמה עניינים וראשית כל נזכיר כמה דוגמאות מחז"ל בענייניו של זבוב, ולאחר מכן ניכנס בס"ד לשורשי הסוגיא.

זבוב המלך

בחז"ל ביארו את שורש שמו של עמלק שנקרא כן מלשון 'עם-לק'.

"עמלק - עם לק, אומה שבאת ללוק דמן של ישראל ככלב. ר' לוי בשם ר' שמעון בן חלפתא, למה היה עמלק דומה, לזבוב שהוא להוט אחר המכה, כך היה עמלק להוט אחר ישראל ככלב" (פסיקתא דר"כ פיסקא ג זכור).

נמצאנו למדים ששניים הם המלקקים - הזבוב והכלב, ועמלק נמשל לשניהם. ולעניינינו, מצד המשל של עמלק לזבוב מבואר שגדרו של עמלק הוא מה שהוא מלקק את דמם של ישראל כזבוב המלקק את הדם. ועל שם כך נקרא שמו עמ-לק.

^א עיין זוהר ח"ב ס"ה א, מדרש תנחומא כי תצא ט, ועוד.

אינם מתקיימים יותר מי"ב חודש. והמשך דברי הגמ' (שם) "אמר רב, לית בקי בר מיומא ולית דידיבא בר שתא". כלל' כל קיום המציאות של זכוב הוא לכל היותר י"ב חודש, והסיבה המבוארת לכך היא מה שאין לו עצמות.

מחיית עמלק כל י"ב חודש

עפי"ז נבין באופן נפלא את מה שנצטוונו מן התורה "מחה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים" (כי תצא כה יט), ומנהג ישראל התקבל באופן כזה שמסתפקים במחיית עמלק פעם אחת בשנה.

בפשיטות טעם הדבר הוא מחמת דין של זיכרון ושכחה וכמו בדיני 'אבידה' המשתכחת מן הלב לאחר י"ב חודש. אבל ביחס לסוגיא דידן האמת היא שמכיוון שעמלק הוא בבחינת זכוב, נמצא שכל קיום מציאותו הוא לא יותר מי"ב חודש, ולכן זמן מחייתו היא פעם אחת בכל י"ב חודש.

זה הביאור לדברי רב שהביא דווקא דוגמא של 'זכוב' כ'בריה שאינה מתקיימת יותר מי"ב חודש, שהלוא ישנם שרצים רבים שאין להם עצם, ומדוע נקט רב דווקא את הזכוב?

ולדידן השתא הדברים מכוונים היטב. וכוננת הדברים היא לאותו עמלק הנמשל לזכוב, וכאותו זכוב כך גם עמלק כל מציאותו היא בבחינת "אשר קרך" - דרך 'מקרה', מאחר ואין לו קיום ומציאות גמורה כשלעצמו, ולפיכך אין מציאותו מתקיימת יתר על י"ב חודש, ועל כן גם כשמוחים אותו, די בפעם אחת בכל י"ב חודש.

ולחידוד הדברים נוסף, שמה שנוהגין למחות את עמלק אחת לי"ב חודש, אין הכוונה שמוחים אותו רק פעם אחת בשנה ולאחר מכן מוחין אותו שוב בשנה הבאה. אלא שהמחיה נעשית כך שכל י"ב חודש שעוברים מוחים את

שדין זה נאמר רק באופן שהבעל חי שותה ויורק מים מפיו בחזרה אל תוך מי החטאת, ולכן בעל חי ששותה ואינו פולט מים, אין מי החטאת נפסלים בשתייתו.

ובגמ' שם מבארת, "מאי קרצית? אמר אביי דדיביתא [זכוב] דביני כפי. מיתיבי רב דניאל בר רב קטינא כל העופות פוסלין במי חטאת חוץ מן היונה מפני שמוצצת, ואם איתא, ניתני חוץ מיונה וקרצית". פי' היונה כמו הקרצית אינה פולטת מים בחזרה, וא"כ את אותו דין האמור בקרצית שאינה פוסלת במי חטאת צריך לומר גם ביונה. ומתרצת הגמרא "לא פסיקא ליה, דגדולה לא פסלה וקטנה פסלה, ועד כמה, אמר ר' ירמיה ואיתימא ר' אמי עד כזית".

לפי המבואר שם בגמ' ובדברי רש"י מדובר ב'זכוב גדול כמין חגב' שדווקא הוא 'בולע ואינו פולט', אך ייתכן שבזכוב קטן הדין יהיה שונה. ומכל מקום, כשמדמים את 'עמלק' ל'זכוב' הכוונה היא ל'זכוב גדול'.

נמצא שבדין זה מתגלה הכח של זכוב שהוא 'בולע ואינו פולט' בדומה לכח שיש לכלב מצד שהוא 'מקבל ולא נותן' כמובא לעיל.

וזהו גם מהלך הגילוי שחל בעמלק מצד בחינת זכוב במה שהוא בולע ואינו פולט, ומצד בחינת כלב במה שהוא מקבל ואינו נותן. כך שעצם ההגדרה שהוגדר עמלק המלקק ככלב וכזכוב, הוא אותו ייחס להיותו מתנגד למלכות בכך שהוא מלקק באופן של מקבל ואינו נותן, בולע ואינו פולט.

בריה שאין בו עצם

היבט נוסף למציאותו של זכוב מתגלה בדברי הגמרא (חולין נח). "אמר רב הונא כל בריה שאין בו עצם אינו מתקיים י"ב חודש". מבואר ש'שרצים' וכדומה שאין להם עצמות

נמצאנו למדים שהגדרת הזכוב היא מלשון זיו שנפל והפך להיות זיבה. ועל כן כאשר מתגלים 'פירות ארץ ישראל' בבחינת 'ארץ זבת חלב ודבש', חוזר ומאיר זיו הפנים של האדם במדרגת 'חכמת אדם תאיר פניו' כמ"ש 'אווירא דארץ ישראל מחכים'.

ועל זה נאמר שה'זכוב' מחליק ממצחו, כאשר מתוך אותה צהלת פנים בשרו מחליק הזכוב נופל ומסתלק ונשאר רק ה'זיו'.

בעומקם של דברים, הסיבה שהזכוב מחליק דווקא ממצחו של אדם היא מפני ששם זה המקום של 'הארת הפנים', מקום ההארה השלמה היא ב'זיו תואר הפנים', וכאשר יש צהלת פנים עולה מדרגת 'זכוב' מ'זב-זיבה' למדרגת 'זיו' וזה גופא גורם שהזכוב מחליק ממצחו ומסתלק.

זהו כאשר מתגלה הזכוב מצד התיקון שלו והופך להיות בבחינת 'זיו עליון'. אך כל עוד והוא בצד הקלקול והזיו העליון לא מתגלה אזי נעשה הזכוב להיפך הגמור והאדם נופל למדרגת טומאת זיבה.

זכובי 'בעלי ראתן'

"תניא, אמר רבי יוסי, שח לי זקן אחד מאנשי ירושלים, עשרים וארבעה מוכי שחין הן, וכולן אמרו חכמים תשמיש קשה להן, ובעלי ראתן קשה מכולן" (כתובות ע"ז:).

ברש"י מבאר ש'בעלי ראתן' הכוונה לחולי שבו נכנס שרץ למוחו של אדם מעין מה שהיה עם טיטוס¹, וברכותינו מבואר שזו עוד סוג של צרעת.

הגמרא שם ממשיכה "ממאי הוי? דתניא, הקיז דם ושימש, הויין לו בנים ויתיקין

קיום המציאות של עמלק. ועניין המחיייה של עמלק פעם אחת לכל י"ב חודש היא בזה גופא שכל קיום מציאותו של עמלק אינו יתר על י"ב חודש. וכשאנו מוחים אותו אנחנו מוחים אותו עם כל הי"ב חודש שבו שבו שזהו כל זמן קיומו.

נמצאנו למדים שכאשר יש גילוי של 'מחיית עמלק' צריכים אנו למחות גם את אותה בחינה של זכוב, כי כל מחיית עמלק היא גם מחיית כח הזכוב שבו.

זיו - זיבה

בגמרא ברכות פ' כיצד מברכין (מד.) יש תיאור נפלא על הפירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל - "אמר רב אשי באוכלי פירות גינוסר שנו, אמר רבב"ח, כי הוה אזלינן בתריה דרבי יוחנן למיכל פירות גנוסר, כי הוינן בי מאה וכו' רבי אבהו אכיל עד דהוה שריק ליה דודבא מאפותיה וכו'". וברש"י שם - 'שהזכוב מחליק ממצחו, מתוך צהלת פנים בשרו מחליק'.

נשים לב, בתוך השבח של פירות ארץ ישראל שהם בבחינת 'זבת חלב ודבש' נכנס העניין של ה'זכוב' ולא בכדי.

שורש השם 'זכוב' הוא מלשון דבר ש'זב', אלא ששורש הזיבה של זכוב הוא בבחינת 'טומאת זיבה'.

וההיפך של אותו שורש 'זכוב' בצד המתוקן הוא מה שאותה זיבה מתגלה בבחינת 'זיו' - הארת פנים.

וכאשר אדם נופל ממדרגת 'זיו' הוא נופל למדרגת 'זכוב', והופך ל'זב', מלשון זכוב - זב. ב.

¹ שורש זכוב הוא גם שייך ל'ביזיון' שבבחינת עמלק, שהוא הפך 'ענני הכבוד'.

² בהקשר לזה שואל המהר"ל איך היה יתוש במוחו של טיטוס במשך ז' שנים הלוא מבואר בגמ' חולין שהובאה לעיל שזכוב אינו חי יותר מ"ב חודש, אלא אומר המהר"ל שמאחר וכל קיומו של אותו יתוש במוחו של טיטוס היה בדרך נס, שהרי יש לתמוה היאך נכנס היתוש למה, ובהכרח לומר שהיה זה בדרך נס, א"כ גם הקיום שלו היה בדרך נס.

מכרת באורחין יותר מן האיש. 'קדוש הוא', מנא ידעה? רב ושמואל. חד אמר שלא ראתה זבוב על שולחנו. וחד אמר סדין של פשתן הציעה על מיטתו ולא ראתה קרי עליו".

א"כ בדברי הגמ' ישנן שני לשונות מהיכן ידעה אותה אישה שאלישע הוא 'איש קדוש'. א. שלא הייתה על שולחנו מציאות של זבוב, והעניין הוא שהלא דרך הזבובים לבוא במקום האוכל שהוא מקום המתקנות, ואם לא מתגלה זבוב על שולחנו הרי שהוא אדם קדוש. ב. הציעה לו סדין של פשתן שניכר עליו כל לכלוך, וראתה שאין עליו קרי, וזהו סימן להיותו איש קדוש.

הדבר ברור. כאשר יש שני לשונות בדברי הגמרא הרי ששורשם אחד הוא.

זבוב כאמור לעיל הוא מלשון 'זיבה' - 'זב'. והמקום שבו מתגלה הקלקול הגמור באדם הוא במקום אות ברית קודש. והגם שהזיבה עצמה איננה 'קרי', הרי שהיא שייכת לפגם השייך לאות ברית קודש. וכידוע שישנם שם שני צינורות - צינור של פסולת וצינור של חיים, וכאשר צינור הפסולת שולט על המציאות של צינור החיים, חל על זה מציאות של 'קרי' ו'זב', זיבה גדולה, או זיבה קטנה ככל גדריה ודיניה, ומ"מ הגדרת שניהם היא פסולת של זיבה היוצאת מן האדם.

זוהי ההבחנה של בעל קרי וזהו עומק הגדרתו של הזבוב.

עומק הדבר שלא נמצא זבוב על שולחנו של אלישע שמגלה על היותו 'איש קדוש' הוא בזה שהוא תיקן את מדרגת הזבוב.

להבנת הדברים נסיף שמה שלא נראה זבוב על שולחנו הוא מפני שאלישע היה 'קדוש' ועל כן גם שולחנו היה 'קדוש', ואכילתו הייתה בבחינת 'אוכלי המן' שהוא לחם מן השמים וכדברי הרמב"ן (בשלה טו ז) שה'מן' מגיע מה'זיו

[חלשים], הקיזו שניהם ושימשו, והיין לו בנים בעלי ראתן. אמר רב פפא לא אמרן אלא דלא טעים מידי, אבל טעים מידי לית לן בה וכו'. מכריז רבי יוחנן, הזהרו מזבובי של בעלי ראתן".

נמצא שהסיבה שמכוחה נעשים 'בעלי ראתן' היא כאשר איש ואישה משמשין לאחר הקזת דם.

ביאור הדברים, הקזת הדם היא דומה לפעולת ליקוק הדם, ועל כן מה שהם 'הקיזו דם' זו נפילה לאותה בחינת עמלק 'עם לק' המלקק דם כזבוב הלהוט אחר המכה, והתוצאה של זה היא 'בעלי ראתן'.

עומק הדברים הוא שב'בעלי ראתן' מתגלה כח ה'זיבה' - טומאת זיבה. על כן הם נקראים 'בעלי ראתן' 'ראתן' מלשון 'ראייה' שזהו המצב שבו האדם נופל ממדרגת זיו עליון. אותה חולי של 'בעלי ראתן' מכבטא את המצב שבו האדם נופל מדרגת ה'זיו' לדרגת 'זיבה' על ידי זה שהוא משמש מיטתו לאחר פעולה של הקזת דם, ובהמשך יתבאר יותר שורש החולי שנמצא ב'הקיזו דם ושימשו'.

נמצאנו למדים עד השתא, שישנם שני מהלכים, מהלך אחד שהוא גילוי מדרגת זיו עליון בבחינת 'חכמת אדם תאיר פניו' עד שמתוך צהלת פניו מתגלה המדרגה העליונה של תואר זיו פניו של אדם, וזהו המצב המתוקן. ומהלך שני הוא כאשר לא מתגלה זיו הפנים, ואז נופל האדם למטה למדרגת זבוב - זיבה. וכאשר הוא חוזר ונתקן, חוזר אליו הזיו ומתוך צהלת פניו מחליק הזבוב ממצחו ומסתלק.

זבוב וקרי

הגמרא בכרכות (:) מביאה את דברי האישה השונמית על אלישע - "ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלוקים קדוש הוא" (מלכים ב ד ט) - "אמר רבי יוסי ברבי חנינא מכאן שהאישה

ונעשה חלב'.

זהו 'הוא קדוש ואין משרתו קדוש', הוא [אלישע] קדוש אפילו למטה במדרגת אות ברית קודש, על ידי שמתגלה קדושתו במה שאין בו זבוב וזיבה. מה שאין כן גיחזי אינו קדוש, שאפילו במדרגה העליונה - במקום דדיה, מתגלה אצלו מציאות של טומאת זיבה.

זכוב וצרעה

סופו של גיחזי ושלושת בניו היה שנעשו מצורעים (עי' סנהדרין קז:), ועניין זה שייך למה שגיחזי התגלה כ'אינו קדוש' צד מדריגת הזיבה של 'בעלי ראתן', וחולי זה מין צרעת הוא.

וביתר ביאור, ישנו שייכות בין 'צרעת' ל'זכוב', ובין 'צרעה' ל'זכוב', שהרי צרעה היא מין ממיני הזכובים (עי' רד"ק יהושע כד יב).

מכת זכובים היא אחת מהפורעניות הבאות לעולם. עד שבגמ' בשבת (קכ"א:) מובא לדינא - "חמישה נהרגין בשבת, ואלו הן, זכוב שבארץ מצרים וצרעה שבנינוה, ועקרב שבחדייב וכו'".

מצד שני לעיל מינה מובא - "אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה, ברא שבלול לכתית, זכוב לצרעה וכו'" (שם ע"ז:). ונמצא שאת המכה של הצרעה מרפאין דווקא על ידי זכוב.

וביאורו של דבר כך הוא, מצד אחד 'צרעה' ו'זכוב' שווים להדדי בצד הקלקול שבהם, וזהו 'צרעה' מלשון 'צרעת', וזהו 'זכוב שבארץ מצרים', ו'זכובי בעלי ראתן'.

ומצד שני, ישנה הבחנה שבה הזכוב הוא יותר מתוקן ממדרגת 'צרעה', ובכוחו לרפא מכה של צרעה.

העליון'. ועל ידי אותה הארת המן שהייתה על שולחנו של אלישע התגלה ה'זיו' ונסתלק ה'זבוב'.

מדרגת הזיבה שב'חלב'

בהמשך עומדת הגמרא על הייחס שבין אלישע למשרתו גיחזי - "אמר רבי יוסי ברבי חנינא, הוא [אלישע] קדוש ומשרתו [גיחזי] אינו קדוש. שנאמר 'ויגש גיחזי להדפה' אמר רבי יוסי ברבי חנינא, שאחזה בהוד יופיה" [במקום דדיה].

ביאור הדברים, דהנה לאותה טומאת זיבה יש צד תיקון והוא ב'חלב' שבדדי האישה, וכמבואר בדברי הגמרא דלחד מאן דאמר "דם נעכר ונעשה חלב" (בכורות ו). כלומר, כוח החלב בדדיה של אישה מגיע ממקור דמיה. ומבואר שמה שזכ למטה הוא בבחינת קלקול בבחינת 'דמים' - אחד מה' דמים טמאים שבאדם. ואותה 'זיבה' שהיא 'דם טומאה' שבאישה כשהוא נעכר ונעשה 'חלב' נתקן הדם מאדמומיות ללבנוניות של חלב, ונעשה טהור.

וזהו העניין שכאשר בא גיחזי ואוחז בדדיה מתגלה שהוא אינו קדוש, וכלשון הגמ' 'הוא קדוש ומשרתו אינו קדוש'.

ביאור הדבר, שאין העניין שאלישע 'קדוש' במדרגה אחת וגיחזי 'אינו קדוש' בעניין אחר לגמרי, אלא מכיוון שהוא משרתו, אזי באותה הבחינה גופא שאלישע קדוש, על זה גופא נאמר שגיחזי אינו קדוש.

והנה במדרגת אלישע מצאנו שלא ראתה זכוב על שולחנו ולא ראתה קרי על מיטתו, כלומר, שאפילו מדרגת אות ברית קודש שהיא הזיבה התחתונה הייתה אצלו בתיקון גמור. ואילו גיחזי שאחז ב'הוד יופיה' שהוא מקום הזיבה העליונה בצד המתוקן שלה, מגלה בכך שהוא מעלה את צד הקלקול גם אל המקום שבו אמור להיות התיקון על ידי ש'דם נעכר

¹¹ ובעומק הדברים זה גם הבחינה במה שמרים דיברה במשה שהיה בבחינת שורש המן ומכך נתגלתה הצרעת.

זיו מלמעלה וזיבה מלמטה

נמצאנו למדים עד כה, שכאשר מדרגת הזיו מתגלה ב'פנים' זוהי הצורה העליונה ביותר. וכאשר זה יורד למטה זה מתגלה במדרגת זכוב, קרי, וזיבה.

וכך כאשר הקלקול עולה כלפי למעלה, זה מתגלה במדרגת אחז בהוד יופייה במקום זיבת החלב, וכאשר זה חל עוד יותר למעלה למדרגת המח זה בא בצורה של אותו חולי של 'בעלי ראתן' ע"י שרץ שנכנס למח ומעלה את הזכוב עד למדרגת המוח.

לסיכום הדברים. מצד הקלקול המתחיל למטה, מדרגת הנפילה הראשונה היא - קרי. ולמעלה מכך - אחזה בהוד יופייה. ולמעלה מכך - בעלי ראתן.

ומצד התיקון זה 'זיו' תואר שלם שמגלה שזה אינו 'זב' אלא בבחינת 'זיו' כמו שנתבאר.

שורש יצירת האדם - זכוב

נפתח עוד יותר את שורשי הדברים. מהיכן מתחיל אותו עניין של קלקול על ידי הזכוב הגורם להסתלקות הגילוי של ה'זיו' ונפילה לתתא למדרגת זכוב וזיבה.

ישנה גמרא המתארת את תחילת ברייתו של אדם כך, "אבא שאול אומר, תחילת ברייתו מראשו ושתי עיניו כשתי טיפין של זכוב. תני רבי חייא, מרוחקין זה מזה. שני חוטמין, כשתי טיפין של זכוב. תני רבי חייא, ומקורבין זה לזה. ופיו מתוח כחוט השערה, וגוויתו כעדשה" (גידה כה.).

במדרש (ויקרא רבה תזריע פ' ד) מובא שגם אוזניו הם בבחינת שתי טיפין של זכוב. ונמצא שהצד השווה שבין העיניים, החוטם, והאוזניים, שתחילת היצירה של שלושתם מתוארת כ'שני טיפין של זכוב'.

הדבר ברור, הזכרנו למעלה את הקלקול שבזכוב מצד מדרגת 'בעלי ראתן', והתבאר ש'ראתן' היינו מלשון 'ראייה', שעל ידי שנופל מבחינת ה'זיו' דתיקון הוא נופל למדרגת זכוב - זב, ובזה הוא נופל ממדרגת 'זיו' למדרגת 'ראייה', השורש לאותו קלקול נמצא בתחילת היצירה של שתי העיניים ה'רואות', שהיא כשני טיפין של 'זכוב'.

זכוב קדמך

נמצאנו למדים שכל שורש יצירת האדם הוא כ'זכוב', בבחינת - "הן בעוון חוללתי ובחטא יחמתני אמי" (תהילים נא ז).

ויבואר בזה מאמר חז"ל על הכתוב - "מי ייתן טהור מטמא" (איוב יד ז). ובגמ' 'אמר ר' יוחנן זו שכבת זרע שהוא טמא ואדם הנוצר ממנו טהור" (גידה ט).

ולעניינינו דידן המכוון בהיות האדם 'טהור מטמא' הוא במה ששורש יצירתו של אדם הוא במדרגת זכוב.

דוד המלך אומר "אחור וקדם צרתני" (תהילים קלט ה). מצד אחד האדם נברא 'קדם' למעשה בראשית, ומאידך הוא נברא 'אחור' למעשה בראשית - "שאם תזוח דעתו עליו, אומר לו יתוש קדמך במעשה בראשית" (סנהדרין לח.). ובדברי רבותינו במדרשים מובא גם לשון של 'זכוב קדמך'. וככלל בלשון חז"ל כשבאים להגדיר בריה שפלה וקטנה מאוד, ההגדרה היא כיתוש וכזכוב.

עוד מובא - "כיון שהגיע קיצו של אדם הכל מושלים בו, שנאמר [בקין] 'זהיה כל מוצאי יהרגני" (גדרים מא). וברש"י שם "הכל מושלין בו - להמיתו אפי' זכוב אפילו יתוש". וזוהי המדרגה הכי שפלה ונמוכה של האדם בייחס לזכוב. וכאשר זחה דעתו של אדם עליו, אומרים לו - 'זכוב קדמך', מכיוון שבעצם שורש יצירת

¹ ויש לידע כי יתוש וזכוב הינן בריות שונות זו מזו, ועניינים שונים להם. ומה שמצאנו אצל טיטוס היא הבחינה של יתוש ולא

כל אדם מתחילה במדרגה של זבוב.

תהיה לזבוב אחיזה בעצם נקודת החיבור.

על פי זה נבין עוד נדבך במה שהובא למעלה לעניין 'בעלי ראתן'. בגמ' בכתובות הנזכרת לעיל מובא שמי שמקיז דם ומיד משמש מיטתו נעשה בעלי ראתן. ועליהם הכריז רבי יוחנן ואמר "היזהרו בזבובים של בעלי ראתן".

כמו שהתבאר 'בעלי ראתן' נעשים על ידי שמקיזים דם בכחית זבוב המלקק דם, ומשום שלאחר מכן הם משמשין מטותיהן הפך מה שנאמר באב"י המסלק זבובים, על כן נעשים 'בעלי ראתן'.

נמצא שמי שמקיז דם ולאחר מכן משמש מיטתו הוא מדבק את עצמו בעם-לק הדומה לזבוב בשורש היצירה, ובכך הוא מגלה ששורש יצירתו היא זבוב. ועל כן הוא נעשה 'בעלי ראתן' שזבובים של בעלי ראתן נדבקין בו.

וזבובים אלו של 'בעלי ראתן' הם הזבובים המסוכנים ביותר, מאחר שעל ידיהם הגילוי של אותן מציאות של זבוב חלה בעצם מציאות יצירת האדם.

נוסיף על כך מה שמוזכר בחז"ל (כתובות יז): שהיה מנהג אצל כלה הנכנסת לחופה שמכסים את ראשה ב'הינומא'. ועניין ההינומא כפי שמובא שם לחד מ"ד הוא כמין צעיף שמניחים על ראשה המכסה את עיניה.

לצד הטעמים הידועים ישנו טעם נוסף לפריסת ההינומא והוא שהיו מכסים את ראשה מפני הזבובים.

ובעומק הדברים, הכיסוי מפני הזבובים נחוץ דווקא בהיותה כלה הנכנסת לחופה, כבר מהרגע הזה מתחילים לסלק את הזבובים. וזה בנוסף לצורך בסילוק הזבובים בשעת יצירת הוולד כפי שנהג אב"י בעצמו.

מרגע לידתו של אדם 'יצר הרע' הדומה לזבוב שולט באדם ויושב בין שתי מפתחי הלב. היצר הרע יושב בליבו של אדם רק לאחר שהוא יוצא לאוויר העולם, שהרי כל עוד והעובר לא יצא לאוויר העולם ישנו רק 'יצר הרע' ככח בכחית 'לפתח חטאת רובץ' ומהרגע שבו העובר ננער ויוצא לאוויר העולם אזי הוא יוצא אל הפועל, שאילו היה יצר הרע בפועל גם במעי אמו היה האדם מבעט בעודו בבטן אמו ויוצא.

נמצא שהשורש הדק של מציאות ה'יצר הרע' שבאדם מתחיל ב'קומת אדם', והוא מה שבתחילת שורש יצירתו הוא מתחיל כמציאות של זבוב.

סילוק הזבובים בשעת היצירה

"אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה דברים הקב"ה שונאן ואני איני אוהבן. הנכנס לביתו פתאום ואין צריך לומר לבית חברו, והאוחז באמה ומשתין, והמשמש מיטתו בפני כל חי. אמר ליה רב יהודה לשמואל, ואפי' לפני עכברים? א"ל, שינא, לא. אלא כגון של בית פלוני שמשמשין מטותיהן בפני עבדיהם ושפחותיהם וכו' רבה בר רב הונא מקרקש זגי דכילתא, אב"י באלי דידבי [היה מסלק זבובים], רבא באלי פרוחי [היה מסלק יתושים]" (גידה טז: יז).

הדברים צריכים ביאור, בשלמא לשמש בפני כל אדם אין זה דרך צניעות, אבל מהו החשש בלשמש בפני זבובים שעל כן יש צורך בסילוק של הזבובים בשעת תשמיש.

הדבר ברור. מכיון ששורש כל היצירה של האדם מתחיל בתבנית של זבוב. דרך ההתמודדות הנכונה עם המציאות הזו היא לסלק את הזבובים בשעת תשמיש על מנת שלא

זבוב, והוא עניין בפני עצמו.

זבוב - ביזה

ומעתה נבין יותר את דברי הגמרא בשבת שהוזכרו לעיל, ש'זבוב המצרי' הוא מאותם חמישה שנהרגין בשבת.

בספר מלכים (א' י"ד כ"ד) מובא על 'שישק מלך מצרים' שכאשר שלמה המלך מת הוא עלה לבזוז את אוצרות המלך. וכך אומרים חז"ל - "וכי שישק שמו, והלא זבוב שמו, שנאמר 'ישרק ה' לזבוב' (ישעיה ז יח), ולמה נקרא שמו שישק, שהיה יושב ומשמר אימתי ימות שלמה שאין לנו כיוצא בו, וכיון שמת שלמה, בא ולקח אוצרות בית ה'" (סדר עולם רבה פרק כ).

כלומר, הטעם לכך שנקרא שישק הוא מלשון 'תשווקה' שהיה משתוקק וחומד לבזוז את אוצרותיו של שלמה המלך. אך ברור שהשורש לזה נמצא גם בשמו הנוסף - 'זבוב', שהרי 'לבוז' - 'ביזה' הוא מלשון 'זבוב'.

זהו זבוב המצרי המסוכן לדינא ונהרג בשבת, והגילוי שלו במלך מצרים היה באותו 'שישק מלך מצרים' שהיה בבחינה של זבוב בכך שרצה לבזוז את אוצרותיו של שלמה המלך.

בחנינת מצרים ועמלק שבזבוב

נוסיף ונחדד מדוע במצרים ישנה הבחנה של 'זבוב קשה' שהוא שייך לבחינת מצרים.

בגמרא בעירובין (יח:) מובא שלאחר החטא אדם הראשון פירש מאשתו ק"ל שנים ובכל אותן שנים בהן היה בנידוי הוא הוליד שידין רוחין ולילין. על כך אומרים רבותינו שכל הירידה בגלות מצרים הייתה לתקן את אותן טיפין שיצאו מאדם הראשון באותם ק"ל שנים. וזהו הפך מה שנאמר באלישע 'איש קדוש' בכך שלא נמצא זבוב על שולחנו ולא ראתה קרי במיטתו.

כשעם ישראל יורדים למצרים הם פגשו

שם את ה'קרי' - מצרים שהם בבחינת 'זבוב המצרי', וזוהי כל מהות גלות מצרים.

דווקא כשיוצאים ממצרים מתגלה המציאות של עמלק ב"אשר קרך בדרך בצאתכם ממצרים" (כי תצא כה יח), כאשר ה'קרי' התחיל כמובן במדרגת מצרים עצמה, ו'עמלק' הוא גם כן בבחינה של 'זבוב' הוא מצטרף לגלות מצרים לאחר יציאת עם ישראל ממצרים שהיא בבחינה של 'זבוב המצרי'.

שורש הזבוב בגזירת פרעה

ומעתה נבין עומק נוסף בעניין 'זבוב מצרים'. אחת מגזירות פרעה הייתה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" (שמות א כב). ויש להבין מהו עומק של אותה גזירה שהרי ישנן דרכים רבות להמית, ומדוע בחר פרעה דווקא במיתה כזו.

לפי מהלך הדברים העניין ברור, ונקדים, ישנה מציאות של יצירת אדם שהיא יצירה של 'יש' מ'אין', ועל זה נאמר "היש ה' בקרבנו אם אין" (בשלה זי ז).

בדרך רמז 'עמלק' נקרא 'זבוב' ו'כלב'. זבוב בגי' 17, והוא צד ההפך של ה'טוב'. הזבוב א"כ הוא ה'לא טוב' - "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו" (בראשית ב יח), ואותו 'לא טוב' בא לידי ביטוי בשורש היצירה הראשונה שחל בה ה'לא טוב' - הזבוב.

כלב בגי' 52, וזבוב וכלב ביחד שווים 69, ועם הכולל הם 70 בחינת יין.

עמלק בגי' 240. ואם מצרפים לעמלק את הזבוב והכלב עולה בידינו 310 - 'יש', וזוהי מדרגת עמלק מצד ה'יש' השם בקרבנו אם אין".

מהו ה'אין'? "דע מאין באת - מטיפה סרוחה" (אבות ג א). ומה שגורם לאותה טיפה להיות 'טיפה סרוחה' הוא אותו זבוב שחל באותה

¹ בנוסף, ישנו זבוב הנקרא 'זבוב הנילוס', בישיעה (ז יח) נאמר "והיה ביום ההוא ישרק ה' לזבוב אשר בקצה יאורי מצרים", ועתיד הקב"ה עתיד לכלות את אותם זבובים שנמצאים על היאור.

טיפה בראשית היצירה כמבואר.

כח המשקה שבזבוב

מעלה זו של תיקון הזיבה מצאנו אצל יעקב אבינו במה שאמר "ראובן בכורי אתה, כוחי וראשית אוני" (ויחי מט ג), ומובא בחז"ל ש'לא ראה קרי מימיו' (בבמות עו:). וזהו הפך מה שנתגלה בגזירת "כל הבן הילוד".

את שמו של 'ראובן' קרא יעקב אבינו מלשון ראובן, וזהו כנגד צד הקלקול במדרגת 'בעלי ראתן' מלשון 'ראייה' שהופכים בחזרה את האדם ל'טיפה סרוחה'.

'יצר הרע' הנמצא באדם דומה ל'זבוב' ומתוקף כך שתחילת יצירתו של אדם דומה לזבוב, בכל חלק של מציאות קיום האדם חל כוח להחזיר אותו בחזרה למדרגת המים של טיפה סרוחה.

וזהו עצם השליטה של כוח הזבוב שהוא מלקק את הדם. הכוח ללקק את הדם מרומז גם הוא באותו 'שישק' מלך מצרים ששמו הוא מלשון 'יש' - 'שק'. 'שק' זה אותיות השורש של 'משקה' 'השקה' וכן על זה הדרך. אותו שישק מחזיר את ה'יש' לכוח ה'משקה' שהוא בבחינת דע מ'אין' באת - מטיפה סרוחה. והתוצאה של הדבר הזה הוא קיום גזירת פרעה של "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו".

מים - שורש הטהרה

טבילה במים מוציאה את האדם מידי טומאתו ומכניסה אותו לכלל טהרה, ושורש העניין שבטבילה במים הוא בכך שכאשר האדם נכנס למים הוא בטל והופך להיות חלק מהמים. זהו עניינה של כל טבילה. כאשר האדם חוזר למים הוא חוזר לשורש יצירתו, וכידוע בדברי רבותינו כאשר האדם נכנס למים הוא בבחינת 'מת' וזו הסיבה שכשהוא יוצא הוא נעשה 'טהור'.

אם כן הטהרה באה כנגד אותה הבחנה של 'דע מאין באת' - מטיפה סרוחה, וכאשר הוא

הזבוב מחזיר את היש לאין

ביתר ביאור, עניין ה'יש' וה'אין' הוא מה שנאמר בשלמה המלך שהיה חכם מכל אדם, ומדרגה זו היא מדרגת 'אין' שהרי החכמה היא בבחינת "החכמה מאין תמצא" (איוב כח כב). וזהו עומק ההתנגדות של 'שישק מלך מצרים' לשלמה המלך בכך שרצה 'לבוז' את אוצרותיו.

אותו 'שישק' נקרא גם 'זבוב' מאחר והזבוב 'נושק' בבחינת "היש השם בקרבנו אם אין", ומרומז בשם 'שישק' אותיות 'יש'-'שק'. ובה מתגלה תוקף ההתנגדות של שישק מלך מצרים לשלמה המלך וכמו שהתחדד עתה שתוקף ההתנגדות של עמלק היא בבחינת "ה'יש' השם בקרבנו אם אין". וכמו"כ בדרך זו בא גם עמלק הנקרא זבוב.

לפי זה ברור מאוד מהלך הדברים. כאשר חלה מציאות של זבוב, מה שמתגלה למעלה כ'זיו עליון' הופך להיות 'זיבה' למטה. ולדין השתא מתבאר היטב שהזבוב הופך את הזיו לזיבה על ידי שהוא מחזיר את האדם ל'מ'אין' באת - מטיפה סרוחה'.

זוהי עומק גזירת פרעה "כל הבן היילוד היאורה תשליכוהו", העניין לא היה המתה סתמית, אלא עומק הדבר שמפרעה מצד מדרגת 'זבוב המצרי' ביקש להחזיר את כל הבן היילוד לאותם 'מים'.

זה העומק במה שראו איצטגניני פרעה שעתיד פרעה ללקות על המים. ועל כן הוא ביקש להחזיר את כל הבן היילוד לאותה 'טיפה סרוחה' על ידי ההשלכה ליאור.

נמצא אם כן שעומק הדבר ש"לא ראתה זבוב על שולחנו ולא ראתה קרי על מיטתו" הוא צד התיקון של אותו זבוב. שהרי הזבוב גורם ש'הבן היילוד' יחזור להיות בבחינת 'קרי' על מיטתו שהוא - טיפה סרוחה.

מחסר אות אחת או מייתר אות אחת נמצאת מחריב את כל העולם כולו. אמרתי לו. דבר אחד יש לי וקנקנתום שמו, שאני מטיל לתוך הדיו. אמר לי וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו? והלא אמרה תורה 'וכתב ומחה' - כתב שיכול למחות. מאי קאמר ליה ומאי קא מהדר ליה? הכי קאמר ליה, לא מיבעיא בחסירות וביתירות דלא טעינא דבקי אנא, אלא אפילו מיחש לזבוב נמי, דילמא אתי ויתיב אתגיה דדל"ת ומתיק ליה ומשווי ליה רי"ש".

החשש בדברי הגמרא הוא שיבוא זבוב על גבי אות דל"ת ויהפוך אותה לרי"ש. עומק העניין הוא שדל"ת בגי' 4 ורי"ש 200, ההפרש שבין רי"ש לדל"ת הוא קצ"ו - קוץ. והוא מה שנאמר "ויקוצו מפני בני ישראל" (שמות א יב) וברש"י 'נעשו בעיניהם כקוצים'.

'קוץ' זה תמיד הבחינה של 'היש ה' בקרבנו אם אין'. ה'אין' הוא בבחינת תחילת עשרת הדיברות, חכמה. והשורש של זה נמצא ב'קוצו של יו"ד' בבחינת 'החכמה מאין תמצא' כידוע עד למאוד מדברי רבותינו.

כלומר, הזבוב לוקח את האות דל"ת והופך אותה לרי"ש מכוח ה'קוץ' שבדבר. וזוהי מדרגת הזבוב השייכת ל'היש ה' בקרבנו אם אין'.

'היש השם בקרבנו' זו מדרגת החכמה, והוא מה שנאמר על שלמה המלך 'ויחכם מכל האדם' (מלכים א ה יא) והחכמה מ'אין' תמצא. ואותו 'זבוב' לוקח את האות דל"ת והופך אותה ממצייאות של דל"ת למציאות של רי"ש מכוח 'קוצו של יו"ד'.

זבוב מצא

עוד עומק של כח הזבוב מתגלה במעשה של 'פילגש בגבעה'.

"ותזנה עליו פילגשו. רבי אביתר אמר, זבוב מצא לה, ר' יונתן אמר, נימא מצא לה.

יוצא מן המים מתחילה 'יצירה חדשה' של חיים, ובכך הוא בבחינת 'טיפה' היוצאת מן ה'מים'. וכלשון רבותינו הרבה למדתי מרבותי ולא חיסרתי מהם אלא ככלב המלקק מן הים, או כזבוב השותה מן המים (סנהדרין סח.).

צד הקלקול שבמים

מעשה מבואר עוד עומק בהגדרתו של כוח הזבוב להחזיר את האדם ל'מים'.

על מעשה עמלק 'אשר קרך בדרך' משלו חז"ל משל "למה הדבר דומה, לאותה אמבטי רותחת, שאין כל בריה יכולה לירד לתוכה, בא איש בליעל וקפץ לתוכה, אע"פ שנכוה, הקרה בפני אחרים" (תנחומא כי תצא כה יח).

עמלק מגלה כאן את צד הקלקול שכנגד צד התיקון שיש במים.

כאשר כוח ה'יצר הרע' להסית את האדם הוא דווקא במה ששייך לאותה התחלה של יצירת האדם, במה שנאמר 'הן בעוון חוללתי ובחטא יחמתני אמי'. כאשר עמלק בא ומקרר את אותה חמימות.

זהו כוחו של היצר הרע השולט באדם להחזיר אותו לאותה מציאות של טיפה סרוחה.

א"כ הגדרת הדברים מבוארת היטב. כל מציאותו של זבוב, הוא מה שהזבוב מסלק את האדם ממדרגת "יש", ומחזיר אותו לאותו טיפה ראשונה שהוא בבחינת שורש הקלקול.

הזבוב שעל קוצו של דל"ת

עוד כח מצאנו לאותו זבוב המתבאר מדברי הגמרא (עירובין יג.) " והאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי מאיר, כשהייתי לומד אצל רבי עקיבא הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר. וכשבאתי אצל רבי ישמעאל אמר לי בני, מה מלאכתך? אמרתי לו לבלר אני. אמר לי בני, הוי זהיר במלאכתך שמלאכתך מלאכת שמים היא, שמא אתה

נוגע בכוס שלהם הם חובטים אותו בקרקע ואינם שותים אותו.

זהו עומק דבריו של המן, זה לא שהוא אמר דוגמא בעלמא 'אם נפל זכוב', אלא הגדרת הדבר הוא שהמן מדבר עם המלך מצד היותו במדרגת זכוב השייכת לעמלק.

יתר על כן, הגמרא קודם לכן אומרת "אמר רבי יוחנן בגתן ותרש שני טרסיים הוו, והיו מספרים בלשון טורסי ואומרים מיום שבאה זו לא ראינו שינה בעינינו בא ונטיל ארס בספל כדי שימות" (שם), ומזה נתגלגל שהמלך קצף על בגתן ותרש, ובחזו"ל יש כמה וכמה לשונות על מה קצף המלך, ובמדרש רבה (מקץ) אומרים חז"ל שכשם שהיה אצל שר המשקים ושר האופים כך היה גם אצל בגתן ותרש, שעל מנת להמליך את יוסף הקציף הקדוש ברוך הוא אדון על עבדיו בכך שמצא פרעה זכוב בכוס שהכין לו שר המשקים, וכך גם בבגתן ותרש כשהם כעסו על המלך הם שמו לו 'זכוב' בכוסו ועל כן רצה להורגם.

מבואר שחז"ל מדמים את 'שר המשקים ושר האופים' ל'בגתן ותרש'. וכידוע שכל נס פורים הוא מכוח מה שנעשה בגלגול הדברים מאותו 'זכוב' שהכניסו בגתן ותרש לתוך הכוס של המלך.

וזהו מה שאמר המן לאחשוורוש, אם ימצא זכוב בכוסם הם שופכים ושותים, ואת הזכוב הזה גופא הכניסו בגתן ותרש לתוך כוסו של המלך. וזהו גם העומק במה שהמלך חשב שהמן רוצה לשאת את אסתר לאישה במקומו, וזה נעשה גם במה שהם הכניסו זכוב לכוסו של המלך.

זכוב - אלוהי עקרון

כדי להבין יותר נוסף עוד הבחנה שיש בזכוב.

ישנה עבודה זרה הנקראת 'זכוב' - 'אלוהי

ואשכחיה ר' אביתר לאליהו, א"ל, מאי קא עביד הקדוש ברוך הוא? א"ל, עסיק בפילגש בגבעה, ומאי קאמר? אמר ליה, אביתר בני כך הוא אומר, יונתן בני כך הוא אומר. א"ל, ח"ו, ומי איכא ספיקא קמי שמיא? א"ל, אלו ואלו דברי אלהים חיים הן זכוב מצא ולא הקפיד, נימא מצא והקפיד. אמר רב יהודה, זכוב בקערה, ונימא באותו מקום, זכוב - מאיסותא, ונימא - סכנתא. איכא דאמרי, אידי ואידי בקערה, זכוב - אונסא, ונימא - פשיעותא. אמר רב חסדא לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו, שהרי פילגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה, והפילה כמה רבבות מישראל" (גיטין ו:).

נתחיל לפתוח את הסוגיא. היכן מצאנו עוד זכוב בקערה? אצל פרעה. לפרעה היו 'שר המשקים' ו'שר האופים' ובתוך כוס פרעה נמצא זכוב שהוא הגילוי של אותו משקה שהפך לזיבה המתגלה גם כן על ידי 'שישק' מלך מצרים.

יתר על כן. מה שמצאנו אצל פרעה זכוב בתוך משקה, מצאנו להיפך בבית המקדש שאחד מעשרה ניסים שנעשו בבית המקדש הוא "מעולם לא נראה זכוב בבית המטבחים" (אבות ה ה). אך זה שייך למאכלים, ואנחנו עוסקים כעת בזכוב השייך למשקה.

המן - זכוב, בכוס המלך

עוד מצאנו בגמ' כעין זה בדברי הקטרוג של המן - "ולמלך אין שווה להניחם, דאכלו ושתו ומבזו ליה למלכות" (מגילה יג:). 'מבזו' מלשון 'זכוב'. "ואפילו נופל זכוב בכוסו של אחד מהן - זורקו ושותהו. ואם אדוני המלך נוגע בכוסו של אחד מהן - חובטו בקרקע ואינו שותהו" (שם). ביאור הדברים, המן אומר לאחשוורוש כך, אותך המלך מבזים היהודים יותר מאשר הם מבזים אותי, שהרי אם אני אגע בכוס שלהם בבחינת 'עמלק' - 'זכוב', אזי הם יזרקו את הזכוב מן הכוס וישתו. אבל אם אתה המלך

ה'ביזה' התחתונה של ה'זבוב' התחתון.

פסולת הזבוב שבבנימין

ומעתה נבוא לבאר את סוגיית 'פילגש בגבעה'. וכפי המבואר בגמרא, ישנן שתי שיטות אם זבוב מצא או נימא מצא, ומסקנת הדברים היא שזבוב מצא ולא הקפיד ונימא מצא והקפיד.

ביאור שורש הדברים כך הוא.

סדר ההשתלשלות שהתרחש עם אותה פילגש בגבעה היה כך - איש אחד שלח את פילגשו מביתו לאחר שמצא זבוב או נימא, לאחר זמן הוא הלך להחזיר אותה ובדרך הוא חיפש מקום ללון אצל שבט בנימין ולא נתנו לו, ולאחר שמצא מקום ללון באו אנשי המקום והוציאו את פילגשו ועשו לה מה שעשו ולאחר מכן הלך האיש וביתר אותה ל"ב חלקים ושלח את החלקים לכל גבול ישראל. כתוצאה מזה פרצה מלחמה בין ישראל לשבט בנימין, כשבתחילת המלחמה שבט בנימין הרג בבני ישראל, עד ששאר השבטים שאלו בה' אם לעלות או לא לעלות במלחמה ולבסוף נפלו משבט בנימין כמה רבבות כפי שמבואר בפסוקים, ואז גזרו שלא לישא נשים משבט בנימין ונמשכה הגזירה עד יום טוב של ט"ו באב שבו הותרו הנשים משבט בנימין לבוא בקהל. זו תמצית התרחשות הדברים במעשה של פילגש בגבעה.

נביא בקצרה ממה שרבותינו מבארים היכן היה ראשית ושורש המעשה של 'פילגש בגבעה' שמכוח זה היה לבנימין יכולת להכות את בני ישראל ולהיפך. ובשלמא מה שבני ישראל באים להכות את שבט בנימין מובן כי נעשתה נבלה בישראל וכזאת לא יעשה, אבל מכוח מה היה כוח לשבט בנימין להכות את

עקרון' (שבת פג:). כך גם בלשון הפסוק הוא נקרא "בעל זבוב אלהי עקרון" (מלכים-ב א ב).

זוהי העבודה זרה שעשה עצמו המן כדי שישתחוו לו. בחז"ל מובא שהוא תלה על עצמו עבודה זרה. ביאור הדברים, הוא עצמו היה בבחינת 'זבוב' וזוהי מדרגת המן שתולה בעצמו את בחינת 'זבוב' - 'אלוהי עקרון'.

'עקרון' נקרא כך מלשון 'עקר' שאינו מוליד. הסיבה שאינו מוליד היא במה שהוא הופך להיות 'בעל קרי' שאינו מוליד, וזה הבחינה שנקראת 'זבוב'.

המן הוא בבחינת זבוב כי עמלק בכללותו הוא בבחינת זבוב שזה סוגיית עמלק דכללות, ובפרטות השייכת לסוגיית ימי הפורים 'המן' הוא בחינת 'זבוב'.

ואלו הם דברי המן למלך, אילו ייכנס הזבוב לכוס, כלומר, אם אני המן שאני בבחינת זבוב ייכנס בתוך כוסו, והמן יהיה במקום המלך, אזי הם יזרקו את הזבוב וישתו את הכוס.

וזוהו "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית" (אסתר ז ח), הרצון לכבוש את המלכה התגלה באותו זבוב שנמצא בכוסו ששם הוא מקום הגילוי של קומת 'המן' שהוא בבחינת העבודה זרה של זבוב - בעל עקרון.

ביאור הגדרת הדבר שהעבודה זרה של מדרגת עקרון מתגלה בהמן בכך שכוח ההולדה נופל למדרגת זיבה. עניין זה מתגלה בכל סדר סיפור המגילה, כך לאחר שנקהלו היהודיים נאמר "ובביזה לא שלחו את ידם" (שם ט ט), העניין שהם לא שלחו את ידם בביזה הוא חלק בלתי נפרד מהמלחמה בעמלק, כי אם הם היו נוגעים ב'ביזה' אזי הם היו נוגעים באותה 'זיבה' של ה'זבוב'. ובזה גופא שבביזה לא שלחו את ידם, יש סילוק נוסף של מדרגת

י וכן מה שנאמר 'חובטו בקרקע ואינו שותהו' שייך לחיבור שבין אסתר ואחשוורוש בבחינת 'אסתר קרקע עולם היתה'.

ישראל.

בנימין. שורש הדבר נמצא בכך שבכל לידה הנעשית על ידי 'עקרת הבית', מתגלה אותו 'זבוב - אלוהי עקרון'. וכמו שרחל - 'עקרת הבית' מתה על ידי 'בן אוני' - בנימין, לפיכך מתגלה הדבר גם בזרעו בכך שבני ישראל לא יישאו נשים משבט בנימין.

ומאידך, הכח של שבט בנימין להכות בבני ישראל ולהחזיר אותם למדרגת 'טיפה' היה מכח 'פסל מיכה'. כוחו של פסל מיכה הוא כוח מ"ך. והוא מה שמובא שהמן אמר 'אלוקיהם של אלו מך הוא'. ובמיכה מתגלה אותו כוח של מך שהוא מלך - כלב.

מכל מקום, הגדרת הדבר הוא אותו צד קלקול שמבטל ומחזיר את מדרגת האדם למדרגת הטיפה הראשונה שמשם הוא הגיע. וזהו גם כח ההתנגדות של שבט בנימין לשבט ישראל.

עוד עומק יש כמה שאותה אישה שהוא שילח לאחר שמצא זכוב הייתה 'פילגש'. פילגש היא אישה שאיננה שלמה.

בשורש הדברים ובדקי דקות מצאנו את הייחס בין אישה לפילגש בתחילה אצל אברהם, בייחס שבין שרה להגר. ובאופן אחר התגלה העניין הזה גם אצל יעקב, בכך שהיו לו ב' נשים - רחל ולאה. והגם שלאה הייתה אשתו לכל דבר, כיון שמעיקרא הוא הלך אדעתא דרחל ולאחר מכן מצא 'והנה היא לאה', אזי יש כאן צד של אישה שאינה גמורה כמובא בדברי רבותינו בארוכה.

ומכל מקום הגדרת הדבר ברורה, שאותו זבוב שהוא מצא אצלה הוא משורש ה'בן אוני' של בנימין, שכמבואר בצורה השלימה זה מה שנאמר אצל ראובן 'כוחי וראשית אוני', וכשזה לא בשלמות זה 'בן אוני' על ידי אותו זבוב.

זבוב וחוט השערה.

ומה שמובא בגמרא לחד מאן דאמר

בהקשר לזה מרדכי היהודי היה היחיד מבני ישראל שלא השתחוה להמן מזרע עמלק, והוא נקרא 'איש ימיני' (אסתר ב ה), ואכן בלשון דומה בהקשר לפילגש בגבעה נקראים שבט בנימין 'בני ימיני' (שופטים יט טז), ומבואר שהדברים שייכים זה לזה.

רבותינו אומרים 'ומה ראו לרחק ולקרב, מקרא קראו ורחקו מקרא קראו וקרבו' (ילקוט שמעוני וישלח קלו). מקרא דרשו והרחיקום? אומרים חז"ל, נאמר בפסוק "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי" (ויחי מח ה) ואם אפרים ומנשה חשובים כראובן ושמעון, אם כן 'בנימין' אינו בכלל הגילוי של י"ב שבטי י-ה, שהרי על ידי אפרים ומנשה עלו בידינו י"ב שבטים גם בלי בנימין.

נמצא ששורש הדבר שהרחיקו הוא מכח אפרים ומנשה שהם כראובן ושמעון.

כמבואר למעלה בראובן נאמר "כוחי וראשית אוני" כלומר 'כח דתיקון'. והנה ההפך של 'כוחי וראשית אוני' שנאמר בראובן נאמר בקלקול של 'בן אוני' השם שבו רחל קראה לבנימין, וגם שם יש צד תיקון במה שאביו קרא לו 'בנימין' - 'בן ימין'. אבל בצד הקלקול הוא נקרא 'בן אוני' וזו הסיבה שרחל מתה בלידתה מצד אותה 'טיפה סרוחה' שבלידה, כשאותו כח קלקול שהופך את הטיפה להיות 'טיפה סרוחה' חל על רחל עצמה, ולפיכך היא מתה.

הרי שמיתתה של רחל הייתה מצד ה'פסולת' שבלידת בנימין ועל כן קראה לו רחל - 'בן אוני'.

והוא מה שנאמר שם - 'ותקש בלידתה' בבחינת 'שישק'. כלומר, מיתתה של רחל היא מפסולת אותו 'זבוב' שנמצא בלידת בנימין.

לפיכך ברור הדבר למה לאחר המעשה של פילגש בגבעה גזרו שלא לשאת אישה מבנות

זהו עוד אופן של הרחבת מדרגת היצר הרע של מדרגת זכוב שחוזר ומתגלה באופן שנראה כ'נימא' - חוט השערה, כפי שמתגלה במעשה של 'פילגש בגבעה'.

זכוב - עבודה זרה

עתה נוכל להבין, כשהוזכר שיש כוח של עמלק - המן שהוא בבחינת זכוב. כאשר מתקנים אותו חוזרת להיות מדרגת 'צהלת פנים' כמו שהוזכר למעלה מהגמ' בברכות (מ"ד). שעל ידי צהלת פניו של זיו העליון נתקן מדרגת הזכוב עד שהוא מחליק ומסתלק.

ביתר חידוד. כוחו של הזכוב כמו שהוזכר הוא 'אלוהי עקרון'. כלומר, שורש מציאות של זכוב הוא קומת מציאות של עבודה זרה.

זהו שורש הפיתוי שהיה בחטא אדם הראשון שאמר נחש לחוה 'והייתם כאלוקים יודעי טוב ורע' (בראשית ג.ה).

ולעניינן דידן מה הפירוש 'והייתם כאלוקים' הכוונה אלוהים דעבודה זרה, ושם היה גם כן בחינת זכוב במה שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמא, ואותה זוהמא היא בחינת שורש היצירה של קין, וזהו מה שהוזכר לעיל במה שאמר בקין "והיה כל מוצאי יהרגני" - הכל שולטים בו, ואפילו יתוש וזכוב.

זהו צד הזכוב ששולט במקום הנפילה כשאינו מתגלה בצד השלימות. ולפיכך עומק מציאות הזכוב הוא בבחינת 'והייתם כאלוקים' כוח של אלוהות אחרת שהוא מציאות של זכוב.

כח ההתנגדות למלך שבזכוב

עתה נחזור ונחדד את מה שהוזכר בראשית הדברים.

הזכרנו שבעמלק יש מצד אחד בחינת כלב ומצד שני בחינת זכוב, ושניהם מתנגדים ל'מלך'.

שה'זכוב' נמצא בקערה שעל השולחן וה'נימא' הייתה באותו מקום, ברור שמה שהוא מצא נימא ומה שהוא מצא זכוב השורש של שניהם אחד הוא בדומה למה שהוזכר למעלה לגבי אלישע שלא ראתה זכוב על שולחנו ולא קרי על מטתו.

נמצא שמה שהוא מצא מציאות של זכוב הוא מצד שבט בנימין, וזהו הכוח של אותה פסולת של טיפה שנפלה למטה, כדברי הגמרא בניהה שהזכרנו בעניין תחילת יצירתו של אדם. ושם נאמר שתחילת היצירה של אדם היא בעיניו ולשון הגמרא "שתי עיניו כשתי טיפין של זכוב", כך גם שני הנקבים בחוטם. ובלשון הגמרא שם מוזכר "ופיו מתוח כחוט השערה" וזה הבחינה של אותה 'נימא' שהוא מצא.

בעומק הדבר נאמר כאן שכאשר מתפשט הכוח של אותו זכוב הוא מגיע עד הפה שהוא בבחינת 'חוט השערה'. ומובא בדברי הגר"א ועוד ש'בעל לשון הרע' דומה לזכוב. וזהו עומק הדברים - עמלק נקרא זכוב, וכמו כן על המן שהוא מזרע עמלק נאמר "לית דידע לישנא בישא כהמן" (מגילה יג.), הכח של הלישנא בישא של המן הוא מאותה התפשטות של כוח הזכוב עד לפה הדומה לחוט השערה בתחילת היצירה.

חז"ל אומרים שיצר הרע נדמה לצדיקים כהר ולרשעים כ'חוט השערה' (סוכה נב.), ומבואר שזוהי צורתו של היצר הרע ובפרט במה ששייך לפה וללשון הרע.

ועוד הבחנה נוספת ישנה באותה נימא של מעשה פילגש בגבעה, והיא מצד מה שמצא לה את ה'נימא' באותו מקום מפני שלא גילחה את שערותיה שם כראוי, וחשש אותו איש לסכנה שמא יעשה 'כרות שפכה' שאינו מוליד בבחינת 'עקר' השייך ל'זכוב אלוהי עקרון' כמו שהובא למעלה.

כמתבאר בדברי הגמ' לגבי 'ארץ זבת חלב ודבש', שכאשר הזכוב עולה על המצח ומחליק מכוח 'חכמת אדם תאיר פניו', אזי הוא עולה עד מדרגת ה'זיו עליון'.

אכן, ישנה הבחנה נוספת שהזכוב יכול לעלות עוד יותר גבוה, ובה הוא לא רק עומד על מצחו אלא עולה עד מקום הכתר עצמו. והוא מה שמבואר במגילת אסתר - "ויאמר המן בליבו למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני", "יביאו לבוש מלכות וכו' ואשר נתן כתר מלכות בראשו" (אסתר ו-11). המן כמובן התכוון על עצמו כאשר ביקש לשים כתר על ראשו.

המלכות של המן מתבטאת בבחינת הזכוב שלו, וזהו הכתר שנמצא על ראשו.

וכמו שהוזכר ל'מלך' יש שתי מתנגדים 'כלב' ו'זכוב'. מצד הכלב זה סוג אחד של התנגדות ל ידי כוח של מקבל מלמטה. אבל מכוח מדרגת הזכוב מתגלה שיש מתנגד שיכול לעלות אפילו על מצחו של מלך, ויתר על כן עד מקום הכתר.

זוהי ההבחנה שעמלק היה זורק מילותיהם כלפי מעלה (תנחומא כי תצא ט) ועד היכן היה זורקן - "אם תגביה כנשר קינך ואם בין כוכבים שים קינך משם אורידך נאום ה'" (עובדיה א ד). בנשר מתגלה כח ההגבהה הכי גבוהה. זה טבעו של זכוב.

אשר קרך

ישנה הבחנה נוספת בזכוב של עמלק שהוא בבחינת 'אשר קרך' - דרך מקרה.

שדרכו של זכוב מטבעו הוא לבוא בדרך 'מקרה' שהרי הזכוב קופץ מראובן לשמעון ומשמעון לראובן וכן הלאה, ונראה שהוא מסתובב בעלמא באופן סתמי ומקרי.

על פי זה מה שנאמר באלישע שהיה 'איש קדוש' מצד מה שלא ראתה זכוב על שולחנו,

מהו ההבדל שבין כוח הכלב המתנגד למלך, לבין כוח הזכוב המתנגד למלך?

כלב המתנגד למלך הוא רק בבחינת 'מלקק דם' אבל אינו יכול להגיע למלך עצמו. שהרי בסדר המציאות של מלך ישנה שמירה שלא מניחה לכלב להגיע עד המלך עצמו. בשונה מכלב, הזכוב יכול לעלות אפילו על מצחו של המלך.

חותם של זכוב

יש בדברי רבותינו ומובא ב'אוצר המדרשים', מעשה במלך פרס שהרג את כל צאצאי בית דוד ולא השאיר אלא נערה אחת מעוברת, ולאחר מכן ילדה וכשגדל בנה בא אותו בחור לפני המלך ודיבר עמו, ובתוך כך בא זכוב ועמד על מצחו של אותו בחור, ואותו בחור לא נע ולא זע מפניו. שאלו המלך מדוע אתה לא נע ולא זע מפני הזכוב, אמר לו, מאז שפסקה מאיתנו המלכות אנחנו נכנעים ומקבלים את עולן של מלכויות אחרות, ועל כן לא נעתי ולא זעתי לפני המלך.

ובזכות מאורע זה קיים אותו מלך את אותו בחור ולא איבד את זרעו של דוד. ומפני אותו המעשה היה מנהג ש'ריש גלותא' היה חותם את שמו עם סימן של 'זכוב'.

לא ברור מה המקור למעשה הזה, אם מצאו לזה 'כתבי יד', בכל מקרה זהו מדרש פליאה. אך אם אכן יש 'בית אב' לדברים הללו, מבואר כאן שהגדרת המלכות עומדת מול מציאות של זכוב, וזהו חידוד של נקודת הנידון שהזכרנו, ופה מדובר על 'מלכות בית דוד' שהשוורש הוא במה שהיה עם שלמה המלך ושישק מלך מצרים כמבואר למעלה.

זכוב עולה עד הכתר

עומק ההגדרה של זכוב היא מה שבכוחו לעלות על המקום הכי גבוה בקומת המלך

ביאור הדברים שבכל 'מלך' ישנה 'המלכה'.
וכאן הקב"ה נמלך על עצם המלכות של שאול.
שאול הוא משבט בנימין, וגלות מצרים שייכת
לכל קומת מלכות - יוסף וקומת מלכות
שאול - בנימין. ועל המלכות הזו חל עליה דין
'נמלך'. כלומר, המלכות העליונה נמלכת על
המלכות התחתונה.

תיקון הזבוב על ידי מלכות בית דוד

נמצא שהשורש של צד הקלקול הוא אותו
זבוב שעומד על המלך עצמו. ומכוח זה היה
ניסיון של המן למלוך על אחשוורוש בעצמו.
זהו גם עניינם של בגתן ותרש שרצו להרוג את
המלך ואז היה מולך ה'המן' שבדבר - ה'זבוב'
שחוזר ומולך.

כל זה הוא מצד הקלקול של שורש המלוכה
שמתגלה מכוח יוסף בגלות מצרים בבחינת
'זבוב המצרי' המסוכן כמו שהוזכר בארוכה
עד השתא.

בצד התיקון, יש את מדרגת 'מלכות בית
דוד' כמו שהוזכר מדברי המדרש שאפילו
שעלה זבוב על מצחו הוא לא נע ולא זע.

כוונת העניין שאפילו שעלה על מצחו זבוב
הוא לא זז כדי להורות שהזבוב איננו שולט בו.
וכאשר מתגלה שהזבוב איננו שולט בו, מכאן
ואילך אין כוח של 'מלכות' על המלכות שלו,
וזהו סוד הקיום הנצחי של מלכות בית דוד.

מאידיך, מלכות שאול נסתלקה מכוח אותו
אגג מזרע עמלק. וכמובא בחז"ל שהסיבה
ששאול המלך קיים את הצאן הייתה על מנת
להביא אותם לקרבן עולה בבחינת 'ביזה' של
'זבוב', אבל זו הייתה נקודת הקלקול שעקרה
את שאול מן המלוכה, כי כאשר חל הזבוב על
ראשו של המלך, אזי הקב"ה נמלך על עצם
המלכות.

'מרדכי היהודי' היה מצד אחד 'איש יהודי'
ממלכות בית דוד, ומצד שני 'איש ימיני'

מתבאר שהסיבה לכך הייתה מצד שה'מקרה'
לא חל עליו, ואצלו הכל היה בדקדוק, ועל כן
לא היה שם זבוב.

זבוב הפך ה'טוב'

נמצאנו למדים שהכח של מדרגת הזבוב
יכול לעלות למעלה מן הכל עד כתרו של מלך.
וזה סדר מדרגת כוחו של עמלק והמן שביקש
שישימו כתר מלכות בראשו.

ומכיוון שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא
בעולמו לכבודו בראו, וחוק הטוב להיטיב
ועל כן כל מה שהקב"ה ברא הוא להיטיב.
אלא שמנגד יש מציאות של 'ביזיון' שמתגלה
ב'זבוב', על כן זה לעומת זה עשה האלוקים
וישנו צד תיקון שכנגד אותו זבוב וכפי שהוזכר
למעלה, שזוהי מדרגת 'זיו'.

'זבוב' בגי' 'טוב'. וזה מצד מה שהוא ההיפך
הגמור של הטוב. וכל מציאות הזבוב מתנגדת
לכל הטבה וזו הסיבה שהוא מלקק דם, זו
הסיבה שהוא בולע ואינו פולט, מקבל ואינו
נותן כי אין לו את תכונת ה'טוב', תכונת
ההטבה. לפיכך הוא עולה על כל דבר, לא
בכדי לתת אלא כדי לכלות את המציאות של
כל דבר.

מלך - נמלך

לפי זה נבין יותר את עומק ההגדרה שהזבוב
מתנגד למלכות וכמבואר שהכוח של הזבוב
המתנגד למלכות הוא בכך שהוא עולה על גבי
המלך.

שורש הדברים, שכל מציאות הכח של עמלק
הוא מכח 'שאול המלך' שחמל על הצאן ולא
מחה את עמלק מתחת השמים. ועל זה אמר
הקדוש ברוך הוא לשמואל, "נחמתי כי המלכתי
את שאול למלך" (שמואל-א טו יא). "נחמתי" זה גם
'מלכתי' שפירושו 'חוזרני בי'. וזה מכח אותה
מלכות שחלה עליה מלכות.

זהו עומק כוח מלכותו של דוד המלך 'מלכא משיחא' שעתיד להתגלות במהרה בימינו, וכשיעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו, אזי יתבטל כוחו של זבוב המתנגד ועולה על מצחו של מלך - והייתה לה' המלוכה, ומלכותו בכל משלה. אכ"ר.

עמלק-זבוב תשע"ד

מספר שיעור בקול הלשון 1132561

ממלכות שאול - בנימין, וכידוע מדברי רבותינו שהוא צירף את שני המלכויות אהדדי. א"כ עומק ההגדרה בצירוף של שני המלכויות אהדדי הוא כמוכן ביחס לעניין דידן, כי אם הוא היה רק מצד בנימין היה חוזר הקלקול של פילגש בגבעה כמו שנתבאר, ואז המן היה חוזר ומסלק את מלכות אחשוורוש, והיה מולך במקומו.

אבל כאשר נאמר 'איש יהודי היה', שהוא בבחינת מלכות בית דוד שאין כוח של זבוב יכול לשלוט על אותה מלוכה, כאן נעשה הנס של מדרגת המלך השלם, שמתגלה מכוח ימי הפורים מיהו 'מלכו של עולם', ועל מלכו של עולם אין שום כוח של זבוב יכול לשלוט.

אוצר האותיות

מלחמת עמלק - אש דת

ימין שעניינו הוא גילוי והתפשטות הנהגת החסד ללא גבול, והתלבשותו בבריאה הוא ביסוד המים אשר מושתת על ה'חסד' המתגלה, באשר ה'מים' ביסודם מתפשטים והולכים עד אשר יעמידו להם גבול, וכנגד זה עומד 'קו שמאל' שעניינו הוא נתינת גבול וצורה בכח הדין, והקו השלישי הוא ה'קו האמצעי' אשר בו מתמזגים ומתחברים החסד והדין והופכים למציאות אחת.

ומעתה יש להבין כי ג' קוים אלו חלים במציאות האש גופא, והיינו שישנה 'אש' המושרשת ב'קו ימין' כמבואר בפסוק "ועל הארץ הראך את אשו הגדולה ואת דבריו שמעת מתוך האש" (דברים ד, לו) - 'אשו הגדולה' היא האש שנובעת ממהלך החסד הנקרא 'גדולה' - "לך ה' הגדולה" (דה"א כט, יא), והיא מידתו של אברהם אבינו "האדם הגדול בענקים" (יהושע יד, טו), ובעומק היא האש ש'שותה' מפני שהיא מיוסדת על יסוד המים כמבואר.

ולעומתה ישנה 'אש' המושרשת בקו שמאל - מצד מידת הדין, כמבואר בפסוק "עוד זה מדבר וזה בא ויאמר אש אלקים נפלה מן השמים" (איוב א, טז) - 'אש אלקים' היא האש שנובעת ממהלך מידת הדין הטמון בשם 'אלקים', ולפיכך תכונת האש הזאת תואמת את מהלך הדין ו'אינה שותה' היות וכח המים סותר ומתנגד לה.

אך יתר על כן ישנה מדרגת אש שלישית והגדרתה היא 'אש הוי"ה' - שעניינה הוא חיבור ואיחוד שני הקצוות וכלולים בה 'חסד ודין' יחדיו ולפיכך תכונת האש הזאת תואמת את מהלך האיחוד והיא האש שאוכלת ושותה, ומצאנו את גילוי האש הזאת בכמה מקומות

'אש' המפרדת - מעולם הפירוד

'אש' המחברת - מעולם האיחוד

הנה יש להבחין דישנה 'אש' שעניינה הוא 'פירוד' וכוחה נובע ממהלך הפירוד בבריאה, ומקומה הוא - 'עולם הפירוד', וישנה 'אש' שעניינה הוא 'חיבור' וכוחה נובע ממהלך החיבור בבריאה, ומקומה הוא - 'עולם האיחוד'.

והיינו דבחטא העגל לקח משה את העגל ושרפו באש על מנת לפוררו ולפזרו - ואת חטאתכם אשר עשיתם את העגל לקחתי ואשרף אתו באש ואכת אתו טחון היטב עד אשר דק לעפר" (דברים ט, כא), ולעומתה בעקידת יצחק לקח אברהם אבינו "את האש ואת המאכלת" על מנת לעקוד את יצחק בנו על גבי המזבח, כלומר, ש'אש העקידה' היא אש המחברת - 'עקוד' מלשון חיבור.

ומעתה לדין האש ששותה ואינה אוכלת וכן האש שאוכלת ואינה שותה היא מיסוד ה'אש דפירוד', שכשם שישנה 'אש' שתכליתה הוא להפריד ולפורר כך חל הפירוד בעצמות האש שהיא רק 'אוכלת' או רק 'שותה', ועומק הדבר הוא - שהאש שאוכלת ואינה שותה מתגלה בה רק צד אחד של 'אש', והאש ששותה ואינה אוכלת גם בה מתגלה רק צד אחד של 'אש'.

אבל האש שאוכלת ושותה היא מיסוד ה'אש דחיבור' שכללות כח האש מתגלה בה.

'אשו הגדולה' - 'אש אלקים' -

'אש הוי"ה'

וביתר חידוד נראה להעמיק עוד.

הנה כללות הבריאה מתחלקת לג' קוים - קו

אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש, דכתיב "קיימו וקבלו היהודים", קיימו מה שקיבלו כבר".

ומבואר בזאת שמהלך קבלת התורה יש לו שני שלבים, שמתחילה היה זה בדרך של כפיה ומכאן יצאה 'מודעא רבה לאורייתא', אלא שלאחר מכן חזרו וקבלו עליהם מרצון ואהבה, וכנגד שני שלבים אלו מצאנו שבאו עמלק להילחם עם ישראל, שכן גם למתן תורה קדמה מלחמה עם עמלקי, וגם לקבלת התורה מאהבה בימי אחשורוש קדמה מלחמתו של המן העמלקי.

ועומק הענין הוא שעמלק בא להילחם עם ישראל בגילוי ה'אש דת' שבתורה, ואיננו מסוגל לקבל את גילוי ה'דת' שהתגלה במתן תורה.

ונראה ששורש מלחמתו של עמלק היא מתוך העמדת 'אש' שעל ידה הוא נלחם ב'דת' כנגד ה'אש דת' שבתורה, וסוגיא זו מתגלה בגזירתו של המן - גזירת ההשמדה - "להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים וגו' ביום אחד" (אסתר ג, ג), אשר כח זה נובע משורש ה'אש' אשר הוא מעמיד כנגד ה'אש דת', והיינו שמתוך גילוי ה'אש' של המן דיקא נבעה הגזירה 'להשמיד את כל היהודים ביום אחד'.

'אש' דגיהנם - גיא המן

וביאור הענין, כדלהלן.

איתא בגמ' (פסחים נד, א) "חללה של גיהנם קודם שנברא העולם, ואור דידיה בשני בשבת, ואור דידן במחשבה עלה ליבראות בערב שבת, ולא נברא עד מוצאי שבת". מבואר דישנם שני מיני אור - אור דגיהנם ואור דידן, וחלוקים הם בזמן בריאתם ש'אור דגיהנם' נברא ביום השני

בתורה, וכמבואר בפרשת המתאוננים "ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה', וישמע ה' ויחר אפו, ותבער בם אש ה' ותאכל בקצה המחנה" (במדבר יא, א), וכן כתיב בעניינו של אליהו הנביא "ותפל אש ה' ותאכל את העלה ואת העצים וכו' ואת המים אשר בתעלה לחכה" (מלכים א, יח, לה) - 'אש הוי"ה' התגלתה במעשה דאליהו ונביאי הבעל ועומק גילויה היה שהיא 'אוכלת ושותה', והיינו שהיא האש המחברת אשר בה עצמה נעשה חיבור ואיחוד קו ימין וקו שמאל - איחוד החסד והדין.

גילוי ה'דת' אשר בתורה

ונבוא להעמיק עוד בענין ה'אש הגדולה' שהתגלתה במתן תורה.

הנה מלבד שהאש ד'מתן תורה' נקראת 'אש הגדולה' כפי שהתבאר, עוד נאמר בה כהאי לישנא דקרא "מימינו אש דת למו" (דברים לג, ב) - 'מימינו' היינו גילוי קו ימין ושורש מהלך החסד בבריאה, ונמצאת האש הגדולה של מתן תורה מתגלית 'מימינו'.

אך עלינו להבין מהו הדבר שנקראת האש הזאת 'אש דת', ובכלל יש להבין מהו ביאור המושג 'אש דת' ומה עניינו.

ובאמת שסוגיית ה'דת' עולה שוב ושוב למתבונן במגילת אסתר, כמו "לפני כל ידעי דת ודין" (אסתר א, יג), "דתי המלך אינם עושים" (שם ג, ח), "כדת מה לעשות" (שם א, טו), והכלל העולה הוא - שבמלחמת ישראל ועמלק ישנו מימד של מלחמה ומאבק בסוגיית ה'דת'.

מלחמת עמלק כנגד גילוי ה'אש דת'

שבתורה

ולבאר הענין נקדים במה דאיתא בגמ' (שבת פח, א) "ויתיצבו בתחתית ההר", אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם

* כפי שכתוב "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים" (שמות יז, ח).

ונמצא שאכן זהו עניינו באשר כל מקום שיש בו העדר טוב ומציאות של רע שם הוא מקומו של המן העמלקי - "המן הרע הזה", ומן הרע' הוא נלחם ב'נפש'.

'ראשית גוים עמלק' - משורש החלל דגיהנם

וביתר דקות נראה כי מקור כוחו של המן מושרש ב'חללו של גיהנם' שמבואר בגמ' (שם) שנברא קודם בריאת העולם, וגם עליו לא נאמר 'כי טוב' - וממקום זה נובע כוחו של המן להשמיד להרוג ולאבד 'ביום אחד'.

והיינו שאם היה יונק את כוחו רק מן האש דגיהנם שנבראה ביום השני לא היה משיג את מבוקשו - 'להשמיד ביום אחד', משום שביום השני כבר התגלה כח ההבדלה וכמ"ש "ויאמר אלקים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים" (בראשית א. 1), וכפי שביארו חז"ל (חגיגה טו, א) שההבדלה הייתה בין מים עליונים למים התחתונים, וממילא האש דגיהנם במדרגת הגילוי של 'היום השני' אין בכוחה להשמיד ב'יום אחד' בעוד כבר התחדש בכריאה מציאות של הבדלה בין אחד ל'שנים'.

אלא על כרחך ששורש כוחו הוא בטרם התחדש מציאות של 'הבדלה' - טרם היום השני לכריאה, ומיום הראשון עצמו ג"כ אי אפשר לו להשמיד ביום אחד שהרי נאמר בו כי טוב, וכבר התבאר שהמן הוא 'כולו רע', אלא שהוא יונק את כוחו בחינת 'ויהי ערב' של היום הראשון, וביתר דקדוק שהוא יונק את כוחו מבחינת ה'חלל' - חללו של גיהנם, ומשם הוא שואב את כוחו להרוג ולהפוך אדם חי ל'חלל' מת באדמה.

לכריאה, אבל אור דידן עלה במחשבה לכורא בערב שבת ולא נברא עד מוצאי שבת. והנה המן העמלקי מושרש וטמון ב'גיהנם' - 'גי המן', אותיות 'גיא המן', וכל עיקר כוחו ועניינו להשמיד את כל היהודים ב'יום אחד' הרי הוא נוטל מה'אור דגיהנם', מפני שאין מציאות של 'השמדה' ביום אחד אלא מכח האש דגיהנם.

ועומק הענין הוא - שכידוע מדברי רבותינו תיבת 'טוב' ותיבת 'נפש' מקבילות האחת לרעותה בדרך ה'א'ת ב"ש', ומשכך כאשר המן גוזר להרוג את כל היהודים הוא יונק את כוחו מן האש שנבראה ביום השני לכריאה שהיא אש דגיהנם, ושעל כן לא נאמר ביום השני 'כי טוב', ונמצא שישוד כוחו של המן הוא מן המקום אשר לא נאמר בו 'טוב' אלא כולו רע - "איש צר ואויב המן הרע הזה" (אסתר ז. 1), ומתוך כך הוא בא לכלות את ה'נפש' אשר כלל ישראל כולו אחוז ומושרש בה.

והיינו שישנם ג' פעמים שמצינו שורש בתורה למושג 'לא טוב' ובכולם אנו מוצאים את המן שייך אל הענין - א. ב'עץ הדעת טוב ורע' (בראשית ב. 17) דאמרו חז"ל (חולין קלט, ב) "המן מן התורה מנין 'המן העץ'". ב. ביום שיש למעשה בראשית אמרה התורה "לא טוב היות האדם לבדו" (בראשית ב. 18), והיינו ששורש הרע המתגלה בעמלק הוא מצד קלקול האשה וכפי שהתחיל עניינו של המן בעצתו של ממוכן לתלות את ושת' ולחפש למלך נערה אחרת טובה הימנה. ג. ביום שני למעשה בראשית שלא נאמר בו 'כי טוב', מפני האור דגיהנם שנברא באותו היום, וגם שם המן שייך באשר הוא מושרש בגיהנם - 'גיא המן'.

² וודאי שמונח בעניינו גם האש שנבראה במוצאי שבת על ידי חיכוך האבנים זו בזו, ואשר זהו כוח האבנים של עמלק שבהם ומתוכם יש מלחמה על ישראל ועמלק - שעליהם באה המלחמה כמו שכתוב "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן" (דברים כה, יג), ועל חוסר הכשרם של המשקולות הללו בא עמלק (יעו" רש"י שם פס' י"ז), ומצד כך דרך מלחמתם של ישראל עם עמלק היה באבנים - "ויקח אבן וישימו תחתיו" (שמות יז, יב). ואכן זאת הסוגיא מצד האש שנבראה במוצאי שבת בכח ה'אבנים', אך בזאת לא הגיעה מלחמתו של עמלק לכדי שביעה, ועומק עניינו הוא גבוה יותר שיונק את כוחו מן האש דגיהנם, ורק מכח זה הוא גוזר על כל היהודים מנער ועד זקן להשמידם ולאבדם - 'ביום אחד', ואם כוחו היה מושרש רק באש היוצאת מאותם אבנים אזי ברור שלא ייתכן להשמיד את כולם ביום אחד, ויתבאר יותר להלן.

ו, וכאשר עמלק בא לגלות את כוחו ועניינו בעולם הרי הוא מחיל אותו על ישראל מפני שהוא מתנגד לישראל באותה נקודה - נקודת ה'ראשית', ומעתה עומק המלחמה של עמלק בישראל היא שעמלק רוצה להחיל על ישראל את ה'חלל' שמשם הוא יונק את כוחו, ולהחזיר את ישראל אל מציאות שורש ה'חלל' - 'חללו של גיהנם'.

והנה היה ניתן להבין כי מה שאמרו חז"ל - 'חללו של גיהנם נברא קודם בריאת העולם, ולאחר מכן ביום השני נבראה האש עצמה', הכוונה שהיו מעין שני שלבים לבריאתו של הגיהנם, ותחילה נברא ה'חלל' עצמו ולאחר מכן נבראה האש שאוחזת בו, אך בוודאי שאין זה אלא שטחיות ההבנה, כי באמת לא ייתכן שהאש תהיה מציאות נבדלת מן החלל ותעמוד כבריאה בפני עצמה.

ובעומק הדברים נראה כי האש הזאת גנוזה בעומק מציאות החלל, והיינו שקודם שנברא העולם היה 'חלל' ובחלל הזה הייתה גנוזה ה'אש', אלא שגילוי האש הגנוזה בו התהווה ביום השני למעשה בראשית, אבל ביסודה היא אש נעלמת וגנוזה כבר במציאות ה'חלל' עצמו, ושם בעומק נמצאת מציאות האש הראשונה, ובשורש האש הזאת טמון שורש הכיליון המוחלט.

קליפת עמלק ב'דתן ואבירם'

ובאמת כשם שעמלק מתנגד ונלחם עם ישראל מכח ה'אש' שקדמה לבריאת העולם,

כלומר, שהיות וה'חלל' עצמו הוא מציאות פשוטה ושווה ואין בו חילוקי עניינים או נקודת הבדלה כל שהיא, אלא כולו מציאות אחת, משום הוא שואב את כוחו להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים 'ביום אחד' בשווה, ושם הוא מקום שורש ההריגה.

ולפי"ז נבין היטב מדוע הגדירה התורה את עמלק כעומד למחייה גמורה בשונה משאר האומות, והוא - כי יסודו של עמלק מושתת על מציאות של 'חלל' עוד טרם התחדשה הבריאה ונולדה מציאות של 'קיום', ומשם הוא שואב את כוחו, וכל מציאותו יונקת ממקום ה'חלל' שקדם למציאות של נברא, ולהכי הוא עומד לחזור למקומו - לביטול הקיום.

מעתה נבין נקודה יסודית ביותר, והיא - שלכאורה כל דבר שברא הקדוש ברוך הוא ברא בעולמו יש לו תכלית וצורך, ואם כן יש להבין מהו עניינו של עמלק, הייתכן שזוהי בריאה שנבראה בטעות ח"ו ומפאת היותה בריאה רעה יש לנו למחותה, הלא זהו הבל ורעות רוח - אלא וודאי שעצם מחייתו זוהי תכליתו ותיקונו שעל ידי כך הוא חוזר לשורשו ולמקורו, 'מחייתו זהו תיקונו'.

אמור מעתה כי נקודת המאבק של ישראל ועמלק היא סביב סוגיית ה'חלל' שקדם לבריאת העולם, שהרי 'ישראל נקראו 'ראשית' (יעו' רש"י ריש בראשית) מפני שעלו במחשבה תחילה להיבראות, ועמלק גם הוא נקרא 'ראשית' כמ"ש 'ראשית גוים עמלק' (במדבר כד,

² ובעומק הדברים יש להסביר כי אע"פ שבחלל חל ה'רשימו' אשר הוא 'אמצעי' לקיום העולם, בכל זאת עמלק יונק את כוחו מאותו חלל לכילוי וביטול הקיום - והיינו שמלחמתו של עמלק הוא בשורש ה'רשימו' שיש בו בחינת 'קיום' ועמלק נלחם בו מכח בחינת 'כילוי', והוא אומר שעמלק נלחם ב'רשימו' עצמו וזהו עומק מציאותו של עמלק.

וכוחו של עמלק באמת הוא טמון ג"כ ב'רשימו' - באשר אותיות ר' מ' ד'רשימו' הם בגימ' 'עמל-ק'.

ואין כאן מקום להאריך בפרט זה אך נבאר את הדברים בלשון קצרה - ה'רשימו' הוא אמצעי המחבר בין מה שקדם לבריאת העולם אל מה שנברא בפועל ונמצא שה'רשימו' הוא יסוד כח השילוש השורשי.

והיינו שישנם כמה פנים לבחינת 'שלוש' בבריאה כמו בחינת 'שלוש אבות' וכיו"ב, ושורש ה'שלוש' בבריאה הוא - ה'רשימו' שמחבר בין מה שקדם לבריאה, לבין מה שנברא בפועל והוא נקודת האמצע והחיבור של שני הקצוות הללו. והנה כל 'שלוש' הוא משורש 'לש' בחינת ה'לשון' שלשה את כל הבא לתוכה (כמבואר בדברי הראב"ד והגר"א, כלומר 'שלישה' היא תמיד לישת שני דברים זה בזה, וזהו עומק בחינת ה'שלוש' שישנם שני קצוות ואחד מחבר ולש אותם יחד. וזהו עומק מה שאמרו חז"ל (מגילה יג, ב) 'לית דידיע לישנא בישא כהמן', באשר הוא נגע בנקודת ה'שלוש' השורשית, ועליה הוא החיל את הלישנא בישא.

שורש המלחמה בנבראים שאומרים 'אל יברא', ומלחמתם היא שלא יהיה כלום - לא 'איסתכל באורייתא' שהיא 'אש דת' ולא 'ברא עלמא' מכוחה.

'עמלק' מעמיד 'ספק' במציאות הבריאה

מעשה נבין היטב כי כל הבריאה כולה עמדה בספק האם ישראל יקבלו את התורה או לא, ואם חלילה לא יקבלו את התורה אזי יחזור העולם לקדמותו כידוע מדברי חז"ל (שבת פח, א), והיינו שישנה מציאות של ספק בבריאה האם אכן יהיה קיום 'לאיסתכל באורייתא וברא עלמא' או לא, וגם לאחר מתן תורה עדיין היה הדבר בבחינת ספק, מכח ה'מודעא רבה' שלא בטלה עד מלחמתו של המן.

ונמצא שעמלק אשר התנגד קודם מתן תורה עצמו, ואח"כ חזר והתנגד בימיו של המן קודם ה'הדור קבלוה מאהבה' עיקר עניינו היה להלחם ב'איסתכל באורייתא' שהיא ה'אש דת' ולבטל ולכלות את מציאות הבריאה, ושורש כוחו היה מכח אותו ספק שקדם לבריאה שמשם הוא שואב ויונק את כוחו מן ה'אש' שקדמה לבריאה כפי שהתבאר.

ושורש הקלקול הזה חל ב'דתן ואבירם' שהיו במתן תורה גופא באשר מהות עניינם הייתה להתנגד לעצם התורה ולבריאת העולם הנולד ממנה, וכאשר חלה ה'מודעא רבה' מתגלה בעומק שהבריאה היוצאת משורש ה'איסתכל באורייתא' אינה שלמה היות ועדיין חלה עליה 'מודעא'.

והנה כל קליפת עמלק כידוע בדברי רבותינו היא גימ' 'ספק', וגיילוי הדבר בשורש בסוגיית

ומתוך כך גדר המאבק הוא להלחם בעצם הקיום של הבריאה מכח ה'אש שקדמה לבריאה - כך ישנה התנגדות שחלה בתוך כלל ישראל גופא והופעתה היא ב'דתן ואבירם' כנודע שהם בחינת ה'קליפה' ליציאת מצרים ומתנגדים ל'משה רבינו', וכדלהלן.

הנה מציאות הבריאה מושרשת ב'תורה' וכמו שאמרו חז"ל (זוהר תרומה קסא, א) "אסתכל באורייתא וברא עלמא", שהיתה אש שחורה על גבי אש לבנה, ולדידן השתא עומק הכוונה הוא שהבריאה מושתת על ה'אש דת' הטמונה בתורה, וה'איסתכל' שקדם ל'ברא עלמא' הוא כח ה'אש' הטמון ב'דת', ומכוחו יצאה לפועל בריאת העולם.

וכבר התבאר מקור שבטרם נברא העולם התחלקו המלאכים לכיתות כיתות אלה אומרים יברא ואלה אומרים אל יברא, ונמצא שאותם האומרים אל יברא התנגדו לכח ה'אש דת' שממנה נברא העולם, וכשם שהמלאכים בחלקם העמידו התנגדות לאותה 'אש' כך בישראל גופא עמדו 'דתן ואבירם' והתנגדו למציאות הבריאה.

והענין הוא כי באשר מציאות הנשמה היא עליונה ופנימית יותר מן המלאכים, אזי השיעור קומה של ההתנגדות ל'מתן תורה' ולגילוי ה'דת' אשר בתורה חל תחילה ב'פנימיות' שהיא בחינת ה'נשמות' ומשם הולך אל ה'חיצוניות' שהם בחינת המלאכים.

ומלחמתם של 'דתן ואבירם' טמון הוא בשמותיהם גופא, אשר 'דתן' מתנגד לבחינת ה'דת' המתגלה ב'אש דת', ו'אבירם' מתנגד לבחינת הבריאה היוצאת ממנה¹ - הם היו

וביתר עומק נראה להבין כי ה'רשם' - אותיות 'רם' שהם בגימ' 'עמלק' וכח ה'אש' דעמלק טמון באות 'ש' ד'רשם', אשר בה ממש טמון כוחו של עמלק, ובמקום הזה דייקא חלה מלחמתו של המן היות ועל ה'רשימו' נשענת כל המציאות, וכל כמה שעמלק רוצה ליצור מציאות שאין בה את גילוי הבורא יתברך שמו, הרי שהוא נלחם שלא יהיה את שורש ה'שלוש' המתגלה ב'רשימו'. ובאמת שאפשר להרחיב בענין זה עוד, אך אין כאן המקום.

¹ כמובן שההגדרה 'חיצוניות' הינה בערך אל מדרגת פנימיות הנשמות.

² בחינת 'אברהם' - 'בהבראם'.

התגלתה מדרגת ה'אש דת' שבתורה, עומד עמלק ומתנגד ל'ברא עלמא' היוצא מה'אורייתא', והיינו שנלחם על כך שיחזור העולם לקדמותו ושגילוי ה'אורייתא' לא יחול בעולם באופן השלם שלו ומציאות ה'אש דת' לא תחול בבריאה.

ויש להבהיר את הדברים, וכדלהלן.

הנה כבר התבאר לן שמלחמת עמלק בישראל היא מול מציאות שנקראת 'אש', וכמו"כ התבאר לן דברייתא ה'אש' יש לה שני שורשים - אש ראשונה היא האש הטמונה ב'חלל' קודם שנברא העולם והתגלתה ביום השני למעשה בראשית, והיא ה'אש' דגיהנם, וה'אש' השניה עלתה במחשבה להיבראות ביום השישי והתגלתה בפועל במוצאי שבת.

והשתא נבין כי כשם שעמלק מתנגד לישראל והתורה שעלו במחשבה קודם בריאת העולם שעל שם כך הם מוגדרים 'ראשית', כמו"כ הוא מתנגד לגילוי ה'אש' דידן שעלתה במחשבה ביום השישי.

גדר הדבר הוא שגילוי האש הטמונה ב'חלל' מושרשת בעולם האיחוד, וכפי שהתבאר שה'חלל' אין בו פירוד וחילוק, וגילוי ה'אש' דידן מושרש בעולם הפירוד, באשר היא נובעת ממציאות של 'פירוד' וכמו שאמרו חז"ל (פסחים נד, א) שחייב שני אבנים ומהם יצאו ניצוצות בבחינת "כפטיש יפוצץ סלע" - גילוי של היפרדות האש.

ומצד זה מונח עוד מלחמה בעמלק שהוא מעמיד אש מול אש, והיינו ששני אבנים שמתחככות זה בזה הם יוצרות מציאות של 'ניצוצות' - בחינת 'אש קרה' הנולדת מן האבן שהיא בגדר 'עפר קר ויבש', ומשום הכי היא מוציאה ניצוצות דלא כדוגמת אש דיום השני שהיא ה'אש' הגנוזה תחלה ב'חלל' שלא באה במהלך ד'ניצוצות'.

התורה הוא בסוגיא דידן - בעצם הדבר שכל הבריאה כולה תלויה ועומדת עד מתן תורה, הרי שהבריאה עומדת על ספק.

ויתר על כן, שגם לאחר מתן תורה יש מודעה רבה לאורייתא', ועצם הדבר שישנה מודעה רבה לאורייתא' הרי שהספק עדיין ממשיך, וזהו עומק קליפת עמלק - בחינת ה'אש דת' דקליפה.

מעתה ברור מאוד מדוע הוזכר פעמים רבות במגילה לשון של 'דת', באשר עמלק מתנגד ל'אש דת' ומעמיד 'ספק', ומכח הספק נולדה מציאות מעוותת שאין 'דת אחת' אלא דתות הרבה - וכבר אין 'אש דת' במדרגת התורה באופן השלם, אלא ישנה 'אש' אחרת המתנגדת לה והיא 'אש דעמלק' בבחינת 'אש אוכלת אש'.

מלחמת עמלק - כנגד ה'אסתכל

באורייתא', וכנגד ה'ברא עלמא'

ונראה להתבונן ביתר עומק.

שכן יש להבחין במלחמתו של עמלק שנעשית היא בשני מישורים, וכביכול ישנם שני מלחמות אשר עמלק נלחם בהם ושתיהם יונקות משורש אחד - והוא, שבמישור העליון עמלק נלחם כנגד ה'אורייתא' עצמה ובמסגרת מאבקו כנגד התורה הוא אינו מוכן לקבל את בחינת ה'אש דת' הטמון בתורה, וממילא אין התחלה למציאות הבריאה, היות וכל יסודה של הבריאה מושתת על ה'אש דת' שבתורה.

וביאור הדבר הוא, שבזאת עמלק מתנגד לשורש בריאת העולם בבחינת המלאכים האומרים אל יברא, ובא להילחם עם ישראל שנקרא 'ראשית' וכנגד התורה שנקראת 'ראשית' מכוח ה'ראשית גוים עמלק' דיליה - מלחמה במדרגת ה'ראשית' של הבריאה.

אבל מלבד זאת עמלק נלחם גם במישור התחתון - לאחר שכבר נברא העולם וכבר

הפירוד' - ומכח כך מתגלה שכששם שינם שתי ניצוצות ב'אש' כך ישנם שני 'דתות' ח"ו, אשר מחד יש 'אש דת' ומאידך ח"ו עומדת 'דת אחרת' בבחינת 'דתי המלך אינם עושים'.

וענין גילוי האש באופן זה של 'ניצוצות' הוא בעומק מרמז על קליפת דתן ואבירם אשר הם נקראים 'אנשים ניצים' מלשון ניצוץ, בהיותם מתנגדים ל'דת' אחת המתגלה ב'אש דת' כפי שהתבאר.

וביתר דקדוק יש להבין כי שתי המלחמות הללו טמונות ב'דתן' גופא, אשר מחד עניינו של 'דתן' להתנגד לעצם גילוי ה'אש דת' המתגלה ב'אורייתא' מלעילא, אשר בזאת ישנה התנגדות לעצם הבריאה משורש אותם כיתי מלאכים האומרים 'אל יברא' וכל זאת כבר התבאר.

ונוסף לזאת מונח בהתנגדותו של 'דתן' מאבק כנגד ה'דת' אחת שבתורה שהוא גילוי ה'אש דת' מלתתא.

והיינו שהמלחמה כנגד עצם הבריאה המתגלית ב'אש דת' מלעילא מושרשת בכח ה'אש' שקדמה לבריאה, והמלחמה כנגד גילוי ה'אש דת' לאחר שנבראה הבריאה מושרשת בכח ה'אש' דידן שנבראה במוצאי שבת.

והשתא התברר לן בחידוד כי המלחמה בין עמלק וישראל מורכבת משתי בחינות מלחמה - הן מצד 'חלל הגיהנם' אשר מצידו בא המן להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים ביום אחד, והן מצד האש דמוצאי שבת שהיא מתגלית באופן של 'ניצוצות'.

כוחו של עמלק משורש ה'ערב'

ויש להעמיק עוד ולהתבונן במלחמה זו, וכדלהלן.

וזהו בחינת 'אשר קרך' דעמלק - קור של 'אש קרה', אשר שורשו התגלה באש ד'ניצוצות', שהיא האש דעולם הפירוד, והנה אמרו חז"ל (הו' ברש"י דברים כה, יח) שבא עמלק וקירר את האמבטיה לכל האומות, והיה ניתן להבין כי הוא עצמו נכווה ומתוך כך קירר את האמבטיה, אך בעומק נראה כי ה'אש' של עמלק היא זאת שדחתה וקיררה את האמבטיה, בבחינת 'אש קרה אש שדוחה את האש החמה', והיינו שבשורש האש דעמלק ישנו גילוי של קרירות בבחינת ה'ניצוצות' היוצאים מן האבן, וקרירות זו שייכת דיקא לעולם הפירוד כפי שיתבאר להלן.

ובעומק כאן ב'אש' של עלמא דפירודא מושרשת קליפת עמלק שהוא יכול לחדש תורה חדשה - 'דת' אחרת כנגד ה'דת' שבתורה.

ומכאן יובנו הדברים ביתר בהירות - כי ישנם שני מהלכים במלחמתו של עמלק בישראל, אשר מחד עמלק נלחם בישראל בשורש העליון בהיותו מתנגד ל'איסתכל באורייתא וברא עלמא', והיינו שהוא מתנגד לעצם התורה ולעצם הבריאה, וזהו ה'ראשית גויים עמלק' שמתנגד ל'ראשית' דתורה ול'ראשית' דישראל, ולפיכך המלחמה היא שאין חס ושלום מציאות של תורה ואין מציאות של ישראל וממילא אין מציאות של בריאה, כאותם כיתי מלאכים שאמרו אל יברא - זהו פן אחד במלחמת עמלק.

הפן השני במלחמה - הוא להעמיד 'דת' אחרת כנגד ה'דת' האחת והיחידה, והיינו שכוחו נובע מצד האש שנבראה במוצאי שבת על ידי שחיכך שתי אבנים זה בזה, וכיון שיש כאן שתי אבנים אזי בהכרח יצאו מהן שני ניצוצותבאשר כל אבן מונח בה תכונה אחרת, ונמצא שטבע האש הזאת הוא טבע 'עולם

¹ ובבחינת התיקון אש זו התגלתה ב'חנניה מישאל ועזריה' כפי שהתבאר לעיל.

² ועל כך בעומק נאמר בתורה "לא יהיה לך בכסף אבן ואבן" (דברים כה, יג).

והננו רואים כי הקלקול של ה'ערב רב' היה מתוך חיבור של יסוד האש ויסוד המים, וכמבואר בפרשת המתאוננים שפגעה בהם ה'אש' תבערה וכפי שהזכרנו בראשית הדברים שנקראה האש הזאת 'אש הוי"ה', ומיד לאחר ה'תבערה' כתיב "והאספסוף אשר בקרבו התאו תאוה" (במדבר יא, ד) אשר היא מיסוד ה'מים'.

אך כל הקלקול הזה לא בא בסדר פרשיות התורה אלא לאחר פרשת 'ויהי בנסע הארון' (במדבר י, לה), ורק לאחר מכן נאמר פרשת ה'תבערה' ופרשת האספסוף ש'התאו תאוה', והיינו שהתורה כפי שהיא מחולקת בידינו יש בה 'חמשה חומשי תורה' כנגד ה' מיני ערב רב, אך לאמיתו של דבר היא מתחלקת ליותר מ'חמשה' מכח פרשת 'ויהי בנסע הארון' וכמבואר בגמ' (שבת קטז, א) שפרשת 'ויהי בנסע הארון' הוא ספר בפני עצמו, ונמצא שחלק התורה שקדם לפרשה זו וחלק התורה שלאחר פרשה זו כל אחד מהם גם הוא ספר בפני עצמו, ונמצא שספר במדבר הוא עצמו מורכב מג' ספרים ונמצאו בידינו ז' ספרים.

ולענייננו הביאור הוא, 'ארון' הוא משורש - 'אור' נ', אשר הוא סוד מקום התורה הקדושה, בבחינת 'מימינו אש דת למו', ומקום האור דקדושה הוא 'אור הנ' של הארון, וכנגד אור הנ' דקדושה עומדת קליפת 'דתן' אשר הוא משורש - 'דת נ', בהיותו מתנגד לאור ד'ארון התורה, ומלחמתו היא לגלות את בחינת ה'נפילה' של מדרגת אור הנ' ד'ארון' למדרגת ה'דת' אשר הוא מעמיד שהיא 'דת' אחרת אשר בה מתגלה ריבוי דתות, ולפיכך כאשר מתגלה מדרגת הארון מצד הקדושה שבו הוא מפקיע את אותו קלקול.

וביתר עומק נראה להבין כי היות שבגילוי פרשת 'ויהי בנסע הארון' הוסיפה התורה

הנה עד השתא עמדנו לבאר את מלחמתו של עמלק מכוח חלל הגיהנם שקדם לבריאה, וכמו"כ מכח האור דידן, הן מצד ה'עלו במחשבה' ביום השישי לבריאה, והן מצד התולדה של בריאת האש בפועל במוצאי שבת, כמו שנתחדד.

ומהשתא נפתח את הסוגיא של מלחמת עמלק מכח היום הראשון דמעשה בראשית, וכפי שכבר הזכרנו כי כח ה'אש' אשר משם יונק עמלק את כוחו טמון ביום הראשון למעשה בראשית אשר הוא בגדר 'יום אחד'.

וגילוי סוגיא זו נעוץ בעומק כוונת הכתוב (בראשית א, ה) "ויהי ערב ויהי בקר - יום אחד", והיינו שהבוקר הוא 'קו ימין' המושרש ב'חסד' אשר הוא ממידתו של אברהם, והופעתו בבריאה מתגלה ביסוד ה'מים' כאשר אמר אברהם "יקח נא מעט מים" (בראשית יח, ד), אך זה לעומת זה עשה אלוקים ולעומת ה'בוקר' ישנו 'ערב' אשר הוא קו הגבול של ה'בוקר' ואחריו בא הלילה אשר הוא מ'קו השמאל' המושרש ב'דין', והוא ממידתו של 'יצחק', והופעתו בבריאה מתגלה ביסוד ה'אש', ונמצא כי עומק כוונת הפסוק הוא כך - "ויהי ערב", היינו לילה מיסוד האש, "ויהי בקר", מיסוד המים.

והנה ידוע עד למאוד בדברי חז"ל שישנם חמישה מיני ערב רב, ואלו דבריהם (זוהר ח"א כה, א) "וחמש מינין אנון בערב רב ואנון וסימנך נג"ע ר"ע - נפילים גבורים ענקים רפאים עמלקים"^פ, ומבואר ד'עמלק' הוא שורש הערב רב, וגילוי כח העמלק בערב רב בתוך ישראל הוא ב'דתן ואבירם' כאשר הם פועל יוצא של הערב רב.

והיינו שהמלחמה היא בבחינת השורש של ה'ערב' אשר נובעת מכוח ה'אש' ד'ויהי ערב'.

^פ מיסוד "להגיד בבוקר חסדך" (תהילים צב, ג).

^פ בסוגיא זו יש לעיין מהיכן מגיע ה'רב' שב'ערב רב', והיא עוסקת בעומק ענין מלחמתו של עמלק כנגד בחינת ה'אפס' וה'אין' אשר הם בגימ' 'רב', אך לא כאן המקום להרחיב בסוגיא זו, (ובאמת שיש 'ערב רב' ויש 'ערב זעיר' ואכמ"ל).

ישראל מונחים שני כוחות, כח אחד שהוא אחד מחמישה מיני ערב רב, וכח השני הוא מגיע כמציאות של מלחמה לעצמו, והנה חמישה מיני ערב רב לא נזכרו להדיא בתורה כצירוף אחד של 'ערב רב', אבל כוחו העצמי של עמלק במלחמה נזכר להדיא ב'ראשית גוים עמלק', וכמבואר בפחד יצחק שמלחמת עמלק יש לה שני שורשים, שורש אחד מצד המלכויות שהם ארבע מלכויות ושורשם במצרים ושורש השני מצד הע' אומות שהאות ע' דעמלק היא שורש לע' אומות.

ולדידן, ישנו גילוי של עמלק בבחינת 'ערב רב' וזהו כוחו הוא כח התערובת, ונוסף לזאת ישנו גילוי של עמלק בבחינת 'עבר' אחר המושרש בעולם הפירוד.

והיינו שבמוצאי שבת שנבראה האש על ידי שני אבנים שחיככם זה בזה התגלה מציאות האש של עולם הפירוד, ומכח האש הזאת בא עמלק להילחם עם ישראל ב'רפידים' כאשר רפו ידיהם מן התורה' שהוא מקום הפירוד, אבל מצד מדרגת יום הראשון דמעשה בראשית ששם נאמר 'ויהי ערב' מתגלה מלחמתו של עמלק בכח ה'ערב' אשר הוא מושרש 'תערובת' וזהו כח הערב רב שבמעמלק, ונמצא כי קודם מתן תורה כאשר עמלק בא להילחם עם ישראל ברפידים הוא בא להילחם בכח העצמי דעמלק ולאחר מתן תורה הוא מתנגד בכח הערב רב דעמלק.

ובזאת נבין את שורש המלחמה של עמלק שטמון ב'לוחות' אשר בשני עבריהם הם כתובים, והיינו שיש למלחמתו של עמלק בישראל שתי בחינות של 'עבר' אשר מתוכם הוא נלחם עם ישראל, מהעבר של ה'פנים' הוא נלחם מדין התערובת שהיא ענין חיבור שני דברים מופרדים, ומצד האחור הוא נלחם מדין

להתחלק עוד ועוד ומחמישה חומשי תורה נעשית התורה ז' חלקים, בנקודה זו בדקות יש מקום לסוגיית הקלקול של 'דתן' להפיל את מדרגת גילוי ה'אש דת' שבתורה ולהרבות 'דתות' הרבה - 'דת' נ'.

גילוי 'הערב' במלחמת עמלק ב'לוחות' - "משני עבריהם הם כתובים"

ובאמת שהשורש לכך מתגלה בדקות בלוחות עצמם, שבלוחות נאמר "משני עבריהם הם כתובים" (שמות לב, טו), ואמרו חז"ל (שבת קה, א) "מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים", ובפשטות שני עבריהם היינו שכל צד בלוחות נקרא 'עבר', אבל ביתר עומק נראה שמונח ב'שני עבריהם' שתי תפיסות של 'עבר' ושני חלקים בסוגיא זו של שורש 'עבר', כאשר ישנו 'עבר' בבחינת 'ויהי ערב', וישנו 'עבר' בבחינת מציאות של מה'עבר השני' משורש עולם הפירוד שיש בו שני צדדים ושני 'עברים'.

ושתי הבחנות אלו בעומק טמונים ב'עבר' עצמו - "ולעבר ילד שני בנים" (בראשית י, כה) האחד נקרא פלג כי בימיו נפלגה הארץ, והשני יקטן משורש מקום ההקטנה, והיינו שבימי 'פלג' נפלגה הארץ מכח אברהם העברי אשר כל העולם כולו מעבר אחד ואברהם מהעבר השני, ונמצא כי שורש 'עבר' המתגלה ב'פלג' הוא 'עבר השני' מיסוד עולם הפירוד, וכמובן שאברהם העברי נטל את אותו הכח של 'פלג' לצד הקדושה, אך בפועל בזה התגלה מדרגת ה'עבר דפירוד', וביתר עומק בשורש ה'עבר' דפירוד מתגלה מציאות של 'עבר' מלשון תערובת אשר היא נובעת מעירוב שני מינים שונים ומופרדים זה מזה.

ומעתה נבין כי במלחמתו של עמלק עם

ביסוד סוגיא זו של תוספת הספרים התחיל הדבר ב'תרו' אשר יתור פרשה בתורה ועל ידו נעשית התורה 'יתר' - ספר ישי, והיא הפרשה שקדמה לפרשת 'ויהי בנסוע הארון', ולאחר מכן הוסיפה התורה להתחלק בפרשת 'ויהי בנסוע הארון' ונעשית ז' חלקים - ואין כאן המקום להאריך בסדר סוגיא זו.

להרבות 'דתות' הרבה ומכאן בא המן ואמר "ואת דתי המלך אינם עושים".

ה'אש' מיסוד ההבדלה - בין מים עליונים למים תחתונים

ועתה יש להשלים את דברינו ולבאר כי האש דגיהנם שהתגלתה בפועל ביום השני לבריאה, ביסודה היא האש שיצאה לעולם יחד עם כח ההבדלה, וכפי שאמר הכתוב "ויאמר אלקים יהיה רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים" (בראשית א. ו), ונמצא שסגולת ה'אש' הזאת הוא חיכוך בין אש למים שהרי האש הזאת היא החוצצת ומבדלת בין מים עליונים למין התחתונים, ובאש הזאת מונח הגילוי של עמלק אשר נכנס לתוך האמבטיה וקיררה, אשר בזאת מתגלה כח האש דעמלק לצרף את האש והמים יחד ב'מלחמה', וכאשר הוא בא להלחם עם ישראל מכח גילוי האש הזאת הרי שבוודאי הוא נכנס לתוך האמטיה שהיא מקום ה'מים' עם האש ועל ידי כך הוא באמת קירר אותה במציאות בשביל אחרים.

ועומק ההגדרה הוא כך - האש של מעלה נקראת 'שמים' אשר יש בה בחינת 'אש' ו'מים', והנה המים התחתונים בוודאי הם מים 'קרים' באשר הם נבדלים מן ה'אש' אך המים העליונים הם מים 'חמים'.

ומעתה נבין כי מעיקרא היו ישראל עומדים בבחינת 'מים העליונים' שהם מים 'חמים', וכאשר בא עמלק להילחם עם ישראל וקפץ לאמבטיה של ה'מים' אין הכוונה שאותם ה'מים' נעשו ממילא מים 'קרים' אלא שהמים עצמם ירדו ממדרגת המים העליונים למדרגת המים התחתונים שמטבעם הם 'קרים' באשר הם נפרדים מן האש.

והיינו שבזאת עמלק שואב את כוחו מן האש שנבראה בפועל ביום השני למעשה בראשית שהיא האש המבדלת בין מים למים, וכפי שכבר התבאר שעמלק נקרא 'רע' גמור אשר

ה'עבר' אחר שהוא מקום ההבדלה והפירוד, וזהו עומק מה שנאמר בלוחות - "משני עבריהם הם כתובים".

ומתוך התנגדותו של עמלק לגילוי 'שני עברי הלוחות' מכח ה'אש' דעולם הפירוד שהתגלתה במוצאי שבת נעשה הקלקול של חטא העגל, וזאת על ידי 'עם עמלק' כידוע בדברי חז"ל, ומתוך כך 'נשתברו הלוחות' ומאחד נעשו שנים משורש עולם הפירוד.

והנה על מיתנו של משה רבינו נאמר בתורה "ויתעבר ה' בי למענכם" (דברים ג, כו), והיינו שמיתנו של משה רבינו היא מאותו צד של ה'עבר' ומצד זה נאמר בקבורתו של משה רבינו "ויקבר אותו בגי" (דברים לד, ו) ו"עלה אל הר העברים הזה" (במדבר כו, יב), כלומר שה'גי' הוא שורש הקלקול של אש דגיהנם - 'גי המן', והוא נקבר בהר העברים כנגד ה'עבר'.

ונמצא כי משה רבינו שהתחיל במלחמה עם עמלק לא השלים את המלחמה, ולהכי שמח המן שמחה גדולה על שנפל הפור בחודש אדר שהוא החודש אשר מת בו משה, היות ולדעתו ולשיטתו היה סבור כי משה מת ולא הצליח באופן השלם כנגד עמלק, וממילא הוא חודש אשר יש בו כח לעמלק להילחם עם ישראל ביתר שאת.

ונמצאנו למדים עד השתא כי ישנם שלושה חלקים במלחמתו של עמלק עם ישראל. א. מלחמה מכוח חללו של גיהנם שהוא קודם שנברא העולם, אשר הוא שורש ההשמדה 'ביום אחד'. ב. מלחמה מכוח ה'ויהי ערב' דהיינו כח התערובת שהוא משורש 'ערב'. ג. מלחמה מכח מה שעלה במחשבה לברוא את ה'אש' דידן ביום שיש, אשר בזאת הוא נלחם במהלך ה'מחשבה' וה'ראשית' שהיא מלחמה עם שורש הראשית ד'ישראל ותורה, ומלחמתו בזה היא גם מכח האש 'דידן' שנבראה בפועל במוצאי שבת על ידי גילוי ה'ניצוצות' שהם משורש עולם הפירוד, ועניינו בזה הוא

"והשתיה כדת"

מעטה ניתנה ראש ונשובה אל פתח דברינו בסוגיית הגמ' בענין 'שש אשות' - והוא שמבואר שם שיש אש אוכלת ואינה שותה, ויש שותה ואינה אוכלת, ויש אוכלת ושותה.

והנה במגילת אסתר נאמר "והשתיה כדת אין אנס" (אסתר א, ח) ואמרו חז"ל "כדתה של תורה", והיינו שהאכילה מרובה מן השתיה, כשם שבכית המקדש הקרבנות גדולים יותר מן הנסכים.

אמנם יש להבין דהלא עד השתא עסקנו ובררנו את המלחמה של עמלק ב'דת' אשר בתורה, וכאשר מתגלה ניצחונם של ישראל על המן העמלקי צריך היה לנהוג כ'דת' של תורה שהאכילה מרובה משתיה, ומדוע נזכרים ונעשים הימים הללו כ'מי משתה' אשר נראה מזה כביכול עיקר העיקרים הוא ה'משתה' ולא האכילה, ואדרבה מכח ניצחון ה'דת' אשר בתורה היה לנו לנהוג כדתה של תורה ולהרבות באכילה על השתיה.

שורש סוגיית ה'משתה' - 'ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן'

ולבאר נראה להרחיב בביאור סוגיית ה'משתה', אשר בדברי חז"ל סתם 'משתה' אינו מתייחס כלל למשתה יום הפורים אלא לשמחת הנישואין של חתן וכלה, וכמו שהוזכר במשנה פעם ראשונה (ברכות א, א) 'כשבאו בניו של רבן גמליאל מבית המשתה' שהיה זה 'משתה חתן וכלה'.

והנה האש הראשונה שנזכרה להדיא בתורה היא האש שהופיעה בכרית בין הבתרים, שכאשר עובר אברהם בין הבתרים הוא עובר ולפיד אש בידו, ועומק הענין ש'לפיד' הוא בגימ' קכ"ד שהוא בגימ' 'עדן', והיינו שברית בין הבתרים היא סוגיא של 'פירוד' הן מצד

גם בזאת עמלק שואב את כוחו מן היום השני לבריאה שלא נאמר בו 'כי טוב'.

ולפי"ז נבין מהו הדבר שהמלחמה עם עמלק היא דיקא תחת ה'שמים' וכלישנא דקרא "מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים" (שמות יז, יד), והיינו שגילוי המלחמה עם עמלק הוא מצד היותו מבדיל את המים העליונים שמעל ל'שמים' מהמים התחתונים אשר מתחת לשמים, ומה שעד השתא היה בגדר אש ומים שמצטרפים אהדדי, מהשתא עמלק נלחם ומגלה שתא בחינת המים התחתונים שהם חלוקים מן המים העליונים ונבדלו לתתא, ומשום כך הופכים המים למציאות של 'מים קרים' - וקירר את האמבטיה.

ובעומק מלחמתו של עמלק היא כנגד התורה, אשר עליה אנו אומרים 'בעמלה של תורה יש יתרון למעלה מן השמש', שכן המים העליונים הם בבחינת תורה מן השמים שבהם מתגלה איחוד 'אש ומים', וכנגד התורה עמלק נלחם להוריד את מדרגת המים התחתונים לקלוקול, ולעשותם מציאות של מים קרים.

ובזאת התחדד ביתר בירור שורש המלחמה של עמלק, הן מצד 'חללו של גיהנם' שנברא קודם לבריאת העולם, והן מצד בחינת היום ראשון דמעשה בראשית שנאמר בו 'ויהי ערב' אשר ה'ערב' הוא גילוי המלחמה על שני פניו מכח התערובת ומכח ה'עבר' האחר דעולמא דפירודא, והוספנו השתא לברר ולחדד כי מלחמת עמלק מושרשת בכח בחינת היום שני שהתגלה בו הבדלת המים העליונים והתחתונים, ועוד התבאר לן שורש מלחמתו של עמלק מכח היום שיש דמעשה בראשית שעלה במחשבה לברוא את האש' דידן, וכמו"כ שורש המלחמה מכח האש' דמוצאי שבת בבחינת חיכך שני אבנים זה בזה, ועל ידי החיכוך נעשה מציאות של אש, אשר בזה התגלה שורש מציאות 'דתיים שונות מכל עם'.

'עדן' שהוא התיקון, וכאשר יניח ידו אזי הלפיד' אש נהפך ונעשה לנפילת האש לתתא לידו של עמלק.

ונמצא כי בעומק במקום ה'משתה' העיקרי שהוא שמחת נישואין אנו קושרים את השמחה הזאת במקום השמחה של 'גן עדן' ועל כן אנו אומרים 'כשמחך יצריך בגן עדן', והאמת ששם העיקר הוא השתיה ולא האכילה, וכדלהלן.

כתיב "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים" (בראשית ב. י), והיינו שעיקר מציאות ה'עדן' היא שנהר יוצא הימנו להשקות את הגן, ומשם הולך הנהר בבחינת 'שתיה' ונפרד לארבעה ראשים.

והנה איתא בגמ' (מגילה ז, א) "שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות, שלחו לה הלא כתבתי לך שלישים, שלישים ולא רבעים, עד שמצאו לו מקרא כתוב", והיינו שמעיקרא דרשו חכמים שאין להזכיר שוב את ענין עמלק בפעם הרביעית אך לבסוף מצאו לו סמך הכתוב, ובעומק הענין נראה שה'רביעית' מתגלה מאותו מקום של "נהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", אשר בכח הניצחון הזה על עמלק מתגלה בחינת השתיה מרובה מן האכילה כאשר היה בגן עדן מקדם.

ובאמת שבבית המקדש לאחר שקלקל אדם הראשון הייתה האכילה מרובה מן השתיה, אך בתיקון השלם כאשר חוזר האדם למדרגתו הראשונה כאשר הוא בגן עדן אזי העיקר הוא גילוי ה'שתיה' שמתגלה בנהר היוצא מעדן להשקות את הגן.

ובזה טמון עומק הסוגיא של האש 'אוכלת ושותה', דהאש שהיתה במערכה היא אוכלת לחים כיבשים והיינו שיש בו איחוד אכילה

עשייתה שאברהם עבר בין בתרי החיות^א, ובאותו מעשה התגלה גילוי הפירוד בכריאה והוא ירידת כלל ישראל לארץ מצרים וכמו שנאמר שם "ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם" (בראשית טו, יג), אשר הוא מקום הפירוד דקומת כנסת ישראל.

ויסוד הדברים הוא שכל 'לפיד' הוא משורש 'פל יד', והוא מורה על בחינת הנפילה^ב, וענין נפילת היד או תקומתה של ה'יד' היא שורש ודרך המלחמה של משה רבינו עם עמלק, וכמו שמבואר "כאשר ירים משה ידו גבר ישראל" (שמות יז, יא), וכאשר משה יניח את ידו התהווה מכך שיגברו עמלק, כאשר מקום נפילת ה'יד' הוא 'לפיד' דקלקול וכנגדו התגלה במתן תורה לפיד דתיקון כמבואר שהתגלתה האש והלפידים במתן תורה והיה הר בוער באש עד לב השמים.

והיינו שה'יד' כאשר היא קמה ומתרוממת למעלה הרי היא מעלה את האש לבחינת התיקון שלה ומכח כך גוברים ישראל באשר הם מעמידים את שורש ה'אש' כתיקונה, אך כאשר היד נופלת אזי ה'אש' יורדת למדרגת הקלקול ואז עמלק גוברים על ישראל - נמצא כי המלחמה לכאן או לכאן נעוצה בכח ה'לפיד' אש'.

ואותו 'לפיד' אש הוא בגימ' 'עדן' כמבואר, והיינו שהוא מדרגת השמחה של 'כשמחך יצריך בגן עדן', והנפילה של אדם הראשון מאותה מדרגה של 'עדן' באה לידי ביטוי במדרגת ה'לפיד' דקלקול, וכאשר במתן תורה בא 'האדם' לחזור למעלתו הראשונה היה הדבר על ידי גילוי ה'לפיד' אש' וכנגד התורה נלחם עמלק - ועל כן צורת המלחמה היא בידו של משה שהוא מוסר התורה שכאשר ירים משה את ידו נעשה בזה גילוי ה'לפיד' ממדרגת

^א וענין הציפור אשר לא בתר, הוא סוגיא שאין כן מקום להאריך בה.

^ב ועניינו מרומו גם באות 'אלף' שמילואה הוא ג"כ אותיות 'פל', אלא שהיא בחינת נפילת ה'א', והשתא אנו עוסקים בסוגיית ה'פל' של ה'יד' - 'לפיד'.

מרוכה משתייה, אבל כאשר יש ניצחון למציאות של עמלק הרי שיש ניצחון לקלקול שהיה בסעודתו של אחשורוש שהייתה השתיה בכלים מכלים שונים, והיינו שהקלקול היה על ידי 'כילוי' של אכילה וכמו שאמרו חז"ל ראשונים השתמשו בכלים וכלו וכמו"כ אחשורוש השתמש בהם וכלה, אבל במדרגת השתיה התיקון והניצחון מתגלה מהלך ה'משתה' משורש 'כשמחך יצריך בגן עדן' וממקום זה מתגלה המרוכה מן האכילה.

לפי זה ברור ופשוט מה שנאמר בלשון הגמרא דידן שישיש 'שישה אשות', והיינו שעצם כך שהאש מתפרטת לשש, הוא משורש 'אור ואש', היינו שה'אש' היא ראשי תיבות של 'אור אש', דשורש האש באותיות היא האות 'ש', והיינו שהאש כאשר היא בתיקונה, אזי היא איננה לעצמה אלא רק בהצטרפות האור לאש, ומקור האש ב'אור', וכאשר האור מצטרף ל'אש' נעשה קיום למציאות ה'אש'.

ומהשתא נבין כי היות והאור כלול ומורכב משישה קצוות הרי שמבחינת האור שממנו מורכבת ה'אש' מצד הא' שב'אש' מתגלה שישה קצוות וגוונים של 'אש', ובאמת שכל זה במדרגת עולם הפירוד אשר מתגלים בו גוונים שונים של אש וחל בו ריבוי וחילוק אבל בשורש הפנימי כאשר יחזור ויתגלה האור י' הטמון באור, יחזור כל ה'אשות' ויתכללו אהדדי, ומתוך כך לא יהיה הגדרה לא של אכילה ולא של שתייה, אלא יחזור הדבר כפי שהוא שייך למקורו בשורש האור העליון אשר המים והאש מתחברים אהדדי, ותחזור ה'אש' למדרגה עליונה למקום אלופו של עולם בשלימות.

ושתיה אך עיקר עניינה הוא 'אכילה' ולא השתיה שהיא 'דתה של תורה' שהאכילה מרוכה מן השתיה, אבל לעתיד לבוא הגילוי הוא שמתגלה באש ההתמזגות עם המים ואדרבה שהיא הופכת להיות שתייה מרוכה מאכילה, כאשר היה בגן עדן מקדם.

וביותר, שעל ענין זה סובבת כל הסוגיא - באשר ישנה אש שהיא רק אוכלת ואינה שותה ויש ששותה ואינה אוכלת כלל וכלל, דהאש שאוכלת ואינה שותה או שותה ואינה אוכלת היא האש שנפלה אל עולם הפירוד כפי שנתבאר, וכלל אין בה התמזגות של 'אכילה ושתיה', ולמעלה הימנה היא האש דמערכה שיש בה אכילה ושתיה אך האכילה עיקר, ולמעלה הימנה היא האש דעולם התיקון המוחלט שעיקרה הוא ב'שתיה'.

והשתא נבין בלשון ברורה דהאש דידן שהיא היוצאת מן האבנים ועפר, כל אכילה הוא מן היבש השייך ליסוד העפר, אך אין בכוחה לאכול את המים וכאשר האש והמים פוגשים זה את זה נעשים שתי צרות אהדדי, אבל האש של מעלה שהיא בבחינת 'שמים' שם האש והמים מצטרפים אהדדי, ואדרבה שם השתייה מרוכה ממציאות של אכילה, ואכן האש של מעלה שירדה על המזבח אין שתייתה מרוכה על אכילתה משום שירדה האש לתתא ולמטה הגילוי של התמזגות האש במים הוא אכילה מרוכה ממציאות שתייה.

ונמצא כי זהו חלק מהמלחמה של עמלק שהיא מלחמה תחת ה'שמים' - "מחה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים" (שמות יז, יד), והיינו שדרך המחיייה בעומק היא במה שהשתייה מרוכה מאכילה, שזה היה צורת סעודתו של אחשורוש, שהיא בחינת ה'כדת' הנוספת שמתגלה, ומשום כך חוזרת ומתגלה המדרגה העליונה של שתייה מרוכה ממציאות של אכילה - שהיא האש העליונה.

והיינו שמצד דתה של תורה מתגלה שאכילה

דע את מידותך - 102 אש דת
מספר שיעור בקול הלשון 1130899

סוגיות במחשבה

עמלק

תנ"ך

ובעומק, תחלה מדרגת התורה עץ חיים, ועמלק שורשו בעץ הדעת. ומכח קלקולו נגלה תורה של עץ הדעת, וזהו עומק הדברים, שקודם מתן תורה בא עמלק ומכחו רפו ידיהם מן התורה. והיינו שנתרפו ידיהם ממדרגת תורה דעץ החיים, שעליה כתיב (משלי ג יח) 'עץ חיים היא ל"מחזיקים" בה', היפך רפיון, ונעשה רפיון באחיזת תורה בעץ החיים, ואחזו בתורה של עץ הדעת, שיש בה טוב ורע, רע לשון רעוע, ולכן אחיזתו ח"ו מכח עמלק בתורה, במדת עץ הדעת, ודו"ק.

ולשון חז"ל (ב"ר, מב, ז) עדיין לא נולד עמלק ואת אמרת 'ויכו את כל שדה העמלקי', אלא 'מגיד מראשית אחרית' (ישעיהו מו י). והיינו שעמלק כתיב בו (במדבר כד כ) 'ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד', ולכן דייקא בו נגלה 'מגיד מראשית אחרית ואחריתו עדי אובד', ודבר זה נרמז בפסוק דידן, כמ"ש בחומת אנך על אתר (אות יג), וז"ל, ויבואו אל עין משפט, ואז יהיה עילוי לשכינה, שיבא לה הארה מחכמה סוד קדש, וז"ש 'היא קדש', ואז 'ויכו את שדה העמלקי', שימחה זכר עמלק וגם את האמורי היושב בחצצן, גימטריא עמלק, כלומר כל הנמצא עם עמלק מר לו, וזה רמז תמר, עכ"ל. וכידוע עמלק בגימט' מר, ודו"ק שבמלחמה הראשונה כבר רמוז מחיית עמלק, ושלום עם עמלק, היינו בכילוי.

וישבו ויבאו אל עין משפט היא קדש ויכו את כל שדה העמלקי וגם את האמרי הישב בחצצן תמר (בראשית יד, ז)

וכתב רש"י וז"ל, עדיין לא נולד עמלק, ונקרא על שם העתיד, עכ"ל. וזו פעם ראשונה שכתוב בתורה עמלק, ונכתב טרם היותו, ודו"ק. ועיין ב"ר מב, ז, וברמב"ן על אתר.

ודו"ק שפסוק זה הוזכר בו עמלק ביחס למלחמה, כי זהו כל מהות עמלק מלחמה, לכך הוא תמיד במצב של מלחמה- מלחמה לה' בעמלק מדור דור.

וכתב הרד"ק (בראשית על אתר) וז"ל, שדה העמלקי- מישור גדול, שערים בנויות בו נקרא שדה, עכ"ל. והיינו שעמלק היפך היושר והוא יושב במישור, לעקור כח המישור, כח היושר. ועמלק כל הויתו היפך 'אלקים עשה את האדם ישר'. אותיות עק - מל, עק- עקמומיות. ואמרו (כתובות י ע"ב) אלמנה דכתיבא באורייתא מאי איכא למימר, דעתידין רבנן דמתקני לה מנה, ומי כתב קרא לעתיד, אין, דכתיב (בראשית ב יד) 'ושם הנהר השלישי חזקל הוא ההולך קדמת אשור', ותנא רב יוסף, אשור זו סליקא, ומי הואי, אלא דעתידה, הכא נמי דעתידה. והבן מאוד כח עמלק נקרא ע"ש העתיד, כי שורש כוח דעת דקלקול, דעת אותיות עתד, ושורשו בתורה רמוז באלמנה, כנ"ל שנקראת כן ע"ש העתיד, והינו שמכח עמלק נעשית כנסת ישראל כאלמנה, ודו"ק. ועיין דעת זקנים, במדבר יג, טז.

ותמנע היתה פילגש לאליפז בן עשו ותלד
לאליפז את עמלק (בראשית לו, יב)

וכתב רבינו בחיי, וז"ל, אחר שהזכיר הכתוב עיקר זרעו של עשו, שהם בני עדה ובני אהליבמה שהם בני הגבירות, הזכיר כי עמלק היה מבני עשו, ולא מבני הגבירות, רק מן הפילגש ששמה תמנע, ובא הכתוב ללמדנו, כי אין עמלק זה בן השפחה נחשב בכלל זרעו של עשו, שהם בני הגבירות, כענין שכתוב בישמעאל (בראשית, כא, י) 'כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק', עכ"ל. הרי עמלק אינו חשיב מזרעו של עשו. כמ"ש (שם) וז"ל, ולמדך הכתוב כי מתמנע השפחה הפחותה והפגומה הזאת יצא עמלק הרשע וכו', עכ"ל.

ועוד, עמלק שורשו יחוס פגום, כמ"ש הרד"ק (דה"א, א, לו) וז"ל, יש מפרשים כי תמנע אם עמלק, כמו שכתוב בתורה, וממזרת היתה, כי אליפז בא אל אשת שעיר אם לוטן וילדה תמנע, או בחיי שעיר או אחר מותו, עכ"ל. עיין ילקוט שמעוני דה"א, א, רמז תתע"ג.

וי"א, שעשו נשא בת ישמעאל, שור וחמור יחדיו, ויצא מביניהם עמלק. עיין פתח עינים, מגילה יג, ע"ב. ועיין שער המצות, שופטים. וכתב בעמק המלך (שער תיקוני התשובה פ"ו) וז"ל, עשו נשא לבת ישמעאל ונזדווג שור וחמור, ויצא מכח שניהם עמלק, דהיינו הכלב הזה, וזהו סוד שצוה הקב"ה 'לא תחרוש בשור וחמור יחדיו', וסימנם שכ"ח (ר"ת שור-כלב-חמור), וזהו שנאמר 'זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' ומתחת השמים לא תשכח, עכ"ל, עיי"ש. ועיין כתיב רמ"מ משקלוב, דרושים על סדר ההשתלשלות, דף רצד.

וכתב בלקוטי הלכות (או"ח הלכות פורים, פ"ג ה"ה) וז"ל, כי ראשית גוים עמלק', כי הוא כלול מעשו וישמעאל, שהם כלליות כל האומות, כי הוא ראשית גוים, וכלול מכולם, והוא עיקר זוהמת הנחש בחינת טיפת עשו וישמעאל,

שאינ להם שום תיקון, עכ"ל, עיי"ש.

וכתב בתורת משה לחת"ס על אתר וז"ל, מאות תי"ו של תיבת ותמנע, עד אות קו"ף של תיבת עמלק מ' אותיות, המה נגד מ' אותיות שבדניאל וכו', ובארבעים נלקה עמלק, ע"כ אסור להכות ישראל ארבעים, עכ"ל, עיי"ש דבריו הנפלאים.

עמלק אותיות לק-עם, לשון מלקות. ועיין מגלה עמוקות, כי תצא, על הפסוק והיה אם בן הכות הרשע, שכתב סופי תיבות, של פסוק זה תמנע וגו', עיי"ש דבריו הנפלאים. ועיין תוס' יבמות קל, ע"ב.

ושם אמו של עשו, אותיות תם-נע. היפך מש"כ (משלי ג, כז) 'אל תמנע טוב מבעליו', ועמלק מונע, ודו"ק. ותמנע עולה ב' פעמים מנצפ"ך (עמק המלך שער יד, פרק קיח), וכן עולה קס"ת הסופר, עיין עץ חיים, שער הכללים, סוד הדינים, ודו"ק.

אלוף עמלק (בראשית לו, ט"ז)

ופירש האבן עזרא (פסוק ב) וז"ל, ופירוש אלוף, נשיא וגדול.

ומהותו, כתב במאור עינים (פנחס) וז"ל, עמלק שנקרא מפריד אלוף, מפריד אלופו של עולם משכינתיה, אז אין הכסא שלם, והוא חסר א', שאינו דבוק הכסא בחינת הדום להאלוף, אלופו של עולם, על כן כתיב 'כס' חסר אלה, כמ"ש 'כי יד על כס י"ה', עכ"ל. וכן כתב בשם משמואל, תצוה זכור, תרע"ב. וכתב שם (תרפ"א פורים ד"ה והנה היפוך) וז"ל, עמלק קוצץ בן קוצץ, הוא נרגן מפריד אלוף, עכ"ל. וכתב באמרי אמת (בשלח ד"ה איתא אלמלי) וז"ל, עמלק מסתיר מכל וכל, כדאיתא שעמלק מסתיר את הפנים, כתיב 'ונרגן מפריד אלוף', וכתיב 'ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים', רפידם אותיות מפריד, עכ"ל. ועיין רבינו בחיי, שמות יג, טז.

ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים (שמות יז, ח)

וכתב בחזקוני על אתר, וז"ל, מהיכן בא, אלא קאי הוא לעיל (בראשית לו ו), א'וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, שפרש"י הלך לו מפני שטר חוב של גזרת כי גר יהיה זרעך המוטל על זרעו של יצחק, אמר אלך לי מכאן, אין לי חלק לא במתנה שנתנה לו הארץ הזאת ולא בפרעון השטר, ומפני הבושה שמכר את בכורתו ליעקב ועל ידי כך המתין עמלק, בן בנו עד שיצאו ישראל ממצרים ונפרע שטר חוב של 'ועבדום וענו אותם ד' מאות שנה', עכ"ל. וכן הוא בדעת זקנים על אתר. וכן בעלי התוס'.

וכתב במושב זקנים על אתר, וז"ל, תימה מה ראה עמלק להלחם בישראל אחרי ששמע כל הנסים שנעשו לישראל עם המצריים, וי"ל, מפני שעיינ בשמו שרמוזים באותיותיו, עמרם- ומושה- ולוי- וקהת (ר"ת עמלק), ועל זה בטח, וטעה שסופי תיבות של השמות האלה הוא מיתה וכו', וזש"ה (במדבר, כד, ט) 'ראשית גוים עמלק', דהיינו ראש אותיותיו הוא ראש, דהיינו שמות אלו הצדיקים, 'אחריתו עדי אובד', דהיינו סופי תיבות הוא מיתה, עמלק, עכ"ל.

ויש מרבתינו שכתבו, שעשו צוה לעמלק להרוג את יעקב, עיין בבעלי התוס' על אתר. ויש מרבתינו שכתבו, שתמנע בקשה מעמלק שיהרוג יעקב, כי היתה איבה על יעקב שלא הסכים לשאת אותה, עיין צרור המור על אתר. וכל זה מצד עמלק למה באו, אולם מצד ישראל, הסיבה שבא אליהם, כתב רש"י על אתר וז"ל, סמך פרשה זו למקרא זה, לומר תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צרכיכם, ואתם אומרים 'היש ה' בקרבנו אם אין', חייכם שהכלב בא ונושך אתכם, ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני, עכ"ל.

ובצרור המור על אתר כתב וז"ל, לפי

ושורשו באביו אליפז אותיות אלף - יז. ונוגע י"ז גימטריא שם אהו"ה, שם הדעת, ועמלק דעת דקלקול, כנודע.

וכתב ביוסף תהלות (תהלים סח, לא) וז"ל, גער חית קנה- ר"ת גמטריא אלף, לשון למוד, כי בלמוד יבוא משיח ויתבטל עמלק הרמוז בתיבת גער, כי הוא ר"ת 'ראשית גוים עמלק', וז"ש רז"ל, גערת גוים זה עמלק, עכ"ל.

ועמלק, ראשית גוים, בחינת א- ראשון, קליפה מאלופו של עולם, ועיין בהרחבה, בפרפראות לחכמה, הקדמה (ג, ע"א) סוד אלפי"ן, וסוד פגמו של עמלק.

ובעמלק, שורש עמלק בתמנע שהיתה פלגש, לאביו אליפז, פלגש, אותיות פל-גש, פל, שורש האות אלף בחילוק א-ל-פ. ונפלה אות א', ונעשה פ-ל, והבן. ומכח כך אחר נפילת האלף, נגשה לאלפז, והבן.

ואמרו (אסת"ר ז יג) מלך ראשון, שאול שמו, והלך ונלחם בארץ אבי אבא, עמלק, והרג מהם "מאה אלפים" פרשים ביום אחד. "ביום אחד" דייקא בחינת אלף, אחד. וכנגדו שקל המן מזרעו של עמלק, עשרת "אלפים" ככר כסף.

וכתב בקהלת יעקב (ערך גאולה) וז"ל, ועיקר מחיית עמלק, על ידי מזל נוצר חסד, הממתיק דינין דאלפין כנ"ל (ע"ש), וזהו וירב בנח"ל, ר"ת במדת נוצר חסד לאלפים, עשה מריבה בעמלק, והמתיק האלפין ע"י מדת נוצר חסד, והעלה א' דאדנ"י וא' דאלקי"ם, אל א' דאהיה, ששם מקור הדינים וכו', וכשלא היו נמתקים האלפין, אז יורדת א' דאהיה אל א' דאלקים ואדנ"י, ונשאר מ"ה בלא אלף, גימטריא ד"ם, גימטריא גולה, וזהו אחיזת עמלק, עכ"ל.

תענית, ע"ש. וקיי"ל כל תענית שלא קבלו מבערב לא הוה תענית, ע"כ מחר אנכי ניצב, אבל היום שכבר אכלו תחלת היום, אי אפשר תו לגזור תענית, ומ"מ יהושע יצא וילחם מיד עם עמלק, דקיי"ל בפ"ק דתענית (ה ע"ב) משעה שקיבל עליו להתענות כבר נשמעו דבריו, ויליף ליה מדניאל, דא"ל המלאך מיום שנתת לבך להבין ולהתענות נשמעו דבריך, וה"נ דכוותיה, ע"כ הכרענו דמחר קאי אלמטה, עכ"ל, ע"ש.

עוד טעם כתב (תורת משה, שמות כה, לג) וז"ל, דקיי"ל חייב אדם להקדים תפלה לצרה, כמ"ש תוס' יומא הנ"ל, מדכתיב (איוב לו יט) 'היערוך שועך לא בצר', וכמשמעות פשטיה דקרא, דמשה רבינו ע"ה 'צא הלחם בעמלק מחר', 'אנכי נצב ראש הגבעה', פירוש היום אתפלל ואתה תלחם מחר, עכ"ל. ועיין מכילתא, פרשת עמלק, פרשה א'.

ובמהרי"ל דיסקין על אתר כתב וז"ל, דאם נפרש 'צא הלחם בעמלק מחר', פירושו כן, דידוע דאיתא בחז"ל דעמלק הביא עמו אנשים שמזלם הוא שלא היו ראויים ליהרג באותו יום, ע"כ אמר להם משה שילחם למחר, ולא יהיה להם המזל הנ"ל, אבל אם נפרש 'מחר אנכי נצב על ראש הגבעה', היינו משום דאיתא במכילתא, ר' אליעזר המודעי אומר, מחר נגזור תענית ונהיה מעתדים על מעשה אבות וכו'. והם מעין דברי החת"ס ז"ל, אולם לא פירש שיהושע בפועל הקדים ונלחם ביום קודם כדברי החת"ס, ע"ש.

וכתב השל"ה (מסכת שבועות, תורה אור, אות קמג) וז"ל, עמלק מזרע עשו שמלאך בא בעזרו וכו', והנה אם אנו קורים, 'צא הלחם בעמלק מחר', ואנכי נצב היום ואתפלל, להקדים בתפילה, משמע אלולי כן, מעלת המלאך עדיף, ואם אנו קורין, צא הלחם בעמלק תיכף, ומחר אתפלל, מוכח להיפך. ושניהם אמת, כי גוף המלאך עדיף מגוף הצדיק, אמנם פנימיות הצדיק

שלמעלה חטאו לריב עם משה ולנסות את ה', וראה עמלק שהיו יוצאים מדחי אל דחי, ממרה (עמלק גימטריא מר) לתלונת הבשר והלחם, ומתלונת הבשר והלחם לתלונת המים, עד שאמרו 'היש ה' בקרבנו אם אין', לזה סמך מיד ביאת עמלק, להורות שראה בחכמתו רפיון ישראל וחלשתם מצד עונם, ולזה בא וכו', כלומר שהיו ישראל רפים באמונתם, עכ"ל. וזהו סיבה הן מצד עמלק, והן מצד ישראל.

ואמרו (שבת קיח, ע"ב) אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שלטה בהן אומה ולשון, שנאמר (להלן טז, כז) 'ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט', וכתוב בתריה 'ויבא עמלק', עכ"ל. וכתב בגור אריה (שמות טו, כה) וז"ל, וזה היה בשבת שניה, דהא ביום השבת נסעו מאילים, כמו שמוכח לקמן, עכ"ל, עי"ש ועיין ט"ז, שמות טו, כה.

ובאור החיים (על אתר) כתב וז"ל, להיות שנתעצלו בתורה שנמשלה למים ולאש (תענית ז ע"א), דכתיב (ירמיה כג, כט) 'כה דברי כאש', ולא נתעסקו במלחמתה של תורה, לזה הענישם בצמאון כנגד בחינת המים, ובאש המלחמה של עמלק, עכ"ל.

וכמ"ש חז"ל שרפו ידיהם מן התורה.

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים ויצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידי (שמות יז, ט)

ואמרו (יומא נב ע"ב, ירושלמי, ע"ז פ"ב ה"ז) צא הלחם בעמלק מחר, או מחר אנכי נצב על ראש הגבעה. ונודע עמלק גימטריא ספק, וזה ספק דייקא, בחינת עמלק, ודו"ק. ועיין פרדס יוסף על אתר, אות קטו.

וכתב החתם סופר על אתר וז"ל, לפמ"ש הרא"ש רפ"ק דמגילה, דמשה עלה לראש הגבעה וגזר תענית, דיום מלחמת עמלק צריך

מתפלל וידיד באמונה, עכ"ל ולא סגי במעשה מלחמה, וכתב הרע"ב (שמות יח, א) וז"ל, מלחמת עמלק נעשה ע"י יהושע ושייך ביה למשה, מפני שהתפלל עליה, עכ"ל. ועיין רבינו בחיי, במדבר כא, א. ורש"י שם. ו תוס' ברכות ג, ע"א, ד"ה ועונין, ועין שער הכוונות, דרוש תפלת השחר, דרוש א'. ועין רמח"ל, תהלים, קטו, יב. ועין מ"א סימן ס' ס"ק ב'.

ואמרו (ילקוט רמז רנא) בגדול זרועך ידמו כאבן, כיון שיצאו ישראל מן הים, כנס עמלק את כל אומות העולם ובא ועשה מלחמה עם ישראל, והתפלל משה בעד העם, באותה שעה דממו כלם כאבן, לכך נאמר 'בגדול זרועך ידמו כאבן'. וביאר בשפתי כהן (שמות טו, טז) וז"ל, ופירוש בגדול זרועך הוא משה שנקרא זרוע, שנאמר (ישעיה סג, יב) מוליך לימין משה זרוע תפארתו, עכ"ל.

ו**כתב בתורת משה** (פסוק י"א) וז"ל, קשה, וכי מרע"ה לא היה כיהושפט שהיה צריך תפלה להחליש עמלק, ולא בטח שבודאי יצליח, והיה לו להודות, ולא להתפלל, אך י"ל, הטעם שישראל לא היו זכאים, שהיו ברפידים היו ששם רפו ידיהם מתורה ומנסים את ה' ומריבים עמו, ע"כ לא היה בטוח בלי תפלה, ואומר אני שלא התפלל כלל על מפלת עמלק, אלא על ישראל שיתן ה' בלבבם לשוב אל ה', ע"ד 'והכן לבבם אליך' (דה"א' כט יח), אז ממילא ינוצח עמלק ברוממות אל, בלי תפלה, עכ"ל, ע"ש עוד.

אולם בהעמק דבר (במדבר יג, טז) כתב וז"ל, דכבר נקרא יהושע במלחמת עמלק, ומזה הטעם שהתפלל משה עליו שיושיעו במלחמתו. עכ"ל. ועין באר מים חיים, בלק, פרק יג, טז.

ועין תפארת שמואל, חנוכה (אות מח), ח' ימי חנוכה וב' ימי פורים, הם ר"מ שעות, עולה עמלק ימ"ש, היינו כי הימים האלו הם מסוגלים להתפלל על מפלת עמלק וכו'.

עדיף מפנימיות המלאך, כמבואר בפרדס בפרק עשירי מהיכלות, עכ"ל.

ובמהר"ל (אור חדש, אסתר ה, ו) כתב, שכל מפלתו של עמלק הוא דייקא במדרגת מחר, וכן כתיב 'למחר אני קרוא וגו' (אסתר ה יב), וכן בשמואל שהכה דוד את עמלק למחרת. ובביאור דבריו, עיין פחד יצחק, פורים, ענין ה'.

יעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק, ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה
(שמות, יז, י)

וכתב הרמב"ן**** (פסוק ט) וז"ל, והטעם שצוה משה את יהושע להלחם בעמלק (אולם הוא עצמו אינו נלחם), בעבור שיתפלל הוא בנשיאות כפים על ראש הגבעה, ועלה שם כדי שיראה את ישראל הנלחמים וישים עינו עליהם לטובה, וגם הם יראו אותו פורש כנפיו השמימה ומרבה בתפלה ויבטחו בו ויוסיפו אומץ וגבורה. ובפרקי ר' אליעזר (פרק מד) עוד, כל ישראל יצאו חוץ לאהליהם וראו את משה כורע על ברכיו והם כורעים על ברכיהם, נופל על פניו ארצה והם נופלים על פניהם ארצה, פורש את ידיו לשמים והם פורסים את ידיהם לשמים, כשם ששליח צבור מתפלל כך כל העם עונין אחריו וכו'. והיה כל הענין הזה שעשה משה רבינו, מפני שהיה עמלק גוי איתן וחזק מאד, וישראל אינם מלומדי מלחמה ולא ראו אותה מעולם, כאשר אמר פן ינחם העם בראותם מלחמה (לעיל יג יז), והוא 'עייף ויגע' ככתוב במשנה תורה (דברים כה יח), על כן פחד מהם והוצרך לכל התפלה והתחנה הזאת, עכ"ל, ע"ש עוד בדבריו.

ובעומק, כתב רש"י שכל המלחמה היתה ע"פ הדבור, ודו"ק.

ונגד עמלק נצרך כח תפלה, וזש"כ (שמות יז יב) 'ויהי ידיו אמונה', בתפלה, כ"כ רש"י. וכתב במושב זקנים (שם) וז"ל, והוא כאלו כתוב ויהי

אלא אסור לאדם לשהות שלש שעות כפיו פרושות השמים, עכ"ל. וביאר בציוני (בשלח ד"ה ויאמר משה) וז"ל, והטעם שלש שעות הוא מאמרם ז"ל (עי' ע"ג ג ע"ב), שלש שעות הראשונות הקב"ה יושב ודן את העולם, שלש אחרונות יושב וזן את העולם מקרני ראמים ועד ביצי כינים, נמצא שאסור לבטל כח המנהיג, אך להעלותו ברחמים להיות רחמים בדינו, וזהו מאמרם ז"ל בספר יצירה (פ"א מ"ד), בלום פיך מדובר ולבך מלהרהר, עכ"ל.

וכתב המערכת האלוקות (פרק יג) וז"ל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק - כי בא הנחש והטיל זוהמא בחוה, כדי לתת כח לעמלק, והיה מניח ידו, כי אסור לבטל מנהגו של עולם, וזהו המנהיג, כי אסור לבטל מנהגו לגמרי, עכ"ל, וכן בספר הבהיר.

ובמצודת דוד להרדב"ז (מצוה תקצ"א) כתב על דברי ספר הבהיר, וז"ל, וטעם האיסור, שלא יטריח יותר מדאי וימשוך לריב, עכ"ל.

ובמגן דוד אות ז' כתב וז"ל, וגבר עמלק - כי מדת הדין קובלת ומקטרגת על ישראל, שהרי לא היו ראויים לנצחון וע"כ וידי משה כבדים, מצד עונותיהם של ישראל, עכ"ל.

ועיין קהלת יעקב, ערך ימין, שביאר שזה בחינת אחוריים, ע"ש.

ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב (שמות יז, יג)

וכתב רש"י (שופטים ה, יד) וז"ל, מני אפרים - מן אפרים יצא את שורש יהושע בן נון, לרדות בעמלק ליחלש אותו לפי חרב, עכ"ל. ועיין קול התור^א, ח"ב.

וכתב האבן עזרא (פסוק ט) וז"ל, הוא נין הנשיא אלישמע בן עמיהוד, שהיה בעל דגל אפרים, וקראו הכתוב כאן יהושע, בשם שקראו משה בדבר המרגלים, עכ"ל.

והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק (שמות יז, יא)

ועין ר"ה כט, ע"א.

וכתב רש"י (קהלת ח, ט) וז"ל, נתתי אל לבי וראיתי, עת אשר שלט אדם בחבירו וגבר עליו וסופו נהפך לרעתו עמלק נתגבר על ישראל, וסופו 'ואחרייתו עדי אובד' עכ"ל. וכן המן תחילה גבר על ישראל, ואח"כ 'ונהפוך הוא', וכן בשורשו של עמלק, עשו. כתב ר' אברהם בן הרמב"ם (בראשית כה, כג) וז"ל, במלחמת עמלק, וגבר ישראל וגו', וגבר עמלק, ובראשית הזמן גבר זרע עשו, ככתוב בהם 'אלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלוך מלך לישראל', בני ישראל בשעבוד מצרים, ובני עשו בגבורתם וגדולתם, וכאשר גבר ישראל נחלשו בני עשו והיו למס לישראל, עכ"ל.

וכתב ברבינו בחיי וז"ל, ויהי ידיו אמונה - היה משה מתכוין בעשר אצבעות ידיו ונושא כפיו לרום השמים, הוא הקו האמצעי הנקרא רום בשור"ק, וזהו לשון 'ירים משה ידו', והכונה למשה וכו', כי בפרישת העשר על הכוונה הזאת היו מתקדשים כל העשר והשפע נמשך בהם ומהם לשכלים, ובאותה שעה רפו ידי הכחות המקטרגים וכו' ולכך 'וגבר ישראל' בהרמת ידיו, ובהנחתם 'וגבר עמלק', (גימטריא רם, לעלות קו האמצעי ותיקון הנקרא רום, כנ"ל) עכ"ל. ושורש כח ידיו של עשו שגוברים, הוא מכח עשו, שנאמר בו 'הידיים ידי עשו'. עיין חנוכת התורה, בראשית כז, כב.

ואמרו (זוה"ק בשלח טו ע"א) בשעתא דישראל לתתא משתככינ מצלותא לא יכלין ידי משה למיקם בזקיפו, וגבר עמלק. ושורש זה, רפו 'ידיהם' מן התורה.

ובספר הבהיר (תורת הקנה) אות קלח הובא ברמב"ן על אתר כתב וז"ל, וכי משה היה עושה שיגבר עמלק עליו (דכתיב וכאשר יניח ידו וגבר עמלק),

* לגאון המקובל רבי הלל בן רבי בנימין ריבלין משקלוב, תלמיד הגר"א.

וכשם שיוסף שזרעו אפרים, וזרע זרעו אפרים, התחיל להלחם בעמלק, כן משיח בן יוסף שבא מאפרים, עתיד לבסוף להלחם עם עמלק, ועיין פחד יצחק, פורים ענין ב.

ועין שערי אורה שער התשיעי, בארוכה.

כי מחה אמחה את זכר עמלק (שמות יז, יד)

וכן כתיב (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק.

ואמרו (אסת"ר י, יג) את זכר עמלק, זה המן, קרי ביה זכר עמלק. ועוד אמרו (מדרש פנים אחרים, נוסח ב פ"ו), כי מחה אמחה את זכר עמלק, מאי כי מחה אמחה, אחת של זרע עמלק, ואחת זכרו של המן. ובמכילתא דרשב"י (פרק יז יד) אמרו, עמלק זה אנג, זכר זה המן, מחה לו ולכל משפחתו.

וכתב בשפתי כהן (בשלח גימטריאות), כס י-ה, גימטריא המן, עכ"ל, עי"ש. וכתב בנפלאות חדשות (בשלח עמ' לו) וז"ל, נ"ל מפלתו של המן, היה עי"י "זכר", שנאמר 'להביא ספר הזכרונות וימצא כתוב, וזכרם לא יסוף מזרעם', וז"ש במדרש, תמחה את זכר זה המן, נעקר מן העולם, עכ"ל.

המן - זכר, עם הכולל, גימט' גמר, אסתר סוף ניסים.

וכתב הר"ן (מגילה כט ע"א ד"ה מתניתין קורין) וז"ל, לעולם אם חל ר"ח אדר בתוך השבת בשבת של אחר ר"ח מפסיקין כדי שתהא פרשת זכור בשבת הסמוכה לפורים, משום דבעי למקרי 'תמחה את זכר עמלק' סמוך למפלתו של המן, שהיה מעמלק, עכ"ל.

וכתב המהר"ל (אור חדש, אסתר ה, ד) וז"ל, יבא המלך והמן היום וגו', ולכך קאמר היום, כי ר"ת הוא השם המיוחד, ורמז בו כי השם המיוחד ג"כ יבא, והשם המיוחד הוא ילחם כנגד המן שהוא זרע עמלק, ואין השם שלם

וכתב האמרי אמת (פורים) וז"ל, שמלחמת עמלק על ידי יהושע, והוא נקרא כן ע"ש י-ה יושיעך, עכ"ל. וכן כתב בהעמק דבר, שכבר אז קראו יהושע, ע"ש שיושעו מעמלק, וכבר הוזכר לעיל. ועיין מהרש"א, סוטה, לד, ע"ב, ד"ה י-ה יושיעך.

וכתב במשך חכמה (במדבר יג, טז) וז"ל, דהעם יראו אחרי מלחמת עמלק ממנו וכיוצא בו, ולזה אמרו המרגלים (להלן פסוק כט) 'עמלק יושב בארץ הנגב'. ולזה ירא משה אם ישמעו מהלוחם מלחמת עמלק - כי הוא הנלחם עם עמלק - אם הוא ירפה ידי העם, הלא תאבד תקוה מהם, עכ"ל.

וכחו של יהושע הוא אף במלחמה עם עמלק, עם זרעו, המן, כמ"ש באלשיך (משאת משה, אסתר ט, כח) וז"ל, ועל כן עשו בחמשה עשר (פורים) כי עזרם שם י-ה, ועל כן סמכו על ימות יהושע בן נון שעמד לו שם זה שעל כן קרא משה להושע בן נון יהושע י-ה יושיעך וכו' הוא שם י"ה שעזרו מאז נגד עמלק, עכ"ל. ועיין נחת השולחן (יעלת חן החדש), אור"ח סימן תרפ"ח וז"ל, וזה בחינת כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר וכו', שע"ז מכניעין קליפת עמלק לגמרי, וגם ט"ו הם בחינת י"ה שבשם יהושע וכו', כי י"ד על כס י-ה, מרמז על י"ד וט"ו של פורים, עכ"ל ע"ש.

ועיין זוה"ק ח"ב, סה ע"ב, סו ע"ב. ואמרו (זוהר חדש, בשלח נ ע"א), מ"ט יהושע אגח קרבא ולא מן שאר עמא, אלא בגין דעמלק אתא עלייהו, על ההוא חובא דשבתא דלא נטרין ליה, כדי דאתערו חז"ל (שבת קיח ע"ב), אלמלי נטרו ישראל שבתא קמא לא שלטא בהו אומה ולשון, מה כתיב, 'ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו', וכתוב 'ויבא עמלק'.

ויהושע כנגד שבת, בחינת לבנה. ועיין ספר הפליאה, ח"ב עמ' ב ע"א ד"ה וראה והבן מה עשה ה"י שהוליד, ומגיד מישרים בשלח.

עד שימחה זכר עמלק, ומפני כי עתה הוא התחלת הגאולה, להפיל אותו, ולכן הזכירה את שם המיוחד שהוא יפיל המן, עכ"ל.

והבן, כתיב 'וזה זכרי לדור דור', ונעלם זכרי, כי נכתב הוי"ה ונקרא אדנות, ושורשו עמלק, אין השם שלם כל זמן שלא נכרת זרעו של עמלק, וזרעו עיקרו המן. וכשימחה זרעו של המן, "זכר" המן, כנ"ל, אזי מתחיל הגאולה, גאולת שם הוי"ה, שנקרא זכרי, וזהו 'מלחמה בעמלק מדר דור', לתקן 'זכרי לדור דור', והבן.

וכתב בצמח צדיק (ויקרא א, ד"ה וזה שאמרו) וז"ל, וכשזוכין למחות "זכר" עמלק, ממילא נשארו אתיות שאחר (שהם בחינת זכר, ודו"ק) עמלק, פנמ"ר, גימטריא ש"ע וכו', וזוכין להמשיך ש"ע נהורין עילאין, שהם יחודא עילאה, הוי"ה אהי"ה ויחודא תתאה, הוי"ה אדנ"י, וכו', ע"ש. וזהו תיקון שם הוי"ה וגאולתו, בחינת "זכרי", כנ"ל.

וכבר נמחה זכר עמלק, הוא בלעם שהוא בחינת עמלק, כמ"ש בזוה"ק (בהתחלות אותיות ב-ק) וכתב במגן אברהם (טברסקי, תצוה כז כ ד"ה וזה מה) וז"ל, 'עמלק' 'בלעם' 'המן', עם הכוללים בגימטריא כמנין ת"פ (לילית), וכשמוחים מספר 'זכר' מת"פ נשאר רנ"ג, עכ"ל, ע"ש, והוא נרגן מפריד אלוף, ודו"ק. ועיין ליקוטי הלכות, חו"מ, הלכות מתנה ומתנת שכיב מרע, ה"ג.

ויאמר כי יד על כס י-ה מלחמה לה'

בעמלק מדר דר (שמות יז, טז)

וכתב הרמב"ן על אתר וז"ל, והיא מלחמה לה', הוי"ה בעמלק מדר דר, כי מדת הדין של מעלה תהיה בו למחותו לעולם מדר דור. ומדרש חכמים, בשם המלא ובכסא השלם, ירמוז לזה, עכ"ל. וכשם שהמלחמה היא ב"שם השלם", כן הזמן הוא מלחמה כל הדורות, "מדר דר", והבן. ועיין ספר סתרי תורה, ד"ה הנה המועד.

וכתב החיד"א בספרו חומת אנך (ישעיה, לד, ט) וז"ל, 'ונהפכו נחליה לזפת' של אדום, 'ועפרה לגפרית וכו' מדור לדור'. פירש רש"י ז"ל, היא קללת משה 'מלחמה לה' בעמלק מדור דור', מדורו של משה לדורו של שאול, ומשם לדורו של מרדכי, ומשם לדורו של מלך המשיח, עכ"ל, ואפשר לרמוז בפרשת מלחמה 'לה' בעמלק מדר דר'. מדר דר גימטריא תמ"ח (לשון 'תמחה' את זכר עמלק). גם ר"ת דור משה ואחריו דור שאול ודור מרדכי ודור משיח, גימטריא מו"ת, ועם שני כוללים גימטריא מדר דר, שהוא מספר תמ"ח, עכ"ל.

והבן שדורו של משיח, מגלה שם הוי"ה בשלמות, נקרא כמו שנכתב, וזהו גופא שלמות תמחה זכר עמלק, ע"י שם הוי"ה, כי ע"י שקוראים שם הוי"ה ככתבו נמחה עמלק. ועיין עוד ספר צפיחית בדבש, זכור. ועיין פחד יצחק, פורים, ענין י'.

וכתב בפרפראות לחכמה (בשלח ד"ה שם ס"ו) וז"ל, מלחמה לה' בעמלק מדר דר, ד"ר ד"ר גימטריא חבלי משיח, אז ימחה שמו לעולם, עכ"ל. והיינו שבתחילה משיח מאיר אור משיח, אור שם הוי"ה שלם, והוא הכח הגנוז בחבלי משיח למחות זרעו של עמלק.

ואמרו (זוה"ק בשלח סז ע"א) מדר דר, חסרין מדירין דלעילא ומדירין דלתתא, א"ר יהודה, בכל דרא ודרא בכל דרין דאתיין לעלמא, לית לך דר דלית בהו מההוא זרעא בישא, וקב"ה אגח בהו קרבא. והיינו כי יש בכל דור ודור עמלק, והוא הגורם ששם הוי"ה לא שלם בכל דור ודור, וזה וזכרי לדור דור, רק זכרי, כי אין השם שלם.

וכתב בשערי אורה (שער התשיעי) וז"ל, וצריכין אנו לעוררך על מקומות הרבה בתורה שנאמר בהן שם י-ה, כגון כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדר דר, מהו מדר דר, וזהו פרוש הפסוק, עמלק הרשע בא מכח נחש הקדמוני,

מבאחרים, ז"ש והוא על סיטרא דדינא, יושב וממתין להסתלק דווקא ת"ח שיושב בארץ הנגב, עכ"ל. והוא בחינת רפו ידיהם מן התורה.

אולם, מאידך כתב בקהלת יעקב (ערך עז - וי"ו) וז"ל, שמבחינת "דד" שמאל יונקים אומות העולם, ועמלק היה יונק ממנו וכו', עמלק יושב בארץ הנגב, ר"ל שיש להם אחיזה מדד שמאל, שהוא בחינת עז וכו', ע"ש. ולדבריו זהו צד שמאל, היפך הפשטות, נגב, צד ימין כנ"ל. ובאמת בתוך האדם יצה"ר נמצא בחלל הלב השמאלי. ובאמת כתיב (זכריה ג, א) והשטן עומד על ימינו לשטנו. וכתב בדרושי הצל"ח (דרוש לד לחנוכה, אות ג) וז"ל, במה שאמר שעומד על ימינו, צ"ב, אדרבה עיקר אחיזת החיצונים מצד שמאל. ואולי כיון שיהושע עומד לפני המלאך, ונמצא שמאלו של המלאך ימינו של יהושע, והשטן לא עצר כח לעמוד מימינו של המלאך, ולכן עמד לימין הכהן לשטנו שהוא משמאלו של המלאך, עכ"ל. ומעין כך מבואר במלבי"ם שם, וכן באהבת יהונתן, הפטרת שבת חנוכה, ע"ש.

אולם בתולדות יעקב יוסף (בלק) כתב וז"ל, בלעם הוא השטן שהיה עומד על ימינו של ישראל שברכם ושבחם, וכוונתו היה לשטן להם, להגיס רוחם שיחטאו אח"כ, וכנ"ל. וז"ש שבא רוח דרומית שהוא השטן (נגב), שהוא רוח דרומית, במה שעומד על ימינו לשטנו, שמתלבש במוכיח צבוע הנ"ל לברכו ולשבחו כדי לשטנו, עכ"ל ע"ש. ומעין כן יש בחינה שעמלק בא לימין ישראל, דייקא.

והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פנו
וסעו לכם המדבר (במדבר יד, כה)

ובפשוטו, כתב ברבינו בחיי (טו, לב) וז"ל, כלומר לארוב לכם, עכ"ל.

והוא במושג זקנים על אתר וז"ל, הקשה

ושם הוא דיבוקו וכחו, ומעת הטיל נחוה הקדמוני זוהמה בחוה (דור ראשון), קיצץ אדם בנטיעות למעלה והפריד אלופ וכו', וכשבא עמלק, הוסיף פשע על פגם הלבנה, ונגע בכף ירך יעקב וכו', והנה כשנקצצו הנטיעות בזמן אדה"ר, ונגע עמלק בכף ירך יעקב, נקבעה פרשת זכור, עכ"ל ע"ש בארוכה. ועד אחרית הדורות, דורו של משיח.

ועיין עמק המלך שער י"א, פרק כב ד"ה ענקים, וז"ל, מדר דר, חסר כתיב בלא וי"ו, והם הדורות חסרים של הערב רב, החסרים מכל טוב, ע"ש בארוכה. ועיין קהלת יעקב ערך גאולה ד', וערך קו. וברית כהונת עולם, מאמר הסתר אסתיר, פרק כב.

עמלק יושב בארץ הנגב (במדבר יג, כט)

והיינו יושב בצד דרום, שם חמה דרה, ולכן עמלק יש חום. וכלשון רש"י על אתר, שנכוו בעמלק, עכ"ל. אולם הוא נכנס לאמבטיה ורתחת, כי הוא עצמו רותח, אלא שקיררה לאחרים כמ"ש חז"ל, ובני ישראל נכוו ע"י, אולם גם נתקררו, ודו"ק.

והוא בצרור המור (שלה יד, א) וז"ל, עמלק יושב בארץ הנגב, זה רמז על יצה"ר שעומד על ימין האדם לשטנו, עכ"ל. מקור הדברים בזה"ק (ח"ג קס ע"א) שאמרו, עמלק יושב בארץ הנגב, אי יימא בר נש דאפילו בכל דא יזכי, עמלק יושב בארץ הנגב, הא יצרא בישא קטיגורא מקטרגא דבר נש, דישתכח תדיר בגופא.

והוא במגלה עמוקות (היי שרה - אופן הה) וז"ל, עמלק יושב בארץ הנגב, שכתוב בזהר פרשת שלח, הוא השטן, וע"ד הגמרא, כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו (עמלק, רם, והבן), ובת"ח יותר מכולם, ז"ש עמלק יושב בארץ הנגב, דווקא שהוא ת"ח שמתגרה במ יותר

בדברי סופרים¹ (ד"ה ואז אמר למהומן) וז"ל, עמלק ראשית גוים, שהוא העומק ראשית דרע (סוד י' עומקים המבואר בספר יצירה), עכ"ל. וכן כתב עוד ברסיסי לילה אות יח, ואות נ"ב. ועיין עוד בדבריו, פוקד עקרים, אות ה'. ודובר צדק, מסכת ע"ז, אות ג.

וכנגד כך מצות לא תשכח מעשה עמלק, וכמ"ש בשפת אמת (תצוה תר"א) וז"ל, לשנוא עמלק בעומק הלב, במקום שאין שכחה, עכ"ל.

והבן, עמלק בחינת דעת דקליפה, וזהו דעת - עומק, כמ"ש (תהלים צב ו) 'מאד עמקן מחשבותיך'.

וירד העמלקי והכנעני היושב בהר ההוא ויכום ויכתום עד החרמה (במדבר יד, מה)

וכן כתיב (שופטים יב, טו), בהר העמלקי.

וכתב החזקוני (פסוק כה) וז"ל, יושב בעמק-ולקמן כתיב 'וירד העמלקי והכנעני היושב בהר ההוא' (ועיין מש"כ שם), אלא י"ל, רובם היו יושבים בעמק ומעוטם בהר, עכ"ל. ומעין כן כתב הרמב"ן. וברבינו בחיי כתב, שישבו בהר, אלא שהפחידם שהם אורבים להם בעמק. ועיין מלבי"ם, דברים א, מד.

ובהעמק דבר (דברים שם) כתב וז"ל, דבאמת עיקר יושב ההר היה האמורי, ורק בקצה ההר הנוטה לשפוע בתחלת עלייתם של ישראל, היה עמלקי וכנעני מתפשטים מלתחת שיושבים בעמק, עכ"ל. ועיין שפתי כהן, במדבר יד, מה, והכתב והקבלה שם. ועין מהרש"א יומא, כב ע"ב, ד"ה על עסקי.

עמלק גימטריא רם, ובנפש זהו גאוה וגסות הרוח, ובמקום זהו מדרגת ההר, ונגלה בזרעו אגג, א-גג, והבן.

ובעומק, הר סיני שמשם ירדה שנאה

ב"ש, וכי בעמק היו יושבים, והלא בהר היו יושבים, דכתיב 'וירד העמלקי והכנעני היושב בהר ההוא'. ותירץ, כך אמר הקב"ה, עצה עמוקה היא, שאם ילחמו לא יצליחו, ואע"פ שהם רשעים, מ"מ אינו שמח במפלתן של רשעים. ולפי הפשט, בודאי בעמק היו יושבים, וכיון ששמעו שישראל הם באים דרך האתרים, עלו בהר וארבו להם, עכ"ל. וכן הוא בדעת זקנים שם. וברמב"ן כתב, שני וירא אמת, מתחלתו היה בהר ובעמק. ועיין הכתב והקבלה על אתר, ויריעות שלמה, חוברת י"א, יריעה נא.

ובאמת אותיות עמלק, עמק-ל. וכתב בשפתי כהן (שלה - גימטריאות) וז"ל, יושב בעמק - להעמיק עצה רעה על ישראל, עכ"ל. ועיין מגדל דוד לרדב"ז שה"ש, ב, ב.

וכתב הרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות, מאמר חקור דין, ח"ה, פ"ח) וז"ל, מוחה אמוחה את זכר עמלק מתחת השמים, הכוונה שאין מדת ארך אפים המסורה לבעל החוטם נוהגת כלל בעמלק, לא מינה ולא מקצתה, ושמא גרים כי עמלק ראש צרים, נקרא כן על שם, עמל-עמק-מלק-עלק, הן הן ד' קליפות קשות, סקילה שריפה הרג וחנק, עכ"ל ע"ש. וסקילה נזרק ממקום גבוה למקום עמוק.

וכתב בחיי הנפש² (ד"ה ודע שאין השם מעניש) וז"ל, תמחה את זכר עמלק מתחת השמים וגו', ומן ה'שמים לרום וארץ לעמק' (משלי, כה, ג) מניין סוד עמלק, כי דרכו מעוקל ומקולקל, והוא עם-לק-וקל, עכ"ל ע"ש. והבן מצד היותו "קל" שעולה, רם, גימטריא עמלק, הוא בחינת קליפת 'שמים לרום', ומצד אותיות שמו, עמק, הוא בבחינת 'וארץ לעמק', והבן.

וכתב במי השלוח (לך לך) וז"ל, עמלק הוא מניח את ישראל בעומק, עכ"ל ע"ש. וכתב

¹ לרבי אברהם אבולעפיה.

² לרבי צדוק הכהן מלובלין.

בישראל. וכתב החזקוני (בראשית טו, יט) וז"ל, עמלק שהיה קדמוני להזדווג להם לישראל, עכ"ל. וכתב בבבלי הטורים על אתר וז"ל, ראשית גוים, בגימטריא, שנלחם בישראל. ועיין נחלת יעקב, בראשית א, א, ועיין זוה"ק ח"ב, סה ע"א.

וברמב"ן על אתר כתב וז"ל, בראש העמים יחשב, כי גבורים היו, ואנשי חיל למלחמה, ולולי כן לא עלה בלבו לבא להלחם בישראל, עכ"ל.

ו**כתב** במושב זקנים (שמות יז, ח) וז"ל, ראשית גוים עמלק, דהיינו ראש אותיותיו הוא ראש דהיינו שמות אלו הצדיקים (עמרם- משה- לוי- קהת) עכ"ל, ע"ש, ועיין חת"ס על אתר.

ו**כתב** בשפתי כהן (בלק - גימטריאות) וז"ל, ראשית גוים עמלק, ר"ת רגע, (כ"כ עוד רבותינו) כרגע יחתו, עכ"ל. וכן אותיות גער. ואמרו (תנחומא, כי תצא, ט), רבי לוי פתח, 'גערת גוים אבדת רשע' (תהלים, ט, ו), גערת גוים, זה עמלק, דכתיב, ראשית גוים עמלק וכו'. עיין חומת אנך תהלים ט, ו.

ובאור החיים על אתר כתב וז"ל, ראשית גוים שנצטוו ישראל לאבד, לא נצטוו תחלה אלא על עמלק, עכ"ל ע"ש.

עוד כתב באור החיים שם, וז"ל, ראשית גוים, פירוש ראשית לשון מעלה וחשיבות הוא עמלק לכל הגוים, עכ"ל. וזהו התורה וישאל שנקרא ראשית, מלשון חשיבות, והבן. ועיין פנקסו של הג"ר מרדכי אפרים פישל על אתר. ועיין ספר הפליאה ב ע"א, ד"ה וראה והבן מה עשה הי' שהוליד. ועיין קהלת יעקב (ערך עמלק) וז"ל, ראשית גוים עמלק, כי ראשית היא כולל האחרים, כמו ר"ה כולל כל השנה, עכ"ל. וכתב במחברת הקודש (שער הפסח ד"ה ובמכילתא) וז"ל, ראשית גוים גימטריא תתקע"ד, עם אותיות

לאוה"ע, כמ"ש בשבת (פט ע"א), וראשית גוים עמלק, ראש לשנאה. וזהו הר סיני, כנגד הר עמלק. וכתב באבן עזרא (שמות ה, ג) וז"ל, ויבן משה מזבח תחת ההר, גם המזבח שבנה בחלישת עמלק, בהר סיני הוא, עכ"ל, והבן. ורמב"ן שמות יח, א.

ומשה אהרן וחור עלו ראש ה"גבעה" (שמות יז י), להלחם עם עמלק, גבעה - הר, בחינה אחת להם. ובפרטות כנגד כח עמלק בהר, עומד אהרן, אותיות הר- אן.

וכח עמלק גבורה, וכנגדו 'ויחלש יהושע את עמלק לפי חרב' (שמות יז יג), גבורה אותיות גבו- הר. ומכח כן הרגם שמואל וכו', הרג אותיות הר- ג. ועיין זוה"ק ח"ג פג ע"א.

ואמרו (ילק"ש בשלח, רמז רסא), ר' נתן אומר, לא בא עמלק אלא מהררי הר שעיר, ת' פרסה (עשו בחינת ת', 'ארבע מאות איש עמו') פסע עמלק ובא ועשה מלחמה עם ישראל. והבן שבא מהר שעיר, כי מהותו הר, כנ"ל, להלחם עם כח הר שבישראל, הר סיני. לכן אמרו (עיין שערי אורה שער שני), לשפוט את הר עשו, זהו עמלק בנו של עשו.

ו**כתב** במפתח התוכחות¹ (כי תצא ד"ה ועלתה יבמתו) וז"ל, 'ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב', בזכות הר חרב (חורב), אשר בעבורו עברו ישראל הים בחרבה, עכ"ל.

ובעומק, הר המוריה, וכנגדו כח עמלק, הר לעומת הר.

וירא את עמלק וישא משלו ויאמר ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד (במדבר כד, כ)

נקרא ראשית, ולכן נסמכה לפרשת ביכורים שדוקא ראשית. עיין מושב זקנים, כו, א.

ופרש"י וז"ל, הוא קדם את כולם להלחם

¹ לרבי אברהם אבולעפיה.

עמלק, עכ"ל.

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'

(דברים כה, יז)

וכתב בפענח רזא" (פסוק טז) וז"ל, ראה לכתוב על ספר כל העול שעשה לך עמלק, דהיינו המסופר אחרי כן, כדי שיראו הכל למה המתני ומחיתי אותו, עכ"ל.

ובצרו המור כתב (דברים ה, ה) וז"ל, והיה כי תבוא, אחר שאמר זכור את אשר עשה לך עמלק, שבא לעכב ביאתך לארץ ישראל, כאומרו 'כי יד על כס יד' (שמות יז, טז), שרצה לשיית ידו על כסא השם שהיא ירושלים, לזה אמר כשתבא אל הארץ על כרחו של עמלק, ראוי לך להודות לשם, עכ"ל.

ואמרו (סנהדרין כ, ע"ב), תניא, רבי יוסי אומר, שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה. ולהנ"ל מבואר היטב, שכיון שעמלק פעל למנוע כניסתם של ישראל לארץ, לכן דיקא בכניסתן לארץ נצטוו להכרית זרעו של עמלק. וכתב מהר"י די-קוריאל (דרשות ומאמרים קיג ע"ב, פרשת ואתה תצוה פרשת זכור) וז"ל, אשר עשה לך עמלק, ר"ל לך נתכוון מצד עצמך, לא בבחינת דבר אחר, לא לעושר ולא לכבוד, וזהו בדרך בצאתכם ממצרים מבית עבדים, אשר אז בנצחותם לא עושר ולא כבוד כלל, עכ"ל. וזש"כ (עובדיה א, ג) זדון לבך השיאך. עיין תורה אור (ליקוטים, ד"ה עוד מבואר בדבריהם שגם), ואמרי מנחם, פרה. הינו שבא על ישראל בזדון הלב, ברשעות, ולא לשם כסף וכבוד, כנ"ל. ועיין מלבי"ם שמות יז, ח.

אולם בתורת משה לחת"ס (פורים, תצוה, ד"ה מחה אמחה) כתב וז"ל, 'זכור את אשר עשה לך עמלק', לא לך לבדך, כי אם 'ולא ירא אלקים', כי פשט יד בעיקר, על כן 'תמחה את

וכתב הפנים יפות על אתר, וז"ל, התאספו אל עמלק אנשים רבים ויהי עליהם לראש, תדע דאיתא בילקוט (סוף פרשת בשלח, רסח) שעמלק ועמו לא נמנו בתוך ע' אומות, ולפמ"ש הוא לפי שכל עמו היו משבעים אומות, ולכך קרא לו ראשית גוים, עכ"ל. והבן עמלק, ע- מלק, מלק שבעים אומות ולקחם להיות לו לעם. וז"ל חז"ל ילקוט (שם), א"ל הקב"ה, רשע, אני יצרתך לאחר ע' לשונות, ועכשיו תהא לי ראש לפורענות, לכל יורדי גיהנם, שנאמר ראשית גוים עמלק וגו', ואומר כי מחה אמחה וגו', ודו"ק. ובפשוטו כתב החת"ס על אתר וז"ל, הואיל והצר לישראל, יהיה ראשית וגדול בכל הגוים, עכ"ל. וכתב באדרת אליהו (גר"א) (פסוק ז) וז"ל, ראשית גוים בגדולה, והתנבא עובדיה עליו (א, ג) זדון לבך השיאך, עכ"ל. עוד כתב על אתר, וז"ל, שהיה ראש לכל הממלכות עכ"ל. וכתב בהרחב דבר (שמות יז, יד) וז"ל, ועמלק, להפך, לבד שלא היה עובד ה', עוד היה מפקיד חבילה של קוצים לעכב הליכות ההשגחה שלא תהא סלולה, ומסר נפשו על זה, בזה היה מכוונה בשם ראשית גוים, עכ"ל.

ובעומק ישמעאל ועשו, נקראים ראשית גוים (עין אהבת יהונתן הפטרת א' דר"ה), ועמלק ראשית להם, ראש לראשיות, והבן. וכתב המקדש מלך (על הוזה"ק ויקהל רכ ע"א) וז"ל, עמלק הוא ראשית גוים, שכן שורשו מראש עולם הקליפות, עכ"ל. וכתב בציוני (תולדות כה, כה) וז"ל, ויצא הראשון אדמוני וכו', סודו מובן, כי היה סיגו דיצחק, וזהו סוד ראשית גוים עמלק, ועמלק שורש הנחש הקדמוני וכו', עכ"ל. ושורש עמלק במלך ראשון של אדום, עיין ספר הליקוטים, בלק, כד. ובעומק, הוא סוד כל ראשית דקלקול.

¹ חברו אחד מגדולי הראשונים, רבינו יצחק ב"ר יהודה הלוי.

בדבש (זכור) וז"ל, אשר עשה לך עמלק, מאוד הרע לך, עכ"ל.

וכתב במחברת הקודש (שער הפורים ד"ה מהר"ן זלה"ה, נלענ"ד שהנה) וז"ל, 'קוף ודרדר תצמיח לך', ר"ל קוף בגימטריא המן במלוי, שהוא מזרעו של עמלק, שכתוב בתורה עליו 'מלחמה לה' בעמלק מדר דר' (דר-דר), 'תצמיח לך' ר"ל בעבור בשביל 'המן העץ אשר צויתך לבלתי אכול ממנו אכלת', משם יצמח השורש, עכ"ל ע"ש. זהו לך, בשורש שעשו נחש - עמלק, נתנו לאכול מעץ הדעת וגרם לקלקול קוף ודרדר תצמיח לך.

זכר עמלק' אפילו בעצים ובאבנים, כמו עיר הנדחת, עכ"ל, אולם עשה כן רק לך, אזי אינו דומה כלל לעיר הנדחת, והבן. ואמרו (ילק"ש דברים כה יז, רמז תקלח), אמר רבי יצחק, לנו עשה ולא לך עשה, 'זכור ה' לבני אדום וגו' (תהלים קלז ז). ועיין חמדת ימים, פורים, פרק א' אות לט.

ועשו סבו של עמלק, אמר ליעקב (בראשית לג, ט) יש לי רב, אחי יהי לך אשר לך. כתב בשפתי כהן (פסוק יא) וז"ל, לי רב, בגימטריא עמלק עם המילה, עכ"ל. ולכן אמר עשו ליעקב יהי לך אשר לך, אולם עשו, קלקל אף זאת, היפך יהי לך אשר לך, אשר עשה לך עמלק, ודו"ק. והיפך יהי לך אשר לך, כתב בדרשות צפיות

ש"ס

אשר עשה לך עמלק'. ועיין אמרי אמת, זכור, תרע"ד.

וכן מכים את עמלק שנמשל לכלב, ע"י אבן, כמ"ש בספר הליקוטאים (שמואל א' סי' יז) לגבי דוד שהכה את גלית שבא מעמלק, וז"ל, ובראותו (גלית) כי דוד בא אליו במקל, שהוא מצד עמלק, והוא הכלב, והאבן להכות הכלב העולה (בגימט') אבן וכו', עכ"ל. ולפי"ז מלחמה שנלחם משה עם עמלק, חלקה מכח האבן שישב עליה, ודו"ק.

ובקדושה, "האבן הראשה" (זכריה, ד, ז), וכנגדה בקלקול, עמלק הנקרא אבן הראשה, כמ"ש רמ"מ משקלוב (דרושים על סדר ההשתלשלות, דף רצד) וז"ל, עמלק המשול דרך הקודש, כי מזה האבן הראשה נהפך לז' כוכבי לכת, ע"ז וי"ב מזלות, יושב בשדה העמלקי, גימטריא אבן הראשה, כולל עשו וישמעאל וכו', שהן אבנים קטנים, אבני נגף החוצצים בין ישראל לאביהם שבשמים, עכ"ל ע"ש, ועיין שם עוד (דף שפו,

ואבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק, דכתיב 'ידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה' (ברכות נד ע"א - ע"ב)

וכתב במהרש"א (ח"א נד ע"ב) וז"ל, לפי מה שמבואר לעיל, שבמקום הנס מברכין, הכי נמי מקום ראש הגבעה אשר שם האבן הזה הוא מקום הנס בנצחון המלחמה, שע"ז הרים משה ידיו וגבר ישראל, עכ"ל.

וכתב בבאור הלכה (או"ח סימן ריח ס"א ד"ה כגון מעברות) וז"ל, דנתקן רק אהצלת אדם מן המיתה בדרך נס, ואבן שישב עליו משה היה אז ג"כ ההצלה בדרך נס, ע"י תפלתו של משה, וכמו שכתוב ה' נסי, עכ"ל ע"ש שיאמרו כולוהו ניסא, ודו"ק.

ישורש אבן דעמלק, אמרו (תנחומא, כי תצא, ח), לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן, ולא יהיה לך בביתך איפה ואיפה וגו' וכו', ומה טעם, כי תועבת ה' וכו', מה כתיב אחריו, 'זכור את

המלך. וכתב רש"י (ברכות שם) וז"ל, הממלכה זו מלחמת עמלק- דכתיב בה כסא מלכות, כי יד על כס י-ה, כלומר ע"י מלחמה ה' בעמלק יתעלה כסאו, עכ"ל. ומבואר ברש"י שממלכתו מתגלה בשלמות, "יתעלה לו כסאו", דייקא ע"י מלחמת עמלק.

אולם כפשוטו, כתב במהרש"א שם וז"ל, הכסא מורה על מלכות, ולא יהיה שלם עד שיכרית זרעו של עמלק, עכ"ל. והינו שמעכב לגילוי המלכות, והופך הכסא, לכס, לשון כיסוי, וכשמסתלק עמלק יש אפשרות לגילוי. אולם מדברי רש"י מבואר שדייקא מתוך מלחמת עמלק, נתעלה כסאו והבן.

והמהר"ל (גבורות ה', הקדמה שלישית) כתב וז"ל, וביאור ענין זה, כי תמצא בזרע עשו, שהוא עמלק מה שלא נמצא בשאר אומות, כי אין בכל האומות שהם מתנגדים לישראל כמו זרע עשו, שהרי לא יתאחדו יחד. ואמרו ז"ל (מגילה ל, ע"א) כשזה קם זה נופל, וזה מורה שאין אחדות לזרע עשו עם ישראל, וזה לא נמצא בכל האומות. ומפני זה אמרו ז"ל (תנחומא, כי תצא) אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עשו, לפי שהשם של הקב"ה הוא אחד, דכתיב ה' אחד, דכתיב ושמו אחד, וכן המלכות שלו אחד, והאחדות והמלכות הוא דבר אחד, כי האחד בעם הוא המלך, לכן אמרו ז"ל (ברכות יד ע"ב) שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, זה מלכות שמים שלימה נמצא שכאשר זרעו של עשו בעולם יש התנגדות לישראל, וכאלו זרעו הוא שניות שיש בעולם וכן וכל זמן שזרעו של עמלק בעולם אין כאן אחדות בעולם, עכ"ל.

ובאמרי נעם על אתר וז"ל, שלשון ממלכה משמע שהוא ממליך מלכים וכשימחו את עמלק אז ימליך מלך בישראל, עכ"ל. ודו"ק, שקאי על מלכות ישראל, בבחינת ושמו אחד בגוי אחד, והבן. (ולפ"ז תלוי סדר המדות ודו"ק) וכתב הגר"א (ספד"צ כ"א) וז"ל, נקרא בגדו של שמואל

ליקוטים) וז"ל, שדה העמלקי, אבן הראשה, תלוי ברדל"א הנעלם של מוחא סתימאה, עכ"ל, ע"ש.

ו**כתב** בליקוטי מוהר"ן (מהדורא תנינא תורה יט) וז"ל, יש אבן נגף בכל חכמה וחכמה, שהיא בחינת עמלק, שע"י האבן הנגף הזה יכולין ליפול ח"ו, כי עמלק היה פילוסוף ומחקר וכפר בעיקר, כמ"ש 'ולא ירא אלקים', דהיינו שהוא נוהג רק על פי חכמות, ואין לו יראה כלל, אבל הצדיק כשנכנס באלו הז' חכמות, הוא מחזיק עצמו ונשאר קיים על עמדו על ידי אמונה, בבחינת (חבקוק ב) וצדיק באמונתו יחיה, (משלי כד) שבע יפול צדיק וקם, היינו שהצדיק הגדול הולך דרך אלו הז' חכמות, ואע"פ ששם יכולין להחליק וליפול ע"י האבן נגף וכו', של ז' חכמות שע"י נופלין ח"ו, אך הצדיק שבע יפול, וקם ע"י אמונה כנ"ל, וזש"כ במשה רבינו (שמות יז) 'ויהי ידיו אמונה' במלחמת עמלק, כי ע"י אמונה החליש את עמלק, עכ"ל ע"ש.

לך ה' הממלכה, זו מלחמת עמלק, וכן הוא אומר (שמות יז, ט"ז) כי יד על כס י-ה (ברכות נה, ע"א)

ועיין בן יהודע על אתר. ואמרו (מכילתא שם) כי יד על כס י-ה, תניא ר' יהושע אומר, לכשישב הקב"ה על כסא מלכותו ותהי ממלכתו שלמה, באותה שעה מלחמה לה' בעמלק. והרי שמלכות ה' תובעת מלחמה עם עמלק. מלך- לחם, אותיות שמל"ת בהחלפת כ- ח. ואמרו (סנהדרין כ, ע"ב) כי יד על כס י-ה, תניא ר' יוסי אומר, שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה. ואיני יודע איזה מהן קודם, כשהוא אומר כי יד על כס י-ה, מלחמה לה' בעמלק, הוי אומר להעמיד להם מלך תחלה, שאין כסא אלא מלכות, שנאמר (דה"א, כט) וישב שלמה על כסא

לעולם, ובימי יהוא יונדב בן רכב היה אהוב ונכבד בין ישראל, ובימי ירמיהו הנביא, היו בית הרכבים בתוך בני ישראל, עכ"ל עיי"ש אריכות דבריו. ועיין אמרי נועם, זכור. ועיין מהר"ל נתיבות עולם, נתיב התורה, פרק י"א.

ושורשם של דברים, נתבאר בשער הפסוקים (בלק) וז"ל, כי הרע של קין הוא עמלק וכו', ואח"כ הזכיר את יתרו, שהוא הטוב שבנשות קין, ואח"כ הזכיר את שמואל, שהוא הטוב שבאחיו של קין ונתקן יותר מיתרו, ולכן בידיו נמסר הרע הנקרא עמלק, ועליו כתיב, אוי מי יחיה משמו אל (אותיות שמואל), שהוא עמלק, מבחינת ידי שמואל, וכו', ושמואל שהוא הטוב של קין, הוא שצוה לשאול ולישראל למחות את זכר עמלק, שהוא הרע של קין, וע"י נהרג עמלק ואגג מלכם, כמש"ה (שמואל א, לו, לד) וישסף שמואל את אגג, עכ"ל.

והיפך עמלק, שאין מקבלין הימנו גרים, יתרו ראש לגרים, ודו"ק.

כתיב (שמואל א, טו, ה) ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל, אמר רב מני, על עסקי נחל, ופרש"י שם וז"ל, על עסקי נחל, ומה על נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה בנחל, הנפשות הללו על אחת כמה וכמה, אם גדולים חטאו קטנים מה חטאו (שבת נו, ע"ב)

ובילקוט שמעוני (שמואל א, טו, רמז קכ) הוסיפו אם אדם חטא בהמה מה חטאה וכו', יצאה בת קול ואמרה לו, אל תהי צדיק הרבה.

וכתב בנחלת יעקב (דברים כ, י"ט) דהנה הא דהקפידה תורה להביא עגלה ערופה אף דודאי ההורג נתחייב מיתה, כמו שדרשו חז"ל (ספרי, דברים, רכט) בקרא דיפול הנופל, ובודאי דלא נקרא זה שנתחייב הריגה דם נקי, אלא על כרחך משום דם זרעיותיו אולי עתיד [לצאת] ממנו דבר טוב וכו', עיי"ש בדבריו. ונראה שכיון שאין מקבלין גרים מעמלק, אין לחשוש לדם

שרצה שאול לאחוזו בבגדו, כדי שיתקיים, ונקרא בשביל עמלק, לכן המלכות נקרע מידו, עכ"ל ודו"ק.

פתח ר' נחמיה בכבוד אכסניא ודרש, מאי דכתיב (שמואל א, טו, ו) ויאמר שאול אל הקני לכו סורו רדו מתוך עמלקי פן אוספך עמו ואתה עשית חסד עם בני ישראל, והלא דברים ק"ו, ומה יתרו שלא קרב את משה, אלא לכבוד עצמו, כך המארח ת"ח בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו על אחת כמה וכמה (ברכות סג ע"ב)

ועמלק ויתרו, דבר והיפוכו. עמלק היצר לישראל ונלחם עם ישראל, ויתרו להיפך עשה חסד עם משה, וחסד עם כל ישראל. ועמלק מתנגד למשה בפרט, דעת דקלקול לעומת דעת דתיקון, ובהרחבה מתנגד לכל ישראל.

וכן כתב ברבינו בחיי (שמות מח, א) וז"ל, ונסמכה פרשת יתרו לפרשת עמלק, לפי ששניהם היו זה הפך זה, כי עמלק בן עשו, הקרוב לנו עשה עמנו רעה שבא ממרחק להלחם כנגדנו במדבר, ויתרו שהיה מן האומות עשה עמנו טובה שהיה לנו לעינים בדרך המדבר, ונצטוינו לשלם לכל אחד ואחד גמולו הראוי, שנמחה את זכר עמלק, כענין שנאמר תמחה את זכר עמלק, ושניטיב ליתרו שנאמר בבני הקיני וכו', עכ"ל ובסוד כללות ההפכים, לכן ישבו יחדיו ואמרו (תנחומא, יתרו ה) ויסר קיני מתוך עמלק, את מוצא, כל מה שכתוב ביתרו לשבח כתיב בעמלק לגנאי, עיי"ש.

וביתר חידוד, כתב ר' יוסף בכור שור (במדבר כד, ב) וז"ל, וירא את עמלק, וירא את הקיני וכו'. ועתה ראה מה בין הנלחם לגומל החסד, עמלק עדי אובד, שיהיה נאבד מן העולם וכו' והקיני איתן מושבך ושים, שם דבר, כלומר ושימת מושבך בסלע חזק, עכ"ל.

וכתב הרד"ק (שופטים א, ט"ז) וז"ל, ואתה עשית חסד עם בני- בזה כי החסד היה שמור להם

אמר רב יהודה אמר רב, אלמלא שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומר ולשון, שנאמר (שמות ט"ז, כ"ז) ויהי ביום השביעי, יצאו מן העם ללקוט, וכתוב בתריה ויבא עמלק (שבת קיח, ע"ב)

ובעומק, בשבת כתיב אל יצא איש ממקומו, והיוצא ממקומו הוא בבחינת פולטן הענן שרק בהם היה ככחו של עמלק לאחוז. והינו שרק מי שהוא במדרגת צ"א, דייקא בו יש כח לעמלק לתופסו. וזש"כ "צא" הלחם בעמלק, צא דייקא.

והפגם היה שיצאו ללקוט מן, והוא שורש לזרעו של עמלק, המן.

ובעומק, שבת לשון שביתה, ועמלק כל מהותו היפך שביתה, מלחמה בכל דור ודור ללא הפסקה ושביתה.

ואמרו (זוה"ק זהר חדש, ל, ע"א) מ"ט יהושע אגח קרבא, ולא מן שאר עמא, אלא בגין דעמלק אתא עלייהו על ההוא חובא דשבתא דלא נטרין ליה, כמה דאתערזו חז"ל, אלמלא נטרו ישראל שבתא קמא, לא שלטא בהו אומה ולשון, מה כתיב ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו, וכתוב ויבא עמלק. ות"ח רזא דמלה (מדוע דוקא יהושע, כנ"ל) כד נפיק קב"ה לישראל במרה על שבתא, בגין דאתיא מדת דינא לקטרגא על ההוא חובה דצדיק (יוסף) דזבינו ליה, ואיהו לקביל יומא דשבא, ואנן אפוקו ליה לחול, אמר הקב"ה הא אית לון רפואה לההוא חובה, אי אינן נטרין ליומא דשבתא דאיהו לקביל צדיק חי העולמים, והינו דכתיב ויורו עץ, עץ חיים, דינטרון יומא דשבתא, ואינן אחלו ליה, כון ויבא עמלק, בההיא שעתא א"ל משה ליהושע, פוק אגח קרבא בעמלק, דהא לך חזיא, בגין דאת בר בריה דההוא צדיק, ואיהו דההוא חיבא אתי שלך וכו', מחולקיה ומבנוי דההוא צדיק, לית מאן דיכיל ליה כדן עבר הוא כו' בגין ההוא חובה אתא עלייהו

זרעיותיו, ודו"ק. ומהלך נוסף עיין במהרי"ל דיסקין, דברים כד, יז. ואולם סבר שאול, שיש לחשוש לדם זרעיותיו אף עכו"ם, עיין בנחלת יעקב שם.

ובאמת כתב הריב"א (דברים כא, י) וז"ל, וא"ת למה נסמכה פרשת כי תצא לפרשת עגלה ערופה, וי"ל שבעכו"ם אין דין עגלה ערופה, ולא כמו שדרש שאול המלך, ומה על נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה, ובזה טעה דהחייא אגג מלך עמלק, וירב בנחל על עסקי נחל, עכ"ל, ולהנ"ל ניחא בטעם מדוע אין דין עגלה ערופה בעכו"ם.

וכתב בחת"ס (בראשית לב, כד) וז"ל, ויעבירם את הנחל, רמז לאותו נחל דכתיב וירב שאול בנחל, ודרשו רז"ל, על עסקי נחל, שלמד ק"ו מעגלה ערופה בנחל, ולכך השאיר עמלק ויצא בת קול וכו', ועל עסקי אותו נחל נשתיר יעקב כאן, על פ"ך, על שאול ויהונתן הנאהבים והנעזימים שנמשכו בכך, עכ"ל. והבן שיעקב חשש לזרעו דייקא בנחל, ודו"ק. ושרו של עשו נתנגד לדאגתו לזרעו, כשם שאין מביאים עגלה ערופה בעכו"ם, כנ"ל.

וכידוע להדליק נר חנוכה, ר"ת נחל, שבחנוכה מצאו "פך" שמן חתום בחותמו של כה"ג, והוא כנגד פך דיעקב, כנודע. ועמלק מתנגד לאור זה (עיין קהלת יעקב, ערך גדה), וזהו וירב בנחל, והבן שכשם שעמלק מתנגד לפורים כן מתנגד לחנוכה, ודו"ק. ובעומק עמלק, עם-קל, וכתב במגלה עמוקות (ואתחנן, אופן מב) וז"ל, עמלק שבא עם ק"ל מחנות של סמאל, שכן עמלק אותיות עם-קל, עכ"ל. והקליפה של קל, ומדת "קל" וחומר דקלקול, וזהו שורש ק"ו של שאול, ודו"ק.

ב) יגיע כפיך כי תאכל, והאי קרא בירא שמים כתיב (שם קיד, א) אשרי האיש ירא את ה', והתם בעמלק כתיב, ולא ירא אלקים, וא"כ המיקל בספיק טרפות שאינו ירא ה', הוא שותפו של עמלק. עכ"ל. והבן, שנודע ספק גימט' עמלק, והינו שמיקל בכל ספק, ולכן המיקל בספיקות הוא שותפו של עמלק, ודו"ק.

וקרוב לכך כתב באהבת יהונתן הנ"ל וז"ל, דלפעמים איתערו טרפות בבהמה, וצריך להתירן מפני הפסד מרובה, ואולם מדת חסידות הוא לעשות שותפות עם העכו"ם, להוציא מלבנו כל הספיקות, וז"ש כשר שבטבחים יהא שותפו של עמלק, שאומר לו טול אתה טריפות ואני כשירות, עכ"ל. והטעם שאמרו עמלק, והרי כל עכו"ם אפשר לעשות עמו שותפות בענין זה, וביאורו כנ"ל, שעמלק בחינת ספיקות, ולכן שותפות שכל ענינה מחמת ספיקות, ראוי שיהא עם עמלק, ודו"ק.

ובתוס' הרא"ש (קידושין שם) כתב וז"ל, במדרש דרש עמלק, עם - לק, שהיה להוט אחר ישראל ככלב אחר נבילה, להכי מדמי ליה לטבח שחס על בהמותיו להכשיר נבלות, עכ"ל כ"כ בפתח עינים, בשם ר' יצחק הזקן. ובמהרש"א (קידושין שם) כתב וז"ל, לפי שלעולם הטבחים משונים בבגדיהם מזוהמים, גם הם אנשי שחץ (כעמלק, גאוה - גסות הרוח) ליתן דופי בשאר בנ"א, וע"כ אמר, וגם הכשר שבהם, לשנות לשונו לדבר בנחת עם הבריות, אל תאמן בו כל זמן שבגדיו המזוהמים של הטבחים עליו, והרי הוא ממש שותפו של עמלק, שנאמר בו וישמע הכנעני וגו', יושב הנגב דעמלק היה בבגדיו ושינה לשונו לדבר כלשון כנען כפרש"י בחומש, עכ"ל.

ובבן יהוידע על אתר כתב וז"ל, הטעם בזה, דאמרו רז"ל המאכיל נבילות וטריפות לישראל, ראוי להשליכו לכלבים וכו', זה שותפו של עמלק, דקליפתו כלב, עכ"ל עי"ש.

וכו', ונסיב מיניהו האי ברית קדישא, וזריק ליה כלפי לעילא, עי"ש.

ואין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף, לכן עמלק מזרעו של עשו אין נמסר אלא בידי זרעו של יוסף, יהושע, שאול וכו'. ועיין ב"ב, קכג ע"ב.

ודייקא ע"י יהושע, שיש בו אותיות י-ה, כנגד עמלק, דכתיב בו כי יד על כס י-ה, מלחמה לה' בעמלק מדור דור, והבן. ויוסף אמר על עצמו, את האלקים אני ירא, היפך עמלק, ולא ירא אלקים.

והכשר שבטבחים שותפו של עמלק

(קידושין פב ע"א)

כתב הרמב"ן (דברים כד, ו) וז"ל, כידוע דטבחים שוחט השוירים הגדולים והחמורים, שהם אנשי דמים זובח אדם אכזרים מאד, מפני זה אמרו, טוב שבטבחים שותפו של עמלק, עכ"ל. וביאור אכזריות עיין תי"ט קידושין פ"ד, משנה יד. ובאהבת יהונתן (שבת ר"ח - צו) כתב וז"ל, דשוחט יוכל לתקן עצמו במלאכה נקיה להיות חתן דמים למולות, וצריך לומר שאין זה נחשב בעיניו, ולכך שותפו של עמלק, ועמלק זינב כל הנחשלים בעת צאתם ממצרים, וביזה אז המילה כידוע, עכ"ל. ולדבריו נעשה שותפו של עמלק בביזוי אות ברית קודש. ועיין שבת קנו, ע"א. ועיין עוד קול הרמ"ז המובא להלן, עי"ש בהמשך דבריו. ובמאירי (קידושין שם) כתב וז"ל, שהוא חשוד על הסירוס, והוא מעשה מיוחד לעמלק וכמ"ש בהגדה, שהיה מסרס ומשליך ערלותיהם כלפי מעלה, לבנות מדות מילה, וזהו ענין ויזנב בך, ולדעתי אמרו הנחשלים אחריו, מלשון ביעי חשילאתא, עכ"ל עי"ש כל דבריו.

ובקול הרמ"ז קידושין (ס"ד מכתב יד) כתב וז"ל, רפ"ג דחולין (גז, ע"ב) אמרינן, שתלמיד חכם הרואה טריפה לעצמו עליו נאמר (תהלים קכח,

מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים, כן בעמלק, כי שורש מחיתו הוא המבול.

ובמבול אמרו לא נחתם דינו אלא על הגזל. ולכך אמרו (ב"מ קיא ע"ב) רעך ולא נכרי, נכרי מאחיך נפקא, חד למשרא עשקו, וחד למשרא גזלו, וכו'. וצ"ב מדוע כתב עמלקי, ולא כתב עכו"ם, ולדינא לכאורה אין נפק"מ, רק כנ"ל ששורש עמלק במבול, שנחתם על הגזל, ולכן הותר לגזלו, מדה כנגד מדה, ועוד יש לעיין, שעמלק כיון שהותר דמו, הותר אף ממנו, ואכמ"ל.

ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה, ועי"ש שזהו סדר קיומם, עי"ש מקור הילפותא (סנהדרין כ"ע"ב)

ושורש מצות להכרית זרעו של עמלק, דכתיב (דברים כב, יט) והיה בהגיה ה' אלהיך לך מכל אויבך וגו', תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, מחיה- הכרתה, ודו"ק.

והכח להכרית עמלק, מכח ישראל שהם ראשית, זוכים להכרית עמלק שנקרא ראשית, וכמ"ש עיין פסחים ה' ע"א וגר"א, (אדרת אליהו, ויקרא כג, לט). תנא דבי ר' ישמעאל, נאמר כאן ביום הראשון, ונאמר בלולב ביום הראשון, ונאמר בפסח ביום הראשון, בשכר ג' ראשון זכו לג' ראשון, להכרית זרעו של עמלק דכתיב ויצא הראשון אדמוני, ולשמו של משיח דכתיב ראשון [לציון] הנה הנם, ולבנין בית המקדש, דכתיב מרום מראשון מקום מקדשנו, ומשיח, בחינת מלך המשיח, וכו' נגלה מצות להעמיד מלך להם, ועיקרו משיח, ומכחו משמידים את עמלק, משיח לעומת עמלק, והבן.

וכתב המהר"ל (סנהדרין שם) וז"ל, להכרית זרעו של עמלק- כי המלך הוא מסלק ומכרית את

שבשבתא כיון דעל על, דכתיב (מלכים א, י"א, ט"ז) כי ששת חדשים ישב שם יואב עד הכרית כל זכר באדום, כי אתא לקמיה דדוד אמר ליה מ"ט עבדת הכי, א"ל דכתיב (דברים כב י"ט) תמחה את זכר, א"ל והא אנן זכר קרינן, א"ל אנא זכר אקריון וכו' (ב"ב כא ע"א)

וכתב ביד רמה שם וז"ל, דאקריוה זכר, לשון זכר ונקבה בראם, א"ל והא אנן תנן זכר אקריון דמשמע לשון זכרון דכתיב (תהלים קמא, ד) זכר עשה לנפלאותיו, ומשמע למחות זכרונו מתחת השמים, אחד זכרים ואחד נקבות, עכ"ל. ועיין קהלת יעקב, ערך זכר.

וכל זה נעשה מפגם עמלק עצמו, הן שלא קיבל מרבו כראוי, והן טעות הניקוד.

והטעם לסובר לקרוא זכר לשון זכרות, שיבואו להרוג רק זכרי עמלק ולא נקבות עמלק, כי סיבת הריגת עמלק הוא מטעם מלחמה, כי יצא למלחמה על ישראל, כמ"ש וירא עמלק וילחם עם ישראל, ואנשים דרכם להלחם, ונשים אין דרכם להלחם. ולא היה ס"ד שיצוה להרוג רק זכרי עמלק, ובאמת כן המצוה שישאל מצוים להרוג עמלק, ס"ל לחלק משיטות הראשונים, שרק זכרי ישראל מצוים להרוג עמלק ולא הנקבות, כי הריגת עמלק הוא מדין מלחמה, ואנשים דרכם לעשות מלחמה ונשים אין דרכם לעשות מלחמה, ולכך נשים פטורות. והיה ס"ד כמו כן, שרק אנשים יהרגו אנשים, ונשים לא יהרגו כלל, והבן.

אולם שורש הריגת כל בני עמלק אנשים נשים וטף, וכן בהמות וכו', כתב בבעל הטורים (שמות יז, ד) אמחה- ב' במסורה, הכא, ואידך במבול, אמחה את האדם (בראשית ו, ז) מה התם נמחו כל אשר בארץ, אף עמלק צריכין למחותו שלא ישאר לו שום זכר, ולכן נענש שאול שהשאיר לו שום זכר, עכ"ל. וכשם שכתוב במבול (שם) אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה,

מעמלק שורשם בתמנע.

ולא היה ראוי למונעה, כמ"ש (משלי ג, כ"ז) ואל תמנע טוב מבעליו, וכתב בחסד לאברהם (מעין ג, נהר כד) וז"ל, ויעקב (ובגמ' דידן כתב דאברהם יצחק ויעקב) לפי שבאה לו תמנע, פלגש עשו (אח"כ) ולא רצה (והבן, כנגד אברהם- ישמעאל, כנגד יצחק- עשו, וכנגד יעקב- עשו), לכן נקרכו עצמותיו וגופו, מדברי הר"ר קלונימוס זצל"ה, עכ"ל. ועיין שער הפסוקים, בהעלותך, ד"ה ותדבר מרים וכן ספר הליקוטים שם ושער המצות, שופטים ושער היחודים, פרק כ.

והבן, יעקב נקרא תם, ויעקב מנעה ועשאה תמנע, תם- מנע, והבן. ועיין מגלה עמוקות בהעלותך, ד"ה על אודות הכושית. וכתב בעמק המלך (שער יד, פרק קיח) וז"ל, תמנע עולה ד' פעמים מנצפ"ך, שהם הדינים הקשים, לכך לא לקחה יעקב, עכ"ל ע"ש. והבן, שלכן שייכת לחלקו של עשו.

וכתב במגלה עמוקות (תור"ע) וז"ל, תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות, ר"ת תמנע, עכ"ל. והבן שחלקו של יעקב בפרט, תורת ה' תמימה, ומכח כך היה ראוי לו משיבת נפש וגו', ולכך רמוז שם הר"ת תמנע, כי מנע להשיב נפש תמנע שבאה להתגייר, וכתב עוד במגלה עמוקות (בהעלותך) וז"ל, סוד וקבצנו יח"ד מארבע כנפות הארץ, שצריך לכוון כי בברכת תקע בשופר גדול, ז"ש אחות לוטן תמנע, הם סוד בכל הגבורות שדחה יעקב (כנ"ל), שסודם בס"ת מנין תמנע, וע"ז אמר (משלי) גם בלא דעת נפש לא טוב, עכ"ל. עי"ש והבין לכוון לחזור ולקבצה, ודו"ק, אולם זרעה, עמלק, אין לו קבוץ לעת"ל, ומחמתו אף היא עתה נדחתה, כנ"ל.

ובעומק כתב בשער ההקדמות (מו ע"ב) וז"ל, דחה (יעקב) את תמנע, וכו', לפי שכל הדינים והגבורות של מוחין דקטנות היו בה, עכ"ל עי"ש. ולכן ראויה רק ליעקב ולא לישראל, ולכן דחאה, והבן.

אשר מתנגד לעם והוא אויב להם, כמו שהיה עמלק אויב וצודה את ישראל, והמלך שהוא לקיום העם מכרית ומסלק את המתנגד לעם, וכו' עכ"ל. ועיקרו ע"י מלך המשיח, כנ"ל. ועיין עוד משך חכמה, בראשית מט, ח.

ובעומק, המלך הוא ראשית משרש העם, ובכחו לעקור דבר משורשו דייקא, ולכן עקירת עמלק משורשם דייקא ע"י מלך.

וביאור הדברים, כתב הרמח"ל בקנאת ה' צבאות (ה"ב) וז"ל, דע כי האומות הם מתפרשים למדרגותיהם כידוע, וכחם מתחזק ע"י מה שהם יונקים מן הקדושה, אך כח יניקתם הוא ע"י זהומת הנחש אשר הטיל בחוה כנ"ל, ובבחינה זו הוא עמלק וכו', דע שעשו הוא סוד השמאל של הקליפה, והם ענין זהומת הנחש בתוקף גדול, בסוד קין שהוא לשמאל, אך בעמלק בן בנו נטמא יותר, והוא שנתחזקה בחינת הזהומא של הנחש הזאת בו, ונמצא שעשו הוא בחינת השמאל של הקליפה במקומו, וכלל בו ענין הזהומא, אך עמלק הוא בחינת הזהומא עצמה, שבה מתחזק בטומאתו עשו יותר, וכו'. אמנם האמת הוא, שעשו עצמו נתגלגל שניה גם כן ומתחזק בסוד עמלק, והוא שולט על אדום, עכ"ל ולכן פעמים רבות נקראו אדום עמלק, ועמלק אדום, ודוק היטב היטב, עיין ב"ב, קנג ע"א, ובגבורת ארי שם ודוק.

תמנע מאי היא, תמנע בת מלכים הואי, דכתיב (בראשית לו, כט) אלוף לוטן תמנע, וכל אלוף מלכותא בלא תגא היא, בעא לאיגיורי באתה אצל אברהם ויצחק יעקב ולא קבלוה, הלכה והיתה פילגש לאליפז בן עשו, אמרה מוטב תהי' שפחה לאומה זו ולא תהא גבירה לאומה אחרת. נפק מינה עמלק דצערניהו לישראל, מ"ט דלא איבעי להו לרחקה (סנהדרין צט ע"ב)

וזהו השורש שלא קבלוה כשם שאין מקבלין גרים מעמלק ודו"ק ושורש אותיות ע-מ,

ישראל לפי חרב, וראה כי כדאי וראוי לידיבק באומה זו. וכמו שאמרו (יבמות עט, ע"א) 'אין לך אומה שראויה להידיבק בה כזו וכו', מיד ניתוספו על ישראל ק"ן אלף גרים, עכ"ל.

ועיין מהלך נוסף בספר מדרש יהונתן (יתרו) וז"ל, יתרו בא להתגייר, וגר שלא מל אינו ג"ר, א"כ ודאי למול אתי (אך) הלא לא נשב רוח צפונית, אך עומד שחוץ לענן היה נושב וא"כ יכול למול חוץ לענן, אך מנ"ל, וצ"ל מעמלק שנלחם עם ישראל (עם אלו שיצאו למול לחוץ לענן, עי"ש) עכ"ל. ע"ע אריכות דבריו.

וטעם נוסף כתב באפריון (שמות יח, א) וז"ל, לאחר קי"ס, כיון שנתפרסם גודל הצלחת ישראל בכל העולם כמ"ש (שמות טו, יד) שמעו עמים ירגזון וגו', אם היה בא יתרו אפשר כי באמת לא היו מקבלים אותו, אבל אחר מלחמת עמלק שנתקררו מרתיחתן היה מצפה שיקבלו אותו, ולכן בא (דוקא עתה), עכ"ל.

וכתב המהרי"ל דיסקין (יתרו) וז"ל, והגירים אשר התחברו לישראל בשעת הצלחתן ביצ"מ, אלה לא נתקבלו לגרים גמורים, ולא זכו למן כישראל (עיין יבמות כד) אבל יתרו שבא אחרי מלחמת עמלק אמר כבר נתקררה הצלחת ישראל ואעפ"כ הוא בא להתגייר, הרי זה ג"ר גמור, וזכה להיות מאוכלי מן כישראל גמור, עכ"ל.

עוד כתב בשער הליקוטנים (וישלה לו) וז"ל, בצד הקליפה הם עשרה כתרין של הטומאה, והאחד עוד כנגד אור המקיף הנותן להם חיות ואינו מובלע ביניהם, והוא רומז אל אלוף תמנע, עכ"ל.

ועיין קהלת יעקב ערך תמנע.

וישמע יתרו כהן מדין (שמות יח, א), מה שמועה שמע ובא ונתגייר, ר' יהושע אומר מלחמת עמלק שמע, שהרי כתיב בצדו (יז, יג) ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב, ר"א המודעי אומר, מתן תורה שמע ובא, וכו', ר"א אומר קרי"ס שמע ובא וכו' (זבחים, קטז, ע"א)

וכתבו בעלי התוס' (שמות יח, א) וז"ל, ורמז מתיבת וישמע, שין- שמע, מ- מלחמת, עין- עמלק, וי- וקריעת ים, עכ"ל. וכן כתב הנחל קדומים שם וז"ל, יתרו שאז נתגייר והוסיפו לו אות (י) על שמו, עכ"ל עי"ש. ובבעל הטורים שם כתב וז"ל, וישמע יתרו כהן מדין חתן -בגימט' והנה קריעת הים ומלחמת עמלק, עכ"ל.

ובנחל קדומים שם, כתב וז"ל, וישמע- ר"ת ומה יתרו שמע, מלחמת עמלק, עכ"ל.

וטעם שבא יתרו דווקא אחר מלחמת עמלק, בפשוטו, כי שמע גודל רוממות ישראל ונצחונם ועוד. וכתב במגיד משרים (יתרו) וז"ל, דבההיא מלחמה איתידע דכנס"י שלטא על כל אינון סיטרין, והא תברת תוקפיהון, ומשו"ה אתא למיעל תחות גדפיה, עכ"ל. אולם כתב במשך חכמה (במדבר י"א, א) וז"ל, ספרי (י"א, א) בקצה המחנה, י"א אלו הגרים המוקצים שבסוף המחנה, נראה מזה כי הגרים לא היו רק מחוץ לענן, ולכן מסתברא דמלחמת עמלק דכתיב "ויזנב בך כל הנחשלים אחריך" - המה הערב רב הגרים (ולא רק אלו שפלטו הענן וטמאים וכדו'). ומיושב בזה מליצת המכילתא "וישמע יתרו" - 'מלחמת עמלק שמע', כי שמע אשר לסיבת שנלחם בגרים גרורים, אשר אחורי הענן, נלחמו עמו בני

מדור
רל"א
שערים

צירוף

ע-מ / ע-ל / ע-ק

מ-ל / מ-ק / ל-ק

ע-מ

(עמ-לו) עומד, כמ"ש ברפ"ב בחגיגה, בבחינת והארץ "לעולם" עומדת. וממקום העמוק יוצא המעין, מע-ין, בבחינת מים עמוקים ידלם איש תבונה. וממקום עמוק זה נגלה עולם הטעמים, ט-עם, טעמי תורה. וזהו מקום הנעם, נ-עם (ובקלקול זהו נעמה, נה-עם). ובזה זכה רשב"י במערה, מע-רה (ושורשו במשה, כנודע). ושם נברא "מעין" לו, כנ"ל. וזהו לרשב"י, רבי שמעון, מע-שון, ושמיעה לשון אסיפה, כמ"ש וישמע שאול את העם, כנודע.

וכח חיבור זה הוא עצמות מהות הבריאה, עצם, צ-עם. וזה נגלה באדה"ר וחוה, כמ"ש זאת הפעם עצם מעצמי, ולכך כתיב ויהיו שניהם ערומים ולא יתבוששו, ערום, רמ-עו. שזהו צורת חיבור זכר ונקבה. וע"י נולד הולד, והביורר במעי אמו (אמו - עמו, ודו"ק) הוא בבחינת עמוסי בטן, עמס, עמ-ס, בבחינת משה, ס' ריבוא בכרס אחד.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אחימעץ, אלישמע, מנע, מעד, מעוז, דמעה, מדע, מועד, נעמנים, טעם, שמע, מעל, עמל, יקמעם, ישמעאל, כדרלעמר, כמעט, מעננה, מעשה, עמוד, מתעתע, מרעה, עמיר, עמק, עצם, עמרה, מועצות, נעלם, נעמה, נעמי, נעמן, לשמעי, ערמה, נפעם, עבתימו, עדלמי, מעכה, עמד, שמידע, מנעול, עמון, עמוס, עמיזבד, עמוק, עמיאל, עלמן, עמיהוד, עמיתי, עמיחור, עמינדב, עמיר, עמישדי, עמיר, מערה, עמלק, עמסיה, ערמה, רעמסס, עמרם, עצמה, עצמות, רעמה, שמעיה, פעמי, מועך, צלמנע, שמעי, תעלומה, שמידע, מעט, שמעון, מקלעת, מעדר, תמנע, מעכה, דמע, ירבעם, מעלה, תתעמר, מענה, מעבה, עולם, מערב, מעון, מעקרן, מעיל, בעצם, מצער, עמוק, מענה, מעצד, מפגיע, משעול, מצורע, מערכה, מערצה, מרצע, מעבר, מריעים, מעצד, מרעים, עמיר, מעינות, עלמה, מעקה, מעוף, מעגלה, למען, מבוע, מקצוע, מעין, מספק, מבעד, מעברות, מרגוע, מעמק, מדעת, משענת, עמשא, עמרמי, עירם, מועקה, מנענעים, מסע, דמע, פעם, מידע, מעשר, מקצעת, אליעם, מעונן, אבינעם, מדוע, מגרעות, בעים, מתלעות, נעם, מעין, בלעם, מפעת, עזמות, העלם, מעטה, לעולם, עלמות, פעמן, זעם, הפעם, לעמת, ערמון, תמנע, מעיים, יקנעם, מסע, שמעיה, מעדנים, מעלה, מטע, מעגל, מידעי, מעצר, מעצבה, מעונה, משען, רשעים, מרבע, מגיע, מעיל, ערום, מועיל, משגע, מהעמונים, מעמד, עיים, מטעמים, מלתעות, מזעזע, מעקש, עצום, רעם, מעדנות, מישע, אחינעם, עילם, עדלם, עם.

עם נקרא כן מלשון עם, יחד עם זולתו. ובדקות מפני שאין לו קיום לעצמו אלא עם זולתו יחדיו. וזהו העומר, כי כל שעורה לעצמה היא בלתי חשובה, בבחינת מעט, מע-ט, וכאשר מצטרפים יחד זהו עומר, ויש לו קיום וחשיבות.

וכאשר אינו מצורף זהו בחינת מצרע, מע-צר, "בדד" ישב. והוא בחינת בלעם, בל-עם, נעדר צירוף לזולתו, וזש"כ וילך שפי, לבדו. ואזי נעשה מעד, מע-ד, היפך איש את רעהו יעזורו. ונגלה במצרים ברעמסס, עמ-רסס, שהרי מתרוסס, ונעשה פירוד. והוא בחינת רעם, ר-עם, רע-עם, העדר כח צרוף, ודו"ק.

ושורש הפרוד הבלתי מצטרף, הוא ע"י כעס, בבחינת משבר כלים בחמתו. זעם, עמ-ז, ונגלה בפרט בתשעה באב, כמ"ש קרא עלי מועד לשבור בחורי, מועד, עמ-דו. ובמועדים נגלה האחדות, עליה לרגל היפך מעד, כנ"ל. אולם ת"ב מועד של לשבור בחורי, פרוד, מריבה. והוא בחינת ירבעם, ריב-עם. ובדקות נעשה כח שמונע את הצירוף, וזהו מנע, מע-נ, והוא בחינת תמנע, תן-עמ. והוא בחינת מעל, מע-ל, כי הקדש ממון גבוה, כולו צירוף, והיפוכו ממון הדיוט, ממון של פרטיות. ותיקונו ע"י המעיל, מע-יל. כמ"ש חז"ל, שבגדים מכפרים. וכאשר חל המניעה, נעשה צער המוליד דמעה, ד-מע. ודרך הבוכים שבוכים בלילה, זמן פירוד. ונגלה בישמעאל, עמ-ישאל, כאשר גורש ע"י אברהם מביתו, כתיב על אמו הגר, ותבך.

ועיקר הפירוד הבלתי מצטרף נגלה בעמלק, עמ-לק. והוא המוליד כל עיכוב לצירוף, וכנגדו נצרך עמל, עמ-ל, והיינו עמל להיות עם, להצטרף לזולתו לתורה ולקב"ה. וזהו זה לעמת זה, לעמת, עמ-לת, עמלק לעומת ישראל, שכל מהותם צירוף, נוטריקון יש ששים ריבוא אותיות לתורה, ששם שורש צירופם, ולכך עמלק מתנגד לישראל ולתורה, שבא ברפידים, שרפו ידיהם מן התורה. והוא בחינת מעוך וכתות, מעוך, מע-וך.

והיפוכו בתיקון כחי החיבור והצירוף של כל כנסת ישראל, הוא משה בן עמרם, עמ-רם, רם גימט' עמלק כנודע. והוא בחינת דעת, שהוא בבחינת עמק עמק מי ימצאנו, עמק, עמ-ק. כי ככל שהדבר עמוק יותר, נגלה בו אור האחדות יותר. והוא בחינת עמוד, עמ-דו, שמעמיד את זולתו, והוא עמוד אחד, צדיק יסוד עולם שעליו העולם

ע-ל

וזהו בחינת ישמעאל, על-ישמא, פסולת דאברהם, פסולת מים, שעוזבים מקום "גבוה" ויורדים למקום נמוך. ואצל אברהם זוהי ירידה דתיקון, ואצל ישמעאל זוהי ירידה דקלקול. וכן אצל עשו, הלעטני, עלט, על-ט, שפיכה מלעילא לתתא. וזה היה ביום מיתתו של אברהם דייקא. ומצד התיקון ירידה דאברהם, בבחינת נתאוה להיות לו דירה בתחתונים. וזהו תולעת, תות-לע, בחינת השפלה כתועלת, בחינת דירה בתחתונים, ודו"ק.

ובחינת שלימות של על, חיבור של מלעילא לתתא עם המתתא לעילא, הוא בחינת עיגול, על-יגו. כי חציו בתנועה מלעילא לתתא, וחציו בתנועה מתתא לעילא, וחוזר חלילה. וכל הנמצא תוך העיגול בלוע בתוכו, בלע, ב - לע.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אלידע, אליועיני, אליעזר, אליעם, אלישבע, אלישמע, אלישע, אלנעם, אלעזר, אלעלה, אלפעל, גלעד, זלעפה, יועיל, יזרעאל, יעואל, יעיאל, יעל, ישמעאל, ירבעל, יעשיאל, כדרלעמר, כעול, כעגל, בלעדי, בלע, בעל, לשע, לעז, העולם, למעלה, לעמת, מלתעות, מעל, מעלה, לענה, נעל, מעגל, עולל, מעול, עולם, מעיל, מעלות, עזאזל, מעליותיו, העלמה, עלמן, מעלפת, עמל, מעקל, עתניאל, ערלים, מפעל, צלע, מקלעת, קעילה, לעד, נעלים, נעלם, נתעלסה, סלע, עבדיאל, עגול, עגיל, עגל, עגלון, עגלה, עדיאל, עדלם, עובל, עויל, עול, עולל, עולה, עולם, עזיאל, עזריאל, עיבל, עילם, על, עילי, עלבון, עלה, עלגים, עלון, עלי, עליון, עליות, עליזה, עלילת, עלם, עלמון, עלמים, עלץ, עמיאל, עמל, עמלק, עפל, עצל, עקלתון, ערל, ערפל, עשהאל, עתליה, עתניאל, פגעיאל, פעל, רעל, צלמנע, קלע, רעואל, קעילה, תעלת, שועל, שעל, תולע, תולעת, עשהאל, בליעל, בלעם, עלטה, משעול, בעילם, גלבע, לעו, עפלים, ערפל, גבעל, לעג, גלעד, געל, דעואל, הועיל, אלישמע, הלעיט, מנעול, עטלף, התעלל, נעלם, אלישע, אלעד, למען, נעיאל.

הנה יש בחינת ל-ע מלעילא לתתא, ויש בחינת ל-ע מתתא לעילא. מלעילא לתתא זהו בחינת ל', היינו להיכן פנייתו ל' ע', ל-עולם, ובנפש ימי חיינו בהם שבעים שנה. ובזמן שבעה ימים, שבעה שבועות, שמיטה, וכו'. ובמקום זהו עולם, על-ום, שית אלפי שנים הוה עלמא וחד חרוב. ומתתא לעילא זהו לשון על, עלייה. או לשון שנמצא כבר למעלה, עליון, על-יון. כגון עול, על-ו, והיפוכו בליעל, בלי-על. וכן בלעם, על - במ.

ובחינת עלייה מתתא לעילא זהו עמל, על-מ, כי עיקר העמל לעלות לעילא. ותנועה זו מתגלה בגילוי ברגליים שהם העולים, ועל גבם יש מנעלים, נעל, נ-על. ובכללות הגוף זהו מעיל, מי-על, שעולה על גבי שאר הלבושים. וכן נקרא בעל, ב-על, בא על הנוק' ונמצא למעלה. ולצורך כך נבראה הנקבה מן הצלע, צ-לע. ואמרו חז"ל שקלעה הקב"ה לחוה, קלע, ק-לע. והתינוק הנוולד ממנה נקרא עולל, על-ול, כי עולה עלייה לינק. וכן נקרא עלם, על-ם.

אולם יש כח המעכב את העלייה, ויש בכך כמה בחינות. והם, ערל, על-ר, מחיצה החוסמת את העלייה. וכן הלעטה, לע-הטה, חשך, הסתרה, בחינת העלם, על-הם. שהוא גופא בחינת ערפל, על-רפ, עירפול, חוסר בהירות. וכן עצלות, עצל, על-צ, שהכבוד מונעת אותו לעלות, והיפוך אותיות עלץ, שמחה, בבחינת וישא יעקב את רגליו, שכיון ששמע שמועה טובה נעשה קל. וכן עמלק, על-מק, בחינת לץ, היפך עלץ, עושה ליצנות מהעלייה, וזאת ע"י שזורק עורלותיהם של ישראל לעילא כמ"ש חז"ל, ערלה דייקא, כנ"ל, ערל, על-ר. ועי"ז מתלוץץ מהעלייה דתיקון, ומגלה עלייה דקלקול. וכן נתגלה בחינת עלייה דקלקול במעפילים, עפל, על-פ, שרצו לעלות לארץ ישראל קודם הזמן הראוי. וכן עלילה, על-לה, מעלה עליו דברים שאינם.

ומלעילא לתתא, מצד הקלקול, זהו שער לעזאזל, על-זאז, שזורקים אותו מן הצוק לתתא. וכן מעילה, מעל, מ-על, שע"י שמעל בהקדש יוצא ההקדש לחולין ויורד מדין "ממון גבוה", לתתא.

ע-ק

ושם היו שקועים בטומאה, שקע, ש-קע, ומתוך שהיו שקועים כתיב ויזעקו ותעל שועתם וגו'. זעק, ז-עק, ומעין כך בחינת צעקה, צעק, צ-עק. ועיקר הצעקה והזעקה ממעמקים, כמ"ש ממעמקים קראתיך ה', עמק, מ-עק.

ועי"ז יצאו בני ישראל ממצרים, בבחינת לידה, וקרוב לבחינת בן פקועה, פקע, -פקע. ושלמות יציאתם ממצרים בקריעת ים סוף, שעליו אמרו חז"ל בעתיקא תליא מילתא, עתק, ת-עק. ואזי נבקע הים, בקע, ב-קע. ושלמות היציאה לעת"ל, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, ואזי כתיב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים מארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, תקע, ת-קע. ואזי יתהפך העק מלשון מועקה ועקלתון לבחינת יושר, ואזי יתוקן בחינת עגל שהוא בחינת עקלתון, בחינת פסל, גימט' ק"ע. וכתיב ביה קום עשה לנו אלהים אחרים אשר ילכו לפנינו. ק"ע, ר"ת, קום עשה. וכשיחול הטהרה לעת"ל יהיה בבחינת מעין מים חיים, מעין, גימט' ק"ע.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: עקב, צעק, עקר, עמק, עתק, עמלק, זעק, עקד, יעקב, עשק, עקן, ענק, יעקן, עקש, רקיע, בקעה, עקרב, תקע, פקע, קלע, קערה, קרקע, רקע, מעמקים, מקצוע, עזק, עזקת, תקוע, בקע, קעילה, מעשקה, היקבע, הוקע, מעתיק, הענקה, עזקת, משקע, ערקי, יקדעם, יקמעם, עקרון, קרע, קוע, יקנעם, מועקה, פקעי, עזקה, עזיקים, עקלתון, שקע, עזבוק, עקלקלות, עקת, עתיק, קעקע, שקערוות.

עק מלשון מעוקה. וזהו עמלק, מל-עק, כי עמלק שורש כל המעוקות בעוה"ז. וזהו בחינת ענק, עק-נ, כמ"ש גם בני ענק ראינו שם. ועי"ז נעשה מעוקה למרגלים שראו אותם. וכן בחינת עשק, ש-עק, שמי שנעשק נעשה לו מעוקה. וכן צינים ופחים בדרך עקש, עק-ש, שע"י שמתעקש נעשה מעוקה. ושורש כל המעוקות הוא בחינת עקרב, עק-רב, היינו ריבוי של מעוקות. וזהו שורש הרע של קודם שנברא העולם בדין, בבחינת ובורא רע. ונגלה ביום שני למעשה בראשית שבו נברא הרקיע, רי-קע, שע"י הרקיע מים תחתונים בוכים בעינין למהוי קמיה מלכא, וזהו מעוקתם שרחוקים מן קדם מלכא. ותולדתו יצא לפועל ע"י פיתוי חוה לאדה"ר שיאכל מעץ הדעת ט"ר. ומושרש בשורש יצירתה שאמרו חז"ל, שקלעה הקב"ה לחוה. קלע, ל-קע, וזהו שורש המעוקה המתגלה בה, בבחינת דרך עקלקלות. עקל - קלע. ואזי נקנס עליהם מיתה, עפר אתה ואל עפר תשוב, עפר - קרקע, קר-קע. כי שורש המעוקות מיסוד העפר. ושורש חיבור האדם לקרקע, ע"י עקבו שדורך תדיר על העפר. עקב, עק-ב. וזש"כ הוא ישופך עקב, ודו"ק.

ותחילת התיקון באבות, ולכך היו אבותינו ואמותינו עקרות, עקר, עק-ר, שע"י מעוקה זו צעקו וזעקו כדלהלן. ובפרט נגלה כח המעוקה אצל יעקב, יב-עק, והיינו שע"י י"ב שבטים שנולדו לו הוה ליה צער גידול בנים. ונגלה אצל רחל רעייתו שנקראת מעוקה כמ"ש חז"ל על יעקב ביחס לרחל, כך עונים את המעוקות. וכן נקראת עקרת הבית, עקרת, עק-רת. ולכך היתה מעוקה יותר מכולם. והקצה נקרא מקצוע, מצו-קע. והאדם הוא מקום עקב, עק - ב. וכן נגלה ביצחק, בעקדת יצחק, עקד, עק-ד, כי תנועת עקוד הוא מעוקה.

ותחילת התיקון היה באברהם, שנאמר לו ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם,

מ-ל

דקלקול, עמלק, מל - עק. והיינו לעומת הקדושה, זה לעומת זה.

וכן פנים נוספות מלבד שמאל לימין ומטה למעלה, הוא בחינת עיגול כמ"ש גבי סנהדרין שהיו כחצי גורן עגולה שיהיו אלו רואים את אלו, בחינת אלו מול אלו, וכן שייך אלו מול אלו או כקו ישר או כקו אלכסוני, כנודע. וזהו מחול, מל-חו. וכן חמל, ח-מל. כי כאשר מכוון מול הדבר חס חומל ומרחם. משא"כ כשאינו מכוון הוא בחינת אכזר, אכ-זר, כנודע.

והשורש לכך באדם הוא מש"כ בצלם אלהים עשה את האדם, צלם, צ-למ. אלהים, אהי-למ. כי מכח צלם אלקים מכוון הכל, ודו"ק. ובבעל חי נגלה בעיקר בנמלה, נה-מל. וכאשר הם אינם מכוונים בתיקון הם בבחינת זה לעומת זה עשה אלקים, ואמרו חז"ל בספ"י, רע לעומת טוב. ואז יש מחלוקת. מל-חוקת. ואזי נעשה מלחמה, לחם, למ-ח. ושורש המלחמה עמלק לעומת ישראל, עמלק, עק-מל. וכאשר אינם מכוונים, זהו בחינת מבול, מל-בו, בלבול. אולם נח וביתו נמלטו מן המבול, מלט, מל-ט. והמבול המחריב גורם שיש אתמול, אתו-מל, ואין מחר, וזהו מלחמה לה' בעמלק מחר. ועמלק הוא רצועה להלקות כמ"ש חז"ל, בחינת מקל, מל-ק. וכן זה לעומת זה, משה לעומת בלעם, בע-לם. לעומת כך משה שהפריש ג' ערי מקלט, מל-קט, שנאמר בהם שיהיו מכוונים אלו מול אלו.

ובקומת נפש בפרטות זהו כלמה, כה-למ. כי האדם נכלם כאשר חש שאינו מכוון כראוי. ובהרחבה, זהו חוסר חיבור של זכר ונקבה, בחינת אלמן - אלמנה, אן-מל. ונעשים אמלל, מל-לא. ונעשים גלמודים, גו-מל.

ולעת"ל יאיר מש"כ אין עוד מלבדו, מל-בדו. ושם הוא יחיד ואין שייך כוון. ומשם יומשך האור שיתקן ויכוון את כל הברואים כולם.

מול, מל-ו. הנה בפנימיות הבריאה כל הבריאה מכוונת להפליא, שכל חלק וחלק עומד במקומו. וזהו "כבודו מלא עולם". מלא, מל-א. וכבר אמרו בהמוכר את הספינה, "כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה בראם". והיינו שכל דבר יש בו בחינת זכר ונקבה, ובשורש יצירתם הם עומדים זה "מול" זה. אולם כאשר אינם עומדים זה מול זה, נצרך להסיר הערלה שהיא מונעת את ההכוונה שיהיו מול, וזהו מילה, מל-יה. ומל מלל, מל-ל. וזה בדיבור. היפך אלם, א-למ, וכן היפך בלימה, מל - ביה, בחינת בלום פיך מלדבר, בלם, בל - ס.

וזהו בחינת המליץ בינותם, מליץ, מל-יץ, הוא פועל שיהיו זה מול זה. וכן זהו מהות מליצה, מל-יצה. וכן משל, מל-ש. וזהו אות גימ"ל, גי-מל, כמ"ש (שבת, קד, ע"א) ג-ד, גמול דלים. כי הגימ"ל גומלת ונותנת לדל, והיא מכוונת לעומת הדל. וזהו בחינת שלם, ש-למ, כי בשלמות הכל מכוון זה לעומת זה. ועיקר השלמות מתגלה במלך, מל-ך. ובעיקר במלך שהשלום (שלם) שלו, שלמה, שה-למ. וע"ש כן נקראו שלוחי המקום מלאכים, מל-אך, והיינו כי הם מכוונים במדויק לשליחותם. ובפרט מיכאל, מל-יכא.

ובעומק עיקר חוסר הכוון זה מול זה, אינו נובע מצד ימין שאינו מכוון לעומת צד שמאל כראוי, אלא מצד שמאל שאינו מכוון כראוי מול צד ימין. שמאל, שא-מל. ונצרך עמל, ע-מל, והיינו כי כל עמל האדם כל חייו לכוון הדברים זה "מול" זה, זה לעומת זה, לעומת, למ-עות. ועבודה זו היא מחד לחבר שמאל בימין כנ"ל, וכן מתתא לעילא, לכוון התחתון לעליון. ועיקר עבודה זו מתגלה בקורבנות, קרוב מתתא לעילא. ולכך נאמר בו על כל קרבנך תקריב מלח, מל-ח. כי המלח הוא המכוון את התחתון לעליון. אולם יש מול

מ-ל (המשך)

מעלליו, מרגלים, מתלהלה, כרמל, ירחמאל, כלמה, מבול, מגדול, מגדל, למה, מהלמות, מחלקות, מחלי, מיחלים, מילדת, למך, מלח, מלקוש, למנצח, למס, למעלה, למען, נמואל, עמל, לעמת, קדמיאל, שלמים, שלמיהו, לשמה, שמואל, מאליפות, אתמול, מבול, מבלי, מבליגיתי, מגדיאל, מגדל, מגדול, מגל, מגמל, מדלג, אלהים, מהול, מול, מולדת, מועיל, מחבל, מחדל, מחויאל, מחול, מחולה, מחלה, מחלי, מיחל, מיכל, מיכאל, מכשול, מל, מלא, מלבד, מלבוש, מלבן, מלוח, מלוא, מלוכה, מלון, מלח, מלחמה, מלט, מלילת, מליץ, מלך, מלמד, מלל, מלקוש, מלקוח, מלת, ממכלאת, ממלא, מצלות, ממעל, ממשל, מנהל, מנעל, מסלה, מסבליים, מסלול, מסלות, מסתולל, מעגל, מעולם, מעיל, אבימלך, מעלות, עלמון, מעמלקי, מעקל, מפלה, מפלט, מצהלות, מצולה, מצליח, מקל, מקלעת, משל, משלח, משלי, משקל, צאלים, מתושאל, מתלעות, מתמול, נמואל, נמלים, נעלמה, סמל, עדלמי, עולמים, עלמון, עלמות, עמיאל, עמל, עמלק, עלמון, עלמות, קדמיאל, צלמנע, צלמיו, קמואל, קמל, רמליהו, שלומית, שלומים, שלמה, שלומנו, שלמיאל, שלמיה, שלמנאסר, שלמנים, שמאל, תגמולוהי, תגמלו, תלמיד, תמול, תלם, אבישלום, אבשלום, אילים, אליהם, אלים, אליעם, אליקים, אלם, אמילם, אולם, באלילים, אלהים, חלום, בלעם, תלם, בתולים, בשלום, צלם, עפלים, גחלים, גלם, הולם, חלום, הלם, אלגומים, לחם, אבשלום, מעולם, משכיל, חלום, לציים, מחבל, מעולם, מצלתים, בלימה, בלם.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבימאל, אבימלך, אהליבמה, אחימלך, אילמה, אלגומים, אליהמה, אלימלך, אלישמע, נעלם, אלמנה, אלמודד, אלמוני, אלמון, אמילם, אמרפל, אתמול, גלמוד, גמול, גלמי, גמל, גמלה, גמלי, גמליאל, דבלתימה, חלמיש, חשמל, חמולי, ירחמאלי, מבול, כרמל, מאכלת, כרמלית, מגדל, מחלצות, מושל, מזלג, מחלה, מחלי, מכפלה, מחלקות, מחלתי, מיחלים, מילדת, מלוכה, מלאך, מלאכה, מלבוש, מלוא, המליץ, מלון, מלח, מלח, מלחמה, מלקוח, מלכיאלי, מלך, מלמד, מלצר, מסלה, מלקק, מלתחה, ממשלה, מנעול, מקלות, מעגלה, מעיל, מלקחים, מעלה, משקל, מקלט, מרגלים, מקלל, המשל, העלמה, נכלם, הנמואלי, סמל, עמל, אבימלך, שולמית, השלימה, שמאל, אמלל, אדרמלך, אהליבמה, אחימלך, אלישמע, כצלמנע, אמרפל, כרמל, מכשלה, טלמן, לאמר, צלם, מלמטה, מקביל, לעומת, למכשול, כרמל, להשמיל, גמליהם, למיכל, למשל, מילואים, מלך, מלמדי, ממלכות, מבלי, שלמה, שלמים, ומאכלך, מאשתאל, שלום, מבלעדי, מבלקה, מגרל, מגדל, מחיאל, מולדה, מולדותיך, מחול, אלימלך, ומל, מחלקתו, מיכל, מישאל, מכשול, ומלה, מלא, מלאך, מלאת, מלבד, מליצה, מלח, מלוה, מלחיהם, מלחמה, מלק, מלין, מלט, מלכיאל, אחימלך, מעיל, מלקוח, מלת, מנעל, מעולם, מתושאל, מעלות, מצהלותיך, משקל, נעלמה, מתלעות, נאלמת, נחלמה, נכלמת, קדמיאל, עלמות, עמל, צלמות, חמוטל, שמאל, חלאמה, חלמיש, חמואל, ימואל, חמל, חנמאל, חשמל, טלמון, גמול, ימולל, ירחמאל, ישמעאל, אתמול, מגדל, כדרלעמר, כרמל, כלמה, מאכלת, מלקוש, מחלת, מלאכי, מלאך, מלוונה, כתמול,

מ-ק

ויאמר משה "קומה" וכו'. וע"י הבדלתו ערי מקלט, מק-לט, לשון קללה, קלקול. וכמ"ש אז יבדל משה שלש ערים וגו', ונס שמה כל רוצח. ורוצח מהותו לקיחת אדם בעל קומה, זקוף, והפלתו לארעא שנעשה שטוח.

ושרש התיקון של "קומה" ע"י משה נעשה במשכן שהקים משה, וכמ"ש חז"ל שבכל יום בתחלה הקימו ופירקו, עד שהוקם לבסוף ע"י נס. וגילוי זה נגלה אף בתוך המשכן בחלק שיש בו דין של מעשה רקם, ר-קם. וע"י המשכן נהפך כל מרירו למתיקו, מתוק, מק-תו.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: דרמשק, מוצק, מחלקות, מחקק, מלקחים, מקדה, דמשק, מקהלות, מקום, מקלט, מקנה, מקצע, מקרא, מקשה, מרקחת, משקל, עמלק, מקבת, קמה, קמון, קמץ, רקמה, מרקחה, מזרק, מחלקת, מלקוח, מנקיות, קסם, נקם, מרק, משקוף, משקל, מקוה, מרקחת, עמק, קדמוני, קמח, מלקוח, קרדמות, רקמה, מבוקה, מוקש, מקח, קסמים, מחקק, מלק, מלקוש, קדמיאל, מצוקה, מקבות, משחק, משקל, למשקלת, מקלה, משחק, משקה, מתוק, מוקדה, קנמון, חמק, מקנה, מקרא, ממשרקה, קדמיאל, קמצים, מועקה, מקיף, מקדה, מקדש, מזקק, מחזיק, מקור, מקל, מעיק, מצוק, מק, מקבת, מקצה, מקדש, צמוקים, קומה, יקנעם, יהויקים, קוסם, מקהלים, מקלעת, מלקחים, עמוק, מקרה, מקשש, משחק, משק, קמואל, משקה, קמה, מתלקחת, נקמה, קדים, אריקם, קם, קדמות, קוממיות, אלקום, קמוש, קדם, רקמה, תמרוקים, מקום, רקם, נמק, אחיקם, אליקים, בקעים, אפיק, מרקחים, מלקחים.

קם, קומה, תקומה. והיפוכו מק, השפלת הקומה בבחינת קמץ, קמ-ץ, היינו קמיצת הקומה, צמצומה. וזהו בחינת עמלק, מק-על. והיינו שאינו רק מצמצם הקומה, בבחינת צמק, צ-מק, וכן בבחינת קמש, קמ-ש, אלא מונע את חזרתה לעילא. ויתר על כן אינו רק צמצום הקומה לתתא, אלא לקיחת הקומה ופירורה לחלקים. בבחינת מחלוקת, מק-חלות. והוא בחינת חטה הנטחנת ונעשית קמח, קמ-ח.

ועמלק הוא בחינת רצועא לאלקאה, בחינת מקל, מק-ל. והוא מוקש לישראל, מוקש, מק-וש. ומדרגתו מקרה, מק-רה, כנודע. ונעשה ע"י מירוק לישראל, מרק, מק-ר. והוא מעוקה לישראל, מק-עוה. וכן יש בו העלמה, בבחינת חמק, ח-מק. דודי חמק עבר הלך לו. ומלחמה לה' בעמלק, בבחינת נקמה, נקם, נ-קם.

והנה קומה, שורשה מלעילא, בבחינת קדם, ד-קם. בבחינת מקור, מק-ור. ושורש השורשים מקור הכל, הוא ית"ש, הנקרא "מקומו של עולם", מקום, מק-ום. ושלמות מדרגה זו בבחינת קוממיות, וכמ"ש חז"ל ב' קומות, כפולה בקומות. ומשורש זה נמשך ונשפע מלעילא לתתא קומה, בבחינת דמשק, דש-מק, דולה ומשקה. ומשתלשל לתתא, ונעשה מנקודה, אורך רוחב, שטח, ועומק. עמק, ע-מק. וכל דבר שיש לו עומק נצרך מעקה, מק-עה, לשמור שלא תהא נפילה לצדדים. וכאשר יש פחד מפני העדר המעקה, זו מועקה.

ומדרגה זו של עומק, היא מדרגת משה רע"ה, בבחינת מאד מאד עמקו מחשבותיך. והיפוכו בלעם שמדרגתו "נח"ש, והיה משתמש עם קסמים, קסם, קמ-ס, שע"י קסמים אלו בא לבטל הקומה שיש לה עומק. והיפוכו משה הנקרא "מחוקק", מק-חוק. כי כשחוקקים בשטח נעשה לו עומק. ויתר על כן יש למשה בחינת קוממיות, ב' קומות כנ"ל. קומה לתתא, עומק. וקומה לעילא, איש השמים, איש האלקים, וכמ"ש חציו ולמטה איש וחציו ולמעלה אלקים. ולכך היה גבוה י' אמות. ושלמות הקומה, משקוף, מק-שוף. וכל תיקון נפילת קומה ע"י משה, כמ"ש "ויהי בנסוע הארון

ל-ק

חז"ל, וקלע המקבל, כנ"ל, שהוא קיבוץ חלקים וחיבורם, היפך עקל - קלע, ודו"ק. וכן מלקחים, קל-מחיים, נעשה בהם חיבור ב' החלקים. וזהו בחינת קלח היפך חלק. והחלק מתהפך לחלק, בבחינת יעקב איש חלק. והיינו שכל החלקים מצורפים יחד, ונגלה ביעקב שבו כלולים כל י"ב שבטים יחד. בחינת חלקלק, חלק-קל, והיינו שדבר שאינו חלקלק קשה להרכבה, לעומת החלקלק נח להתמזג עם זולתו. וזהו לקט, לק-ט, צירוף הנפרדים. וזהו בחינת קול, קל-ו, והיינו שקל להתערב קול עם קול אחר. והוא משורש קהל, כי דרך השירה ששורשה שירת הלויים, ע"י ריבוי בחינת קהל, שקולם מתמזג יחד. וזהו קלס, קל-ס, שמתוך כך עולה קלוסו של מקום כי האחדות ראויה לשבח לאחד.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אליקא, אליקים, אלקום, אלקטה, אלקנה, קעילה, אלחקא, אשקלון, הקהל, קלשון, חלקה, חלקלקות, בלק, מחלקות, מלקחים, מקהלות, מקל, משקל, עמלק, קלקל, קהל, קהלתה, קלעים, קללה, קלחת, קלחת, קלע, קעילה, שקל, דקלה, דלקת, אלקשי, קטל, דליקה, קול, חלקה, קדמיאל, לקח, לקש, מלקוח, מלקק, מקלט, קבצאל, משקל, נקל, קהל, קהלת, קללה, עקלקלות, עקלתון, אלקנה, אלחקא, ילקוט, יקבצאל, מתלקחת, ציקלג, מלקחים, חלקיה, סקל, יקתאל, קטל, קלס, לקח, לקט, קלי, מבלקה, מלק, מלקחיה, מקבילת, קהלתה, נקל, מקבצאל, קדמיאל, קיקלון, קל, קלוט, קלון, מלקות, לקיש, לקח, קעילה, חדקל, חלק, חלקיה, יחזקאל, ילק, יקותיאל, לקוח, קהת, יקתאל, חלקלקות, אליקים, קדמיאל, עלוקה, קבל.

חלק, ח-קל. קל במשקל היפך כבוד. וכן היפך חשוב, כבוד, בלשון חז"ל קל שבקלים, ועוד.

ובחינת קל היפך כבוד, הוא בחינת בלק, ב-לק, ששכר את בלעם לקלל את ישראל, קלל, קלל. כי המקולל נעשה קל. וכן כל דבר שנתקלקל, היינו שנעשה קל ואיבד את חשיבותו. וזהו מלקות, ונקלה אחיך לעינך, נעשה קל, מלקה, מה-קל. ומכים ע"י מקל, מ-קל. ועיקר גילוי קלקול זה בעמלק, עמ-לק, שכל היותו ליצנות היפך כבוד.

ובעומק חשיבות הנברא בהיותו "ישר", כמ"ש אלקים עשה את האדם ישר. וכאשר מאבד ישרות זו נעשה קל, ודו"ק. וזהו דרך עקלתון, עקל, ע-קל. וזהו עלוקה (משלי, ל, טו), קל-עוה. ופירש בצרור המור (בראשית, יח, לג) וז"ל, עלוקה הוא שטן, הוא דרך עקלתון המעוות (כנ"ל, עלוקה, קל-עוה) אדם בריבו, עכ"ל. וכמ"ש (ישעיה, כז, א) לויתן נחש עקלתון. וכאשר מאבד היושר ודבק בעקלתון, זהו מיתה, קטל, קל-ט. וזהו חיוב מיתה סקילה, סקל, ס-קל. ודו"ק. וסקילה חמורה מכולם לרבנן, ולר"ש שריפה חמור מכולם, כמ"ש בסנהדרין. שרף, ע"י דלקה, דלק, ד-לק. וכן נעשה קלי, קל-י. והאש מתלקחת, קל-מתחת. והיינו שהוא חמור מכולם ועושה הנשרף קל מכל ד' מיתות. וזהו דין עיר מקלט, קלט, קל-ט, שקולט את מי שרצח ונתחייב מיתה. והיינו שקולט את מי שנעשה קל. והבן שמצד הכובד, הקל עולה, ומצד הכבוד, הקל יורד. ודו"ק. וזהו שריפה - עולה, סקילה - יורד. כי המת יורד וכאשר מתכפר עונו ע"י מיתתו עולה.

וכן כאשר מחלק דבר, חלק, ח-לק, נעשה קל, בלתי חשוב ביחס לשלם. ועיקר כח זה נגלה בנקבה שנבראה מחלק של הזכר. והיא בחינת מקבל, קבל, קל-ב. וכן כלב המללק (שופטים, ז, ה), מל-קל, שדרך הכלב לקחת מעט מן המשקה ולשתותו. וכן ארבה, ממין ילק, י-לק (ע"י חשק שלמה, השורשים, שורש קל ושורש לק). וזהו משקל, מש-קל, שוקל חלק לעומת חלק.

והיפוכו, קהל, קל-ה, והוא קיבוץ כל החלקים יחדיו. וכן קלע, קל-ע, שקלע הקב"ה לחוה, כמ"ש

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
עמלק
מילון ערכים בקבלה
עמלק

בלבניפדיה קבלה

עמלק

ג' קוים, שמאל - ימין, עשו - ישמעאל, ונזדווגו יחדיו ויצא מהם עמלק - קו אמצע, הנקרא כלב. עיין עמק המלך (שער תיקוני תשובה, פ"ו).

ג' קוים. על מלחמת עמלק כתיב (משלי, כב, כ) שלישים, ודרשו (מגילה, ז, ע"א) שלישים ולא רבעים.

כתב בשם משמואל (חנוכה, תרפ"א, ליל ד') וז"ל, דעמלק היפוך מיעקב אע"ה, שיעקב אבינו נקרא ישרון, מלשון ישר, ועמלק נקרא ע"ש עיקול ועקלקלות, עכ"ל. עק-מל. ועיין ליקוטי הלכות (חומ"מ, הלכות מתנה, ה"ה).

שערות

עשו איש שעיר. וכתיב (בראשית, לו, יב) ותמנע היתה פילגש לאליפז בן עשו ותלד לאליפז את עמלק.

וכתב בשפת אמת (לפסח, תרל"ח) וז"ל, עמלק בכלל אלופי אדום, עכ"ל, עיי"ש. עיין רא"ש (דברים, כה, יז). ואמר עשו לעמלק להרוג את יעקב. עיין בעלי התוס' (שמות, יז, ח). ועיין זוה"ק (ח"ג, רפא, ע"ב) שאמרו, וכל אלופי עשו מעמלק הוו. וכן גבי שאול שהכה את עמלק, קרי ליה אדום. ועיין אבודרהם (תפלית שחרית) וז"ל, ומלכות אדום זו עמלק, עכ"ל, עיי"ש. ועיין גבורת ארי (ב"ב, קכג, ע"א).

י"א שערי עזין כנגד כח עמלק. עיין רמ"ע מפאנו (מעין גנים, ח"א, ליקוטים, אות יג).

אזן

שורש חלוקה לשנים, שתי אזנים. ובקלקול זהו עמלק, גימט' ספק. וכתב בשער יששכר, הנחש "השאיני", אותיות יש-אין. ונודע ששורש עמלק, בחינת דעת דקלקול, בחינת נחש. בחינת משקלות דקלקול, שעל זה בא עמלק.

אור א"ס

עמלק, כביכול קליפה לא"ס.

וכתב הגר"א (תיקונים, תיקון ע, ד"ה ארבע) וז"ל, גלות עמלק כתהום, דלית לה סוף, עכ"ל.

מכח עמלק אין הכסא שלם, נעשה כס-א, כיסוי אל"ף, אלופו של עולם. ועיין פע"ח (שער העמידה, פרק יט).

צמצום

כל הויתו צמצום - חלל, וכן מצוה למחותו - העדר. ובעומק, מחיית עמלק למחות אף הרשימו שנשאר בצמצום, כי עמלק מתנגד לרשימו זה, ודו"ק.

קו

אין לו תקוה, ועל ישראל שניצולו מזרעו, אומרים בפיטו, תקותם לדור ודור.

וקו דקלקול, ק' שנתארך - קו, והוא קו על עמלק. עיין ספר הליקוטים (תהלים, סח).

עיגולים

עמלק שורש חטא העגל. עמלק, אותיות מעקל, צורת עיגול, וכן יושר שנתעקל ונעשה עקלתון. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (דרושים על סדר ההשתלשלות, דף רפט).

ועיין יומא (כב, ע"ב) שלמד שאול גדרי מחיית עמלק מעגלה ערופה, עיי"ש.

כנעני - סוחר, סחור סחור סביב. ועמלק שינה לשונו לכנעני, כמ"ש (במדבר, כא, א) וישמע הכנעני.

יושר

כתב הרד"ק (בראשית, יד, ז) וז"ל, שדה העמלקי - "מישור" גדול שערים בנויות בו, נקרא שדה, עכ"ל.

במלחמת עמלק כתיב (שמות, יז, יד) כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע.

חוטם

כתיב (שמואל, א, כח, יח) ולא עשית חרון אפו בעמלק. ועיין פרי צדיק (תרומה, אות ח) וז"ל, ועכשיו נצרך עוד בקדושה ענין הכעס למחיית עמלק ורוגזא דרבנן, עכ"ל. רגע באפו, ר"ת רגע, ראשית גוים עמלק, כנודע.

ואין אדם מעיז פניו וכו', ומכח החוטם מעיז, וזהו עמלק שנמשל לכלב, שעליו אמרו כלב חצוף בחיות. עיין עשרה מאמרות (חקור הדין, ח"ה, פ"ח) וז"ל, עמלק נידון בשתי מחיות נוספות, אחת מן הפה ואחת מן החוטם, וכו' שאין מדת ארך אפים המסורה לבעל החוטם נוהגת כלל בעמלק, עכ"ל, עיי"ש.

פה

כתב בספר כתונת פסים (נשא) וז"ל, והנה שמעתי, יכרת ה' כל שפתי חלקות וגו', כי ע"י שפתי חלקות גורם ח"ו פירוד בין אותיות השם וכו', ולפי הנ"ל מובן, כי ע"י שפתי חלקות (לשון חילוק) ח"ו, גורם לעורר הקליפה המחלק אותיות השם, שהיא בקליפת עמלק רח"ל, עכ"ל.

כתב בבית עולמים (קכו, ע"ב) וז"ל, אז כח עמלק גובר בעולם, ואין השם שלם שמסתלק י-ה, שהם ג"ר, והיא סילוק י-ה דאלקים, ונשאר אלם, בסוד נאלמתי דומיה, עכ"ל, עיי"ש.

עינים - שבירה

ניצוצות שנפלו בשבירה, והם נשמות הגרים, ניצוצות אלו, שנתגירו. ומעמלק אין מקבלים גרים, כי אין בו ניצוצות. אולם דעת הרמב"ם שמקבלים. ודעת החזו"א (אבה"ע, סימן קמו, ס"ק ה) שרק בשעת מלחמה אין מקבלין. וא"כ יש בהם ניצוצות. וכתיב (שמואל, ב, א, יג) בן איש גר עמלק אנכי. וניצוצות שבו, שיש בו מצות מחיה.

וכתיב (בראשית, ו, ה) רק רע כל היום, ס"ת

עמלק.

קטלא פלגא, מלכות. עמלק, אותיות לק-עם. עיין חת"ס (תורת משה, בראשית, לו, יב). ועיין מגלה עמוקות (כי תצא, ד"ה והיה אם בן הכות הרשע, ס"ת תמנע).

וכתב באבן ישראל (ח"ד, הלכות עדות פרק טו הלכה ד) וז"ל, דמדין מחית עמלק ליכא הלכה באיזה מיתה מחה אותו, עכ"ל. והכשר שבטבחים שותפו של עמלק (קידושין, פ"ד, מ"ד).

עמלק נוטריקון ע - מלכים קדמאין, ודו"ק. אות ע' רומז לסבו, עשו. וכן ישמעאל.

עתיק

רדל"א, מתהפך. גבר ישראל (שמות, יז, יא), אולם נתהפך וגבר עמלק, עיין רש"י (קהלת, ח, ט).

עמלק כללות ההפכים דרע. ועיין עוד בעל שם טוב על התורה (לך לך, אות לד). ועיין זוה"ק (ח"ב, סד, ע"ב) בעו למנדע בין עתיקא סתימאה דכל סתימין דאקרי אין, ובין ז"א דאקרי הוי"ה. ועיין תיקונים (גב, ע"א).

אריך

כתר י"ס, נחלק לעתיק ואריך. ועתיק ספירה אחת, ואריך ט"ס, כנודע. ופרשת עמלק יש בו ט' פסוקים, ויבא עמלק וגו'.

אבא

או"א. י-ה, מלחמה בעמלק, יד על כס י-ה, כנודע. עיין אמרי מנחם (שלח).

ובעומק, עמלק כנגד קוצו של יו"ד. וכתב בפנים יפות, וקוץ ודרדר, בגימט' עשו - עמלק. דרדר, בחינת מלחמה לה' בעמלק מדור ודור. קוץ - קוצו של יו"ד דקלקול.

אמא

אם, עמלק, תמנע. סוד הדינים, כנודע. גימט' ב' פעמים, מנצפ"ך. וגימט' קסת הסופר. עיין עץ חיים (שער הכללים). וממזרת היתה, עיין רד"ק (דה"י, א, א, לו).

אלף. אלוף עמלק (בראשית, לו, טז). ועיין בעלי התוס' (במדבר, כד, כ).

וכתב בשם משמואל (יתרו, תרע"א) וז"ל, מלחמת עמלק היא בכתר, שהוא ראשית, עכ"ל. וכתב בפנים יפות (בראשית, ג, יז) וז"ל, מלחמה לה' בעמלק מדור דור, סמך לדבר וקוץ (קוצו של י"ד - כתר) ודרדר, כמספר עשו ועמלק, עכ"ל. ועיין תורת משה לחת"ס (מגילת אסתר, ד"ה מרדכי היהודי).

חכמה

ראשית. וכתוב (במדבר, כד, כ) ראשית גוים עמלק. ועליו נאמר (ב"ר, מב, ז) מגיד מראשית אחרית. וכתב בתרגום (שה"ש) דאתא עמלק על בכורתא וברכתא. עיין תורת חיים (חולין, צא, ע"א). וראש דוד (תצוה).

בינה

בריאה - בינה, עולם הכסא. ואין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק.

לב. ואמרו (תיקונים, ג, ע"ב) וליבה לעילא לנטלא נוקמא מעמלק הה"ד, כי יום נקם בלבי, בלבי ודאי וכו', דאיהי לב"י, שם בן מ"ב.

דעת

עמלק, דעת דקלקול. עיין זוה"ק (בשלה, סו, ע"א). וספר הליקוטים (בלק, פרק כג ד"ה וירא את עמלק). ופע"ח (שער הפורים, פ"ו). וכנגדו משה בתיקון, ולכן נלחם עם עמלק. עיין קהלת יעקב (ערך עמלק). ועיין שפת אמת (פורים, ליקוטים, ד"ה טעם). והוא מלך הדעת במלכין קדמאין, עיין בהרחבה רמ"ז (שמות).

בלעם, אותיות עמלק, אם נחליף הבי"ת בקו"ף. כ"כ עמק המלך (שער יא, פרק כב). וכן אותיות עמלק מורכבים משם בלק - בלעם, עיין זוה"ק (ח"ג, רפא, ע"ב).

עמלק גימט' צפע, עיין בית עולמים (דף קלו, ע"ב).

סוכה. וכתב בשער הכוונות (ענין כוונת יוצר) וז"ל, זכירת עמלק, כנגד חג הסוכות, כמשאחז"ל, שעמלק היה מזונב והורג כל הנחשלים אחריו, אותם שלא היו ענני הכבוד מקבלן, וענני כבוד כנגד הסוכות, עכ"ל.

ז"א

כתב בבית עולמים (קכו, ע"ב) וז"ל, סוד השינה, שאז כל כוחות הנפש סגורים בלב בשורשם, שדעת יסוד דאמא הוא בלב דז"א, ובגלות שאז הדרומיטא, אז כח עמלק גובר בעולם, עכ"ל, עיי"ש.

פנימיות ז"א, דעת. ועמלק דעת דקלקול, פוגם אף בז"א, מדות, שורש לכל מדות רעות. עיין ספר הליקוטים (צמח צדק, ערך עמלק). ובעומק, עמלק ראש ז"ת, ז' עמים, וזהו ראשית גוים עמלק. עיין מצודת דוד לרדב"ז (מצוה תסא).

נוק'

בית, ביהמ"ק. וקודם מצות מחית עמלק לבנין ביהמ"ק.

א"י. ואמרו (זוה"ק, והובא בילקוט ראובני, כי תצא) שכיון שנתעצל משה במחית עמלק, לכן לא זכה להכניסם לא"י.

עמלק צרוף הוה"י, נקבות ע"ג זכרים. עיין שער הפסוקים (שלה).

אמרו במכילתא (בשלה, פרשת ויבא עמלק, ב) שבאותו היום (של מלחמת עמלק) נמשח יהושע. ונחלקו הראשונים אם נשים חייבות במחית עמלק. עיין חינוך (מצוה תרג).

ז"א ונוק' ו-ה, כנגד עמלק. עיין תיקונים (נב, ע"א).

כתר

כתב בפרי צדיק (מסעי, אות ד) וז"ל, כמו שבקדושה כתר עליון איהו כתר מלכות, כן בקליפה הראשית גוים מזרע עשו וכו', עכ"ל, עיי"ש. וזהו שורשו של עמלק.

חסד

תאווה דקלקול ישמעאל. ועמלק צירוף עשו וישמעאל, עיין ערך קטן יושר.

חו"ג, ידים. וכאשר ירים משה ידיו גבר ישראל, על עמלק.

מים. ועמלק קירר האמבטיה, והבן. אשר קרך.

גבורה

מלחמה. מלחמת עמלק, מלחמה לה' בעמלק מדור דור (שמות, יז, טז). ודעת החזו"א, דעיקר מצות מחית עמלק הוא דוקא בדרך מלחמה, וילפינן לה מקרא הנ"ל, ודין של מחית עמלק, הוא דין מדיני מלחמה, ודו"ק (עיין חזו"א, אבה"ע, קמו, פרק אלו נאמרין, ס"ק ה).

יראה. ובעמלק כתיב (דברים כה, יח) ולא ירא אלקים. וביטל יראת אוה"ע מישראל, עיין זוה"ק (ח"ב, סה, ע"א). גבורה - גבר עמלק.

אש דקלקול, גהינם, הוא עמלק. ועיין ספר הליקוטם (בשלח).

שם אלקים עמלק, גימט' ר"ו, ב' פעמים, ק"כ כנגד ק"כ צרופי אלקים. עיין לקוטי תורה (בשלח).

תפארת

תורה. עמל התורה, לעומתו עמלק אותיות עמל-ק, עמל של קליפה. ולכך מכח עמלק רפו ידיהם מן התורה.

עמלק, קו אמצע, כנגד יעקב. עיין פרי צדיק (דברים, אות י'), ועוד ברבותינו. והיפך קליפת עמלק, יתרו, שיתר פרשה אחת בתורה, ולעומתו עמלק, משפט מעוקל, עיין ליקוטי הלכות (חו"מ, הלכות מתנה, ה"ה. הלכות נזיקין, ה"ד). ועיין שער המצות (שופטים) שנענש יעקב שלא קיבל את תמנע ויצא ממנה עמלק, עיי"ש. ואמרו (זבחים, קטז, ע"א) מלחמת עמלק שמע יתרו ובא ונתגייר, ודו"ק.

רחמים. שאול ריחם על עמלק שהוא אכזר.

נצח

צד מעלה. וכתב בפרי צדיק (זכור, אות ב) וז"ל, דקליפת עמלק הוא הגאווה, עכ"ל. כנודע עמלק גימט' רם. עיין ראשי פרקים של ד"ת (מתוך אוצרות רמח"ל) לרמח"ל, וז"ל, קליפת עמלק - מר, עכ"ל. ונתהפך רם למרמה. עיין זוה"ק (ח"ג, רפא, ע"ב). ועיין גר"א (ספד"צ, פרק א) שעמלק בנצח. וכתב בתפארת שמואל (חנוכה) וז"ל, ואיתא בספה"ק, ח' ימי חנוכה וב' ימי פורים, הם ר"מ שעות, עולה עמלק ימ"ש, היינו כי הימים האלו הם מסוגלים להתפלל על מפלת עמלק, עכ"ל. ועיין רבינו בחיי (שמות, יז, יב) שכתב וז"ל, הקו האמצעי הנקרא רום בשור"ק, עכ"ל, עיי"ש. והוא מכח תפארת שעולה לכתר, עיין ערך קטן כתר.

הוד

כאשר ירים עמלק ידו וגבר עמלק, שזה בחינת הוד. עיין פרדס רימונים (שער כז, פרק י').

נו"ה, ממונו של אדם המעמידו על רגליו, ובעמלק יש מצוה אף לכלות ממונו, שלא ישאר שמו וזכרו.

יסוד

כל. ובעמלק כתיב (בראשית, יד, ז) ויכו את "כל" שדה העמלקי.

כתב בספר עצות ישראל (ערך תפלה, אות יד) וז"ל, יש שני מיני קליפות שמבלבלין דעת האדם מלהתחזק בתפלה, והם קליפות עשו וישמעאל, שזה בחינת קליפות הערלה והפריעה, קליפת עשו עמלק, הוא בחינת הערלה הגמורה, עכ"ל. ואמרו חז"ל שבית עמלק היו זורקין מילותיהן של ישראל כלפי מעלה וכו'. ועיין עבודת הקודש (ח"ג, פרק מא). וכתב באבן השהם (רוחב הספירות ומצב מעמדם) וז"ל, עמלק שהיצר לישראל ביסוד, עכ"ל, עיי"ש.

מלכות

כתב בפע"ח (שער הפורים, פ"ו) וז"ל, שאול, גימט' אגג מלך עמלק, זה לעומת זה, עכ"ל.

נשמה

עמלק, נאמר בו מחה תמחה, ובשבעה עמים נאמר לא תחיה כל נשמה, וקרובים זה לזה, אולם אף חלוקים, שלא תחיה כל נשמה, דוקא בסוף. עיין ערך קטן שבירה.

וכתב בנחל קדומים (דברים, כה, ו) וז"ל, יקום על שם אחד, ס"ת גימ' אך בנחלה, מאן יבמי, וכו', ט' תיבות ע"ש בן ט' שנים שבא על יבמתו קנאה, שביאתו ביאה, ולכך סמך פרשת עמלק, שנעלם בו ט' (וכן יש בו ט' פסוקים בפרשת ויבא עמלק), שסירסן, שלא יבואו נשמותיהם לעבור ט' חדשים, לקוטי גאוני קמאי אשכנז, כ"י, עכ"ל.

ועיין אור תורה (לתלמידי הגר"א, אות לה).

חיה

עמלק, אסור להחיותו.

וכתב בשושן סודות (אות כט) וז"ל, ונשבע שיהא ו"ו, ה"א שהוא (גימט') ח"י נעלם, עד שינקום מעמלק, עכ"ל. ועיין שם עוד (אות שנג) ענין שאין השם שלם.

יחידה

שלימות מחיית עמלק בימות משיח. עיין פרי צדיק (זכור, אות י).

עמלק בא להלחם ברפידים עם ישראל, וזה היה ביום השבת. עיין מהר"ל (גור אריה, שמות, טו, כה). ועיין דרשות מהרי"ט (כי תשא, דרוש שני).

ונצטונו להכרית זרעו של עמלק. וכתב בשם משמואל (יתרו, תרע"א) וז"ל, מתפללים ומלכות הרשעה מהרה תעקר, שזה עמלק, עכ"ל. ועיין ברכות (סא, ע"ב) והממלכה, וברש"י שם.

שם. וכתב בשער הכוונות (דרושי תפלת השחר, דרוש א) וז"ל, זכירת עמלק, נרמוז אותה במלת לשמך הגדול כנודע, כי בעבור עמלק אין ה' שלם ואין הכסא שלם, ואנו מתפללין שימחה זכרו של עמלק ויהיה שמו גדול, עכ"ל.

נפש

מעשה, עמל. עיין זוה"ק (רפא, ע"ב). עמלק, אותיות עמל-ק.

קליפת נגה. עיין עץ חיים (שער מט, פ"ז) וז"ל, מלחמת עמלק דקליפת נגה הרע שבו, עכ"ל. אולם הרמ"ז כתב בכמה מקומות שעמלק כולו רע ואין בו ניצוצות של טוב, ונראה מדבריו שהוא אינו מקליפת נגה. ועיין ערך קטן עינים, סוד גרים מעמלק. ועיין שער הגלגולים (הקדמה לה) וז"ל, ונשמת הרע המעורבת בקצת טוב, נתנה בעמלק בן אליפז, עכ"ל. ואמרו חז"ל שיצא עמלק מתמנע, מפני שלא גיירה יעקב. ועיין שער הפסוקים (בהעלותך, ד"ה הגה"ה א"ש). ונראה שלכך לא מקבלים ממנו גרים, וכן להיפך, ודו"ק. ועיין שער הפסוקים (בלק).

רוח

עמלק, רם, גסות הרוח. כ"כ כבעל שם טוב על התורה (כי תצא, אות כד).

מילון ערכים בקבלה

עמלק

א'

וקליפה זו בחינת קליפת נגה, ולכן נאכלת עם הפרי, כמ"ש שם. ועיין עץ חיים (שער מט, פ"ז) וז"ל, ושם היה מלחמת עמלק דקליפת נגה הרע שבו, עכ"ל.

ובעומק עמלק נקרא כל, כלב, כל-ב, והוא כנגד יחידה דקדושה, כמ"ש במחברת הקודש (שער יציאת מצרים) וז"ל, ואמר הצילה מחרב נפשי למטה שהוא הנפש, ולמעלה מיד כלב יחידתי, היא הנשמה שהיא היחידה, לכן הפלשתי שהוא מזרע עמלק אמר לדוד, הכלב אנכי (שמואל, א, יז, מג), עכ"ל. ועמלק נקרא כלב, עיין זוה"ק (ח"ב, סה, ע"א) אתון אמרתון היש ה' בקרבנו אם אין, הרי אני מוסר אתכם לכלב, ועיין עוד (ח"ג, קעב, ע"א). והוא חיבור ימין ושמאל דקלקול, ימין חמור, שמאל שור. וכתב ברמ"ז (שם, ח"ב) וז"ל, תוך השור ותוך החמור מ"ו סך הכל כלב, והוא חצוף שכולל תרי סטרין, וכן עמלק כנגדו שם הוא סיגי הדעת (כולן ראשין דאדום במלכין קדמאין, עמלק ר"ת, עם - מלכין קדמאין שנשברו).

ובקודש עומדים יוסף ויששכר לכנגדו, כמ"ש (ב"ד, עב, יב) שור זה יוסף שנאמר בכור שורו הדר לו, חמור זה יששכר, דכתיב חמור גרם, ובן בנו של יוסף עומד לכלותו ואת עמלק, עי"ש.

והיפכם עמלק ימין ושמאל דקלקול, וכולו בחינת אלהים אחרים, בחינת ב' פעמים ק"כ, צירופי אלקים כמ"ש האריז"ל.

אמרו (זוה"ק, בלק, קלט, ע"ב) עמלק, עם לק, עמא דלקא לון וכו'. בלק בא לק וכו', בלעם בל עם וכו', מה אתון אשתארו עמק (בבל) בלבב עמקא דמחשבה דילהון דלא ישלטון, ולא יתשארון בעלמא, עי"ש. עמלק - בל.

וכתב בשער הפסוקים (בלק) וז"ל, עמלק הוא בחינת פסולת הרע שהוברר מן קין בן אדה"ר, והוא בחינה אחת מן ה' מיני ערב רב שנתערבו בישראל, שהם עמלקים וכו'. ולכן עמלק שונא גדול לישראל היה, וכמ"ש למטה בפסוק ויסר קיני מתוך עמלק, כי הטוב שבקין נברר ביתרו הנקרא חבר הקיני, הנפרד מקין, ר"ל מן הרע של קין, שהוא עמלק, ובלק ובלעם, עכ"ל, עי"ש כל אריכות דבריו.

וכתב בספר הליקוטים (בשלה) וז"ל, והאש הדק שתמיד עשו מלחמה עם ישראל, והוא עמלק, והוא גיהנם, עכ"ל.

וכתב בפע"ח (שער פורים, פ"ו) וז"ל, שם הוי"ה, ב' אותיות ראשונות הם או"א, ו, ז"א, ה, נוק' וכו'. וכנגדן יש ד' קליפות, כי גם זה לעומת זה עשה אלקים, וע"ז נאמר אל גנת אגוז ירדתי, וכו', שהרי האגוז מתחלק לד' חלקים, נגד ד' אותיות השם, וקליפה זו הג' מפסקת בין אלו הד' חלקים (עי"ש של אגוז וכו', שנכנסת ביניהם, וקליפה זו נגד עמלק, וע"ז אמרו חז"ל אין השם שלם עד שיכרת זרעו של עמלק, עכ"ל. והן קליפה שנכנסת ביניהם, בחינת ערב רב, שזהו שורש עמלק כעץ הדעת טוב ורע מעורבים, ודו"ק.

מילון ערכים בקבלה

עמלק

ב'

פשע (ועיקרו על חטא העגל, שורש שבירת הלוחות, שבו עשרת הדברים, כנ"ל שמכח עמלק נשבר) **וביום עשירי בניסן הוא מקחו של קרבן פסח שנאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות והוא סימן גאולה ולעשות שפטים באלהי העמים** [וזמן הקרבנו י"ד, ואכילתו ט"ו, וז"ש בזוה"ק (ח"ג, רמט, ע"ב) בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, ובי"ד דיליה, ויאמר כי י"ד על כל כס י-ה", תמן אומי לאעברא מעלמא זרעא דעשו, עמלקיים. ועיין בהרחבה בספר הליקוטים לצמח צדק (עדר עמלק)]. **ובעשירי באב נשא ידיו עמלק, וכן בעשרה בטבת, והבן זה כי ט' באב ותעניתו היה ראוי להיות בעשירי, ועיין בגמ' דתענית, עכ"ל.**

והבן שעמלק שורש כל רע, חטא אדה"ר ע"י נחש, צפע, גימ' עמלק, כמ"ש (זוה"ק, ח"א, רפא, ע"ב) ולעילא עמלק סמאל, עמל נחש, עיי"ש. ואמרו (תיקוני זוהר חדש, תקונא קדמאה) ואיהו נחש, הוא סמאל, הוא עמלק, הוא פלשתי, הוא מלאך המות, לכל אדם הוא נעשה כפי חטאו. ועיין גר"א (תיקון י"א מתיקונים אחרונים, ד"ה לכל בר נש) שהוא כנגד ז' שמות שיש לו ליצה"ר, כמ"ש (סוכה, נב, ע"א). ועיין **שערי אורה (שער תשיעי). **וספר הליקוטים** (וזאת הברכה, פרק יד). ועיין **ילקוט ראובני** (וישלח, אות נו).**

וכן הוא שורש שבירת הלוחות, וכן הוא שורש חורבן הבית, כנ"ל.

מצינו שורש עמלק בדורו של נח, וכמ"ש (זוה"ק, ח"א, כה, ע"א) ואלין אינון דאשתארו מאלין דאתמר בהון (בראשית, ז, כג) וימח את כל היקום, ומאלין דאשתארו מנהון בגלותא רביעאה, אינון רישין בקיומא סגי, ואינון קיימין על ישראל כלי חמס, ועלייהו איתמר (שם, ו, יג) כי מלאה הארץ חמס מפניהם, אלין אינון עמלקים.

ואמרו (שם) ואלין אינון דלא בעא נח רחמי עלייהו, ואתמר בהון וימחו מן הארץ, בגין דהוון מאלין דאתמר בהון (דברים, כה, יט) תמחה את זכר עמלק, ומשה לא אסתמר מנייהו. ושורשם הקדום, הוא נפשות של תתקע"ד דורות, שהם עזי נפש.

עוד אמרו (כה, ע"ב) ובגנייהו אמר (שמות, לב, לג) מי אשר חטא לי אמחנו מספרי, דאינון מזרעא דעמלק, דאתמר ביה, תמחה את זכר עמלק, ואינון גרמו לתברא תרין לוחין דאוריתא.

ומכח עמלק שורש חורבן הבית, ולכך כשנכנסו לא"י נצטוו, להכרית זרעו של עמלק, וכן לבנות את ביהמ"ק.

וכמ"ש הראב"ד (ספ"י, פ"א, מ"ג) וז"ל, והיה כאשר ירים ידו (אותיות יו"ד) וגבר ישראל וכו', ולפיכך ברכת כהנים בנשיאות כפים כמספר עשר אצבעות, כמספר עשרת הדברים. והנה ישראל (ת"ת) נושא כפיו בעשור לחודש השביעי, ואז הוא יום סליחה וכפרה לכל שבי

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
עמלק - לעין

מילון ערכים ארמית

עמלק – לעין

היותו העדר, ולכך יש בו מצות מחה תמחה, מחה אמחה, לעשותו כמהותו והיותו, העדר.

וכתב עוד ברד"ק (ש) וז"ל, ועקר המלה הזאת נראה בעיני שהיא המלה בעצמה הנזכרת בדברי רבותינו ז"ל מפני סכנת עלוקה (ע"ז, יב, ע"ב), והיא התולעת הגדלה בנהרות ונתפשת ברגלי האדם וברגלי הבהמה בעברם בנהרות, ושואבת דמם עד שתמלא ותנפח ונופלת, והמשיל זה הענין הנזכר בפסוק לעלוקה שהיא אינה אומרת די בשתיית הדם, עכ"ל. ועיין משלי (ש) בפירוש המלבי"ם, ודו"ק.

ואמרו (תנחומא, כי תצא, ט) מהו עמלק, עם לק פרח כזוחל, עם שבא ללוק דמן של ישראל ככלב. ועוד אמרו (ילק"ש, דברים, כה, תתקלח) למה היה עמלק דומה, לזכוב שהוא להוט אחר המכה, כן היה עמלק להוט אחר ישראל ככלב. וכתב בקהלת יעקב (עדר והב) וז"ל, לעלוקה, גימט' עמלק עם הכולל, עכ"ל. והבן.

ובשורש עמלק יש שורש של אותיות בלעם - בלק - בבל, כמ"ש בזוה"ק, וחיבור בלק ועמלק שאף עמלק לשון בא-לק, ללוק דמן של ישראל, עיין בעה"ט (במדבר, כב, ב). וכן חיבור לבלעם, כח הדעת, ועמלק דעת תחתון, ובלעם דעת עליון, עיין ספר הליקוטים (צמח צדק, עדר עמלק), ודו"ק.

עמלק. וכתב בעשרה מאמרות (מאמר חקור הדין, ח"ה, פ"ח) וז"ל, עמלק וכו', נקרא כן על שם עמל - עמק - מלק - עלק, וכו', עיי"ש. ועיין מחברת הקודש (שער הפורים) על אותיות מלק, שכתב שם וז"ל, מרדכי, מר-דכ"י, בא"ת ב"ש, הוא קלם, אותיות מלק, שמלק את עמלק מן העולם ע"י שכנס כל היהודים ולמד עמהם תורה שניתנה בע' פנים, כמו שארז"ל קיימו וקיבלו בזמן מרדכי מה שקבלו כבר בסיני, עכ"ל.

וכתב בערוך ערך לעין, וז"ל, פירוש תרדין וכו', ובלשון ישמעאל אל מלק, עכ"ל. והבן לעין, לאות עין, צריך מלק לאות ע', כנ"ל, נעשה עמלק, וצריך לתקנו.

וכתב באהבת יהונתן (הפסרת יום ב' דשבועות) וז"ל, שאול הרג אגג, ראשית עמלק, ונשאר אותיות מלק, והוא קלים היו רודפינו, והוא אותיות מלק, מלשון מליקה שהוא מצואר, וזהו בימי דוד, ידך בעורף אויבך, עכ"ל.

והבן ששורש וראשית עמלק אות ע', ופעולתו מלק. וכן פעולתו עלק, כמ"ש (משלי, ל, ט) לעלוקה שתי בנות הב, ואמרו חז"ל, צווחין ככלבין הב, ועמלק נקרא כלב.

וכתב בספר השורשים לרד"ק, ערך עלק, וז"ל, פירש בו רבינו סעדיה, ענין העדר וכו', עכ"ל, עיי"ש סוגי ההעדר. וכנודע עמלק כל

מדור
ליקוטים

מחשבה / עבודה

מחשבה

ד' ה'. בכתובה בחמש אותיות, ישנה הבחנת האבד-י"ה. כמו שדרשו חז"ל על הכתוב: "כי יד על כס י"ה, מלחמה לה' בעמלק מדר דר": אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק. כלומר מציאותו של עמלק מהוה הפרדה בין הי"ה לו"ה, של השם הגדול: ועל כך: "ואחריתו עדי אבד", כמו שכתוב "כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים", "תמחה את זכר עמלק". כלומר מאבדה (שיש לה עדיין קיום בעולם) הוא יהפוך לאבדון. (בלבביפדיה ערך אב)

***

ומחטא אדה"ר בפרט, מורכבים מטוב ורע. והתכלית בירור חלקי הטוב שבהם וכילוי חלקי הרע שבהם. משא"כ עמלק כל הויתו אינו אלא לכליון, אבדון, תמחה את זכר עמלק. כי בשורש הבריאה יש כח חיוב וכח שלילה. ויסוד הויתו ומהותו של עמלק מכח השלילה, ועצם כח השלילה הוא הוא עצם הויתו. ולכך דינו אבדון. ובדקות עמלק ראשית גוים, אב, ואחריתו אבד. אב-ד. כילוי מראשית לאחרית. זאת ועוד. כל דבר שהיה ונסתלק ונאבד נשאר ממנו רושם, רשימו. ולכך אין גדרו אבדון גמור, אולם בעמלק ישנו אבדון מוחלט, אובדנו אף של הרשימו. וכאשר זה נעשה בציוור של נפש, אזי "אפילו זכרו ישתכח מלב הבריות".

וכתיב (שמות יז, ח) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידיים. והבן שיש אבדה גמורה ויש תחלת אבדה. ותחלת אבדה היא אחיזה רפויה בדבר. וזהו רפידיים, רפו ידיהם מן התורה. ועל תחלת מדרגה זו של אבדה חל כחו של

אחריתו עדי אובד

עמלק בבחינת אבדה

ידוע המשל שרש"י מביא בסוף פרשת בשלח, לבאר את הסמיכות שבין פרשת "היש ה' בקרבנו" לזו של "ויבא עמלק וילחם עם ישראל": משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך. היה אותו הבן רואה חפץ ואומר: "אבא טול חפץ זה ותן לי", והוא נותן לו. וכן שניה וכן שלישית. פגעו באדם אחד, אמר לו אותו הבן: "ראית את אבא?" אמר לו אביו: "אינך יודע היכן אני?!" השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו.

ראית את אבא? היש ה' בקרבנו? היא מידתו של עמלק (בן בנו של עשו). * האב אבד. הבן אינו רואה את אביו.

כידוע, עמלק היה זורק מילותיהם של ישראל כלפי מעלה. והרי מקום המילה [אות ברית קודש] הוא השורש והמקור של הבן. משם האב נקרא אב.

בזריקת המילה כלפי מעלה (טול את שלך) עמלק מראה על רצונו להפריד בין הענף לשורש. הוא מבקש לסלק את הופעת העליון בתחתון, את הקשר בין האב לבן.

נמצא שעמלק הוא נציגה של האבדה בעולם הזה.^א

ביתר דיוק, בחינתו של עמלק מרומזת במילת אבדה ביו"ד. כי תיבת אבדה, לפעמים כתובה בתורה בארבע אותיות א' ב' ד' ה', ולפעמים היא כתובה בחמש אותיות א' ב' י'

^א וכידוע, הדביקות במידה מביאה להתגשמותה. כשישראל נגעו במידתו של עמלק מיד הוא נזדווג להם.

^ב במעשה של שאול כידוע, בני עמלק התחבאו בתוך הבהמות, ורק אודות כך ניצולו ונתקיימו. זו בחינה מסויימת של גלגול.

כך אנו רואים שכל קיומו של עמלק (עד שימחה שמו) עומד על בחינת הגלגול. שהוא בחינת אבדה, כנ"ל.

^ג וזהו: "ראית את אבא?" כידוע שאותיות י' וה' שבשם מרמזות על או"א.

כילויה. ואדרבה, אדם המסתכל על הכופר כמציאות לעצמו, זהו גופא העומק של הכפירה. (דע את דמיון 7 מדמה דקלוקל)

***

עמלק בגימ' ספ"ק כנודע. וכשם שיש ספק בסט"א, כן יש בקדושה, כהכלל של זה לעומת זה.

והנה אמרו "אין שמחה כהתרת הספיקות". כלומר הספק יוצר היפך השמחה, עצבות. וזה ספק של הסט"א, שאדם נבוך ומבולבל, ועי"כ יש לו עצבות מכך. אולם יש ספק דקדושה, וענינו ההכרה מהיכן בא לי הספק הזה? וכי אני זה שמספק את עצמי או שמא הקב"ה ברגע זה נוטע ספק בלבי ורצונו שאסתפק עתה? נמצא הספק בא מתוך אמונה ברורה, אמונה בבורא ית"ש שהוא נתן הספק במוחי ובלבי, ורצונו שאסתפק. ואם כך רצונו ית"ש שאסתפק, גם אני מעמיד עצמי לכך, ואני שמח להיות מסופק, כי כך רצונו ית"ש. נמצא ספק דקדושה מוליד שמחה ולא עצבות ח"ו.

והנה מה שמונע את האדם מלשמוח בספק, הוא המחשבה שספק הוא דבר שלילי. וחוסר ידיעה כיצד לנהוג או לעשות וכד', הוא חסרון גדול. אולם באמת אינו כן, ספק דקדושה היא מעלה, ההכרה שהספק בא מהקב"ה והשמחה בו מחמת כן הוא מעלה גדולה ולא חסרון.

ביאור הדברים: אדם סבור שכשיש לו ספק, הטעם שיש לו ספק מפני חסרון כוחו להכריע, מפני קוצר דעתו, ולכך הוא רואה זאת כחסרון לגביו. אולם כשאדם מסתכל ומבין שהקב"ה הכניס ספק זה במוחו ובמחשבתו, צריך להבין מדוע הקב"ה הכניס זאת? מה התועלת בזאת? בירור הדבר: תכלית הבריאה "אין". העולם נברא יש מאין, ותכליתו לחזור לשורשו, לחזור לאין. כנס"י הוא הכח שמביא את העולם לאין דקדושה, להתכללות בשורש, להתכללות בבורא עולם. לעומתו עמלק מביא את העולם

עמלק בישראל. כי כל היותו אינו אלא אבדה, ולכך חל במקום שורש לאבידה. וכתוב (במדבר יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב. נגב מלשון מנוגבת מן המים. והשורש לכך שנאמר יקו המים אל מקום אחד ותראה היבשה, ונאבדו המים ממקומם. אולם כאשר יש במקום מים ומסתלקים נשאר לחלוחית בכחנת טופי ע"מ להטפיה וכו'. אולם כאשר מנגבים את הדבר נסתלק אף הרושם של המים. וזהו עמלק, כנ"ל, סילוק הרושם. ולכך עמלק יושב בארץ הנגב דייקא.

והנה כשם שיש את עצם ישראל כן יש את הרושם של ישראל, והוא בחינת גרים, ושורשם גר ראשון יתרו, הנקרא קיני. וזהו הממוצע בין ישראל לעמלק, ומשם יונק חיותו ונקרא ראשית גוים עמלק, כי יונק את ראשיתו מישראל ע"י גרים בחינת רושם. וכאשר מסירים רושם זה, זה שורש כילויו. ולכך כתיב (שמואל-א, טו, י) ויאמר שאול אל הקיני, לכו סורו רדו מתוך עמלק וגו', ויסר קיני מתוך עמלק. ויך שאול את עמלק. כי נעקר שורש חיותו. (בלכביפדיה מחשבה ערך אבד)

אחריתו עדי אובד

בעמלק נאמר שלמרות שבתחילתו יש לו קיום, אך 'אחריתו עדי אובד', היינו שבאחריתו הוא מכלה את עצמו. הרי, שמעבר לציווי לעם ישראל למחות ולכלות את עמלק, באחרית תהיה לעמלק מציאות של כילוי מיניה וביה בתוך עצמו.

כיצד נעשה אותו כילוי עצמי?

כאשר דבר מסויים מתפשט עוד ועוד, התוצאה היא שאותו דבר מכלה את עצמו, כיון שלפריצת הגבול כבר אין מקום להתפשט. בעומק, כל מציאות של רע הקיימת בעולם, כגון כפירה וכדו', כמובן שאף היא מוגדרת כנברא, אך כל מציאותה בעולם היא לצורך

את האדם לשלמות הגמורה, התכללות בבורא עולם. (בלבבי חלק ה', מילי דעבודה מאמר 10)

שייכות קיני לעמלק

לעומת הקיני ש'איתן מושבו', כשראה בלעם את עמלק הוא אמר "ראשית גוים עמלק" (במדבר כד, כ) - ר"ת 'רגע'. בחינת עמלק היא אותה הבחינה של 'רגע' שבו הקב"ה כועס, שהיא בחינת מציאותו של בלעם. זאת ועוד - מי שקיומו 'רגע' - אין לו עתיד. [וכבר התבאר הדבר היטב בפח"י (בפורים), שאסתר ביקשה 'מחר' אבוא אל המלך (אסתר ה, ח), ומשה רבינו אמר ליהושע 'מחר' אני ניצב ראש הגבעה (שמות יז, ט), משום שכל כוחו של עמלק הוא 'היום', אך ביחס לעתיד-מחר אין לו כח].

מכיוון שעמלק הוא 'רגע', הרי ש'אחריתי עדי אובד', משום שאין לו עתיד. הנבואות של בלעם על עמלק והקיני סמוכות זו לזו, ורש"י (שם) אף מביא שבשעה שהלך שאול להילחם בעמלק הוא הודיע לקיני שיסורו מתוך העמלקי, על מנת שלא יהרגם בשגגה. נמצא ששאול הפך את עמלק לעבר ללא עתיד, בעוד שהקיני הפך להיות 'עתיד בלי עבר'.

שורש מדרגת הקיני היא מדרגת אברהם אבינו, 'איתן האזרחי', שגם הוא התגייר ונעשה 'עתיד ללא עבר'. בכתובים (דה"א ב, ד-ו) מופיע 'איתן' כבנו של זרח בן יהודה, א"כ 'איתן' הוא משורש יהודה ממנו נולד המשיח, שהוא תכלית השייכות לעתיד. נמצא ששורש 'איתן' הוא כמי שמחובר לעתיד. (בלבביפדיה מחשבה ערך איתן)

אמונה

אמונה ולהיפך בהלה

כאשר האדם לא מכיר את עומק האמונה הרי שזה מביא אותו לידי כך ש'בוהו' נתפס אצלו כבהלה.

לאין של כילוי, ולכך עמלק רצה לכלות את בני". עומק הענין, הוא רצה להביא את כנס"י למהלך של אין בבחינתו, אין של כילוי ואבדון, והוא רצה להפוך את ישראל, מאין של קדושה, אין של התכללות, לאין של סט"א, של כילוי.

והנה עמלק הוא אין של כילוי כנ"ל. ביאור הדברים: הבחינה הגרועה ביותר בבריאה היא משכב זכור, וזה בחינת סדום. משכב זכור ענינו כילוי עצמי, כיון שהוא אינו מעמיד תולדות, וזה בחינת עמלק כילוי עצמי.

בעומק יותר, מצב נפש של ודאי, מוליד תולדות. כשאדם מסופק בדבר הוא אינו פועל בדבר כראוי, הספק מונע את ההמשך. משא"כ כשאדם בטוח וודאי בדרכו, הוא נלחם עליה ללא פשרות. כשיש בחינת "הודאי שמו" (פיוטי ר"ה), יש בחינת "נצח ישראל לא ישקר" (ש"א טו, כט). וזה עיקר כוחו של עמלק שמוליד ספק, ממילא אין המשך ותולדות, וזה ענין כילוי עצמי. והנה תחילת ביאת עמלק להלחם עם ישראל, הוא לאחר שכתוב (שמות יז, ז) "ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני" ועל נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין". כלומר עומק שאלת היש ה' בקרבנו אם אין ענינה, שבנ"י היו אז במדרגת מעבר מהשגת בחינת יש להשגת בחינת אין, וזהו בחינת "נסותם את ה'" לאמר היש ה' בקרבנו אם אין". כלומר נסיון לצאת מבחינת יש, ולהכנס לבחינת אין. ולכך מיד אח"כ בא עמלק, שהוא אין בטומאה, והוא המנסה למנוע את הכניסה לאין דקדושה. והנה עומק ספק דקדושה הוא המביא את האדם לידי ביטול, לידי אין, ובזה נכנס לאין דקדושה. שע"י שמכיר את אפסיות האדם, מתוך שמחה, מכח הבנה שזהו רצונו ית"ש שירגיש בטל וחסר דעת כלל, בזה גופא מתבטל לבוראו, ומשיג את האין, את התכללות, וכל זה ע"י ספק דקדושה. וכשם שעמלק, ספק דעמלק, הוא כח הרע הגמור ושורש השורשים של הרע, כן ספק דקדושה, הוא הכח להביא

לא נודעת. והיא בחי' הקו והתקוה, בחי' לישועתך קיויתי ה', שהשלילה לא מציירת את הצורה של היש, כי אין בכחה לצייר איך לשלול את היש, וזהו סוד התקוה. אבל בעומק יותר יש שלילה עליונה יותר, ומהותה, שהיא לא נותנת יחס להויה של היש, ולא באה לשלול את היש. כלומר, יש שלילה שבאה לשלול את היש, ויש שלילה דשלילה. שלילה דשלילה ענינה, שהיא שוללת את השלילה, ולא נותנת יחס ליש בכדי לשלול אותו. שעצם הרצון לשלול את היש, בזה נותנים כבוד וחשיבות להויות, כי הויה בלתי חשובה אין צורך לשלול, ועצם נתינת השי"ת ששורה בתוכה, כשם שהשי"ת שורה באותיות התורה, ואחרי שאנו מניחים שהתורה נמצאת בכל דבר גשמי, כפי שמבואר כאן שבכל דבר ודבר יש אותיות ונשמות. א"כ השי"ת שורה בכל דבר, שהרי בכל גשמי יש אותיות ונשמות, ובכל אותיות ונשמות יש אלקות. ויתר על כן בכל דבר יש אור א"ס שהיא בחינת השלילה דשלילה.

כאשר משיגים את היסוד הנאמר השתא, אזי זוכים להתדבקות האמיתית באין עוד מלבדו. על הנבראים אפשר להסתכל בכמה מבטים. כאשר תופסים את הנבראים במבט התחתון, זהו מבט של עולם חסד יבנה, שעניינו לבנות ולבנות את היש. וכאשר תופסים את הנבראים במבט עליון יותר, הוא מבט של שלילת היש לאין. וכאשר מקבלים את המבט היותר עליון, אזי אין מה לשלול. המציאות שתופסים שיש נקודה שצריך לשלול, זה בעצם השורש של היש.

וז"ס "ראשית גוים עמלק", שנקרא זד יהיר לץ שמו. כי עצם כך שעמלק אומר שיש דבר שצריך לשלול, (שזהו כח הליצנות - כח השלילה) זהו בעצם ראשית גוים עמלק. בפשיטות עמלק הוא שורש האין והשלילה. אולם בעומק יותר הליצנות היא שורש היש, שעד כמה שצריך לעשות מהדבר ליצנות, הרי שהוא יש, וזהו

ולכן כשמשע ויהושע נלחמים עם עמלק נאמר על ידיו של משה "ויהיו ידיו אמונה עד בוא השמש", לעומת עמלק שהוא היפך האמונה, וכמו שברור - אם האופן שנלחמים עם עמלק זה ע"י "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש" א"כ מונח כאן ההגדרה שעמלק הוא היפך האמונה ולכן נלחמים בו ע"י אמונה - דבר והיפוכו.

ומצד כך, מה שבזרעו של עמלק שהוא המן נאמר "ויבהילו להביא את המן" כמו שהוזכרה דרשת חז"ל - "בוהו זה מדי שנאמר ויבהילו להביא את המן", היינו משום שמי שלא נמצא במציאות של האמונה - ע"י שהוא מסולק מהמדרגה הזו, זה גופא גורם לו למציאות של בהלה, ובעומק זה המן שהוא התחלף מהאות א' של אמן מלשון אמונה ונעשה ממנו המן.

אבל השורש של המן מצד הקדושה זה האמן ומכח כך מבואר בגמ' שמבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, כלומר - הם החליפו בחזרה את הה' של המן לא' וזה נהפך לאמן.

ועולה ברור א"כ שזרעו של עמלק הוא ההיפך ממציאות האמונה ואז מתגלה בו המדרגה של המן דקלקול וכפי שדורשת הגמ' בחולין 'המן מן התורה מנין שנאמר "המן העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת".'

ומ"מ א"כ, עומק הכח דקלקול שמתגלה ב'בוהו' זה מה שהוזכר מלשון חז"ל שזה מביא לידי בהלה - "ויבהילו להביא את המן". (בלבביפדיה עבודת ה' ערך בהו)

עמלק כשלילה ואמונה

נקודת הא"ס היא שלילה דשלילה, אין את מי לשלול.

ודע והבן, שיש מדרגה למעלה מבחי' הקו. כי כאשר יש קו, כלומר שיש יש, ויש הכרה שצריך לשלול את היש, אלא שצורת השלילה

המיעוט הבא למעט אותו לגמרי. ואינו בא אלא לרבות, כי סוף ותכלית המיעוט, למעטו ולבטלו לגמרי, ולגלות מציאות של אין חסר.

אין הכונה שתוספת המיעוט באה לרבות רק פרט כפשוטו, אלא בפנימיות היא באה לגלות שאין ענין של מיעוט, אלא רק ענין של ריבוי, אולם אין הכונה בחינה חיובית של ריבוי, אלא לשלול את התפיסה שיש אופן של חסר. זהו הביאור של אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, בפנימיות.

הרי לנו שכל סוד הבריאה הוא סוד הצמצום, סוד המיעוט, והעבודה היא בעצם לצמצם את הצמצום. והדברים עמוקים. כפשוטו, מובן שיש צמצום וצריך להוסיף אור, כלומר, הא"ס ברא מציאות של חסר ע"י הצמצום וצריך להשלימו, אולם בעומק כל תפיסה זו היא מצד סוד היש, שהיה חלל פנוי וחסר, וצריך להשלימו ע"י הקו.

בעצם בעומק. הנקודה היא הפוכה, העבודה היא לשלול את הרשימו, ולא של העמלק, הוא שורש של קיום היש. וביטולו, הוא ביטול שורש היש. (להב אש)

עמלק נגד האמונה השלמה

כל זמן שעמלק קיים בעולם, אור האמונה אינו מאיר בשלמות. במלחמת עמלק נאמר "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש" (שמות יז, יב). כל זמן שעמלק נמצא בעולם אין אמונה מוחלטת. עמלק ואמונה הם תרתי דסתרי. עמלק כל עניינו ספק [עמלק בגימטרי' ספק כידוע], כלומר ישנם שני צדדים. האמונה אומרת שיש רק צד אחד ואין שני צדדים.

שלושת האופנים של הסיבות לאמונה שהוזכרו עד השתא (קבלה מן האבות, ראיית ישראל במעמד הר סיני והמופתים הלימודיים), הם אופנים שאינם מוחים לגמרי את האפשרות של הצד השני, וא"כ אין זה בבחינת "ויהי ידיו אמונה" בשלמות, ולכן אין עדיין את מחייתו של עמלק.

ראשית גוים עמלק. "ואחריתו עדי אובד" האחרית היא לגלות שאין צורך בשלילה. ולפ"ז השורש א"ס לא נודע. אבל להגדיר את השי"ת כרוחניות ממש, בעצם זה להגדיר את השי"ת כנשמה, כי הנשמה היא גם רוחניות, ובדקות זה כפירה והגשמה. כי אין לו גוף ואין לו צורת הגוף, וגם אין לו צורה של נשמה, כי אין ציור כלל.

והבן, שיש הצטיירות של גוף של עולם העשיה החומרי, ויש ציור של הנשמות, שהוא ציור זך. אבל מ"מ הוא גם מציאות של ציור. וזה הציור א"א להגדיר אותו בא"ס. רק מצד התפיסה של בצלמינו וכדמותינו, שהוא שורש האלקות ששורה בנשמה, והוא הבחינה הג' מבחי' עולמות נשמות אלקות. שייך להגדיר צורה, שמצד כך יש צורה ב"ס הנקראים אלקות. אבל את הא"ס ממש א"א להגדירו כמציאות רוחנית כלל, ולא ח"ו שיש בו צורה או שורש לצורה.

"עתידיים צדיקים שיקראו ע"ש בוראם". כלומר, יש כאן גילוי אלקות שהיא שורש לנקודת הציור, ולכך זה לא איירי בא"ס ממש אלא בא"ס המתפשט שהוא שורש של הנבראים.

וצריך לדעת, שכמו שמבואר כאן שהאותיות נמצאות בכל דבר ודבר, ולא דוקא ברוחניות של תורה ותפילה, אלא אפי' בכל דבר מעולם הגשמי. אם כן כמו שהנחנו שבכל העולמות יש נשמות ויש אותיות, א"כ לפ"ז בכל נשמה יש רוחניות שבאים לשלול דבר, הרי שמעיקרא הוא שלול, שנשללה ממנו נקודת השלימות.

זהו הסוד של אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. אין מיעוט אחר מיעוט, כי כל מיעוט בעצם יוצר את המיעוט הבא, כי כל סוד הבריאה הוא למעט ולשלול, ואילו הדבר מראש היה נתפס כיש שלם, הרי זה עצמותו ית', ששם אין בחינה של שלילה. הרי שעצם הדבר שהוא חסר ומיעוט, זה גופא גורר את

התגלות עצמית, וא"כ האמונה מצד כך היא אמונה מכח אמונה. (דרך ה' חלק א)

יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו

הדעת החמישית היא דעת פושעי ישראל, אותם שהיו מכירים את קונם ומכוונים למרוד בו, כאמון שאמר (עי' סנהדרין קג:): "כלום מכוון אני אלא להכעיס", וכל דכוותיה, שמה שנקרא נמרוד מלשון מורד בקוננו, יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו, מעין עמלק. וקרא כתיב (ישעיה ג, ה): "למרות עיני כבודו", שהיו חושבים שיוכלו לעשות נגד רצונו ח"ו, ויכעיסוהו במעשיהם הרעים, כמי שמכעיס את חבירו בכל כרחו. ואחרים חשבו להתחזק בכשפים וקסמים, ואחרים בידיעת מלאכי השרת ומשרותיהם, כמ"ש במדרש (איכה רבה, פרשה ב, ה) שהיו אומרים לירמיהו: "אנא מקיף לה מיא אנא מקיף לה אשא". (דעת תבונות)

יסוד הטעות החמישית, הם יודעים את בוראם ומתכוונים למרוד בו. איך יכול להיות אדם שיודע את בוראו ומתכוון למרוד בו, הרי אם הוא יודע את בוראו אזי הוא יודע שהוא כל יכול ואיך הוא מתכוון למרוד בו. לכאורה הגדרת הדבר, יש כח בנפש בלמעלה מטעם ודעת, אם משתמשים בו לצד הקדושה מגיעים לאמונה ולתמימות, ואם משתמשים בו לצד הרע מגיעים ליודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו, זה הקליפה של האמונה והתמימות שבנפש, בדיוק הפוך.

אבל זה לא רק אמונה ותמימות, זה אמת, יש כאן עוד הלבשה יותר נמוכה. יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו, מדוע, שהיו חושבים שיוכלו לעשות נגד רצונו ח"ו, וכי הם סתם חשבו שיוכלו לעשות נגד רצונו ית', מהלך ראשון כמו שאמרנו שזה קליפה של אמונה ותמימות, זה למעלה מהדעת, זה כפירה בלי טעם ודעת, כפירה לשם כפירה. אבל בעומק יותר מהיכן השורש של אותה כפירה, יש

אמונה מוחלטת שאין בה צד שני, היא אמונה שמוחה את עמלק, מוחה את הספק, היא מוחה את השני צדדים. האמונה הפנימית היא אמונה מכח אור דלעתיד לבוא, אורו של משיח.

בשית אלפי שנים, הזמן הגבוה ביותר שהיה הוא מעמד הר סיני (כמו שהאריך הרמח"ל בדעת תבונות ועוד). אבל היתה זו התגלות בערכין דשית אלפי שנים, בערכין דשני צדדים, בערכין דספק, בערכין של דבר והיפוכו ששייך לסגת משם.

משא"כ האמונה המוחלטת היא אמונה מצד האור דלעתיד, מצד הארת משיח, אמונה שאין בה שני צדדים, ולכן היא מוחה את עמלק.

ומהו שורש האמונה בימות משיח?

כשנתבונן מעט נבין, שעצם הגדרת השאלה מה מביא לאמונה, מה סיבת האמונה - זה גופא התפיסה השתא, שדבר מביא לדבר, בסוד ההבחנה שהעולם הזה הוא פרודור המוביל לטרקלין. כל מציאות העולם הזה היא הכנה לעוה"ב, ובעומק אין זו רק הגדרה שעוה"ז הוא הכנה לעוה"ב, אלא זוהי מהות של תפיסה שאנו תופסים שדבר מביא לדבר - "להביא לימות המשיח". הדבר הוא לא עצמי, אלא הוא בגדר של "מביא לידי" [כמו "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"], כלומר אנו תופסים דבר ביחס לזה שהוא גורר, יש סיבה ומסובב, לא תופסים את הדבר מצד הבעצם שבו.

משא"כ האור דלעתיד, הוא תפיסת הדבר מצד הבעצם שבו, הוא לא "מביא לידי" אלא הוא עצמי, ולכן שם אין הגדרת "מה מביא לידי אמונה", אלא האמונה היא עצמית, היא מביאה את עצמה.

בתפיסת שית אלפי שנים דבר מביא דבר, ולכן אפילו האמונה באה מכח דבר מסוים - מכח קבלה מן האבות ומן הנביאים, מכח מעמד הר סיני וכו'. משא"כ מצד האור דלעתיד, עצם תפיסת ההתגלות של האור דלעתיד היא

שהיו חושבים שיוכלו לעשות נגד רצונו ח"ו ויכעיסוהו במעשיהם הרעים, כמי שמכעים את חבירו בעל כרחו, את חבירו בעל כרחו הוא יכול להכעיסו, אבל הקב"ה הוא כל יכול, אלא שהם משתמשים באמונת הבחירה. בעומק הדק זה נקרא קליפת עמלק, עמלק כידוע בגימטריא ספק, מה כוונת הדבר ספק, שורש הבחירה הרי נקרא ספק, יש לי ספק אם לעשות את זה או את זה, וא"כ כל כח יניקתו של עמלק הוא בחירה, זו היא הדעת החמישית - יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו, זה נקרא עמלק וזה נקרא המן.

אבל הזכרנו כאן שיש שתי נקודות שמכוחו יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו, הנקודה התחתונה היא מה שאמרנו השתא, הוא בונה את כל הכח על הבחירה, הנקודה העליונה הוא בונה על קליפה של אמונת היחוד שלמעלה מטעם ודעת, ואעפ"כ הוא מורד בקב"ה, למעלה מטעם ודעת. חז"ל אומרים במדרש שאחשורוש היה יותר רשע מהמן, הרי המן היה מזרעו של עמלק, אזי מה יש יותר רשע הרי עמלק הוא שורש הרשע בעולם. זה בדיוק הסוגיא, המן היה קליפה של שני צדדים, לכן הוא עשה גורלות. אחשורוש איזה קליפה היה, הרי מחלוקת רב ושמואל במדרש, וזו גמ' במסכת מגילה, אחד אמר מלך חכם היה ואחד אמר מלך טיפש היה. כוונת הדבר מלך טיפש היה, שהמחלוקת שלו כלפי בורא עולם היא למעלה מטעם ודעת. סתם שכתוב המלך זה קאי על הקב"ה, אבל בפשטות זה קאי על אחשורוש, הוא קליפה של מלכו של עולם, הוא למעלה מטעם ודעת, זה נקרא מלך טיפש היה. הקליפה של המן מה היא, מהיכן הוא יונק את הכח למרוד בקב"ה, מכח בחירה, שני צדדים, יש כאן העמדה שני צדדים והוא מתנגד לאותו כח, ולכן בעומק הוא עושה גורלות, לעלות למעלה מכך, וזה הגורל

כפירה שהיא כפירה של אמונת היחוד, ויש כפירה שהיא כפירה כנגד הבחירה. כפירה כנגד אמונת היחוד היא למעלה מטעם ודעת, זה מה שהוזכר השתא. אבל יתר על כן יש את הבחירה, והבחירה הרי אומרת, הקב"ה ברא את העולם, הוא נתן לנו בחירה, ואנחנו יכולים לעשות ח"ו נגד רצונו, מכאן מגיע הכח של יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו. מהיכן הוא מתכוון למרוד בו, כי הוא נתן לו כח לעשות נגד רצונו, זה עומק כח הבחירה שנמסר לאדם. הקב"ה נתן לנו מצוות, והוא מצווה אותנו תעשה מצוות ואל תעשה עבירות, אבל הוא נתן לנו כח של בחירה לעשות עבירות, אזי הוא נתן לו ח"ו כח להכיר בו ולמרוד בו. אזי יש מי שהוא כופר שהוא אינו קיים, יש מי שמאמין שהוא קיים, והוא מאמין שהוא ברא אותו, והוא מאמין שהוא נתן לו בחירה, והוא מאמין שהוא מחיה אותו, והוא עובר עבירה, הוא מחלל שבת, יוה"כ, באותו רגע הוא שואל את עצמו, מי נותן לי כח חיות עכשיו, הבורא יתברך שמו, והוא נותן לי כח לעשות נגד רצונו, זה עומק המתכוון למרוד בו. הוא משתמש באותו כח עצמו ועושה נגד ריבונו עצמו, אבל מי נתן לו את אותו כח - ריבונו עצמו.

והיכן יסוד הטעות, אם כח הבחירה היה כח מוחלט, אזי באמת היה אפשר להצליח באותו דבר, על אף שהוא בודאי יקבל עונש, והקב"ה נאמן להיפרע מהרשעים, אבל אפשר למרוד בו, אם זה כדאי או לא, זה לא כדאי כי לבסוף הוא יקבל עונש, אבל במציאות אפשר למרוד. אבל מכיוון שהבחירה איננה בחירה שלימה, אלא בעומק אמונת היחוד בוקעת לתוך הבחירה, אזי כל היסוד של יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו אין לו על מה שיסמוכו. מהיכן בנוי יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו כמו שהוזכר, על זה שהקב"ה נתן לאדם כח בחירה מוחלט, זה מה שכתוב כאן,

עם אחשורוש, זה מלחמה לה', ואיך אנו נלחמים באותה מלחמה, אם אנו מעמידים את עצמנו בנקודת הקדושה של אמונה ותמימות הפשוטים ביותר שיש מול מציאותו יתברך שמו - זה צד ההכנעה של הדעת החמישית, במדרגה החמורה שבה, שפועלת נגד כל דעת, נגד הבורא. (דעת תבונות לד)

דמיון ומדמה

כח המדמה בעמלק

היצר הרע בעומק הוא כח מדמה, המלאך של גיהנם נקרא דֹמָה, מלשון מדמה. בכוחו לחדש אינו ישנו במעשה, במדות ובמחשבה.

היצר הרע לא רק מלמד את האדם לחיות חיי דמיון במדות ובמעשה, אלא בכח היצר הרע לעשות אינו ישנו, ואחר כך על זה נבנה הכח לדמות מילתא למילתא במוחו, ואין לך נפילה גדולה מזו, ונחחד.

ישנם שני כוחות מדמה נפולים - מדמה במדות ומדמה במעשה. מדמה במעשה משנה מדבר לדבר ומדמה במדות עושה את שאינו ישנו.

אולם כאשר האדם נוטל את המוחין וגם אותם גונב למדמה, לכח של אינו ישנו, שהוא פנימיות כח המדמה - החכמה שקיבל מרבו אינה קיימת, רבו מלמד אותו שקר, אינו ישנו, ואז כשהוא מדמה מילתא למילתא הדימוי הוא לשקר.

אדם ראה מעשה מרבו. מיהו רבו? מלך זקן וכסיל - היצר הרע, כח העושה אינו ישנו ושורשו כח המדמה. כעת הוא רואה מעשה ומדמה מילתא למילתא - כאן גנב היצר הרע לא רק את המדות, הוא לא גנב רק את שינוי המעשה, הוא גנב את החכמה והתבונה השניים. הוא עושה את שאינו ישנו, הוא כבר רב, מלך זקן וכסיל, וצריך לכבדו כמו שנאמר

שהוא עשה ביחס לאחשורוש. אבל בעומק אחשורוש כוחו הוא למעלה מטעם ודעת, וזה עומק הכפירה המוחלטת שנטועה בבריאה. זה נקרא כביכול כל דבר שיש בבריאה יש לו קליפה. יש את גילוי אלוקותו יתברך שמו בעולם, וכביכול גם לזה יש קליפה. יש קליפה לגילוי אלוקותו יתברך שמו שהוא כל יכול, בעל בחירה והוא נתן לנו בחירה, זה סוג אחד של בחירה. אבל הקליפה היותר עליונה היא, מה שהאדם חוטא למעלה מטעם ודעת, אין בו שום הבנה במה שעושה, וזה עומק שורש החטא שנמצא בקומת הנבראים. בדברי רבותינו מבואר שזו איננה קליפה שלימה, זה נקרא רק קליפה במקום הרגלים, לבר מגופא, אבל הקליפה השלימה הנמצאת בעולם היא, בן אדם יודע את ריבונו, הוא יודע שאי אפשר להצליח, הוא יודע שהוא יקבל עונש, ואעפ"כ הוא עושה הכל כנגד כל היגיון שכלי, כנגד כל מחשבה שכלית. היכן זה - כנגד המדרגה דקדושה שנאמר 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל', אז גם יש התנהגות של כפירה שכביכול עליה נאמר 'לית מחשבה תפיסא ביה', אין שום היגיון במה שהוא עושה.

אם אנו מציירים את הכפירה שמתגלה באחרית הימים מהי, זו היא. לפני הגילוי שיתקיים במהרה בימינו, "והיה ה' למלך ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", אזי מתגלה הקליפה של המלך דקלקול מעין אחשורוש שהוזכר מלך טיפש היה, כביכול מלחמה בבורא עולם בלי שום היגיון שאפשר להצליח, בלי שום מחשבה, הסתלקות הדעת מוחלטת. איך הסתלקות הדעת מתראה - העולם מלאה בתאוות, ברצונות, שמטשטשים את כל הדעות כולם, ואז באדם מתגלה המעמקים שלו כביכול נגד רצון הבורא יתברך שמו. זה נקרא "מלחמה לה' בעמלק מדור דור", יש מלחמה שאנו נלחמים בעמלק, זו מדרגת הבחירה, על המדרגה של מלחמת בה', כאשר המן מצטרף

"מפני שיבה תקום והדרת פני זקן"...

הערב רב לעומת זאת קיים רק במערכת המדמה.

זו הדוגמא הברורה לכח מדמה שנפל, לא רק למדות ולא רק למעשה, אלא מה שקיבל מרבו - רבו עצמו כולו דמיון. כך הוא המקבל מעמלק או מהיצר הרע הנקרא מלך זקן וכסיל. (דע את מחשבותיך פרק 10)

אבל באמת ערבך ערבא כי מעיקרא הנקודה הראשונה איננה נכונה. המעשה הראשון היה מעשה של מלך זקן וכסיל מכח מדמה מאינו לישנו.

ישנה כאן השפלה לא רק של המדמה למדות, ולא רק של המדמה למעשה שעושה חיקוי של דבר לדבר ובעצם ברור שהחיקוי אינו אמת, אלא יש כאן השפלה גם של החכמה והתבונה הראשונים. כשצירפנו את כח המדות והמעשה יחד - השפלנו את עצם תפיסת המדמה העליון. כח של אינו ישנו ושינוי במוחין עצמם.

זה עומק הכתוב: "ראשית גויים עמלק" (במדבר כד, כ).

כמו שאומרים חז"ל, עמלק היה הראשון שבא להלחם עם ישראל. הוא עצמו נכווה, אך במלחמתו קירר את האמבטיה לאחרים. ממנו הם דימו שניתן לבוא ולהילחם עם ישראל.

זה בעצם הכח לעשות את שאינו ישנו. הרי אי אפשר להילחם בישראל, אבל הוא נלחם, ואחרי שהוא נלחם - אומרים שאר הגויים: אם עמלק אז גם אנחנו. נמצא שעמלק הוא ה"רב" שלהם. אין לך מדמה גמור מזה.

זה גם מה שהזכרנו על הפסוק "וגם ערב רב עלה עמם" (שמות יב, לה). הערב רב דומים ליהודים. יש יהודי ויש ערב רב. מה ההבדל בין יהודי לערב רב? יהודי הוא מי שנמצא באותו מקום של "ישראל עלו במחשבה להיבראות". ערב רב דומה ליהודי.

גם בפורים היה אותו מהלך: "ורבים מעמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם" (אסתר ה, יז) כלומר, התגלו עוד כאלו המנסים לדמות את עצמם ליהודים.

מהו אפוא ההבדל בין יהודי לערב רב? יהודי הוא יהודי מצד החכמה, קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא. תורה עלתה במחשבה וישראל עלו במחשבה להיבראות.

כלב

עמלק במדרגת כיסוי

אסתר מתפללת "הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי" (תהלים כ"ב כ"א) כמו שאומרים חז"ל שהתכוונה בזה להמן ומה שהיא קראתו כלב משום שהוא מזרעו של עמלק שמכונה כלב.

כלומר - שורש כל הסתר פנים שיש בעולם הוא עמלק, וכמו שאומרים חז"ל על הפסוק "כי יד על כס י-ה - אין הכסא שלם" וכו', והיינו שיש כסא מצד מדרגת הקדושה שהוא כלי שדרכו המלך מתלבש ומתגלה בבריאה, ומצד כך כמו שאומרים חז"ל ביחס לכך שכל הבריאה כולה שנבראה בעשרה מאמרות, שגדרם של אותם עשרה מאמרות הוא "עשר תקונין וכו' לבושין תקנת לון" - לשון חז"ל (פתח אליהו), כלומר שהעשרה תיקונים הם העשרה לבושים, וזהו התיקון של כסא הכבוד שהוא שורש הבגדים שהם 'לכבוד ולתפארת', והיינו ששורשם של אותם בגדים הוא בכסא הכבוד, בכיסוי של הכבוד.

אבל מאידך גיסא - כמו שאומרת הגמ' על הפסוק "ושמתי כסאי בעלים - כסא אשתרבוני אשתרבב" והיינו שנופלת מדרגת הכסא ואז מתגלה הסתרה כפי שהיא מצד מהלכי הקלוקל, ואז זה איננו ההסתרה בגדר של 'לכבוד ולתפארת' אלא בבחינת "אסתר מן התורה מנין וכו'", והיינו שאז נופלים מהלכי הגילוי

שנושא את כולם על גביו הוא הוא 'רועה נאמן' לישראל.

והרי כדברי חז"ל על הפסוק (דברים לב, יא) ה"כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף יפרוש כנפיו יקחהו" שהנשר שונה משאר העופות ששאר העופות נוטלים את גוזליהם מתחתם משא"כ אצל הנשר שלהיפך, מפני שהוא ירא מן החץ, הוא נושאן על גביו, משום שאומר, מוטב יפגע החץ בי ולא יפגע בהם, - אז כפשוטו, הוא נוטל את בניו על גביו בשביל להצילם מפני החיצים.

אבל מכל מקום, מונח כאן, שעצם התנועה שעושה הנשר היא שהוא שם את בניו על גביו, כלומר, זה תפיסה שהנשר הוא מתחתיהם במה שהוא נושא אותם על גביו.

וזה א"כ השורש שמתגלה אצל משה רבינו, ה'רועה נאמן' של עם ישראל, - כפשוטו המבט שמסתכלים על רועה זה שהוא מי שנמצא למעלה והוא מנהיג את כל מי שנמצא תחתיו, אבל בעומק יותר, ה'רועה נאמן' זהו מי שמעמיד את עצמו לשאת את כולם, ולכן אומר משה רבינו (במדבר יא, יב) "האנכי הרייתי את כל העם הזה אם אנכי ילידתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך", כלומר, מונח כאן שכאשר משה רבינו בא לשאת את הכנסת ישראל שהם בניו של מקום האופן שהוא נושא אותם זה עליו, ולכן נאמר כאן "כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן את היונק" שזה הרי דרך האם להעלות את הוולד על גביה ובפרט לצורך יניקה.

ובעומק יותר, מצד היחס הזה, השורש שזה מתגלה ב'זה לעומת זה', הוא בעמלק כדברי חז"ל כידוע עד מאד [והובא ברש"י שמות יז, ח] - משל לאב שהיה נושא את בנו על כתיפו, והיה שואל את העוברים ושבים 'איה אבא'

של הלבושים שהם תיקונים בבחינת בגדי מלכות משורש 'לכבוד ולתפארת' ששורש אותם בגדים הוא במלך העליון שאצלו מתגלה העשרה לבושים שהם עשרה תיקונים כלשון חז"ל שהוזכר.

וזהו כח ההסתרה שמצד מדרגת עמלק שנקרא לץ והיינו משום שליצנות היא היפך כבוד, ומצד כך, מה שעמלק מכונה כלב כי כלב זהו ראשי תיבות של ג' מדרגות הכיסוי - כיסוי [=כסות] לבוש בגד. וזהו עמלק שהוא שורש כל הכיסויים שבעולם שנקרא כלב, כי בו נמצא שורש כל ההסתרות שבעולם.

ולכן דייקא אסתר קראה אותו כלב, כי מצד כח ההסתרה שמונח באסתר מתגלים כאן שלושה אופנים של הסתרה, אופן של כיסוי ששורשו מצד הקדושה ב'כסא הכבוד' שהוא כיסוי של 'לכבוד ולתפארת' אבל כשזה מתגלה למטה מצד הקלקול, זה כיסוי שבא לכסות את המקום שהוא היפך ממקום הכבוד שזהו מקום הערווה הנקרא מקום הבושת, וזה הצד התחתון של הכיסוי.

ובאופן השני שהוזכר שזה לבוש - מה שלבוש נקרא לבוש זהו מלשון 'לא בוש' שהוא בא להסתיר את מקום הבושה, ובעומק הוא מעורר את הבושה של החטא הראשון.

ובאופן השלישי הוא נקרא בגד, כמו שהוזכר שמצד הקלקול זה מלשון בגידה.

אלו הם שרשי הקלקול שמתגלים מכח של עמלק שנקרא כלב. (בלבביפדיה עבודת ה' ערך בגד)

משה רועה ישראל כנגד עמלק

ונתבונן להבין עמוק לפי"ז - מיהו הראוי להיות 'רועה נאמן' לישראל שבשורש כידוע, זה משה רבינו הוא ה'רועה מהימנא'? - מי

¹ [אסת"ר ז, יח].

² [ומובא שם ברש"י על אתר].

³ ובעובר במעי אמו כמו שהוזכר, ישנה הבחנה שהאמא נמצאת על גביו והוולד נמצא למטה, ובדקות, גם שם חלקו של העובר נמצא למעלה מן האם וחלקו למטה מן האם - אבל זה רק כשהעובר נמצא בתוך מעי אמו.

להמשיך את ההמשך הזה הלאה.

והרי בלשוה"ק ק' וכ' מתחלפות משום ששתייהם הם אותיות החיך וכשמחליפים את הק' של בלק בכ' עולה כלב בבחינת עמלק שהוא כלב, וכפי שהוזכר שכלב דרכו ללקק, ולכן הוא בא ללוק את דמם של ישראל, וכפי שנתבאר שבזה הוא בא להחזיר אותם למצרים ולהחזיר אותם לעמלק שבא להתנגד עליהם בצאתם ממצרים (בלבביפדיה עבודת ה' ערך בלק)

לא תשכח

מהות שכחת מעשה עמלק

ישנן שני סוגי שכחה בעולם: שכחת כל דבר שבבריאה, ושכחה נוספת שחלה על דברי תורה, ועליה נאמר לאו מיוחד, כמבואר בגמ' (מנחות צט ע"ב): "כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו, שנאמר: 'השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים'", ובסוגיא שם איכא למאן דאמר שעובר על שני לאוים ואף בשלושה לאוים.

מה ההבדל בין שכחת התורה לשאר הדברים שאדם שוכח?

כל השכחות כולן שאדם שוכח, זולת שכחת התורה, נעוצים ביסוד העפר. שכחת התורה נעוצה ביסוד הרוח.

במובן הפשוט נדמה שזו אותה שכחה. כשם שאדם שוכח את מספר חשבון הבנק שלו כך הוא עלול לשכוח דברי תורה. אך לאמתו של דבר לא זו ההגדרה כלל. ישנם שני מקורות שונים לשכחה: שכחה אחת שחלה על הגשם, על החומר, ומצד כך היא חלה מיסוד העפר, ושכחה נוספת שחלה על הרוח.

שכחה זו - היא החלה על דברי התורה הקדושה שהיא רוח, לא גשם, שנאמר: "רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך", וכן "ודברת במ" - בכח הדיבור שהוא רוח

'איה אבא', השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו, כלומר, מונח כאן שמי שנמצא בתפיסה שהוא על גבי האב שהאב נושא אותו על גביו, הוא דייקא מושלך למדרגת עמלק כשהוא שואל 'איה אבא'. (בלבביפדיה עבודת ה' ערך בליעל)

בלק ועמלק בא ללוק

בחז"ל מבואר כמה וכמה לשונות מדוע בלק נקרא בלק, ללשון אחד אומרים חז"ל שבלק זה נוטריקון 'בא ללוק', שבלק בא ללוק את דמם של ישראל, - ולעניינא דידן, מונח כאן החזרה לתפיסת מצרים שהרי השורש ללוק דמם של ישראל היה אצל פרעה במצרים שהיה רוחץ בדם תינוקות של ישראל, כמו שאומרים חז"ל שכשהוא נצטרע הוא גזר לשחוט תינוקות של ישראל ע"מ לרחוץ בדמם, ומידה כנגד מידה, המכה הראשונה על מצרים היתה מכת דם כנגד מה שפרעה היה רוחץ בדמם של ישראל, והרי שבלק שבא ללוק את דמם של ישראל, היינו שהוא בא להחזיר אותם לתפיסת הדם שהתגלתה בפרעה שרוחץ בדם תינוקות של בני ישראל.

ובהרחבה יותר, הרי קרוב ללשון הזו שאומרים חז"ל על בלק, כך אומרים חז"ל בלשון אחר גם על עמלק שהוא נקרא כן מלשון עם-לק שהוא עם שבא ללקק את דמם של ישראל - ולכן דייקא הוא נמשל לכלב (רש"י שמות יז, ח) שדרכו ללקק כלשון חז"ל "ככלב המלקק מן הים", וגם בעמלק נאמר "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתם ממצרים" (דברים כה, יז) שהזמן שהוא בא למלחמה על ישראל בכדי ללוק את דמם של ישראל הוא בצאתם ממצרים.

ומצד כך, בלק בא להחזיר הן את השורש שפרעה היה לק את דמם של ישראל ומתרחץ בדמם, והן את כחו של עמלק שמיד לאחר שהם יוצאים בדרך בצאתם ממצרים הוא בא ללוק את דמם כהמשך לפרעה, ובלק בא

ליצנות

מדרגות הליצנות

יש שלש מדרגות של ליצנות.

מדרגה ראשונה של ליצנות היא הליצנות שחלה על כח הדיבור, כח הרוח ממללא.

ויתר על כן, יש מדרגה שניה של ליצנות, שחלה על עצם מהות הרוח שהיא תנועה, שהליצנות מתלווץ מעצם כח התנועה של הבריאה.

ויתר על כן, המדרגה השלישית של ליצנות חלה על הארה, שהליצנות מסתירה על ההארה [ועושה "צל" על האור, כדי להסתיר] ועל ידי כן הליצנות מתלווץ מההארה.

כהגדרה פשוטה של מדרגה השלישית של הליצנות, שחלה על האויר-הארה, בחג הסוכות שנקרא 'צלא דמהימנותא', שהוא מקום הענני הכבוד, "צל" הזה הוא כנגד ה"לץ" דליצנות. הסוכה היא כנגד יעקב אבינו, שהוא דעת דקדושה, כנגד הקליפה של דעת שזה עמלק, שנקרא "זד יהיר לץ שמו". וזה הדוגמא הברורה לכך. (מהות המידות רוח ליצנות)

עמלק - צירוף עשו וישמעאל

כל זה היה הקדמה ביחס לליצנות, ונבאר.

בספה"ק מבואר, שאברהם אבינו הוא בחינת מים דקדושה, ישמעאל - מים דקלקול, יצחק - אש דקדושה, עשו - אש דקלקול, ויעקב הוא בחינת רוח דקדושה.

מאברהם יוצאים מים שהם פסולת - ישמעאל. זוהי העצלות שמכח הקרירות המתגלה בישמעאל. מיצחק יוצאת אש מקולקלת בבחינת יובש. זוהי העצלות שמכח היובש, והיא עצלותו של עשו.

עמלק הוא צירוף של עשו וישמעאל (עיין זה"ק ח"ב קכ ע"ב). הוא צירף את יובש האש

ממללא, וכן על זה הדרך רבות. על כך נאמרה אזהרה מיוחדת: "השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים" - לאו על שכחת דברי התורה.

בעמלק נאמר: "זכור את אשר עשה לך עמלק... לא תשכח" (דברים כה, יז-יט), ודרשו חז"ל (מגילה יח ע"א): "תניא: 'זכור', יכול בלב? כשהוא אומר לא תשכח - הרי שכחת הלב אמור, הא מה אני מקיים זכור - בפה"

אלו הן שתי תפיסות השכחה שהוזכרו: שכחה שחלה על יסוד העפר ושכחה שחלה על יסוד הרוח. (דע את מידותיך מהות המידות יסוד העפר פרק יד)

***

יש שכחה שחלה מצד יסוד העפר. כשם מצד יסוד העפר גזירה על המת שישתכח מן הלב, על אותו משקל אפשר שגם התורה, מצד התפיסה החומרית שבה, תשתכח. אבל מצד התפיסה הרוחנית הפנימית שבתורה, "רוחי אשר עליך" - עליה לא יכולה להיות שכחה גמורה. שם חלה השכחה כדבר שאיננו ברור, מעורבב.

אלו הם שני סוגי השכחות: שכחה מיסוד העפר שיוצרת מציאות שהדבר משתכח, ושכחה מיסוד הרוח שיוצרת מציאות של ערבוב.

הדוגמא הפשוטה לזה: נאמר "זכור את אשר עשה לך עמלק". כיום אין אפשרות לקיים מצות מחיית עמלק. מדוע? כי "כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל כל הארצות" (יומא נד ע"א). בלבל וערבוב האומות - הוא זה שיצר את שכחת עמלק. (דע את מידותיך מהות המידות יסוד העפר פרק יד)

ששורשה ברוח דקלקול, הוא מצרף את המים דקלקול - הקרירות, והוא מצרף את האש דקלקול - היובש. (דע את מידותיך פרק ג)

עמלק עמק ודעת

כל סוגיית עומק הוא "מאד מאד עמקו מחשבותיך, איש בער לא ידע". בכח בחכמה ובבינה בעיקר, נגלה בהם העומק. אדם שהוא בר דעת יותר, יש לו גילוי של דעת ויש לו גילוי של עומק. לפי רוחב ועומק דעתו, כך נגלה בו תפיסה של עומק. אדם יש לו דעת טוב ודעת רע, ולפיכך יש עומק טוב ויש עומק רע. גילוי הדעת - ממנה נובעת תפיסת עומק.

לדוגמא, עמלק יש בו אותיות עמק. גם המקום שלהם היה בעמק. גם סדום היה בעמק הסידים. עמלק כוחו הוא ליצנות, שהוא היפוך הדעת. כל עומק ענינו, גילוי של דעת. (מהות המידות מים עומק)

עמלק כליצנות מול כבוד

כתיב "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" (ישעיה מג, ז) נמצא כל הבריאה ענינה "לכבודי". ולכך עמלק שהוא הבחינה המנוגדת לכל תכלית הבריאה, ענינו "ליצנות". ליצנות ענינה שלילת הכבוד, ולזול, ולזול הוא היפך הכבוד. כיון שברור לנו בכתוב ש"כל הנקרא בשמי" וגו', "כל" דיקא, כלומר כל הבריאה כולה, כל פרט שבה ענינו ותכליתו כבוד. לכך עמלק הוא המנגד לכל פרט ופרט בפרטיות, כיון שהוא שולל את תכליתו ומהותו של הנברא. באם הנברא אין לו כבוד, אין לו מהות ותכלית, כיון שכל תכליתו כבוד.

הרמח"ל בספרו דעת תבונות יסד, שכל רע עתיד לחזור לטוב. כלומר שיתגלה המהות הפנימית שלו, שהוא טוב. ע"כ שומה עלינו להבין מהי חזרת הרע לטוב של עמלק, מהי המהות הפנימית של עמלק.

שבעשו, עם קרירות המים שבישמעאל, וכך יצר את העצלות השלמה.

בנוסף לכך, עמלק מצרף את החום שבאש ואת הלחות שבמים ומכוחה הוא לץ.

היכן זה מתגלה בעמלק?

על עמלק נאמר: "זד יהיר לץ שמו" (משלי כא, כד). כאמור, יש כח כעסני וכח תאווני, ונקודת האמצע שלהם היא הליצנות. זהו עמלק - ה"לץ" - המצרף את קלקול האש עם קלקול המים ונעשה ע"כ ליצנות.

רק שעמלק מצרף את המים והאש, לא רק דרך יסוד העפר, אלא גם להיפך - דרך יסוד הרוח. העפר מצרף יובש דאש עם קרירות דמים. הרוח מצרפת חמימות דאש עם לחות דמים. וכאשר הוא מצרף את היובש שבאש עם הקרירות שבמים, והוא עפר דקלקול, הוא מצרפם מכח קרירות דמים, "אשר קרך".

כאשר מצרף עמלק את האש והמים מכח הרוח, הוא מצרפם מכח מדת הגאווה. "ראשית גויים [מלשון גאות, גאווה] עמלק", עמלק בגימטריא ר"ם, סוד הגאווה. הוא מצרף את החמימות שבאש עם הלחות שבמים.

"עצל" - ע' לץ. כלומר, העצלות היא צירוף של יסוד מים ויסוד אש, וגם צירוף של הליצנות ששורשה ביסוד הרוח. ישנם שבעים אומות ושורשם ישמעאל ועשו ושורש שורשם עמלק (עיין בגר"א ישעיה יא, א, בהג"ה). עמלק מחד מצרף את היובש שבאש ואת הקרירות שבמים ומכוחה מגיע לעצלות, וכן הוא מצרף את החום שבאש ואת הלחות שבמים ועי"ז נעשה רוח, ליצנות, דברים בטלים, ודברים בטלים הם היפך "דיבור" מלשון הנהגה, תנועה, "דבר אחד לדור", ונעשה ע"י הדברים בטלים סילוק כח ההנהגה, סילוק כח התנועה שהוא סילוק הרוח.

העצל מצרף בעצם את כל שורשי המדות הרעות שישנן בעולם. הוא מצרף את הליצנות

עתה נבוא לבאר את סוד עמלק. כשהפס' אומר "כל הנברא בשמי ולכבודי בראתיו" וגו'. הוא מגלה לנו שבחינת בריאה היא מלשון לבר, לחוץ, ושם ההשגה היא בכבוד ולבוש, ולא בעצמות, ומולבש עצמו. בעומק יותר, תכלית הבריאה לגלות את העצמות, את המלוכש ולא את הכבוד, את הלבוש. כיצד יופשט הלבוש של כבוד ויתגלה הפנימיות המלוכש? זהו סוד עמלק דקדושה, שמפשט את הלבוש, את הכבוד, ואין עוסקים בכבוד כלל, ועי"כ מגיעים למולבש, לקב"ה, לאין סוף. והבן מאד. (בלבבי חלק ה' מאמר מד)

***

כח הליצנות עניינו שהאדם מדבר דברים בטלים, דברים שאין בהם ממש, הוא הופך את הדבר ללא קיים. סוד קיומו של כל דבר הוא כבודו, והליצנות היא היפך הכבוד. עמלק בא בשעה שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד, הרי שסילוק הכבוד מגלה ליצנות. (דע את מידותיך מהות המידות יסוד העפר פרק ג)

מחית עמלק

כוחו של עמלק מול משה

זה העומק שבשורש ההתנגדות לישראל שזה עמלק, שם נאמר במלחמת עמלק - "והיה כאשר ירים ידים משה ידו וגבר ישראל וגו' וידי משה כבדים" וגו' וכדברי המשנה בראש השנה "וכי ידיו של משה עושות מלחמה וכו' אלא בזמן שמשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים" וכו' - אבל זה התגלה דייקא ע"י הידים, והיינו משום שבידיו של משה התגלה כח ה"אריכתא" שאין כח המתנגד, - זה גופא מנצח את הכח המתנגד לישראל שהוא מציאות של עמלק, עמלק הרי בא בגבולות היד ב"רפו ידיהם מן התורה" שם מקום אחיזתו של עמלק. (בלבביפדיה עבודת ה' ערך אמה)

שנו חכמים "איזהו מכובד המכבד את הבריות" (אבות ד,א). וצ"ב הרי גם לומד תורה ועושה חסד וכד', מכבדים אותו לכאורה, ולא דוקא מכבד את הבריות, ומדוע נקטו חז"ל פרט זה של מכבד הבריות שהוא היסוד לכבוד עצמי? יסוד התשובה נעוץ בהבנה הפנימית מהו כבוד. במבט שטחי נראה שכבוד הוא דבר שאין בו ממש, אי אפשר לממש אותו כשולחן וכסא וכד'. אולם באמת הוא מציאות גמורה.

נפרש: יש ג' עולמות, מחשבה, דיבור-ומעשה. מי שמדרגתו עולם העשיה, הוא חש ממשות רק בדבר שנשתלשל לעשיה, אולם דבר רוחני אין הוא חש אותו כממש. אולם מי שנתעלה יותר, (עולם היצירה) חש את הדיבור כממשות גמורה (זהו הסבר המחלוקת בין ר"ל לר"י אם דיבור הוה כמעשה ואכמ"ל) ומי שנתעלה יותר, (עולם הבריאה) חש את המחשבה כמציאות ממשית גמורה. מי שחי בעולם המחשבה וחש אותו כמציאות ממשית, חש גם את הכבוד כמציאות, ולא כ"אין".

זהו הטעם של "איזהו מכובד המכבד את הבריות". אם הוא מכבד את הבריות, כלומר שהוא במדרגה שהוא חש שהכבוד הוא מציאות גמורה, ולכך הוא נותנו לאחרים. כי "אין" א"א לתת לאחרים. (ודאי מדובר באדם שנותן כבוד לאחרים מעומק השגת הנפש ולא מן השפה ולחוץ), וכיון שהוא חש את הכבוד כמציאות, לכך גם לו אפשר לתת כבוד. כי אילו הוא למטה ממדרגה לחוש את הכבוד כמציאות, א"א לתת לו כבוד, כי הכבוד האמיתי למעלה ממדרגתו, ואין לו כלי לקבלו.

כבוד ענינו גילוי מדרגת הפנימיות לחוץ, ואינו נתלה ביחס לאחרים, אלא הוא ענין עצמי שהמהות הפנימית מתפשטת לחוץ. וכשהיא נתגלתה לחוץ, ממילא ניכרת למי שרואה את החיצוניות, ומכח ראית החיצוניות מכיר את המהות הפנימית של המכובד. נמצא הכבוד הוא חיצוני למכובד, ולא עצמותו.

הכרתת עמלק לגמרי - האמונה השלמה

משה רבינו ע"ה שלח את יהושע להילחם בעמלק, ושם נאמר - 'ויהי ידיו אמונה עד בא השמש'⁵⁵. אולם בסיומו של אותו היום זרעו של עמלק לא נכרת כליל, כפי שנאמר 'ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב'⁵⁶, הוא רק החליש את עמלק אך לא כרת אותו לגמרי. ואכן ישראל נצטוו על הכרתת זרע עמלק - 'והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב וגו' תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח'⁵⁷, אך הכרתת אומת עמלק זוהי המלחמה החיצונית בהם. אולם בפנימיות, עניינו של עמלק - שהוא כוח הספק (עמלק בנימטריא ספק). אם כן, מהות המלחמה הפנימית בו, היא ביטול כוח הספק שמערער את כוח האמונה. על פי זה מובן, כי עיקרה של העבודה בששת אלפי שנות קיום עולם הזה, היא העמדה וחיזוק תוקפה של כוח האמונה. כאשר האמונה תאיר בעולם בשלמות ויגמרו כל הספקות, ממילא זרעו של עמלק יתכלה לגמרי, יוכרת כליל. אז נתעלה למדרגת עולם הבא, וכוח הביטחון הגמור יזרח ויהיה עיקר מדרגת הנבראים. (דע את ביטחונך עמוד 29)

מלחמת עמלק לשעה ולדורות

ולפי"ז נתבונן להבין עמוק את מהלך פני הדברים, מה מהות שלושת המדרגות של המלחמה מתתא לעילא: המלחמה התחתונה היא מלחמה כפשוטו שמי שנלחם הוא הבעל גבורה, - וכשהבעל גבורה הזה סובר שהוא ניצח מצד עצמו, אינו אלא שוטה - אבל במדרגה הזו מצד התיקון, זוהי עת צרה, ועת מלחמה זהו זמן של תפילה מצד המדרגה התחתונה של המלחמה, אבל זה עדיין לא מדרגת המלחמה של קריעת ים סוף אלא זה המדרגה הנמוכה יותר, המלחמה הראשונה

מתתא לעילא, שהיא באופן של זעקה וצעקה. המדרגה השניה של מלחמה זוהי מדרגת המלחמה של קריעת ים סוף, שאמנם מתגלה בה מדרגת הגבורה אבל הגבורה היא - 'ה' ילחם לכם ואתם תחרישון' שכשיש הכרה שלימה ש"לא בגבורת הסוס יחפץ ולא בשוקי האיש ירצה" אלא בני ישראל משעבדים את עצמם לגבורתו של הקב"ה, אז המלחמה היא במדרגה של "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון".

אבל על מנת שבני ישראל יהיו באותה מדרגה, כלומר לעלות מהמדרגה הראשונה למדרגה השניה, צריך שהאדם יהיה גבור כיוסף וגיבור כבועז על מנת לסלק את ה'יצרא דעריות', כי אם לא, הרי שהוא חוזר ונופל למדרגת התחתונה, שאז הגבור במלחמה הוא כפשוטו ונצרך תפילה וזעקה.

וזוהו א"כ האופן לעלות מהמדרגה הראשונה של המלחמה למדרגת המלחמה השניה, בכדי להיות במדרגה של קריעת ים סוף שנאמר שם "מה ראה הים וינוס - ראה ארונו של יוסף" שזוהו יוסף שנתגבר על יצרו, שמצד בני ישראל, כח הגבורה שלהם לא מופנית אל המלחמה הטבעית שזוהו כח הגבורה של הבחור כדברי הרמב"ם שהוזכרו, אלא עיקר כח הגבורה של הבחור מופנית למקום הפנימי של ההתגברות על 'יצרא דעריות'.

וגם שם, מצד האדם הוא לא יכול לנצח כי "אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו", אלא שכשהאדם נמצא באותו מהלך, אז מתגלה התפיסה של "הקב"ה עוזרו" באופן של "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו", ואז המלחמה בפועל הופכת להיות ע"י גילוי של "נדמה להם כבחור איש מלחמה" שהיה במדרגת קריעת ים סוף.

אבל למעלה מכך, שזה העומק הפנימי של המלחמה, זוהי המדרגה השלישית, להעלות את שורש המלחמה לאמונה שזוהי מדרגת

שלה העליון שזה מלחמה באמונה, ולכן המלחמה נגדו היא באופן של "ויהי ידיו אמונה", כי זה מלחמה על המדרגה של "אנכי ולא יהיה לך".

ולכן משה רבינו שולח רק את יהושע ששם נאמר "ויחלוש את עמלק ואת עמו לפי חרב" אבל "משה ואהרן וחור עלו ראש הגבעה" - כי שם נמצאת המלחמה המדרגה הגבוהה שלה - ולכן נאמר כאן דייקא שחור עולה לראש הגבעה, כי מתעלה מדרגת חור שבבחור לראש הגבעה.

לפי"ז נתבונן להבין איך ראוי להיות היחס למעשה בכל מלחמה.

לאחר הנפילה בחטא העגל שבה אנו נמצאים, עדיין בכל מלחמה ישנם שלושה מדרגות בפועל בכנסת ישראל.

יש את אלו שהם יוצאים למלחמה בפועל, ואלו נמצאים במדרגה שהם נלחמים ע"י כוחם, וכשהם זוכים אזי "הקב"ה עוזרם", ושם באמת מתעורר הרבה "יצרא דעירות" ולכן זה מקום סכנה, שכיון ש'רובם בעריות', הרי שמקום המלחמה הוא מקום סכנה גמור כיון שיכול להתגלות שם ה"ושב מאחריך".

למעלה מכך יש את המדרגה של אלו שעבודתם היא עבודה של בטחון, לבטוח שהקב"ה ילחם בשביל ישראל בבחינת "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון".

אבל למעלה מכך יש את המדרגה המתגלה אצל עובדי ה' הפנימיים, ועל העובדי ה' הפנימיים מוטל להרים את כל העם כולו בבחינת "ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה", ואף שאין מקרא יוצא מידי פשוטו שבפועל הם עלו לראש הגבעה, אבל בעומק כשמשה רבינו עולה לראש הגבעה ועי"כ בני ישראל משעבדים את ליבם לאביהם שבשמים מכח "ויהי ידיו אמונה", כלומר שהוא מעלה את כולם יחד עם עלייתו לגבעה, ועל גבי כך, ע"י

"אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום" שהתגלה במתן תורה.

ומצד כך, בקריעת ים סוף עדיין נשארים בתפיסת המלחמה בפועל ויש כאן מלחמה בין מצרים לבני ישראל, אלא שלא אנחנו נלחמים והקב"ה עוזר לנו בבחינת "הקב"ה עוזרו", אלא מתגלה "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון".

כלומר - אלו הם שתי מדרגות ששונות אחת מהשניה בתכלית, במדרגה הראשונה אנחנו נלחמים והקב"ה עוזר לנו והיינו שמכח תפילה וזעקה הקב"ה מסייע לנו, אבל מי שנלחם זה האדם עצמו.

ולעומת כך במדרגה השנייה שהיא מדרגת קריעת ים סוף, מי שנלחם זה הקב"ה "ה' ילחם לכם".

אבל גם במדרגה הזו, עדיין יש כאן מלחמה בין מצרים לבני ישראל, אלא שהקב"ה עומד בצידם של ישראל ונלחם להם במצרים, אבל יש כאן בפועל במלחמה את שני הצדדים בני ישראל ומצרים.

אבל למעלה מכך, המלחמה היא בין מדרגת האמונה לכפירה והאמונה היא זאת שמסלקת את הכפירה - וזה עומק המלחמה העליונה.

והמדרגה הזו של מלחמה היא המתגלה במלחמת עמלק, שהרי כמו שנאמר להדיא בפסוק "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש" וכדברי המשנה בר"ה כידוע "וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה" וכו' שבזמן שמשה רבינו הגביה את ידיו היו ישראל משעבדים את ליבם לאביהם שבשמים ומכח כך היו נוצחים במלחמה.

ולכן עמלק מגיע אל המלחמה אחרי קריעת ים סוף כשהם בדרך למתן תורה, כי עמלק בא לאפוקי את מדרגת מתן תורה ולכן דייקא כש"רפו ידיהם מן התורה" בא עמלק, כי הוא בא להפקיע אותם מן התורה.

והיינו שעמלק מעמיד את המלחמה בשורש

מכח שיש צורך לגבור על האויב, זה גורם שהרהורי הכפירה מתגברים, - וכפשוטו, זה רק 'היכי תימצ' שכיון שיש הצלחות במלחמה, זה גורם להרהורי כפירה, אבל נצרך להבין ברור שבעומק זה לא כך, אלא שזה גופא שורש המלחמה במדרגה העליונה שלה של כח הכפירה מול כח האמונה, ואמנם זה מתלבש כמובן על המלחמה התחתונה, אבל סוף סוף היא מעוררת את השורש של הכפירה העליון, והרי שגם אצל אנשי התורה, בעלי האמונה - עובדי ה' הפנימיים, מתעורר נקודה של הרהורי כפירה בבחינת "אשר נשיא יחטא לאשמת העם" שמכח 'אשמת העם' מתעורר גם בשורש אותה נקודה של כפירה, והם מבינים ששם עיקר מדרגת עבודתם במלחמה העליונה שנמצאת בשורש, והם משעבדים את לבם לאביהם שבשמים בבחינת "ידי אמונה".

ועולה א"כ, שכשנמצאים בעת מלחמה, בזמן של מלחמה, כל אדם ואדם צריך לברר בעומק נפשו לאיזה מקום משלושת החלקים הוא שייך.

ובעומק, לכל אחד יש את כל החלקים וכל השאלה היא רק כמה הוא שייך לכ"א מהחלקים.

כשהדברים לא עומדים בבהירותם, זה גורם שנעשה טשטוש של המוחין, טשטוש הדעת וע"כ זה גורם שיש הערכה לאלו שנמצאים בתפיסה הכי תחתונה, - בוודאי שיש הכרת הטוב לכל אדם שמסייע בכל מדרגה כלשהי, בין אם כוונתו לטובה ובין אם אין כוונתו לטובה, כדוגמת מה שלומדים ממה שמשה רבינו לא היכה את היאור מכח שהיה לו הכרת הטוב אליו, ואף שאין משם ראייה רק לאופן שאין כוונה כלל, אבל לא לאופן שיש כוונה הפוכה, - אבל סוף כל סוף כיון שהוא קיבל ממנו טובת הנאה, יש הכרת הטוב גם למי שכוונתו הפוכה.

אבל התפיסה שצריכה להיות במלחמה

"ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש" בני ישראל משעבדים את לבם לאביהם שבשמים.

והיינו שמה מעלה את המלחמה לשורש העליון שלה ומכח כך הם היו נוצחים.

אלו הם שלושת המדרגות הכלליות הקיימות במלחמות לאחר החטא.

אבל בפרטות, בתוך כל מלחמה מתגלים בכנסת ישראל כל שלושת המדרגות.

לעין הרואה נראה שמי שנלחם זהו מי שנמצא במדרגה התחתונה שבפועל הוא יצא למלחמה - אבל זה אינו אלא שטות, כי אין בכחו אפשרות של נצחון, אלא מכח התפילה והצעקה.

אלו שנמצאים במדרגה השניה בוטחים בקב"ה - "בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו" ובטחונם הוא ש"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון".

כלומר - התפילה של אלו שבמדרגה הראשונה והבטחון של אלו שבמדרגה השניה הינם שתי מדרגות נפרדות, מי שבוטח לא מתפלל כיון שבדבר שאדם בטוח בו, הוא אינו מתפלל עליו, וכמו"כ מי שמתפלל לא בוטח, אלא שגם בתוך האדם עצמו ישנה בחינה של "מאמין ואינו מאמין" ומצד כך, החלקים שבנפש שבוטחים בקב"ה, הם אינם מתפללים, והחלקים שאינם בוטחים, הם אלו שצריכים תפילה, וכמובן יש מצוה להתפלל בכל אופן כיון שלעולם אין לאדם בטחון שלם בבחינת מה שמצינו שצחקה שרה לשמע הבשורה על לידת יצחק וכמו שמבארים רבותינו שלעולם יש צל צילו של גוף גם אצל האדם השלם שעדיין אין בו אמונה שלימה.

ובמדרגה העליונה של המלחמה שמתגלה אצל מי שנמצא בשורש העליון שלו, הרי שבזמן המלחמה מתעוררים אצלו יותר הרהורי כפירה, והמלחמה שלו היא להאיר את אור האמונה, - וזה הרי ברור מאד לכל בר-דעת, הרי המציאות היא שכשיש מלחמה,

מלחמת שאול בעמלק

בחינת בינה דרדל"א הוא ה"ונהפוך הוא" שנעשה ע"י מרדכי בפורים, שהוא משבט בנימין, וגם יהודה, אולם עיקרו בנימין (וכבר כתבנו שבנימין מחובר או ליהודה או ליוסף). וכן תחילת מלכות בית בנימין הוא שאול, גימ' פורים כנ"ל. וטעותו היתה שפעל לפי שכלו להציל מבית עמלק, ולא נתבטל לנבואה. והוא טעות עץ הדעת כנ"ל, שלא מתבטלים ל"אין", לעץ החיים. (שער הנון דקדושה)

ההעדר שבעמלק

כל ספק, בעומק, הגדרתו היא שכל צד בספק מכריע את הקיום של הצד ההפכי לו.

זה לא רק ששני הצדדים נכונים, אלא ההגדרה הפנימית שבמציאות הספק היא, שההעדר וההויה מוכרחים מיניה וביה, - תלויים מיניה וביה זה בזה.

כשנאמר בעמלק "מחה תמחה את זכר עמלק" שכידוע עמלק הוא בגימטריא של ספק, - כפשוטו היינו שיש דין לבטל את מציאות הרע, ולמחות את עמלק מן העולם, - אמת - אבל בעומק יותר, המצווה למחות את עמלק, כמו שהוזכר פעמים רבות מאד, - הגדרתו היא, שעמלק הוא עצם ההעדר שבבריאה, וחז"ל אומרים את זה על השורש של עמלק שזה עשו שהוא ה"שוא שבראתי בעולמי", ועיקר גילוי ה"שוא שבראתי בעולמי" שבעשיו, הוא מתגלה במדרגת עמלק, ולכן שם הוא מקום של הביטול, - כלומר, הביטול שלו הוא גילוי של העדר כפשוטו.

ולפי"ז, העומק של עמלק, בהקבלה למה שהוזכר, בערכין דידן השתא, עמלק הוא עצם תפיסת ההעדר, ולכן כיון שמתגלה בו מציאות של העדר, לכן יש דין למחות אותו, זה לא דין לבטל אותו כפשוטו, כמו שחודד, אלא לגלות את מי שהוא, - ומה ה"הוא" של עמלק? - ה"הוא" של עמלק, זה העדרו, - הוא

היא שצריכים לראות את כל הקומה שבנויה בתפיסה של שלשלת, וכך רואים תמונה שלימה של כל המדרגות כולם מלעילא לתתא. ובעומק, במלחמת עמלק שהתגלה "ויהי ידיו אמונה", שם נאמר אצל יהושע "ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב", וכמו שאומרים חז"ל [ומובא ברש"י על אתר] שהוא הרג רק את הגבורים, כלומר הוא הפקיע רק את הגבורה התחתונה של עמלק ע"י גילוי של גבורה דתיקון - גבורה מול גבורה - והרי שכיון שלא הושלמה מדרגת האמונה שהתגלתה ע"י "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש", לכן לא נתכלה עמלק לגמרי. אבל אם מדרגת האמונה היתה נהיית מושלמת לגמרי, הרי שעמלק ג"כ היה מתכלה לגמרי.

אבל בדור אחרון, בדרא בתראה קודם ביאתו של משיח, כשבעת מלחמה מתעוררים אותם הרהורי כפירה של מלחמת עמלק - שנזכה בעזר השם שהאור של "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש", יהיו הידים שיגלו את תוקף האמונה בשלימות.

ועי"כ יהיה את הנצחון העליון של מדרגת האמונה, ועי"כ ישתלשל בפועל ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" שיתגלה במשיח בן יוסף.

ואז לא יצטרכו את המלחמה התחתונה בפועל שהיא זו שמעוררת בפועל את ה'יצרא דעריות' ואת ה'יצרא דעבודה זרה'.

וזה ברור לכל בר-דעת, המלחמה שנמצאת בחוץ, גנוז בה עבודה זרה וגנוז בה עריות.

וכאשר זוכים, הרי שעולים למעלה מהמלחמה התחתונה שזה העליה לגבורה של ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" שבאה באופן של ביטול ה'יצרא דעריות'.

ומשם עולים ודבקים במדרגת המלחמה של ביטול יצרא דעבודה זרה.

וכאן מונח שלימות תוקף אור הגאולה במדרגה השלימה של "ויהי ידיו אמונה".

(בלבכיפדיה עבודת ה' ערך בחור)

עשרת בני המן ומחייתם

ידועים דברי הגמ' על מי שנמצא במצב של קצר-אף שמכח החרון אף הוא 'משבר כלים בחמתו' כלומר - זה לא פעולה חיצונית בעלמא שהאדם משבר כלים מחמת שהוא כועס אלא הגדרת הקצר-אף היינו שהוא מביא לידי פיזור ופירוד ולכן הוא 'משבר כלים בחמתו' שזהו הגדרת שבירה - לקיחת דבר אחד וחלוקתו לחלקיו. וא"כ המניע של הדבר הוא הכעס, הקצר-אף, ומה שהוא שובר זה לא פעולה נפרדת כשלעצמה ממה שמניע את פעולה זו, אלא שכיון שמה שמניע אותה זה ה'קצר-אף' שאז האדם נושם נשימות קצרות שזהו תפיסה של פירוד, לכן גם התולדה של השבירה היא מעין ה'קצר-אף' שמביא פירוד של שבירה.

אבל מהצד ההפוך, כשנעשה ה'אריך אפיים' זה בשביל להאריך את הכל שזהו ה'אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה'. וזה הגילוי של 'זמן קהילה לכל' שבי"ג אדר שאז נעשה הנס מכח אסתר שמכונה 'שושנה' - 'שושנת יעקב', ונתקיים בה ה'יפרח כשושנה' שזה הפר שב'פורים' באופן של פירוד דתיקון ע"י פריחה של 'יפרח כשושנה' דייקא.

וזה הדין שמבואר בגמ' ש'עשרת בני המן צריך למימרניהו בנשימה אחת', ובפנים אחד לדבר לפי מה שנתבאר השתא, העומק שצריך למימרניהו בנשימה אחת כי בשביל זה נצרך להאריך את הנשימה שע"י כן יהיה אפשר לומר אותם בנשימה אחת - וזה הכח של 'זה לעומת זה', שהיפך מציאות הקלקול יש את מציאות התיקון המציאות דקלקול זהו ה'קצר-אף' שבמדרגה של 'מפריחי יונים' דקלקול שזה בתחרות שבין אחד לשני מתגלה עומק של פירוד שנמצא ביניהם שע"כ מתגלה שורש הפירוד שמונח בכחו של עמלק שנלחם ברפידים - שזה גם שורש ההפרדה שמונח בכחו של המן בן בנו של עמלק שאומר 'ישנו עם אחד מפוזר ומפורד'.

כח ההעדר בעצם, - עמלק הוא לא הויה, שיש דין להפוך אותו להעדר, כפשוטו, אלא זה עצם כחו של עמלק, כח ההעדר, לכן יש דין של "מחה תמחה את זכר עמלק".

אבל בעומק יותר, כאשר מוחים את זכר עמלק, - עמלק לעצמו הוא תפיסת ההעדר וזה עומק שורש קלקולו - אבל, כדברי חז"ל, "אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק", - כשנמחה זרעו של עמלק מתגלה ה'העדר קודם להויה', הופכים את עמלק ל-העדר, ואז מתגלה ההויה האמיתית של "השם שלם", - כלומר, העדרו יוצר גילוי של הויה, וזה גופא נקרא תיקונו של עמלק, - קלקולו של עמלק הוא מה שתופסים את הספק, - "היש ה' בקרבנו אם אין" שהם שני צדדים כפשוטו, - או זה, או זה - אבל כאשר מתגלה שלימות ההארה שבדבר, שזה שלימות תיקונו, - מתגלה האחדות של ה"דבר והיפוכו" שנמצא בתוך אותו דבר.

זהו שורש מציאות הספק בצד הקדושה של הדבר, שיש חיבור של שני הצדדים בבת אחת, - וזהו העומק של מדרגת משה רבינו כמו שהוזכר, שנקרא "בשגם הוא בשר" - גם וגם, חיבור של שניהם גם יחד, וזה ההיפך הגמור של מדרגת האויל, ושל מדרגת האולת, כמו שנתבאר. (בלבכיפדיה עבודת ה' ערך אויל)

תיקונו של עמלק במחייתו

מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה". העם הזה זה הערב רב, עשו חטאה גדולה. ותיקונם של הערב רב אינו אלא בכילויים, זה מה שיהיה בסוף אחרית הימים באופן של מחיית עמלק מן העולם שהוא שורש חמישה מיני ערוה ותיקונו באופן של "מחה תמחה זכר עמלק", וזה לא רק ענין למחות אותו אלא תיקונו זה עצם מחייתו. (דע את מידותיך הדרכה מעשית אש כעס)

בצלאל ומשה במלחמת עמלק

אופן נוסף שמונח בצלאל, שזה אותיות בצל אל כמו שהוזכרו דברי הגמ' בברכות, אבל מונח כאן בעומק ב'-צלאל וראשית, 'בצל א-ל' היינו שכשמתגלה צל אצל בצלאל, זה לא צל כשלעצמו אלא זה צל של אל, צילו של מעלה כביכול של האלוקות.

אבל כמו שחודד יש כאן ב'-צלאל שמתגלים מכחו של בצלאל, כלומר - הרי נתבאר לעיל (בשיעור של ערך בצל) שב' פעמים צל עולה ר"מ שזה בגימטריא עמלק שהוא שורש ההסתרה הגמורה, והרי שורש התנגדות של עמלק הוא כשבני ישראל יוצאים ממצרים שאז מגיע עמלק כמו שנאמר בקרא (דברים כה, יז) "זכור את אשר לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים" וכפי שמבואר בקרא (שמות יז, ח) "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים", ולעניינא דידן - אם בני ישראל היו זוכים, הרי שמיד מיציאת מצרים הם היו עולים למדרגת מתן תורה, אבל כיון שהם היו ברפידים שנקרא כן משום ששם רפו ידיהם מן התורה כמו שאומרים חז"ל (מכילתא שם), לכן בא עמלק, וכיון שעמלק בא עליהם כשרפו ידיהם מן התורה, זה השורש לכך שהקבלת התורה היא איננה בשלימות ולאחר מכן הם באים לידי חטא העגל לנפילה ממדרגת התורה.

ואיפה שורש התיקון שמתגלה כנגד הכח הזה של עמלק שהוא שורש חטא העגל כמו שנתבאר? - שורש התיקון הוא במשכן שבא לכפר על חטא העגל כמו שאומרים חז"ל. והיינו שהמשכן בא לתקן את כח ההסתרה הגמורה של הב'-צל, הפעמיים צל שבגימטריא עמלק, שלעומת מה שבצאתם ממצרים בא עליהם הב'-צל דקלקול שזה עמלק, כנגד כך בלכתם במדבר ארבעים שנה היה עמהם את

'עשרת בני המן בנשימה אחת' - אור של מחיית עמלק

והיפך כך יש את ה'פרח כשושנה' שמתגלה באסתר שפורחת ועולה כשושנה שאלו הם הי"ג עלים שבשושנה ביום הי"ג שהוא 'זמן קהילה לכל' ונעשה האחדות של הי"ג שבשושנה, וא"כ זה יוצא מה'קצר-אף' ל'ארך אפים' וע"י שזה עולה למדרגה הזו, המחייה של עשרת בני המן היא באופן של 'צריך למימרינהו בנשימה אחת' כלומר לא לומר אותם באופן של 'קצר-אף' אלא באופן של 'ארך-אף', זה הגילוי של 'צריך למימרינהו בנשימה אחת' שהיא נשימה אחת ארוכה, וזה עומק המחייה של עשרת בני המן שמוחים אותם מעצם קריאת המגילה עצמה.

יש בקריאת המגילה בחינה של 'קריאתה זוהי הילולה' ויש את מה שמקיימים בקריאה את מצות זכירת עמלק - ובדקות את מצות מחית עמלק מעין מה שנאמר שבזמן שאין בית להקרבת קרבנות, 'כל העוסק בפרשת עולה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב עולה' [-וכמו"כ בשאר הקרבנות], כך גם במצות מחית עמלק בזמן שלא ידוע לנו מיהו עמלק ומכח כך אנחנו לא יכולים לקיים את המצוה בפועל, על ידי שקוראים במגילה את האופן שבו מחו את עמלק בפועל - שם מקיימים את מצות מחיית עמלק ולא רק את המצוה של זכירת עמלק.

וא"כ, בשעה שקוראים במגילה את מחיית עמלק, המן - עשרת בניו בנשימה אחת, זה עצם הכח שמוחה את עמלק, עצם הכח שמאיר את האור של מחיית עמלק, זהו עומק המציאות של האריכות - אף שזה כח המתמשך ומתארך שמתגלה ב'צריך למימרינהו בנשימה אחת'. (בלבביפדיה עבודת ה' ערך אפרוח)

¹ קרוב לדברים שנתבארו לעיל.

² כפי שכבר הוזכר לעיל בשיעור על ערך בצל.

שמונחת בשורש המשכן שעמידתו לעילא היא מכח ידיו של משה רבינו דייקא כמו שנתחדד.

וא"כ, מדרגת ה'צילא דמהימנותא' שמתגלה בצל המשכן, היא ההיפך של ההסתרה הגמורה שבעמלק, הצל דתיקון של בצלאל בבחינת ב'-צל, אל כמו שהזכר, זהו שורש כחו של בצלאל לעשות את המשכן. (בלבביפדיה עבודת ה' ערך בצלאל)

הדר במלחמת עמלק

הנה כתיב (ויקרא כג, מ) 'ולקחתם לכם ביום ראשון פרי עץ הדר', וידועים דברי חז"ל (ויק"ר ל, ב) בביאור ענין ארבעת המינים, שהם ככלי זין שנלחמים בהם, וכשיוצאים ישראל בהם רואים כולם שישראל ניצחו בדין, ודידן נצח. והדבר דומה למי שניצח במלחמה, שלוקח את כלי זיינו ומגביהם ומרימם להראות שניצח במלחמה. עוד אמרו כע"ז (סוכה לז:): שמנענעים אותם לכל צד כדי לעצור רוחות רעות וטללים רעים, והווי כעין כלי מלחמה המצילים מכל רע ומשביתים את כוחות הרע.

עיקר המלחמה היא מלחמתה של תורה, וכמו שמצינו במלחמת עמלק והנה לבד מענין המלחמה כפשוטה, מצינו בדברי חז"ל במקומות הרבה שנתכנה ענין המלחמה לתלמידי חכמים העוסקים בתורה, ונקראו בלשון חז"ל לוחמים מלחמתה של תורה (ראה מגילה טו:; סנהדרין מב: ועוד). וכגון גבי דוד אמרו, מאי דכתיב ביה 'איש מלחמה', שידוע לישא וליתן במלחמתה של תורה (רו"ר ד, ג). נראה מכך, ששורש המלחמות היא מלחמה במדרגה של תורה. וכן חזינן במלחמה הראשונה אחר יציאת מצרים, [לבד מעצם יציאת מצרים עצמה, שנשלמה בקריעת ים סוף, ושם נאמר (שמות יד, יד) 'הלחם לכם ואתם תחרישון'], שהיא מלחמת עמלק, וכתיב התם (שם יז, ח) 'ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים', ונודעו דברי חז"ל (תנחומא בשלח כה), ברפידים, שרפו ידיהם מן התורה. והרי לן שמחמת הרפיון מדברי תורה נתעוררה עליהם המלחמה

המשכן מכח של הב'-צל של בצלאל שהוא בצל-אל, וזהו א"כ שורש התיקון של עמלק.

ונתבונן להבין עמוק - הרי במלחמת עמלק משה רבינו לא נלחם בעצמו אלא הוא אומר ליהושע - "בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה" (שמות י"ז ט), כלומר, משה רבינו מעמיד את האופן הפנימי של המלחמה כפי שמבואר בקרא (שם שם יא) "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל" וכמו שאומרת המשנה בראש השנה (כט, א) שע"י שמשה מרים את ידיו הוא משעבד את לבם של ישראל להקב"ה, ואילו המלחמה בפועל בחיצוניות, היתה ע"י יהושע והאנשים שהוא בחר.

וכמו שבצד הקלקול של מלחמת עמלק זה נעשה באופן הזה, מעין כך גם בתיקון של מלחמת עמלק שנעשה במשכן, ה'פועל' של המשכן נעשה ע"י בצלאל, ומשה הוא זה שמקים את המשכן שזה מעין מה שהיה במלחמת עמלק שהמלחמה הפנימית היתה ע"י 'ויהי ידיו אמונה עד בא השמש' (שם שם יב) כלשון המשנה בראש השנה "ידיו של משה עושות מלחמה" שזה קאי ביחס ההבחנת הפנימיות, ומכח כך "כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק" והרי שהפעולה שהיתה מכחו של משה כנגד עמלק היא פעולה של הרמת הידים - "כאשר ירים משה ידו" בכדי שלא תהיה נפילה אצל ישראל, ומעין כך בבניית המשכן מתגלה, במקביל ממש, שמכח של בצלאל עצמו, המשכן איננו יכול לקום, ורק מכח משה, מאותו שורש שהוא מרים את ידיו במלחמת עמלק, מכח כך הוא גם מקים את המשכן.

והרי שמלחמת עמלק ועשיית המשכן מקבילים אחד לשני, ואותו יחס שהיה בתחילה בין משה ויהושע במלחמת עמלק, מתגלה לאחר מכן ביחס שבין משה לבצלאל בעשיית המשכן שעשיית המשכן היא ע"י בצלאל וההקמה שלו היה ע"י משה, זוהי התפיסה

'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים' וכו', ואופן קיום המצוה הוא על ידי הלקיחה בידיים. והדברים נפלאים, כי עמלק אוהו במי שפלטן הענן, כלומר אלו שיצאו חוץ לסוכה ואין להם את קדושת הסוכה המגינה עליהם, וזאת מכח פגם הידיים, על כן אנו מתגברים עליו בכוח ארבעת המינים שהם 'מאני קרבא' לנצחון המלחמה. לקיחתם גם היא נעשית בידיים, כידי משה המנצחות את עמלק. ובלקיחה זו אנו לוקחים 'פרי עץ הדר', הדר מלשון דירה בסוכה, שעל ידי ארבעת המינים חוזרים אל תוך הסוכה, בין ענני הכבוד.

ועל לקיחה זו אכן נאמר 'דידן נצח' כמובא לעיל. וניצחון זה על עמלק הוא מכוח מדרגתו של משה רבנו, שהוא שורש מלחמתה של תורה. ועליו נאמר 'ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש', כי הוא המתגבר לנצח את עמלק בכוחו שהוא כוח התורה.

נצחון חג הסוכות בכוח התורה, ולכן אחר חג הסוכות עושים שמחה לגומרה של תורה ובדרך זו יש לבאר באופן נוסף את השייכות בין שמחת תורה לחג הסוכות, שכן הדבר צריך ביאור. כי שמחת תורה הוא זמן גומרה של תורה, ויש לו שייכות מסוימת ליום הכיפורים שבו ניתנו לוחות שניות, אבל מאי שייטיה לחג הסוכות. ומדוע נהגו ישראל לסיים התורה ולהתחילה ואף לעשות שמחה לגומרה של תורה דווקא אחר חג הסוכות.

ולדרכינו יתבאר, כי הנצחון בחג הסוכות הלא הוא מכוח מדרגתו של משה רבנו, בחינת "ויהי ידיו אמונה", מלחמה בכוח ידי משה, ומלחמה זו החלה מחמת שרפו ידיהם מן התורה, וארבעת המינים הם נצחי קרבא בכוח הידיים המחזיקות אותם שהם בחי' מלחמתה של תורה. וכל אותם שפלטן הענן חוזרים אל קדושת ענני הכבוד תחת צל סוכה מכוח ארבעת המינים, שהם נצחוננו של משה

בפועל, אבל בשורש, המלחמה לעילא נעשית על ידי לימוד התורה, ובכוח התורה מנצחים את השונא לתתא, וכשרפו מדברי תורה בא עמלק ונלחם בהם בפועל.

עמלק התגבר על הנחשלים שנפלטו מצל סוכה, ומשה רבינו מנצח את עמלק ועמלק נתגבר מאד על הנחשלים, כדכתיב (דברים כה, יח) 'ויזנב בך כל הנחשלים אחריך', ואמרו חז"ל (פרקי דר"א פמ"ד, הובא ברש"י שם) שהם אותם שפלטם הענן. הענן הזה הלא הוא ענני הכבוד שמורים על הסוכה, ואם כן אותם שפלטם הענן הם אותם שאינם ראויים לשבת תחת צל סוכה, ואליהם נטפל עמלק. ועמלק מגיע להלחם עם ישראל בעת שמסתלקים ענני הכבוד, כמו שאמרו חז"ל (תענית ט). עה"פ (במדבר כא, א) 'וישמע הכנעני מלך ערד', שראה עמלק שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד לכן חזר ובא להלחם בישראל. כלומר, שבסילוק מצות הסוכה אז מתגבר עמלק ומתעתד להלחם בישראל. וידועים דברי הגר"א (בביאורו לשיר השירים א, ד) שמצוות הסוכה שהיא זכר לענני כבוד, אינה זכר לענני הכבוד שהיו מתחילה, אלא לענני הכבוד שחזרו אחר חטא העגל, והם שורש מצוות הסוכה, ואחר סילוק עננים אלו בא עמלק. ומכוח משה רבינו ניצחו ישראל את עמלק כמבואר בכתובים, ומשה הוא שורש מציאות הנצחון על עמלק.

עמלק בא מרפיון ידיים, והנצחון עליו בכח ידי משה, ובכח 'מאני קרבא' שלקיחתן בידיים ומצינו במלחמת עמלק, שהן הפגם והן הנצחון בא מכח הידיים. בעת הפגם נאמר 'שרפו ידיהם מדברי תורה', ובעת התיקון בנצחון המלחמה כתיב שמושה רבינו הרים את ידיו כלפי מעלה, 'ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש'. עמלק התגבר על ישראל בכוח רפיון ידיים, ולכן נלחם עמו משרע"ה בהרמת הידיים.

והשתא יבואר היטב הציווי (ויקרא כג, מ)

הרב את ריבנו מדרגת בירה

אחרי קריאת המגילה מברכים את הברכה "הרב את ריבנו והדן את דינינו והנוקם את נקמתנו והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו והנפרע לנו מצרינו וכו'". מה זה "הרב את ריבנו", כפשוטו יש כאן מריבה בין עמלק לישראל, "מלחמה לה' בעמלק מדור דור" (שמות יז טז), המריבה כאן היא מריבה של ישראל עם המן בן בנו של עמלק, והקב"ה הכניע את המן, בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה במלכות אחשוורוש כשעמד עליהם המן הרשע הפיל פור וכו' ולבסוף נעשה נס ההצלה. אבל מלשון הברכה לאחר המגילה משמע שהנקודה השורשית היוצאת מן המגילה היא "הרב את ריבנו", ולפי דברינו מובן מהו ענין הריב, שורש המילה 'בירה' אלו אותיות 'ריב', א"כ "הרב את ריבנו" מתפרש היטב, שהרי כל העומק של המגילה הוא במהלך של 'בירה'.

בתחילת מעשה המגילה באים להגדיר איפה מתגלה מדרגת בירה, "ויהי בימי אחשוורוש הוא אחשוורוש המולך מהודו ועד כוש שבע ועשרים ומאה מזינה" (אסתר א א), אחשוורוש מלך בכיפה על כל העולם כולו, ואם כן בתפיסה הזו יש לו בירה תחתונה. "בימים ההם כשבת המלך אחשוורוש על כיסא מלכותו אשר בשושן הבירה" (שם ב), זה מלך בתחתונים שזה מדרגת בירה תחתונה של שושן הבירה.

אבל כשהקב"ה רב את ריבנו ונעשה הריב דתיקון מכוחו של הקב"ה, אז נעשה בירור על ידי תיקון הריב, הריב בירר מהי הבירה האמיתית, ואז בשושן הבירה מתגלה הכוח של הבירה העליונה, טובים אחרונים מן הראשונים, ועל ידי כן נעשה כל עומק מציאות הנס. כך גם מתגלה באגרות ראשונות ואגרות אחרונות, באגרות הראשונות היה גזירה על היהודים, והאגרות האחרונות זה ההצלה, זה הכוח של אחרונים טובים מן הראשונים. הכוח הזה הוא שורש כל הנס של המגילה.

במלחמתה של תורה כנגד עמלק. אם כן מה נאה לעשות שמחה לגומרה של תורה בגמר ימי חג הסוכות. ולכן נקראים ארבעת המינים 'הדר', כי מכוחם חוזרים לתוך הדירה שהיא הסוכה, וזה ההדר שמתגלה מכוחו של משה רבינו.

פורים הוא זמן מחיית עמלק, ונתגלה בו ענין 'הדר' כמ"ש הדר קיבלוה ואם כנים הדברים, יש להוסיף נופך בהם, ע"פ דברי הגמרא הידועים במסכת שבת (דף פח.) 'ויתצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית וכו', אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשוורוש. והנה היתה מלחמה על נתינת התורה לפני מתן תורה, והיתה מלחמה נגד התורה אחרי מתן תורה. לפני מתן תורה רפו ידיהם מן התורה ובא עמלק ונלחם בהם, ולאחר מתן תורה חטאו כחטא העגל מכוח הערב רב, ובעוון זה נשברו הלוחות הראשונות. כמובן ששורשם אחד, בפרט שעמלק הוא אחד מחמשת מיני הערב רב. וי"ל שענין 'הדר קיבלוה בימי אחשוורוש' שנעשה בימי הפורים הוא מתקן את הפגם ש'רפו ידיהם מדברי תורה' בעת מלחמת עמלק, כי בפורים מוחים את עמלק, והדר זה הוא שורש ההדר שמתגלה בשמחת תורה אחרי שמנצחים את עמלק. לכן היום הראשון של פורים הוא ב"ד אדר, מורה על כך שיום זה הוא תיקון היד שנפגמה במלחמת עמלק, ובפורים שהוא זמן מחיית עמלק נתקנת הי"ד. זה העומק הפנימי של תיקון ההדר. נמצא שבחג הפורים נתקן ההדר, ואינו רק מלשון חזרה, שחזרו וקיבלו את התורה, אלא אף מלשון הידור, שקיבלוה עליהם בהידור ומאבהו. (שיעור סוכות הדר אושפזין)

בדברי רבותינו, שאין כוונת הפסוק ללמדנו רק שהמלחמה היתה מחר, אלא בעומק, המלחמה היתה על עצם המושג "מחר".

"היום לעשותם - למחר לקבל שכרם" (עירובין כב ע"א). מתי? ביום שכולו שבת. מצד תפיסת השבת כשבת - אין מחר! ה"מחר" זו שבת, ואם יש לאדם אחרי השבת מחר, הרי שהשבת שלו היא עדיין בגדר ששת ימי המעשה.

יש יסוד גדול של ה'אבני נזר' לדינא, שכאשר מגיעה שבת, בעצם חל איסור מלאכה עולמית, אלא שבהגיע מוצאי שבת חל היתר. כלומר, אין הגדרת הדבר שמעיקרא האיסור הוא לכ"ד שעות ועוד דין תוספת, אלא האיסור שחל בכניסת שבת מצד עצמו הוא לעולם, וכשמגיע מוצאי שבת חל היתר מלאכה.

מהיכן עומק יסוד זה?

השבת שיש לנו השתא היא היום השביעי, כעין ששת ימי המעשה, אלא שיש לה מדרגה עליונה יותר של "מעין העולם הבא", אבל השבת שתהיה לעתיד לבא, ה"יום שכולו שבת" - זהו כח שאין לו הפסק.

ולענייננו: מצד השבת הפנימית - אין "מחר", קדושת השבת חלה לעולם ואינה פוקעת. כשיגיע מחר תתחדש הפקעה, אבל מצד השבת כשבת - אין מחר.

אם כן, כאשר האדם מעיין בנכסיו לראות מה צריך למחר, או שהוא הולך לפתח המדינה על מנת לצאת מחר - עצם זה שהוא עסוק במחר, בעומק זהו פגם בקדושת השבת.

ודאי שאין בכך איסור לדינא, אבל בעומק, עצם כך שיש לו תפיסה בנפש שיש מחר - הרי שלא הגיע למדרגת "כאילו כל מלאכתך עשויה", כי אם כן - לא היה אצלו מחר. (מסילת ישרים חלק ב פרק יא)

היום לעשותם ומחר לקבל שכרם

האור דלעתיד לבוא, שמעין דמעין, כך

אסתר ביקשה כתבוני לדורות ולא כתבוהו עד שמצאו לה סמך מן המקרא, בתחילה דרשו שלישים ולא רבעים, עד שמצאו לה סמך מן המקרא וכתבוה לדורות. בעומק, מעיקרא לא רצו לכתוב אותה כי היא לא שייכת לראשונים, עד שמצאו לה סמך מן המקרא, והסמך מן המקרא הוא גופא מה שהאחרונים טובים מן הראשונים. מצד הסברא של רבי יוחנן שראשונים טובים מהאחרונים באמת אי אפשר לכתוב את אסתר כי היא סוף ניסים, אבל מצד הסברא של ריש לקיש שאחרונים טובים מן הראשונים, האחרונים הללו זה אסתר סוף ניסים, ולכך בסוף היא ניתנה להכתב. זה עומק ההארה שמתגלה במגילת אסתר, שהיה כאן ריב דקלקול ונעשה בו מציאות דתיקון.

(בלבביפדיה מחשבה ערך בירה)

מחר

מהות עמלק הוא מחר

וְלִכֵּן אֶסְרוּ לְעֵיִן בְּנִכְסָיו לְרְאוֹת מֶה צָרֶיךָ לְמַחֵר, או לִילֶיךָ לְפִתַּח הַמְּדִינָה - לְצִאת בְּלִילָה מְהֵרָה לְמִרְחָק. וְאֶסְרוּ לִזְמֶר: 'דְּבַר פְּלוֹנִי אֶעֱשֶׂה לְמַחֵר', או 'סְחוּרָה פְּלוֹנִית אֶקְנֶה לְמַחֵר', וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזוֹ. (ע"כ לשון המסילת ישרים)

בפשטות כוונת דברי חז"ל כדלעיל, שדבר האסור לעשותו בשבת, אסור להשתדל עבורו או להזכירו בפיו.

אך יש לדקדק, מהי ההדגשה במילה "למחר" החוזרת שוב ושוב?

ודאי שבפשטות, עיקר האיסור הוא לדבר על מה שהוא רוצה לעשות, והרי מתי יעשה זאת? היום אסור לעשות, לכן מוזכר כאן שיעשה מחר.

זהו פשוטם של דברים, וזו אמת.

אך בעומק יותר, במלחמת עמלק נאמר: "וצא הלחם בעמלק מחר" (שמות יז, ט), וכבר מבואר

והנה בטעם הגזירה שנגזרה על ישראל נאמרו ב' טעמים. א. משום שהשתחוו לצלם, ב. מאחר שנהנו מסעודתו של אותו רשע. ונראה שההיפוך הגמור מסעודת הרשע, אלו בני ישראל בזמן אכילת המן, שהיו מופקעים מכל אכילה גשמית.

והדברים נפלאים, שאם לא היה נשאר מן המן שירד לישראל מכוחו של משה, אלא היה נשפע שפע מוחלט לכל ישראל, לא היה מקום להמן לגזור כליה לישראל מכח האכילה מסעודת הרשע. מאחר שקבעו ישראל את עצמם בבחינת הקדושה. אך מאחר שהגאולה נחסרה, ובני ישראל לא הושלמו בבחינה זו. לפיכך היה פתח להמן, הוא זרע עמלק לגזור לכלות את ישראל. וזהו מה שאמור 'צא הלחם בעמלק - מחר' (שמות י"ז ט'), וזהו מכח מה שהשאירו מן מיום שישי למחרת - בחי' המחר שבדבר, בבחי' הקלקול שבו.

וכן הוא בסדר הישועה, שאסתר מזמינה את אחשוורוש והמן למשתה אשר תעשה 'מחר', שממהלך הישועה זהו מה שהותירו ממנו דתן ואבירם ל'מחרת', וכל חיותו וכוחו של המן הייתה מכח אותו בחי' המחר. לפיכך אסתר במהלך הישועה עבדה לתקן דבר זה. וכן מתפרש בישועת פורים (-'ביום אחד' דקלקול שהתגלה בגזירת המן להרוג את כולם ביום אחד), בחינת 'דבר יום ביומו' האמור במן (שמות ט"ז ד). ומבואר נפלא שזהו מאחר שכל כוחו של המן היה במה שאיחרו דתן ואבירם את המן למחרת.

במדרש (אסתר רבה פרק ז') מבואר שהמן הפיל גורלות בתחילה על ימים, וכל יום ויום בא לפני הקב"ה ואמר שלא ראוי שתבוא בו הצרה לישראל. ולפיכך לא עלה ביד המן. ולאחמ"כ הפיל גורלות על חודשים, ונפל חודש אדר, שכל חודש אחר לא היה ראוי שתבוא בו הצרה. ומוסיף שכאשר נפל בחודש אדר, שמח, אמר שזהו חודש שנפטר בו משה רבנו.

מתגלה בגאולת מצרים, 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', - באחרית הימים, שם נאמר הרי, לשון הגמ' שהוזכר בפסחים בקריאת ההלל דליל פסח - 'הלילא' - "הוה מרפסין איגרא", - היו משברים הגגות, - כלומר, מה שהם משברים הגגות היינו שיש עליה למעלה ממדרגת ה'אגר', - המצרף, המאחד שזהו המדרגה של גג דידן, - המדרגה העליונה, מכך שהיא מה שהוזכר, - זה ההבחנה שנקרא "היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם". המ'עין דמעין' של "למחר לקבל שכרם" נאמר ביציאת מצרים, "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", - ה'היום לעשותם' זה ה'ארבע מאות שנה', - 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' - זה ה'למחר לקבל שכרם'.

עמלק מעכב להמשיך את העולם - על מנת שלא יגיע ה'למחר', ולכן נאמר בעמלק "וצא הלחם בעמלק מחר", עמלק מעכב תמיד שמהלך העבודה של המידות ימשיך הלאה ולא יתגלה ה'למחר לקבל שכרם', - הוא מעכב את הגילוי של ה'למחר', את ה'איגרא', - השכר דלעתיד לבוא, הוא מגלה רק אופן של תוקף של ידים - שזה באופן של מידות, שזהו "וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו", מקום הידים - מקום האגרוף, מקום הגבורה שביד, - "היד החזקה", ה'גבריאל', ה'גברא' שבדבר. זה מקום הגילוי שמתגלה בכחו של עמלק.

אבל הכח העליון יותר, כפי שחודד, זה ה'למחר לקבל שכרם', ש'עז' חל מלחמתו של עמלק, "מלחמה לה' בעמלק מחר". (בלבביפדיה עבודת ה' ערך אגר)

כח עמלק מהמחר של דתן ואבירם

בעומק יותר. ידוע לכל שהמן שעמד בזמן מרדכי ואסתר בגזירתו כנגד ישראל, הוא עומד בהיפוך למן שירד לישראל במדבר.

הקב"ה למשה 'כאשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפון לראותם עוד עד עולם' (שמות י"ד ג). שהישועה היא במה שגברה האחיזה בבחינת ה'היום', וגברו עליהם בזה. נקבע נצחון זה להיות לעולם.

ה. דתן ואבירם יוצרים מציאות של פירוד בתוך בני ישראל ונבוא להתבונן בעומק הדברים. איתא בחז"ל 'כל מקום שנאמר ניצים ונצבים אינו אלא דתן ואבירם'. ונראה שכוחו של עמלק להלחם ולהכות בישראל, זהו מכח מה שבתוך כלל ישראל עצמם, יש מקום של 'ניצים'. ומתוך כך יש אחיזה למריבה לעמלק לעמוד כנגד ישראל.

ואף המקום בו הייתה אחיזה לעמלק זהו במה שמפורש בקרא 'ויזנב בך כל הנחשלים אחרריך' (דברים כ"ה י"ח), אלו שהיו מחוץ לשלוש מחנות ששם היתה השראת השכינה (כהגדרה כללית). ונחלקו רבותינו האם אלו נושאי פסל מיכה או המצורעים, ואך בהם יש לעמלק מקום להמשיך את מה שנפרד מה'אחד' שבישראל, שבהם אין לעמלק שליטה כלל. ודתן ואבירם חידשו מציאות, של שנים העומדים בתוך כלל ישראל, ומתוך המחנה עומדים מופרדים ניצים וניצבים כנגד משה, ומריבים עימו.

ובגזירת פורים באים לידי פועל ב' אחיזות אלו של עמלק בישראל, שכנגד נושאי פסל מיכה, שהיו נפרדים מישראל, נגזירה הגזירה משום שהשתחוו לצלם. ולעומת מה שחידשו דתן ואבירם, שיש לעמוד בתוך המחנה מופרדים לעצמם, נגזירה הגזירה משום שנהנו מסעודתו של אותו רשע. שסעודה היא דבר המצרף ומקרב, ש'גדולה לגימה שמקרבת את הלכבות', וישראל בסעודת הרשע הצטרפו בסעודה למציאות של רשע. וזהו מכח הפגם של דתן ואבירם. וכן נקרא המקום בו פגע עמלק בישראל - 'רפידים', שהוא מקום הפירוד. שכוח אחיזתו של עמלק בישראל הוא בנקודת הפירוד והמריבה, ולא כאשר הם

ומסיים המדרש שלא ידע שבז' באדר מת, ובז' אדר נולד.

ומתבאר בדברי המדרש, שלא שייכת הגזירה מצד ה'ימים'. ולמדובר מתבאר שכאשר מדריגת 'דבר יום ביומו' היא כתיקונה, אין ביד המן לגזור על ישראל. וזהו משום שבירידת המן 'דבר יום ביומו' התגלה סוד הבטחון השלם בהקב"ה, לא להותיר דבר מיום לרעהו. ולעומת הנחש שמזונותיו מצויים לו תדיר. האדם מזונותיו ביד הקב"ה. וכאשר מדריגה זו שלימה, אזי 'בטוחים ישראל בהקב"ה שיעשה להם נס'. ואז אין כח כלל להמן לבוא ולגזור כנגד ישראל. שאין בידו להביא את ישראל לידי מבוכה, מצד הבטחון השלם של האדם בהקב"ה. ואף מה שאמר פרעה על ישראל (לדתן ואבירם) 'נבוכים הם בארץ', זהו קודם ירידת המן, שטרם התגלה הבטחון השלם בהקב"ה.

זהו מה מאחר שדתן ואבירם פגמו בבטחון זה, שהותירו למחרת, ונחסרו ממדריגת 'דבר יום ביומו'. וזהו שורש לחוסר הבטחון בהקב"ה שתהא תשועה מהצרה. ובעומק זהו הפתח לגזירת המן, שהביאה לידי 'והעיר שושן נבוכה'. וכאמור שפרעה אמר אך לדתן ואבירם ש'נבוכים הם בארץ', אך כלפי ישראל שנושעו מיד משה, ומכוחו ירד להם המן, הם שלמים בבחינה זו של הבטחון בהקב"ה. וכאמור שכוחו של עמלק הוא במלחמה 'מחר', אך כל יום ליומו אין כוחו של עמלק, וע"ז נאמר 'ברוך ה' יום יום' שבטוח בה' שיזמין לו מה שצריך לו ולא דואג על אכילת מחר. והמלחמה של ישראל כנגד עמלק זה על ה'מחר', שעמלק מנסה לערער היום את הבטחון של מחר. וזהו שכוחו של המן היה בחודשים, שבחודש הוא כולל הן את היום והן את האתמול והמחר.

ולהמבואר מתחוויר שפיר מה שכאשר באה הישועה בקריעת ים, ויצאו ישראל מידי המבוכה באשר 'סגר עליהם המדבר'. אומר

אבל לאיזה ענן לא יכולים עמלק ליכנס, וללקוח רק את אלו שפלטם הענן? לענן העליון שמחבר רוח מים ואש, הענן על גבי ההר - לענן כזה, עמלק לא יכולים להכנס.

חז"ל אומרים שמשוה לא היה ליכנס להר, מחמת ששורה עליו הענן. מאידך, אומרים חז"ל שמשוה נכנס אל תוך הענן. מה פשר הדבר? משה לא יכול לכנס אל הענן, אבל לקחו הקב"ה והכניסו אל תוך הענן.

עומק הדבר - להכנס אל הענן העליון נקרא כניסה אל השכינה, שהוא 'אש אוכלת', ולכן אי אפשר להכנס אל הענן העליון, שהיא הרוח שמחברת מים ואש, כי 'איש ואשה כאשר הם לא זכו - אש אוכלת', וכניסה לענן העליון זה רק על ידי שהקב"ה הכניסו אל תוך הענן.

ומשה עלה בענן ונתכסה ונתקדש בענן - זה לא ענן שאדם יכול להכנס בטבעו לשם, כי הענן הזה הוא מעין מעשה דבראשית שמחברת את הראשית עם האחרית, מעין תחיית המתים דלעת"ל. כניסה אל הענן כזה - זה רק על ידי גילוי שכינה. זה בחינת 'איש ואשה זכו - שכינה שרויה ביניהם'. (דע את מידותיך מהות המידות יסוד המים)

מהות הנחשלים שפלטם הענן

נאמר אצל יעקב אבינו, שלעצמו עשה בית 'ויבן לו בית' אבל 'ולמקנהו עשה סוכות' (בראשית לג' יז). ועומק ההגדרה בזה הוא, כי לא נאמר בזה שיעקב אבינו עשה שני דברים, היינו לעצמו עשה בית ולמקנהו עשה באופ"א, היינו סוכות. רק עומק הדבר, שכך היא מידתו של יעקב, שמאחר שעשה לעצמו בית, שזהו עצם האופן של 'יעקב', שהוא אותיות קבע - 'קבע', לכך היה בכוחו להמשיך משם את ההארה בבחינת 'ולמקנהו עשה סוכות'. ואם כן, 'ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות'. הוא שורש קדושת הסוכה

בכלל אחד. בלשון פשוטה: הם אומנם בתוך המחנה אבל מביאים לבחי' הקלקול מחוץ למחנה. (שיעור פורים זכר לגאולה)

מקרה

מקרה- "אשר קרך"

שורש המקרה מגיע מעמלק, כמו שנאמר אשר קרך (דברים כה, יח), את כל אשר קרהו (אסתר ד, ז), [ודרשו חז"ל (אסתר רבה ח, ה) בן בנו של קרהו בא עליכם, הדא הוא דכתיב אשר קרך בדרך], נאמר בכתוב (ירמיהו מט, טו) כי תגביה כנשר קינך משם אורידך נאום השם, שזה נאמר על שרו של עשו (ירושלמי נדרים ג, ח. ויקרא רבה כט, ב), שהוא שרו של עמלק, דהיינו שאי אפשר לעלות על גבי זה, אפילו אם הוא ינסה לעלות, אבל זה שליבה שבנויה על גבי דבר שאיננו מבוסס, ולכן משם אורידך נאום השם, כי הוא עולה על גבי דבר שאינו יציב, ועל כן ממילא הוא נופל למטה, זה לא רק כביכול שהקב"ה מוריד אותו, אלא כי מה שהוא עומד עליו הוא לא יציב, ולכן הוא נופל, כי זה העמדה במקרה, לא בעצם. (דע את עמך-אהבה ושנאה)

נחשלים

עמלק מזנב בנחשלים

כאשר בא עמלק, נאמר "ויזנב בך כל הנחשלים אחריו", ואומר רש"י, לחד מ"ד, הנחשלים הם אותם אלה שפלטם הענן. ולמ"ד שני, עמלק היה נכנס אל תוך הענן וגונב נפשות.

איך עמלק נכנסים אל הענן? הם יכולים ליכנס אל הענן של אבק של יסוד העפר, כי ענן כזה הוא ממדרגת "ואד יעלה מן הארץ", ולמדרגת ענן כזה, עמלק יכולים ליכנס.

עמלק. וכלומר, כי מי שהיה בתוך הענן, היינו, שהיה במדרגה של סוכה - ענני כבוד, לא היתה לעמלק אחיזה בו. ורק מי שפלטו ענן, שיצא מן הסוכה, שזהו 'כל הנחשלים אחריו', בהם היתה אחיזה למציאותו של עמלק.¹⁰

ועתה נבוא להבין הענין, וראשית הנה נתבאר בדברינו פעמים רבות, כי קליפתו של עמלק היא כדברי רבותינו 'ספק', ש'עמלק' גימטריא ספק, ונקודת ענינו של הספק הוא 'סוף' - 'פוק'. והיינו שמצד אחד כבר ישנו סוף הדבר, ומצד שני עדיין הוא מתפשט לחוץ.

ונבאר, כי זהו עומק מציאות הספיקות, כי עומק ההגדרה של כל ספק היינו איפה הגבול שבדבר. כי ישנו 'גבול עולם' (משלי כג' י'), שכל דבר יש לו את גבולותיו שלו, וגדר כל ספק שבעולם בפנימיות עניינו הוא ספק היכן הם הגבולות של הדבר, היינו האם הגבול נעצר כאן, והיינו - 'סוף', או שהוא מתפשט לחוץ והיינו - 'פוק'.

ובענינא דידן, הנה כמו שנתבאר, מי שהיה בתוך הענן, היה במדרגה של סוכה, ולעומתו מי שפלטו הענן, משמעות הדבר שיצא ממדרגת סוכה. וזהו כוחו של עמלק, שהיה אוהז במדרגת הסוכה ותופס במי שלא נכנס בקדושת הסוכה.

ועתה, נבוא להעמיק מי הוא זה שפלט אותו הענן. והענין בזה הוא כי הנה כבר נתבאר ב' מדרגות בישראל, והם הנרמזות בענינה של הסוכה באמור 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות', אשר שתי פנים עמוקות לסוכה נאמרו בזה כנ"ל. ישנם הפנים מתתא לעילא, ומן הפנים הללו הנה הסוכה היא דירת ארעי, שהאדם עושה לעצמו מקום של צל ארעי, כעין 'קקיון דיונה'. לעומתה ישנה ההבחנה ההפוכה

המתגלה מארץ ישראל שמתרחבת, ארץ הצבי, ומתפשטת בקדושת הסוכה.

וזה עומק מה שנאמר במדרגתו של יעקב אבינו 'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה' (בראשית כח' יד'), ודרשו רבותינו על המקרא הזה (בשבת קיח' ב'), 'לא כאברהם שנאמר בו 'קום התהלך בארץ לאורכה ולרוחבה', ולא כיצחק שנאמר בו 'כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל', רק במדרגתו של יעקב אבינו נתחדש 'ופרצת', שהוא סוד ענין ארץ הצבי. לפיכך אצלו דייקא מתגלה ענין ה'ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות', שסוכה אינה אלא הרחבה של הבית, בבחינת מדרגת ארץ ישראל שמתרחבת. ומן הפנים הללו הנה הסוכה עצמה יש בה צד שהיא קבע, והוא בבחינת היותה המשכה של הבית שהיא דירת קבע. כי אם היא בניין לעצמה, אז יסודה ארעי, אבל אם מהותה של הסוכה היא ההרחבה של מציאות הבית, הנה הרחבה של מציאות הבית הוא טפל למציאות הבית, וזוה מתגלה שהסוכה, על אף שהיא עצמה ארעי, אבל היא נטפלת ונמשכת, ושוב היא האריכות של הבית גופא.

אלו הם אם כן שני השורשים למדרגת הסוכה וכמו שנתבאר, 'מתתא לעילא', ו'מעילא לתתא', והם הם מדרגת 'גר' ומדרגת 'אזרח', והם מדרגת 'ארעי' ומדרגת 'קבע', וכמו שנתחדד בס"ד.

ועתה נבוא בזה להבנה ברורה, כי הנה לחד מ"ד סוכה שהיה במדבר ענני הכבוד היו. והנה, שורש מלחמתו של עמלק בישראל כדברי חז"ל (בתנחומא כי תצא י') היא באותם שפלטם הענן, וכמו שדרשו על הפסוק 'ויזנב בכ כל הנחשלים אחריו' (דברים כח' יח' והובא ברש"י שם), עמלק היה אוהז באותם שפלטם הענן והיו מחוץ למחנה, ואך רק בהם היה אחיזתו של

¹⁰ עיי' פרי עץ חיים שער קריאת שמע פרק ג' שזכירת מעשה עמלק ומחייטו מכוונת כנגד חג הסוכות, לפי שלא היה עמלק מכה בישראל אלא אותם שאין הענן קולטם, וענני כבוד הם סוד הסוכה כנודע. וכעיי' בקצרה בשעה"כ סוף דרוש תפילת השחר.

אור - זורח, זריחה, וכעין שדרשו חז"ל (ב"ב טו') בלשון הכתוב 'איתן האזרחי' הוא אברהם שנאמר בו 'מי העיר ממזרח צדק', שעצם ענינו של 'מזרח' הוא מה שהשמש זורחת בו. ומצד זה הנה אזרח הוא ענין ההתפשטות של ההארה, אור זורח. מאידך, 'אזרח' נוטריקון 'אור חוזר'. ובזה היא הבחנת מתתא לעילא שבאזרח, שבה עולים ממצרים לארץ ישראל.

עתה אם כן נשוב לענין אחיזתו של עמלק, שנתבאר כי כוחו היה נוגע באלו שפלטו ענן, ונתבאר הענין, שיצאו ממדרגת הסוכה. ועתה, כאשר נבוא להקביל הדברים אהדדי, הנה כך היא ההבחנה בזה, כי מי שיצא ממדרגת האזרח ונכנס למדרגת הגר, כלומר, שאין הוא במדרגת 'אור' - 'זורח', רק הוא במדרגה של 'אחר' - ז' של האזרח, הנה עליו גופא נאמר שפלטו ענן, שלא היה לו הגילוי של 'כי באור פניך', אלא מדרגת 'אחורי יראו'. כי אותם שפלטם הענן נקודת הדבר היא שהענן העתיק אותם מהמדרגה העליונה שבאזרח למדרגה התחתונה שבאזרח.

והנה, מי שנקרא בלשון חז"ל (תגיגה טו' א') 'אחר', היינו אלישע בן אבויה, שהוא היה במדרגת 'פלטו ענן', שנעלמו ממנו הפנים והיה במדרגת 'אחר'. ולעומתו תלמידו, רבי מאיר, שעליו אמרו (שם טו' ב') 'תוכו אכל קליפתו זרק', עליו דרשו רבותינו (עירובין יג' ב') היפך הדברים, 'למה נקרא שמו מאיר, על שמאיר עיני חכמים בהלכה'. נקודת הדבר היא, שהיה אצלו גילוי בחינת 'אור פניך'. והנה הוא קיבל מ'אחר', היינו מאחוריים, ונמצא ערך דבר והיפוכו לגמרי, שאצל רבי מאיר מתגלה ההארה, והוא מקבל ממי שחלה בו המציאות הפוכה של האחר - ז', שהוא אזרח בצד ההפוך שבו, וזהו נקודת 'תוכו אכל קליפתו זרק' לפי פנימיות הדברים. (כלבביפדיה מחשבה ערך אזרח)

בסוכה, והיא שלריבוי האור של הסוכה, הוכרחנו לעשות צל ע"מ שיהיה בית קיבול וכלי לקבל את הארת הסוכה, והוא בבחינת 'מסוה', ובבחינת 'סוכת שלומך', שנאמר בזה שהסוכה היא בבחינת השלום שהוא כלי מחזיק ברכה וכמו שאמרו חז"ל.

והנה מן הפנים הללו נקראת הסוכה 'אזרח', בבחינת 'אור' - 'זורח', והוא בסוד האמור 'כי באור פניך נתת לנו ה' אלוקינו', כי מהותה הפנימית של הזריחה היא בבחינת אור הפנים, כי אור פני האדם, הוא הוא הארת נפשו של האדם. ואם כן, הסוכה מן הצד העליון שבה היא עומק ההארה. וענין הצל הוא רק בבחינת בית קיבול לקבל את ההארה, וזו הסוכה נקראת 'סוכת שלומך'. אבל מן הצד ההפוך של הסוכה, הרי דייקא באופן של סוכה מתגלה בחינת 'גר', והרי נעלמת אצל הגרים בחינת הארת פנים, וכמו שאמרו רבותינו בגמרא 'מפני מה גרים דווים וסחופים כאן בעולם' (יבמות מח' ב'). נקודת הדבר, שאין להם הארת פנים כאן בעולם. והנה ההפך של 'פנים' נקרא תמיד בלשון רבותינו 'אחור', ומקרא מלא הוא 'וראית את אחרי ופני לא יראו' (שמות לג' כג'), והרי כי המקביל בערך הפכי לראיית הפנים, הוא מדרגת האחור.

ולעניינו. 'פנים' ו'אחור', גנוזים בעומק ההגדרה של 'אזרח' - אותיות אחר - ז', והיא היא אותה הארת אור זרח - פנים, רק באופן של אחוריים. ובעומק, גדר ישראל שבאזרח הוא בחינת הזריחה שבאזרח, וגדר הגר שמתגלה באזרח, הוא האחור שבאזרח, וכמו"ש 'דוויים וסחופים כאן בעולם', שהגרים עצם קיומם הוא בבחינת דירת ארעי, ואין להם מציאות של קיום.

והוא הענין הנזכר לעיל, ובתוספת דקות, כי הנה כפי שנתבאר ישנה הבחנה של מלעילא לתתא, ומצד זה הנה ההתפשטות היא בבחינת

נפרדות

ראשית גויים עמלק

איתא בחז"ל כשרפו ידיהם מן התורה בא עמלק, לכאורה קשה עדיין היה בידם מצוות, אז ולמה לא עמדה להם זכותם? ביאור הענין, עמלק זה כח של ראשית מול ראשית כידוע (ישראל נקראו ראשית "קודש ישראל לה' ראשית" ועמלק נקרא "ראשית גויים עמלק"), כל זמן שהיה בהם רק הבחנה של כח שנקרא מצווה אפי' אם היה להם תורה בבחינה של מצוות כי הרי רפו ידיהם מן התורה אז התורה הפכה אצלם לבחינה של זמן, ובבחינה זאת היא יכולה רק להלחם כנפרדות מול נפרדות. אבל עמלק שהוא מכח הראשית שהוא נלחם בנקודת האחד, אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק ואז "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה" "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, ולכן כשרפו ידיהם מן התורה והתורה שבהם היתה בבחינה של זמן אז הם ירדו למדרגה של מצווה ואז "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים". (שיעורי בלבכי מהר"ל נתיבות עולם נתיב התורה פרק א)

עמלק - נפרדות לעומת הנשמה

האדם כאדם, כל אחד כמציאות פרטית, אינו מורכב מכמה חלקים. אף שאמרו חז"ל הקדושים שחמשה שמות יש לה לנפש: נפש, רוח, נשמה, חיה ויחידה - אלו הן חמש תפיסות באותה הויה, אבל לא חמשה חלקים כמו בית של חמש קומות. יש לה לנפש חמשה ביטויים, אבל זו נפש אחת.

כשמגדירים ששורש החיים זו האמונה, עומק הגדרת הדבר היא, שכל מה שעובר על האדם אינו מקרה אצלו, לא הרכבה עליו, אלא חלק מעצמותו.

קליפת עמלק נקראת "בן בנו של קרהו",

כי היא פוגעת בתפיסת העצם, היא פוגעת בתפיסה השורשית ביותר בבריאה. אם זהו מקרה - הרי שהבריאה איננה בבחינת אחד.

"והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", לעתיד לבוא אדם יתפוס כל דבר כאחד בעצם, ולא כהרכבה שהורכבה עליו. (דע את ביתך פרק ב')

רפו ידיהם מן התורה

נאמ' במלחמת עמלק 'ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים' (שמות י"ז ה'), ומבארים חז"ל שרפידים היינו שרפו ידיהם מן התורה, וצריך להבין מה הביאור בזה, לכאן' היה צריך לומר 'שרפו פיהם מן התורה' ומהו ענין הידיים לתורה. ונראה להקדים ולבאר ממה שמבואר בגמ' (פסחים נ' ע"א), 'שמעתי שהיו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו', ומבואר במהרש"א דהיינו אשרי מי שבא לכאן כשהוא כתב את תלמודו, שכתובה היא ביד.

וההגדרה הפשוטה בדבר היא, שיש תורה שבכתב ויש תורה שבע"פ. תורה שבע"פ ניתנה לדיבור, ועיקר דיבור האדם הוא בפיו, שזה במדרגה של מים, דהיינו מדרגת החומר. אבל תורה שבכתב, היא במדרגת הצורה, שלוקחים דיו וכותבים. וביתר ביאור, בתורה שבכתב א"א לחלוק, זאת התורה לא תהא מוחלפת. אבל בתורה שבע"פ שייך לחלוק, כמו שמצינו שכל התורה שבע"פ מלאה מחלוקות. והחילוק ביניהם הוא, כיון שתורה שבע"פ היא חומר, לחומר אפשר ליצור כמה צורות לפיכך שייך שיהיה שייצרו צורה כזאת, ויהיה שייצרו צורה כזאת, ולכך יש מחלו'. אבל תורה שבכתב היא במדרגת הצורה, לפיכך א"א לחלוק בה כיון שיש בה כבר צורה. ועיקרו של משה רבנו היא תורה שבכתב, ודאי הוא גם השורש לתורה שבע"פ, כיון שגם בתורה שבע"פ ישנם הלכות שהם הלכה למשה מסיני שא"א לחלוק בהם, אבל מצד הארה שבע"פ אפשר לחלוק בה.

לעיל בארוכה שזה החומר. ועמלק מגביר את החומר על הצורה, אבל מה שהוא לוקח זה את אותו החומר התחתון, ומחברו לחומר העליון מצד הקלוקל, וזהו מה שנקרא זורק מילותיהם של ישראל. וזהו ג"כ מה שאומר עמלק לקב"ה 'הי לך אשר בחרת', כלומר הוא לקח את החומר התחתון שיש דין ליתנו באפר, ומעלהו לחומר העליון שלמעלה מן הצורה, ועי"ז רוצה עמלק לפגום בחומר העליון שלמעלה מן הצורה. זו היא מלחמת עמלק עם ישראל ברפידים.

ולתוספת ביאור יש להרחיב, כל דבר שאין לו צורה, הוא יכול להתפשט מחמת החום, וכן יכול להיתכוץ מחמת הקור, אבל דבר שהוא בר צורה הצורה שבו הוא אינו מתכוץ ומתרחב [אע"פ שכן שייך בו התכווצות, זהו רק מדין החומר שבו]. ושעמלק מקרר את האמבטיה, אין כוונת הדבר קירור כפשוטו, אלא הוא יוצר שיהא גם קור, וממילא יש חום וקור באותה אמבטיה, שהם דבר והיפוכו.

עוד מבואר גבי מלחמת עמלק, 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק' (שם יז' א'). ונראה לבאר שמה שמה רבנו ביא כביכול מקביל לכל הנלחמים, היינו משום שהידיים מצד בריאתם הם למטה, ואילו הרגליים כל הויתן הם לעמידה. וא"כ ידי משה כמו שנתבאר לעיל זה התורה שבכתב, והתורה שבכתב נהפכה להיות הפרו תורתך, מכח אור החומר ששלט במציאות הצורה, וזו הייתה גילוי נקודת הנפילה. וממילא משה רבנו מעלה את ידו מעלה, כלומר הוא מגלה אותם במדרגת הרגליים וממילא הם ג"כ יכולים לעמוד, והידיים עיקר הויתן זה הצורה, רגלים עיקר הויתן שהם דורכים על מקום שאין בו צורה, וא"כ שזהו מה שמתגלה במדרגתו של משה רבנו, שהוא לוקח את ידיו שהם כביכול הצורה, ומעלה אותם למעלה, מבחינת הרגליים שהם החומר, מכיון שדורכים על מקום בלתי מצטייר. וממילא משה רבנו

וביתר ביאור, 'עת לעשות לה' הפרו תורתך', הפרת התורה היא במה שניתנה תורה שבע"פ להיכתב. תורה שבע"פ ניתנץ למחלו'. וכשניתנה תורה שבע"פ להיכתב, נמצא תורה שבכתב ניתנת למחלו'. וזהו 'הפרו תורתך', שניתנה תורה שבכתב להיות מציאות שאפשר לחלוק בה. וזהו העומק במה שכאשר בא עמלק רפו ידיהם מן התורה, כלומר יתגלה כבר השורש שתורה שבע"פ אפשר לכתוב, ואפשר לחלוק על הכתוב, וכל מה שהתירו לכתוב תורה שבע"פ, היה מחמת שיכחת התורה, וזהו ג"כ מה שנא' בעמלק 'לא תשכח', שכיון שחל מציאות השכחה, זה הגורם לתורה שבע"פ שניתנה להיכתב. וזהו ההפרו תורתך, במה שניתנה לפרודים, כיון שניתנה להיכתב, ניתן לחלוק על הכתוב.

ותמצית סדר הדברים כך הם, 'ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים', בני רפו ידיהם מן התורה, הידיים הללו הפכו להיות תורה שבע"פ שניתנת למחלו'. וזה ג"כ מה שמבואר שמתחילה היה העולם מתפשט, כלומר מתחילה הוא היה חומר, עד שגער בעולמו ואמר לו די, אזי נהפך לצורה, ועתה כשרפו ידיהם חזר להיות חומר, ונעשה העולם מתפשט, ולכך בא עמלק ונלחם עם ישראל. וזה ג"כ מה שנאמר 'ויאמר משה ליהושע בחר לנו אנשים וצא הילחם בעמלק מחר' (שמות יז' ט), כי משה הוא שורש התורה שבכתב, ויהושע הוא תורה שבע"פ, שהרי משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע. ולכן דייקא הם יוצאים להילחם במה שעמלק מנסה להפוך את הידיים שהם התורה שבכתב לתורה שבע"פ.

ויש להרחיב כאן במשל חז"ל, שעמלק קירר את האמבטיה. דהינו מתחילה הייתה האמבטיה רותחת והוא זה שקיררה, ולכא' מה שהאמבטיה רותחת זה מכח החומר, והאותיות שמורכב חומר, זה מר ח', 'מר' זה גימטרייה של עמלק, וח' זה אותם ח' פסוקים אחרונים שבתורה שמשוה כתבם, וכמבואר

לא בידיים! אלא "רפו ידיהם" כוונת הדבר שהיה חסר להם חוש המישוש.

כשנבוא להגדיר מבין חמשת החושים - ראייה, שמיעה, ריח, דיבור מישוש - איזה הוא החוש החזק מכולם? חוש המישוש. המישוש יכול להיות מישוש של גוף והוא יכול להיות מישוש של נפש. זה בעצם החוש בעצם שמקשר את הגוף ואת הנפש - לא ראייה, לא שמיעה, לא ריח ולא טעם, אלא מישוש.

ודאי שכל החושים יכולים לקשר, אבל השורש של כל חמשת חושי הגוף הוא המישוש. בשורש, שניהם נפגשים. (דע את הרגשותיך פרק ח)

נפרדות במדרגת השמחה

רבותינו מונים עשר לשונות של שמחה: ששון, שמחה, גילה, רינה, דיצה, צהלה, עליזה, חדוה, תפארת, עליצה (אבות דרבי נתן פרק לד).

שש מהלשונות הללו מוזכרים בברכה השביעית אותה אנו מברכים בשמחת חתן וכלה: ששון, שמחה, גילה, רינה, דיצה וחדוה.

המושגים 'ששון' [שמחה בקיומו של אדם פנימי] ו'שמחה' [שמחה עם השלמה] - כבר נתבאר בארוכה, קצת נתבונן בתוכן של ארבעת הלשונות נוספים: גילה, רינה, דיצה וחדוה.

'גילה' - מלשון גל י-ה, 'רינה' - רן י-ה, 'דיצה' - דץ י-ה, והמילה 'חדוה' - בחלקה הראשון היא מלשון חדו, חדי [לשון שמחה בארמית], ובשונה משלושת הלשונות האחרים, כאן האותיות הסופיות הן: ו-ה.

הרי, שהלשונות גילה רינה ודיצה - אלו שלש שמחות שמצטרפות לאותיות 'וה', לעומת זאת החדוה, זו לשון של שמחה שמצטרפת לאותיות 'וה'.

מעלה את החומר והצורה לשורשם העליון, בראשיתו העליונה.

ועומק נקודת הדבר הוא, שמשה רבנו מעלה את ידיו למעלה, הוא מגלה את שורש הצורה שמתגלה בחומר העליון שלפני הצורה, ולא בחומר התחתון שנעשה בו מציאות של קלקול עמלק, אלא הוא הופך את המר לרם, ומחבר את החומר והצורה למדרגתם בשורש העליון [ובאמת מדרגת מתן תורה לא נתקימה בשלימות, בגלל חטא העגל, ושם נאמ' נראה להם דמות מיתתו של משה, סילוק הצורה ושינוי החומר, כלומר נסתלקה האמונה במשה שמהותו צורה. (בלבביפדיה מחשבה ערך אמונה)

פירוד מול מישוש

כתוב בתהלים (קלט, כא-כב): "הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממיך אתקוטט, תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי". ישנם, אם כן, בני אדם שצריך לשנוא אותם. אבל אם אותו אדם עשה תשובה - אסור לשנוא אותו וצריך לאהוב אותו.

מיהו הנברא שאף פעם אי אפשר לאהוב אותו (לפי רוב שיטות הראשונים)? עמלק! שבעה אומות יכולים להתגייר באופנים מסוימים ואז ייכנסו בכלל "אחיך". עמלק הוא האויב בה"א הידיעה של עם ישראל, כי "ראשית גוים עמלק" (כמדובר כד, כ), וכמו שנאמר בתרגום, הוא הראשון שנלחם בישראל, הוא האויב הגמור ועליו נאמר בעומק: "תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי".

מה עומק הדבר שאת עמלק אי אפשר לאהוב?

עמלק בא להילחם עם ישראל ב"רפידים". "רפידים" מלשון פירוד, "רפו ידיהם מן התורה", דבר שאי אפשר לאחוז בו. הרפית היד היא בעצם סילוק חוש המישוש.

הן לכאורה לא מובן מדוע כתוב ש"רפו ידיהם מן התורה", הרי בתורה עוסקים במוח,

אף השמחות שיש לנו הולכות ומתחלקות, יש שמחה של 'גילה' 'רינה' ו'דיצה' שהיא שמחה של 'וה', ויש שמחה של חדוה, שהיא שמחה של 'ו' וה'. (דע את שמחתך כח היין של פורים)

רפיון והעלם הסוד

ונתבונן לפי"ז להבין עמוק - הרי כחו של עמלק התגלה במה שהוא בא ונלחם עם בני ישראל ברפידים כלומר, שורש רפידים הוא רפ"ד שהם ר"ת פשט רמז ודרוש באופן שחסר את הס' שהוא הסוד, ובהבנה בהירה ועמוקה - מונח כאן שעומק כחו של עמלק הוא להעלים את שורש התורה שהוא הוא כח מדרגת הסוד של הדברים, והיינו שעמלק לא מתנגד לחלק של ההתפשטות שבתורה שזה הפשט הרמז והדרוש, אלא לשורש התורה שזה הסוד.

וזה העומק של מה שעם ישראל חנו ברפידים ואז בא עמלק, כי כשהם חונים ברפידים היינו שנעלם אז הסוד העליון ומתגלים רק המדרגות התחתונות של הפשט והרמז והדרוש, וכשנעלם השורש של הסוד - שם נעוץ כחו של עמלק.

והרי אצל עמלק נאמר 'אשר קרך בדרך' שזה מלשון קרי כמו שאומרים רבותינו, וכיון שזה כל אחיזתו של עמלק, במדרגת הקרי - המקרה, הרי שהוא ההיפך הגמור מיעקב שנאמר בו "שלא ראה טיפת קרי מימיו", ולעניינא דידן - עמלק מסלק את מדרגת 'בור סוד שאינו מאבד טיפה' של יעקב שע"כ כן מתגלה מדרגת הסוד העליון, והוא מגלה את מדרגת הקרי דקלקול שע"כ מתגלה רק הסוד התחתון שבא מכח הבלבול והבהלה, וכבר הוזכר לעיל בשיעור על שורש בהל בסוגיא של בהלה שכח הקרי מגיע מהבלבול והבהלה שלכן אומרים חז"ל שקרי מתגלה אצל מי שבא בדרך, כיון שהוא נמצא במצב של בהלה - והבהלה הזו, היא שורש כח הקלקול של 'אשר קרך בדרך' שאוחז בו עמלק.

מהו עומק ההבדל שמצאנו בין הלשונות הללו אותם אנו מזכירים בשמחת חתן וכלה? ידועים דברי רבותינו, כי המילה איש מורכבת מאותיות אש י', והמילה אשה מורכבת מאותיות אש ה'. כאשר האיש והאשה מצטרפים יחדיו ונישאים זה לזו, נוצרים מכח כך גילה רינה ודיצה.

כלומר, כיון שיש כאן שמחה שנוצרה מצירוף של איש ואשה, שמחה שמצרפת את ה' של האיש ואת ה' של האשה, מכח כך נוצרים שלושת השמחות הללו: שמחה של גיל [מלשון 'אברהם יגל'] שמצרפת 'ו' וה', שמחה של רון [מלשון 'צחק ירון'] שמצרפת 'ו' וה', ושמחה של 'דיצה' [מלשון דץ, שמח] שאף היא מצרפת 'ו' וה'. לעומת זאת החדוה, כאמור, מצרפת 'ו' וה'.

כאשר מתבוננים בדברי המגילה, הרי שהגורם לכך שתושבת השמחה מעם ישראל, עד שהגיעו למצב של "והעיר שושן נבוכה", נוצר בעקבות עצתו של המן: "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן ביום אחד".

כידוע, המן היה מזרע עמלק. הוא היה בן בנו של מי שנאמר בו לשון של מקרה: "אשר קרך בדרך". נמצא, שכל הצרות מהם סבלה כנסת ישראל בימי אחשורוש ומרדכי, נגזרו מכח המן שהוא מגזע עמלק. והנה, בפרשת עמלק נאמר בתורה: "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדר דר" (שמות יז, טז). וביארו רבותינו (רש"י שם): אין השם [שמו של בורא עולם] שלם ואין הכסא שלם, עד שימחה זרעו של עמלק. כלומר, משעה שעמלק נלחם בישראל, אין השם שלם, כביכול שם הוי"ה של בורא עולם נחלק לשנים, 'ו' וה' לעצמם וו' וה' לעצמם, ואינו מתחבר עד שימחה זרעו של עמלק.

בהתאם לכך, מאז מלחמת עמלק עם ישראל

מדרגת הה' עליונה שהיא שורש הצניעות וההסתרה במדרגתה העליונה.

וכמו כן בשם הוי"ה כאשר יש צירוף של ה-ה וה-וה, הרי שיש צירוף של שני הה' ועי"כ אין את הקלקול של הגילוי שבה' התחתונה ע"י בלבול אלא דייקא שם הוי"ה מאיר בבחינת 'מצות ה' ברה מאירת עיניים".

אבל מכחו של עמלק ש'אין השם שלם', הוא מפיל את מדרגת ההסתרה של הצניעות העליונה למדרגת ההסתרה תחתונה דקלקול וזהו ה'אין השם שלם'. (בלבביפדיה עבודת ה' ערך בהלה)

רפידים ועמלק ובלק

ולכשבא עמלק, רפו ידיהם של ישראל מן התורה, "ויחננו ברפידים" (שמות יז, א). צורת העבודה של העסק התורה, היא בנשיאת עול התורה, וכמאמר הפסוק "ויט שכמו לסבול", לסבול עולה של תורה.

עיקר השגת התורה הייתה בעליית משה להר ארבעים יום וארבעים לילה, כשאדם יושב ועמל בתורה הרי הוא כעולה למדרגת משה רבינו שעלה להר ונתעלה בענן, למדרגת העליה, ומקבל את הארת משה רבינו שנעלה למעלה. זהו עמלה של תורה שהאדם מניח על גביו את עולה של תורה, נושא בעול ומתעלה למעלה, היפך זה שפורק את העול ממנו היורד למטה.

זהו אם כן עומק הענין שכשבא עמלק רפו ידיהם מן התורה. שכפי שנתבאר, בלעם מונע את אותה עלייה שעלה משה, ועמלק לעומתו פועל פעולה של ירידה, כענין בליעל שאין בו עליה ותכלית. ובהתנגדות זו של עמלק למשה רבינו פעל שרפו ידיהם של ישראל מן התורה, ונחלשו מעסק התורה שהוא תכלית העליה למעלה.

ושורשו הוא בבית אבא דיליה שזה מה שנאמר בעשיו "נבהלו אלופי עשיו", שזהו שורש הבהלה המתגלה בעמלק כמו שמפורש בדברי חז"ל.

ועולה א"כ, שיש סוד לעומת סוד, מדרגת סוד דתיקון שהוא דבר המכוסה בבחינת צניעות, והיפוכו הגמור של הצניעות זהו טיפת קרי שהיא היציאה לחוץ באופן ההפוך לגמרי מהצניעות דתיקון, ושם שורש אחיזתו של עמלק.

ולפי"ז נתבונן להבין ברור - הרי לשון חז"ל הידוע "אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק", וכפשוטו היינו משום שנאמר שם "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק", שמתגלה רק חצי משם הוי"ה, י-ה שנפרד מה-ו"ה אבל לעניניא דידן, מהלך נוסף ב"אין השם שלם" - הרי הוזכר בראשית הדברים שבבלהה מתגלה ההכפלה של האות ה', - וכמו שמבואר להדיא בדברי ר' מנחם מנדל משקלוב ז"ל שמה שיש ב' פעמים ה' בבלהה היינו משום שמתגלה בה עי"כ ב' פעמים בלה, וביאור הדברים בעומק לעינא דידן - הב' פעמים בלה זה שורש כח הקלקול של ה'בל' שהוא כח הבלבול שיוצר הסתר באופן דקלקול, היפך מדרגת ההסתרה העליונה של הצניעות שנתבארה.

כלומר, בב' פעמים ה' שבבלהה [וכמו"כ בב' פעמים ה' שבשם הוי"ה] ישנה ה' עליונה וה' תחתונה, וכפי שמפורש להדיא בדברי רבותינו - הה' התחתונה היא שורש מקום הגילוי והה' העליונה היא שורש מקום הצניעות, ומצד מדרגת הה' התחתונה של הגילוי - כאשר נעשה קלקול באותו גילוי, זהו ההבחנה של 'בלבל יצועי אביו' שזה הבלבול שחל על 'צועי אביו' דהיינו על מקום הצניעות שמכח

היקש בליעל בליעל

כפי שהובא בהתחלת הדברים, בשני מקומות מצינו בתורה יחס של בליעל, בעיר הנידחת "יצאו אנשים בני בליעל מקרבך", ולענין השמיטה "הישמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמור וגו' ורעה עינך באחיך האביון ולא תיתן לו".

לכאורה הרי הם שני סוגיות נפרדות לגמרי, אלא שאיתא בגמרא (כתובות סח.) רבי יהושע בן קרחה אומר כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' ותיב התם יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים, ע"כ. כלומר, הגמרא משווה בין שני הענינים ומקיישה מזה לזה, מה בעיר הנידחת נאמר בליעל, כך המעלים עינו מן הצדקה הנקרא בליעל הרי הוא כעובד עבודת כוכבים. ויש להתבונן בהשוואה זו, כשלכאורה במבט שטחי אין דמיון כלל בין הסוגיות. (בלבכיפדיה מחשבה ערך בליעל)

ספק

עמלק כספק מול אמונה ומחיייתו

בבחינה של אומות בצד הקדושה נמצאים כמובן ישראל ובצד הקליפה נמצא עמלק כמו שכתוב "ראשית גויים עמלק", והנה לכאורה יש לשאול מדוע צריך שיהיה את עמלק בעולם? הרי כידוע כל זמן שעמלק קיים אין השם ואין הכסא שלם? אלא התשובה לכך היא שעמלק נמצא בעולם בכדי שתהיה בחירה ונבאר: הכוחות שנמצאים בנפש מתגלים גם באומות העולם, יש בנפש האדם כוח שנקרא עמלק ובעולם הוא מתגלה באנשים שהם צאצאיו של עמלק. וכידוע ש"עמלק" בגמטריא כמנין "ספק". העומק שבדבר הוא שעמלק בעצם

היותו הוא מאפשר את המציאות של הבחירה. שכן בכדי שיהיה ספק צריך שיהיה לפחות שתי צדדים להסתפק ומהם לבחור. ואילו היה בעולם בנפש רק את הכוח שנקרא ישראל ולא היה בעולם ובנפש את הכוח שנקרא עמלק לא היתה בחירה. ולכן עמלק נקרא ספק כי הוא שורש הספק בעולם כלומר שורש האפשרות לבחירה: האם לדבוק בכוח הישראל שבנפש או לדבוק בכוח העמלק שבנפש ח"ו.

כעת לאחר שהתברר שכוח הטומאה השורשי הוא עמלק שהוא כוח הבחירה שבנפש, נתבונן כיצד מוחים את עמלק. הנה במלחמה הראשונה בעמלק כששלח משה את יהושע להלחם בו נאמר "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש". וצריך להבין מדוע דווקא במלחמת עמלק נאמר שהיתה בבחינת "אמונה"? ראשית נגדיר את הדברים ולאחר מכן נבאר אותם עד שיהיו ברורים ופשוטים.

האמונה היא הפך הבחירה, ועמלק שהוא יוצר את עצם אפשרות הבחירה דהיינו הספק, הכוח שמכחיד אותו ומבטלו הוא האמונה, כמו שכתוב "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש". (דע את הויתך פרק ט)

שורש הספק בקדושה

כל שני צדדים שיש, יש צד שלישי, יש צד שהצד הזה יותר גבוה, יש צד שהצד השני יותר גבוה, ויש נקודת ההשתוות ביניהם, ואין תשובה שורשית מה יותר גבוה. זה כל סוד הספק דקדושה בשורש השורשים, משם עמלק יונק את כוחו, אבל אין הכרעה בדבר, זה גופא ככה נברא, הנברא בנוי בסוד ב', בסוד שנים, שני כוחות שא"א מה גובר על מה. (ארבעת היסודות מים יראה שו"ת)

ספק במדרגת אבן

כידוע עמלק הינו מרכבה לקליפת הספק

בר-דעת כל ספק הוא במהלכי הדעת והרי שיש כאן פירוד במהלכי דעת שה'פועל-יוצא' שנעשה מכח הספק כשהוא יוצא זה שנעשה פירוד בפועל.

ואנדרוגינוס שהוא ספק זכר ספק נקבה, כלומר - אם בכל אדם ואדם, הזכר עומד כשלעצמו והנקבה עומדת כשלעצמה רק שיש מהלך של 'מוציא אסירים בכושרות מושיב יחידים ביתה' שהקב"ה מחבר אותם, אבל אצל אנדרוגינוס, הרי בעומק לא שייך שיהיה לו נקבה אחרת כי הרי הוא עצמו מלבד מה שהוא זכר הוא גם נקבה, וכן להיפך, הוא לא יכול להתחבר לזכר מכח הצד שהוא זכר, והרי שהוא תמיד נשאר במהלכי הספק, והיינו שמונח בו א"כ, העומק של הפירוד המוחלט שאינו בר-אחדות.

וזה מקביל לתפיסה התחתונה שנתבארה במדרגת הרגלים שמתגלה בהם 'ומשם יפרד' בבחינת פירוד עמלק-ספק כמו שנתבאר, וזוהי א"כ ההבחנה של ספק זכר ספק נקבה שבאנדרוגינוס שלעולם הוא לאו בר-חיבור, הוא אינו יכול להתחבר לזכר כי הוא ספק זכר והוא אינו יכול להתחבר לנקבה כי הוא ספק נקבה, והרי שכל הויתו מסופקת - הגדרה בהירה מאד - וכל הויתו היא מציאות של פירוד.

וזה הצד התחתון שבאנדרוגינוס שלפי שיטת חכמים הוא ספק זכר ספק נקבה. (בלבביפדיה עבודת ה' ערך ארנבת)

ספק דקדושה מול ספק עמלק

קליפת עמלק בעולם היא קליפת הספק, כידוע. אבל "זה לעומת זה עשה אלקים" וישנו גם ספק דקדושה. ההבנה שכל החיים נמצאים אנו בחושך - היא הספק דקדושה. יש להיזהר

(הגימטריא של השם עמלק שוה לזו של המילה ספק - 240). הוא המחזיק בְּסֶפֶק, המביא לכפירה באבן השתיה; ומשם, הספק משתלשל גם לאבן הטוען. [אכן, אבן הטוען היתה מקומו של הספק: מוצא המציאה המסתפק בזהות בעליה היה נפנה לשם. גם כשבא הטוען וטען שהוא הבעלים, עדיין היה המוצא עומד בספקו, והיה צריך לחקור אותו כדי לברר אם אמת בפיו. כמה שנאמר: "עד דרוש אחיך אותו", ודרשו חז"ל, "דרשהו אם רמאי הוא אם לאו"].¹ (בלבביפדיה מחשבה ערך אב)

אנדרוגינוס בחינת עמלק

יש מחלוקת אם אנדרוגינוס הוא ספק זכר ספק נקבה או שאנדרוגינוס הוא בריה בפני עצמה, וכמו שנתבאר לעיל, ההבחנה התחתונה היא שהוא ספק זכר ספק נקבה, וההבחנה העליונה יותר שבו היא ה'בריה בפני עצמה'.

כלומר - על דרך כלל בכל אדם ואדם נגלה המציאות הברורה - או שהוא זכר או שהיא נקבה - ורק שיש לו את ה'פלאגא דגופא' שנפרד ממנו ועי"כ שמציאותו ברורה - זכר או נקבה יכול להיות מציאות של חיבור בינו לבין ה'פלאגא דגופא' שלו.

אבל באנדרוגינוס שבו עצמו יש גם את הזכר וגם את הנקבה שמצד כך הוא ספק זכר ספק נקבה, היינו לפי"ז, שבמהות הפנימית שלו יש אצלו פירוד בתוך עצמו ולכך כל ההויה שלו היא ספק, וכמו שנתבאר כבר בכמה מקומות אצלנו הגדרתו של ספק הוא שורש הפירוד שזהו עמלק שהוא בגימטריא ספק, ולכן הוא מגיע להילחם עם בני ישראל כאשר הם היו ברפידים שזה המקום שמתגלה בו שורש הפרד [-אותיות שוות], כי זהו עמלק - פירוד.

וזהו שורש הספק שכשיש ספק בדבר עצמו, הוא שורש הפירוד שקיים, וזה דבר ברור לכל

¹ ע"ד הרמז, "מרקוליס" "מקלס" את ה"מר". מר גימטריא עמלק. נמצא עומקה של ע"ז בקילוסו של עמלק.
² וע"ד הרמז: רמאי מורכב מ"רמ י"א" - רמז לעמלק המהוה שורש ל"א דקלקול.

בגימ' ריב, לשון פרוד. ולכך שמח המן שמת בו משה, בחינת מיתה, פרוד, ריב. אולם באמת יום זה נושא את ההפכים בקרבו, והוא גם אותיות ברי, היפך מדת שמא. שמא ענינו ספק, בחינת עמלק. "וברי ושמא ברי עדיף" (כתובות יב ע"ב). ולכך נקרא שנולד בו משה, שנצח עמלק, ע"י בחינת ברי, שמנצח השמא, הספק, עמלק. (ועיין עוד אות לג) (בלבבי חלק ה' מאמר מג)

ישראל-אחדות כוחות, עמלק-פירוד

בנפש האדם יש כח של נפש הבהמית, ממנה נובעות כל ההרגשות השליליות שבנפש האדם, נתבונן בהגדרת הדברים.

במובן החיצוני ניתן להגדיר זאת, שבנפש האדם ישנם סוגים רבים של הרגשות שליליות, כגון: חוסר בטחון עצמי, דימוי עצמי שלילי ועוד עשרות הגדרות של הרגשות שליליות.

אולם לאמתו של דבר, כשם שבצד החיובי של עולם ההרגשות הוגדר לעיל לפי דברי רבותינו ששורש ההרגשות הוא אחד - דעת, וכדברי הרמב"ם שקורא להלכות אלו "הלכות דעות" - כך כשבאים להקביל זאת לצד השלילה, השלילה איננה ריבוי של הרגשות שליליות אלא כח אחד.

אמנם, כח האחדות מתגלה בישראל, לא באומות העולם. כשדיברנו בשורש עולם ההרגשות החיובי הגדרנו אותו כדעת. דעת נמסרה לישראל ולא נמסרה לאומות העולם. משה רבינו, לא קם עוד נביא כמשה, אבל באומות העולם קם בלעם, וגם הוא קם - כמו שאומרת הגמרא בברכות - רק לגבי זה שיודע לכוון את השעה שהקב"ה כועס, אבל לא לכל הדברים הוא קם כמשה. הדעת נמסרה למשה רבינו שהוא שורש מתן תורה לעם ישראל, כח הדעת דקדושה נמסרה רק לישראל.

תמיד שמא לא רואים, ואם רואים - אולי לא רואים ברור, לא רואים נכון.

כל זמן שהאדם חי כאן בעולם הזה - בעצם הוא נמצא במצב של חושך, מצב של אי ראייה, וראייה שאינה נכונה. (מסילת ישרים חלק א פרק ג)

ספק בימי הפורים מכח עמלק

על דרך כלל מי שעושה פורים דפרזין, לא עושה פורים דמוקפין, ומי שעושה מוקפין, לא עושה פרזין, - ויש את אלו שעושים את שניהם מכח ספק, - כאן זה קליפת עמלק שגורמת את זה גופא, שעושים את שניהם מספק. (בלבביפדיה עבודת ה' ערך אגרת)

עמלק-כח הספק בבריאה

עמלק בחינת ספק, ולכך כיון שעמלק מקיף את כל בחינת "הזה לעומת זה", לכך בכוחו לספק כל דבר שבתוך גדרי הבריאה. חוץ מן הדבר שלמעלה מן הבריאה, והוא שיש בורא עולם. ולכך אמרו עליו "יודע את רבונו ומתכוון למרוד בו". כלומר על הבנה זו שיש בורא עולם אינו מספק.

והנה קודם מתן תורה שלא היו גדרי תורה ומצוות, הכל היה ספק כי לא היה שום דבר ברור, וכל אחד עשה נחת רוח לקב"ה כפי הבנת שכלו והכרת נפשו (לבד מז' מצוות בני נח). נמצא כל צורת החיים בספק. אולם משניתנה תורה, יש גדרי ודאי של תרי"ג מצוות (ואף בהם שיין ספק וכמחלוקת וכד') וזה גילוי שלמעלה מן הבריאה, כי הבריאה בתוכנה הוא ספק, כח הרע של עמלק, ומתן תורה עם גדרי תורה הוא ענין שלמעלה מן העולמות, למעלה מגדרי הספק, וזהו הכח העליון של התורה. והבן מאוד. (בלבבי חלק ה' טז)

משה ועמלק-ברי ושמא

ז' באדר יום שמת בו משה. הענין, ז' אדר

ובכן, ישנה הדרגה באופנים שיש להחמיר בהם. לדוגמא: עשר חנויות מוכרות בשר, תשעה מהן מוכרות בשר כשר ואחת בשר טרף. כעת נמצאת חתיכת בשר שפרשה מהחנויות. יש לנו כלל לדינא: "כל דפריש מרובא פריש" והבשר מותר, אבל זה לא אומר שבמציאות מוכרח להיות שהבשר לא הגיע מהחנות האחת של הטריפה, אלא שלדינא קיימא לן שמותר.

כאן מבינים אנו מדוע יש סיבה במלאכת הפרישות להחמיר ולפרוש מאכילת הבשר, כי אולי באמת זהו בשר אסור, וכן כיוצא בזה על זה הדרך.

אבל כאשר ישנו ספק בדין, לא ספק בעובדא, כגון ספק דרבנן לקולא, מדוע שיצטרך אדם להחמיר? אחרי שיש דין שספק דרבנן לקולא, הרי שהדין אומר שמותר, אין כאן דין לאסור!

התשובה הברורה היא: כי עצם כך שהיה כאן צד לאסור, אפילו שישנה הכרעה להיתר, הרי דומה הדבר למחלוקת שיש לחוש לדעת היחיד.

אולם לכאורה בעומק אין זה דומה ממש, כי שם סוף סוף יש אחד שהכריע שאסור, וכאן מדין ספק דרבנן לקולא חכמים לא אסרו כלל. מדוע, אם כן, שתהיה כאן נקודת איסור?

הגדרת הדבר: עצם זה שהדבר הוא ספק - כבר משייך אותו לקליפת עמלק. הרי כמו שידוע, עמלק בגימטריא ספק. ענין הפרישה כאן הוא מצד עצם נקודת הספק, לא מצד הדין. עצם הספק - הוא נקודת הרוע שממנה צריך לפרוש. פרישה מעצם המושג ספק. (מסילת ישרים חלק ב פרק יא)

שושן הבירה-ברי

יש שתי הגדרות כלליות מה המהות של בירה, ולפי זה מה היחס של בירה לבית המקדש ול"שושן הבירה". ביחס ל"שושן בירה" זה בבחינת בריא ושמא, עיר הבירה זה מקום המבצר של המלך, זה מקום חוזקו של המלך

לעומת זאת אצל אומות העולם שאינם נמצאים בסוד האחדות, אין את ה"אתה אחד ושמןך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד", הם אינם גוי אחד אלא ריבוי של שבעים גויים - גם הכוחות הנפשיים השליליים שלהם נתפסים כריבוי.

אם כן, כשנבוא לדון כמה כוחות שליליים קיימים בנפש הבהמית של האדם, הרי שכלפי ישראל מוגדר שקיים כח אחד וכלפי אוה"ע מוגדר שקיימים שבעים כוחות.

בלשון אחרת זה נקרא עמלק ושבעים אומות. עמלק השורש של כולם, שבעים אומות הן ההתפרטות. מול ישראל שנקראים "ראשית" - יש את עמלק שנקרא "ראשית גוים עמלק". אם כן, כוחות הרע שישנם מול ישראל, בשורש הם אחד, בהתפרטות - שבעים.

זהו שורש נקודת החילוק בין הנפשות הבהמיות של ישראל ושל אוה"ע: בנפש הבהמית של ישראל יש כח אחד שורשי מקולקל. פרטים יש הרבה, אבל יש כח אחד שורשי שמחבר את כולם. לעומת זאת אצל אומות העולם, הכח השורשי נעלם, בלתי נגלה, ומה שמתגלה ככח הקלקול הוא ריבוי. לא מציאות מחוברת אלא מציאות נפרדת. (דע את הרגשותיך פרק י)

ספק בהלכה מכח עמלק

כאשר יש לאדם ספק - עליו להחמיר.

אמנם, יש לחלק את הדברים. אם באמת הספק אסור מדינא, כגון מקום קבוע, ספק שקול, וכן על זה הדרך - הנהגת האיסור אינה שייכת למלאכת הפרישות, אלא למלאכת הזהירות.

כאן מדובר באופן שמצד הדין הספק מותר, כגון שיש רוב או חזקה וכיוצא בזה כללים שמכריעים שלדינא הדבר מותר.

אלא שיש להתבונן, אם הספק מדינא מותר, מדוע צריך להחמיר?

ערב רב

ערב רב ועשו

בלשון ברורה ההתנגדות ליעקב אבינו בכללות יש בה את שני הפנים, יש את ההתנגדות מצד הערב רב שהוזכר, ויש את ההתנגדות מצד עשו. בעומק יותר כל ערב רב כדברי רבותינו ידוע מאוד הצירוף של ישמעאל ועשו זה תולדת ערב רב, עמלק שהוא שורש חמשה מיני ערב רב. עשו זה ר"ת עומד ושוכב זה עשו, וישכב במקום ההוא וילן שם כי בא השמש, מדוע הוא בורח, הוא בורח מפני עשו, וישכב במקום ההוא אבל כל י"ד שנה שהיה בבית שם ועבר הוא לא שכב, אז מה הוא כן עשה, אז כמו שאומרים רבותינו שדרכם היה ללמוד בעמידה, הרב היה דרכו לשבת, אבל התלמידים עמדו, ויעקב לכאורה היה שם בבחינת תלמיד. לפי"ז מה שנאמר וישכב במקום ההוא לאחר י"ד שנה שהוא עמד, לאחר מכן הוא שכב, זה ברור זה חלק מהמלחמה כנגד מי שהוא בורח, כי הוא ברח מעשו, עשו כמו שהוזכר ר"ת עומד ושוכב, כלומר זה כוח ההתנגדות של עשו, ולכן ההתנגדות של יעקב מול מציאותו של עשו י"ד שנה לומד תורה בבחינת עמידה, מה שאין כן לאחר מכן וישכב במקום ההוא וילן שם, הרי שזה מתגלה באופן שנקרא שכיבה, וזה חלק מצורת הבריחה מעשו, מונח כאן שני החלקים גם יחד. (משלי פרק א לב)

מחיית ערב רב בנפש בפרטית

יש בני אדם, בפרט בדור האחרון, שחלק מנשמתם הוא נשמה של ישראל, וחלק מנשמתם הוא נשמה של ערב רב. כידוע מדברי רבותינו, צורת הירידה של הנשמה לעולם, בעיקר בדורות האחרונים, היא שהנשמה יורדת כנשמה חלקית, ואותם חלקי נפש

שאינן שם מערערים על מלכותו, זה מהלך של בריא שכנגד שמא. לעומת זאת, הבירה שמתגלה בבית המקדש היא ביחס של 'בריא' כנגד חולה, בירה שהיא היפך מציאות של חלל.

במגילת אסתר נאמר "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית" (אסתר ז ח), לפמשנ"ת כוונת הדברים היא, בשושן הבירה ששם המקום שבריא כוח המלכות של אחשורוש, שמה אתה רוצה לכבוש את המלכה עמי בבית, כלומר להרוג את אחשורוש ולישא את אסתר.

בלשון אחרת והיינו הך, המן הוא בן בנו של עמלק, עמלק בגימטריה ספק, ספק זהו השורש של דבר שיש בו שני צדדים. המן הוא היפך המציאות של שושן הבירה, הוא ה'שמא' היפך ה'בריא', ולכן המן ועשרת בניו נהרגו דייקא בשושן, כי שושן זה המקום הבריא שמסלק את הספק. (בלבכיפדיחה מחשבה ערך בירה)

עזות

עזות בישראל ועמלק

"מפני מה נתנה תורה לישראל - מפני שהן עזין" (ביצה כה ע"ב). מקבל התורה היה משה רבינו ודור מקבלי התורה היה "דור דעה". דייקא ניתנה התורה למשה שהוא דעת, ולדור דעה שהם שייכים למשה שכולו דעת. מצד כך התורה ניתנה לישראל שהם עזים שבאומות, ומכח מה הם עזים? מצד היותם בני דעת.

היפך מזה הוא הכלב, כדברי הגמ' שם: "שלשה עזין הן... כלב בחיות", שנאמר: "והכלבים עזי נפש" (ישעיהו נו, יא). גם עמלק נקרא "כלב", כי הוא ההיפך של הדעת דקדושה. (דע את מידותיך מהות המידות יסוד העפר פרק ח)

בו רחמים, אהבה וכמיהה להקב"ה. ואחרי זמן קצר ביותר ניתן לראות את אותו אדם עוסק בהבלי הבלים, בנקודות הפוכות לגמרי, ואפילו בנקודות של השחתה ומחלוקת. ואין זה מנקודה חיצונית של טעות, אלא ממעמקי הנפש שנהנית מהצקה ומהשחתה, מנקודת הרוע שבעומק פנימיותו. למעשה, קשה לזהות מבחוץ ולהחליט על אדם מהו שורש נשמתו, צריך להיות בשביל זה בעל השגה מאוד גדול כדי להבין את שורשי הנשמות. אבל מכיוון שכבר יודעים שיש כזה סוג של בני אדם, הרי לנו לחפש להיות בקרבם של בני אדם שיסוד מציאותם הוא כולו טוב, ואם מתגלים באנשים סביבנו נקודות של השחתה בעצם - עדיף לחפש אנשים אחרים להתעסק איתם ולמצוא אצלם את החלק הרוחני ולא אדם כזה. מכל מקום, אם אדם מזהה בנפשו שלו שיש לו נקודה מסוימת של השחתה, זהו ניצוץ הערב רב שנמצא בתוכו. ואם הנקודה הזאת היא היקפית ורחבה בנפשו, ח"ו ההסבר לכך הוא שחלק מנשמתו הוא נשמה של ערב רב. התיקון לאדם שמגלה שבנפשו יש חלק מנשמת ערב רב, והוא חפץ לתקנו, הוא לגלות את הנקודה של מחיית עמלק, שזו הנקודה של מחייה שבנפש. עליו להתפלל להקב"ה שהוא מוכן למות על קידוש ה', ואם הוא באמת יסכים למסור נפשו למות על קידוש ה', אז החלק הזה באמת יצא ממנו והוא יישאר כולו בקדושה. (דע את מידותיך הדרכה מעשית אש כעס)

בבל ועמלק שורש השכחה

כח התורה שיש בידינו הוא מהשורש של "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע", מכח 'שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך', זוהי התורה שהאב מחוייב ללמד את בנו, תורה שנמשכת מדור לדור, כלומר זה הש' - כ' דתיקון של ההמשכה שהתורה נמשכת מדור לדור.

רוח ונשמה שלא נתקנו בגלגולים הקודמים חוזרים ונכנסים לאדם בגלגול הזה. ויתר על כן מבואר בדברי רבותינו שמצרפים חלקי נשמות ממקומות שונים לגופו של אדם אחד. ולכן יש עומק נורא של סתירות בתוך נפשו של האדם. זה יכול להיראות כפיצול אישיות, אך בעומק לפעמים זה באמת חיבור של שני בני אדם שנמצאים באותו אדם, מחמת שיש לו חלקים מנשמה פלונית וחלקים מנשמה אחרת, וכן על זה הדרך. לענייננו כאן, יש בני אדם שחלק מנשמתם היא נשמת ישראל, וחלק מנשמתם היא נשמה של ערב רב. כשלא עומדים על הנקודה הזו ומסתכלים על אותו אדם, רואים סתירה נוראה. מחד רואים אדם שיש לו לב טוב, ופעמים שהוא אפילו בוכה בתפילה, אבל מאידך רואים בכל מיני נקודות שהאדם נהנה מהשחתה. הוא יכול להשחית דברים, יכול לבטל דברים של קדושה בכהרף עין, יכול להיות ממחטיאי הרבים באופן נורא. ועם כל זה הוא יכול גם לבכות בתפילות ראש השנה ויום הכיפורים. זו סתירה שמבעיתה את הנפש. לפעמים זה חלק מכך שהאם הוא ממחטיאי הרבים, שהוא נראה בזמנים מסוימים כאדם ירא שמים שרגשותיו בוערים בתורה ובתפילה, וזהו משחק בעלמא שגורם לכך שיאמינו בו וכך הוא ממשיך להחטיא את הרבים. אבל לפעמים זו סתירה בנפש, שנובעת מכך שהנפש מורכבת מכמה חלקי נשמות של בני אדם שונים. אם מרגישים שיש לאדם רחמים, או סימן אחר משלושת הסימנים של נשמת ישראל - רחמנים ביישנים וגומלי חסדים, זהו סימן שהוא מישראל. אם רואים שיש לאדם כח של השחתה - סימן שיש בו חלק שהוא לא מישראל אלא מערב רב. אדם שניכר כי הוא מושחת מיסודו, אין זאת אלא שיש בו ניצוץ של מישהו שאינו מישראל. אדם כזה יש לו לפחות שני חלקים בנפש: חלק אחד משורש ישראל, וחלק אחד שלא משורש ישראל. כשמתגלה החלק שמשורש ישראל מתגלים

דורשים סמוכים בתורה הרי שהפרשיות הופכים להיות בבחינת נושכים זה בזה, ובעומק כלומר - כל דבר שסמוך לזולתו וע"י כן האחד לומד מן השני זה אופן מסויים מעין 'ישוכו זה בזה' שבחלה, כי כל אחד נוטל מן השני וזה האופן שהם מחוברים אחד לשני.

וכדוגמא לדבר מה שאומרים חז"ל לגבי יום ולילה שבעצם היום אינו אלא י"ב שעות וכן הלילה אינו אלא י"ב שעות אלא שבימות החמה מה שהיום ארוך היינו שהחמה לווה מהלבנה את השעות הנוספות שיש לה שהן נחסרות מהלבנה, וכן בימות החורף, הלבנה היא זו שלווה שעות מהחמה וע"י כן הלילה מתארך, כלומר - היום והלילה הם סמוכים אחד לשני ומכך כך הם נוטלים אחד מהשני - "גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור", - אלו הם אופנים של 'ישוכו זה בזה' מצד התיקון, אבל לעומת כן, מה שבבל אין מציאות של סמיכה היינו בעומק משום שחסר את ההמשכה והרי שמתגלה שם שבמקום שתהא המשכה, הדברים הם באופן של 'נושכין זה בזה' מצד שורש הקלקול.

וזה העומק של מה שמתגלה בבבל "סמך מלך בבל על ירושלים" שזה היה שורש החורבן שיצא לפועל לאחר מכן כשהובקעה העיר והיה מציאות של חורבן הבית בפועל, וזה ברור לכל בר-דעת - מה שתחילת החורבן הוא באופן של 'סמך מלך בבל על ירושלים' היינו משום שהוא מגיע מהמקום שיש בו קלקול הסמיכה שהרי 'אין סמוכין בבבל' ומכך כך הוא סומך על ירושלים כי הוא בא להתנגד לכח הסמיכה שבירושלים, ולכן הוא מגיע סמוך לירושלים בשביל ה"סמך מלך בבל על ירושלים".

ומצד כך נאמר בקרא במגילת אסתר "איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן

והרי הגמ' בשבת אומרת שלחד מ"ד, אסור לאכול ממה שגדל באדמה של בבל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל מעצמותיהם של אבותיו וטעם הדבר משום שבמבול כל מתי המבול ננערו לשם - לבבל [שלכן היא נקרא ארץ שנער כמו שאומרים חז"ל]².

ועומק הדבר שהאוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל מעצמותיהם של אבותיו משום שאין בבל המשכה מהאבות, שכיון שצורת התורה ביסודה היא באופן של מסירה לכן בבבל שאין את מסירת התורה, אין המשכה של האבות.

וגילוי הדבר באופן היותר גמור הוא במה שבכללות הרי בשביל להיות דיין לדון דינים זה מצריך כח של סמיכה ועל בבל נאמר 'אין סמיכה בבבל' שזה מה שגורם שלא דיני קנסות בבבל.

כלומר - בבל היא איננה ההמשכה של ארץ ישראל, אין בה את ההמשך אלא התורה מתגלה באופן של הפסק, - היסוד של סמיכה הוא משורש משה שסמך ידו על יהושע וכך הסמיכה עברה מדור לדור, אבל בבבל אין סמוכים, כלומר שבבבל אין המשכה של התורה.

וחידוד הדברים - סמוכים נקראים סמוכים משתי לשונות, כפשוטו זה מלשון שהרב סומך ידו על התלמיד כמו שמבואר בלישנא דקרא, אבל בעומק סמוכים נקראים סמוכים מלשון "סמוכים לעד לעולם" שמזה ילפינן שדורשים סמוכים בתורה בשני פסוקים שכתובים אחד ליד השני כמבואר בגמ' 'במות (דף ד'), "ואפי' למ"ד שלא דרשינן סמוכים, מבואר בגמ' שבמשנה תורה הוא מודה שדורשים סמוכים. כלומר - הגדרת כל סמיכה, שכאשר הרב סומך את התלמיד, התלמיד נהיה סמוך לרב והם נמצאים אחד ליד השני, והיינו שכאשר

² ובלשון נוסף מבואר שם בגמ' שהאוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל שקצים ורמשים.

³ ויש שם רק אופן של שליחותיהו דקמאי עבדינן.

ומהלך שני של שכחה של בבל מלשון בלכול שנעשה תערוכת כזו שהיא היפך ה"מחודדים בפיד".

ובהקבלה לשתי ההבחנות של שכחה שבבבל, כשזה מתגלה בשורש הקלוקל של כח דעמלק שעליו נאמר 'זכור אל תשכח' שיש מצות זכירה - כידוע, ישנם שתי הבחנות גם בכחו של עמלק, בעמלק מתגלה ה'אשר קרך בדרך' כמו שנתבאר כבר בהרבה מקומות שהקרירות של עמלק זהו קר שבהיפוך אותיות הוא רק בבחינת 'אכין ורקין מיעוטים הם', ומצד כך, עיקר שכחת התורה שמתגלה בכח דעמלק זה שהוא משכח מכח ה'אכין ורקין', מכח הרק-קר שבו, זה ההבחנה של עמלק מדין ה'אשר קרך' של עמלק כשלעצמו.

אבל יש את ההבחנה של עמלק שהוא אחד מחמשה מיני ערב-רב שסימנם נגע-רע כמו שאומרים רבותינו שהוא ר"ת נפילים גבורים ענקים רפאים עמלקים, וזהו שכחת התורה מכח התערוכת שבעמלק שמתגלה במה שהוא אחד מחמשה מיני ערב-רב.

והרי שבעמלק יש שני דינים, מדין עמלק לעצמו, הוא מגלה התמעטות וריקון וע"ש כן מתגלה בו הקר-רק, הצמצום, וזה מקביל לשכחה של "שפי מיא" שבבבל שמתרוקנים המים.

אבל הדין השני שבעמלק זה כח הערב-רב שבו שהתערוכת זה כל יסוד הערב-רב, שמקביל לבלכול שבבבל, והרי שמעין אותה הבחנה שמונח בבבל שהיא שורש כל הגלויות שני הבחנות של שכחת התורה התערוכת של בלכול שבבבל ובחינת בורסיף מלשון 'בור-שאפי' שמתרוקנים המים, - שני החלקים הללו של שכחת התורה מושרש בעומק בעמלק כמו שנתבאר, אופן של שכחה של קר-רק מלשון ריקון ואופן נוסף של שכחה כאחד מחמישה מיני ערב-רב, ואין לך תערוכת של בלכול יותר גדולה ממציאאות הערב-רב שמתגלה בעמלק.

יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני אשר הגלה מירושלים עם הגולה אשר הגלתה וגו' אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל", כלומר - מרדכי הוגלה עם אותה גולה שנאמר בה "סמך מלך בבל על ירושלים" ובירידתו מירושלים לבבל לגלות, בא מרדכי לתקן את הכח של סמוכים דקלוקל, של ה'ישוכו זה בזה' שנפל מצד מהלכי הקלוקל של בבל כמו שנתבאר שזה מה שמתגלה בלחמים של בבל שהם נושכים זה בזה.

ומהלכי התיקון הוא ע"י מה שיש ב' ימים פורים ב"ד לפרזים ובט"ו למוקפים חומה שמתגלה בעיקר בירושלים עיר הקודש, וכמו שברור - זה השורש של "כל הסמוך לכרך נידון ככרך" שזה בכדי לתקן את הפגם של "סמך מלך בבל ירושלים", כלומר - היפך מציאות הקלוקל של "סמך מלך בבל על ירושלים" שחל סמיכה דקלוקל משורש מה שאין סמוכים בבבל, מתגלה להיפך בימי הפורים הבחינה של "ליהודים היתה אורה" היפך ה"במחשכים הושיבני כמתי עולם" של בבל.

ומצד כך הדין הוא "קראה למפרע לא יצא" כיון שהדברים צריכים להיות באופן שהם מסודרים.

אבל יתר על כן, כל שורש מצוות ימי הפורים שנאמר בהם "וימי הפורים האלה לא יעבור מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" מתגלה השורש של הזכירה שהיא היפך השכחה שזה השורש של "זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' לא תשכח".

והרי שהיפך השכחה של "אור מגדל משכח" שבבבל שמכח כך ישנם 'את שני המהלכים מציאות השכחה כמו שנתבאר, מתגלה בימי הפורים שהם באים לתקן את העומק של שני הקלוקלים האלה.

ונחמד - הרי היה בבבל מהלך אחד של שכחת התורה של בורסיף מלשון בור-שאפי שמתרוקנים המים כמו שמסביר שם רש"י,

ובעומק, מונח כאן בכחו של מרדכי שני שורשים, שורש של יהודה ושורש של יוסף, ה'איש יהודי' שבמרדכי - לחד מ"ד - זה השורש דיהודה של מרדכי וה'איש ימיני', זה שורש דבנימין ששייך ליוסף והם השורשים של התרי משיחין, משיח בן דוד ומשיח בן יוסף.

וכח 'התרי משיחין' הם כנגד שני הקלקולים הללו שנתבאר.

משיח בן יוסף כמו שברור, הוא כנגד ההתמוטטות וכנגד השכחה של הריקון בבחינת קרי שזה גם הבחינה של קרי דקלקול שהתגלה ב'ויפוזו מבין זרועי ידיו' דיוסף, והתיקון הוא במה שנעשה מכח יוסף מציאות של תוספת שהיא היפך הדבר.

ובעומק, דייקא בכח התוספת שמונח בכח ההולדה מונח דבר והיפוכו, מצד הקלקול זה הופך להיות קרי ומצד התיקון זה הופך להיות כח הולדה באופן של פרו ורבו שזה הבחינה של ההוספה שבכח ההולדה.

אלא שתמיד כח ההולדה שהוא 'ברית המעור' מקביל לברית הלשון שבכח הפה, אבל כאן מתגלה שההוספה היא לא בפה בבחינת 'תורה שבעל פה' אלא בכתב, ובעומק - הקלקול היה 'ויפוזו מבין זרועי ידיו' שאלו הם העשרה טיפים שיצאו כמו שדורשת הגמ' על יוסף, אבל כאשר התגלה התיקון מתגלה טיפות שמונח בהם אופן של תוספת של דברי תורה שעל ידי כתיבה שנעשית בידים, - זה הכח הנורא שמונח ב'כתבוננו לדורות', כח התוספת של הדברי תורה דכתיבה עצמה.

אבל משיח בן דוד בא משורש של הולדה שהיה במקום של הסתרה כמו שמבואר בקרא על תמר שהיא ישבה בפתח עינים והיא כסתה את עצמה, ומשם היה כל שורש הלידה של משיח בן דוד כידוע כמו שדורשים חז"ל על

וכאשר מתגלה מהלכי התיקון באור של ימי הפורים, מחד מתגלה שהיפך ממציאות הריקון, נעשה תוספת לתורה שזה מה שאסתר בקשה 'כתבוננו לדורות', כמו שאומרת הגמ' שהחכמים לא כתבו אותה עד שמצאו לה סמך מן המקרא, וכשכתבו את מגילת אסתר, ע"י כן נעשה אופן של תוספת של דברי תורה - ודייקא בצורה של כתב, והיינו משום שכל יסודה של מגילת אסתר זה במה שהיא באה כתוספת על תורה שבכתב.

התורה שבעל פה היא באופן של בלי שיעור, מים שאין להם סוף, אבל אסתר שהיא סוף כל הניסים, היא 'ניתנה להיכתב' כלשון הגמ' ביומא הידוע, והיינו שכל יסודה של אסתר הוא מדין תוספת לתורה שבכתב וזה החידוש הגדול שמתגלה במגילת אסתר שהיא נחשבת כחלק מן הכתובים כפי מה שהיא ביקשה 'כתבוננו לדורות' וגידרה הוא - תוספת של כתיבה.

וכנגד האופן הנוסף של כח הקלקול של שכחת התורה מצד הבלבול שזוהו ה'מחשכים הושיבני כמתי עולם - זו תלמודה של בבל', במהלכי התיקון של אור ימי הפורים מתגלה "ליהודים היתה אורה - זו תורה" שמתגלה הבהירות של הדברי תורה שהם היפך הבלבול של בבל של דברי תורה בבחינת 'מעורבים בפך', והבהירות הזו של הדברי תורה זה האור שמתגלה במדרגת מגילת אסתר.

וכידוע מגילת אסתר זה הגילוי של מקום ההסתרה, ולעניינא דידן זהו הגילוי של שתי הבחנות ההסתרה שהוזכרו, הסתרה של העולם ושכחה והסתרה של עירוב ובלבול וכאשר נעשה ה'מגילת אסתר', הגילוי של ההסתרה, מונח בזה שני מהלכי גילוי של ההסתרה, גילוי מכח תוספת של דברי תורה שזוהו ה'כתבוננו לדורות' וגילוי בהירות האור שמתגלה בדברי תורה שחל מכח האור של ימי הפורים.

בלשון אחרת זהו ה"כי שם בלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ", אבל מרדכי שהיה מיושבי לשכת הגזית, עומק הדבר שהסנהדרין יודעים בשבעים לשון זהו משום שהם עוד לפני הקלקול של "בלל ה' שפת כל הארץ" ומכח כך הם יודעים בשבעים לשון.

וזהו אור הבהירות שהיה אצל מרדכי, ולעומת חוסר הבהירות שנעשית מכח מה שהלשונות מחולקים זה מזה שע"י כן "לא יבינו איש את שפת רעהו" שזה עומק התערובת שב"בלול" שהדברים מעורבכים ומבולבלים ואין בהירות. אצל מרדכי שהיה מיושבי לשכת הגזית, הוא 'איש יהודי' שבא מיהודה, ומה שהוא יודע בשבעים לשון היינו שהוא למעלה מהנפילה שבבבל של ה"בלל ה' שפת כל הארץ" ומכח כך הוא היה יודע בשבעים לשון, וזה דייקא מכח יהודה.

אבל יוסף הרי לא ידע בשבעים לשון עד שבא גבריאאל ולמדו כמו שאומרים חז"ל, כשיוסף עלה לגדולה, אבל ידיעתו לא היתה מחמת עצמו אלא מכח חיצוני שלימדו. אבל מרדכי שהיה מיושבי לשכת הגזית, מה שהוא ידע בשבעים לשון זה מכח יהודה וכזה הוא מאיר את אור הבהירות של השבעים לשון, - וזהו מדרגת 'איש יהודי' שבמרדכי.

והרי כמו שאומרים חז"ל על מרדכי "שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי" כלומר - ה'עבודה-זרה' נכתבת בראשי תיבות - ע"ז בבחינת השבעים והשבע, והיינו משום שמשורש עבודה זרה נעשו השבעים לשון שהרי זה היה שורש החטא של דור הפלגה שאמרו 'נעשה לנו מגדל וראשו מגיע השמימה' שזה שורש של ע"ז שהרי הם רצו לעשות כביכול מלחמה כלפי מעלה, ומכח הע"ז שב'עבודה זרה' נעשו השבעים לשון שזה גילוי כח הזרות שבעבודה זרה.

אבל כאשר מתגלה כח התיקון בהארת

"צדקה ממני" שיצאה בת קול ואמרה "ממני יצאו כבושים" שלידתו של משיח בן דוד היא ממקום נעלם, מכבושנו של עולם שהכל היה באופן של הסתרה, וכמו"כ במעשה דבנות לוט שאמרו נשקה את אבינו י"ן שמכח כך היא קוראת לבנה מואב שמשם השורש של רות המואביה שהיא אמה של מלכות, זה היה באופן של "ולא ידע בשכבה ובקומה", באופן של הסתרה.

וכמו שנתבאר כבר בכמה מקומות, כמו שבקלקול היה בלוט אב הבא על בתו, כך מתגלה בתיקון אצל אסתר שמחד "ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת" אבל כמו שדורשים חז"ל "אל תיקרי לבת אלא לבית", והרי שמצד אחד היא היתה חשובה כבתו, אבל מצד שני היא היתה חשובה כביתו.

זה שורש ההצלה שהיה בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה, ובאור של ימי הפורים מתגלה מכח משיח בן יוסף שהוא מכניע את ה"שפי מיא" שזה הקלקול של הטיפת קרי, ולכן דייקא, ראש חודש אדר וימי הפורים מגיעים אחרי ימי השובבי"ם כי האור של ימי הפורים מגיע לתקן את ההתמעטות, שיתגלה דייקא מדרגת הגם באור של 'וגם חרבונא זכור לטוב' שמאיר, והרי שהרק מתהפך לגם.

ומכח האור של משיח בן דוד מאיר ההיפך ממציאות ההסתרה של "במחשכים הושיבני כמתי עולם" של בבל ששם הדברים מעורבבים ומבולבלים מכח ה"כי שם בלל ה' שפת כל הארץ" שנעשה תערובת בשפה, ובמגילת אסתר נעשה כל הנס ע"י מרדכי שהיה "יושב בשער המלך" שמכח שהוא היה מיושבי לשכת הגזית הוא היה יודע בשבעים לשון.

וכפשוטו, מה שבגתן ותרש סיפרו בלשון טרסי במה שהם בקשו לשלוח יד במלך, זה מחמת שהם סברו שהוא לא יודע את הלשון שלהם וממילא הוא אינו מביין את דבריהם, אבל בעומק - הרי השורש שכל אחד מדבר

שתוקף הנס שחל זהו ע"י כח הכתב וכח הפה. והרי קליפת בבל שהחריבה את בית המקדש לא נתקנה מעיקרא, שהרי אחשורוש אומר לאסתר "עד חצי המלכות" וכמו שדורשים חז"ל "עד חצי המלכות - ולא דבר החוצץ את המלכות ומאי ניהו בנין בית המקדש".

אבל מכח הארת ימי הפורים חזרו ובנו לאחר מכן את בית המקדש השני, והרי שע"י כן נעשה ההכרעה לקליפת בבל.

ושם התגלה "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", שמאיר האור של תורה שבכתב והאור של תורה שבעל פה, ואילו הם ב' ההארות שהם שתי ההכחות של שכחת התורה, השכחה של ה'רק' והשכחה של הבלבול כמו שנתבאר, - "ליהודים היתה אורה זו תורה", אור התורה שמתגלה בימי הפורים מכניע את שתי הכוחות האלה.

והם הם שתי הכוחות, כח האור של משיח בן יוסף וכח האור של משיח בן דוד - וזה השורש של "לא יעברו מתוך היהודים" מכח האורות של המשיחין דלעתיד שמאירים והביטול של כח הקליפה שנתבאר, ומכח האור דלעתיד שמאיר יתקיים ע"י כן "מחה אמחה את זכר עמלק" ואז יהיה גילוי שלם של ה' אחד". (בלבביפדיה עבודת ה' ערך בבל)

קרירות

נפרדות בקור שבועמלק

הקרירות כשהיא מתגלה כמציאות לעצמו הוא הקרירות דעמלק.

עמלק בא על ישראל ברפידים, כשהיו ידיהם רפוי בתורה. כידוע מרבתינו, רפידים זה אותיות "פה רד", כח מופרד. כל עמלק ענינו רפידים, כח מופרד. בעמלק נאמר "אשר קרך", שהוא מלשון קרירות - כלומר עמלק מגלה קרירות שלא מביא לצירוף.

מרדכי, חל בו האופן שהוא יודע בשבעים לשון.

וזה א"כ עומק הכח המתגלה במגילת אסתר וזהו האור של ימי הפורים שמתקנים את ה'אכין ורקין' והופכים אותם ל'גם' וכמו שנתבאר שזהו ה'וגם חרבונא זכור לטוב', ומצד כך, כל סדר הדבר שהיה מ'בלילה ההוא נדה שנת המלך" שהמלך אחשורוש מבקש "להביא לפניו את ספר הזכרונות" כלומר - מכח שזה שייך למדרגת הכתב של ה'כתבוני לדורות' לכן נשתלשל שהנס היה מכח ספר הזכרונות, ומשם נשתלשל כל סדר הנס עד מה שאומר חרבונא "גם הנה העץ אשר הכין המן למרדכי וגו' ויאמר המלך תלוהו עליו" - כל סדר הדבר מגיע מהשורש של "להביא את ספר הזכרונות" והסיפא של כל השתלשלות הדברים הוא ב'כתבוני לדורות'.

בהמן התגלה כח הדיבור דקלקול כמו שאומרת הגמ' "לית דידיע לישנא בישא כהמן" - זה כח ההסתרה שמונח בדיבור ה'לישנא בישא' של המן, אבל כאשר מתגלה ההיפך של זה, זהו ה'ושננתם' - שיהיו דברי תורה מחודדים בפיו שאם ישאלך אדם אל תגמגם אלא תאמר לו מיד", והרי כמו שאומרים חז"ל "ושננתם לבניך - אלו התלמידים" שהתלמידים נקראים בנים, וכמו שאומרת הגמ' שכשבא המן עם הלבוש והסוס למרדכי הוא פוגש את מרדכי יחד עם התלמידים ואז הוא שואל אותם "במאי עסקיתו".

כלומר - שהנס התגלה מתוך מהלך של "ושננתם לבניך - שיהיו ד"ת מחודדים בפיו" ושם היה בעומק המפלה של ה'לית דידיע לישנא בישא כהמן".

ומונח א"כ בעומק, במה שנאמר במגילת אסתר "והימים נזכרים ונעשים" הן בזכירת הפה והלב והן בעשיה שע"י כתב, כמו שדורשים חז"ל לגבי זכירת מחיית עמלק "זכור - בפה, אל תשכח - בלב", ובספר כמו שנאמר בקרא "כתוב זאת זכרון בספר" והרי

נתראה בצורה של מות, ביטול התנועה לגמרי, ואזי נכללו באין עוד מלבדו. כמו"ש חז"ל, "קרע להם את כל הרקיעים והראה להם שאין עוד מלבדו" כפשוטו, וממילא אין תנועה, אין חיים. וביותר עומק אין נבראים, וד"ל. והבן שכל סוד התנועה, הוא חלק מן ההתראות של האין סוף, בחינת "אסתכל באוריתא". והרי שכל הבריאה בבחינת "אסתכל", התראות. ועצם אמיתות ההויה גופא לא נודעת כלל. (בלבבי חלק ז יז)

קור בעמלק ולעומתו בקדושה

כמו כל כח שהקב"ה ברא בעולמו, זה לעומת זה עשה אלוקים. גם האיכות שנקראת קור יש בה אבחנה של טוב ויש בה אבחנה של רע.

על הקור הטוב כתוב במשלי פרק כה, "מים קרים על נפש עייפה", ומצד כך מים נותנים חיות. וכאשר המים הם קרים, נותנים יותר חיות.

לעומת זאת, קור דקלוקל נאמר בעמלק, "אשר קרך בדרך", ורש"י הביא דברי חז"ל הידועים, משל לאמבטי הרותחת שלא היה מי שהעיז לתוכה ובא אחד וקפץ לתוכה והוא נכוה אבל הוא הקיר אותה לאחרים. ולכן עמלק נקרא אשר קרך, מלשון קרירות.

וא"כ יש מים קרים דקדושה, שהוא מים קרים על נפש עייפה, ויש מים קרים דקלוקל, שהוא עמלק.

רבותנו נותנים רמז לדבר, מים קרים בגמטריא מת, וזהו טוב לעומת רע, שיש מים קרים דקדושה שהוא חיות, ויש מים קרים דקלוקל שהוא מות. על עמלק נאמר "ואתה עייף וייגע ולא ירא אלוקים", כנגד המים קרים דקדושה שהוא מים קרים על נפש עייפה, בעמלק נאמר ואתה עייף וכו' ולא ירא אלוקים, מים קרים דקלוקל. (מהות המידות מים קור)

דוגמא פשוטה לכך, מה עושה כל אדם בשעה שהוא נכוה? לוקח מים קרים. עמלק קפץ לאמבטיה רותחת והוא נכוה, ומקרר למי? לאחרים. למה לא לקחת עוד מים קרים על אותו מקום כדי שיהיה קר? בודאי שזה לא שאלה כפשוטו, אלא יש כאן הגדרה בעומק של עמלק. עמלק הגדרתה הוא, שכאשר הם מגלים קרירות, הם נכונים מכך, הם מגלים קרירות לעצמו - ויש כאן חמימות, הם נכונים, אבל זה חמימות שאינו מצטרף לזולת. אלא מעמידים הן הקרירות והן החמימות לעצמו.

בעומק, כח הקרירות בבריאה הוא להעמיד כל כח לעצמו. בלשון פשוטה, אדם שלא רוצים להצטרף לזולתו, מגדירים אותו כאדם קר. הקרירות דקלוקל היא פירוד. והשורש לכך ברפידים, בעמלק, שמעמיד כל כח וכח לעצמו. היפוך כח ישראל שהוא כח הצירוף, "כאיש אחד בלב אחד", כנגד כך יש עמלק שהוא כח הפירוד. וביחס לאיכויות היסודות, האיכות של הקור היא האיכות המפרידה ביותר שישנה. היא מעמידה כל כח וכח כמציאות לעצמה - וזה קרירות דקלוקל של מים. (מהות המידות מים קור)

עמלק כקור וההעדר תנועה

והנה התנועה שורש החמימות כמו"ש שם בספר עמק המלך. והתיקון לזה הוא בחינת עמלק, "אשר קרך", קור. כי כאשר רוצה לעלות מעולם התנועה לאי תנועה, הרי יוצא מן החם לקר. וזהו סוד בחינת עמלק דקדושה. (כי כל דבר קיים בכל בחינת אבי"ע. ובאצילות נאמר "לא יגורך רע". ומצד אצילות יש לפרש כל בחינה כיצד הויתה בקדושה. והוא יסוד כללי לכל החכמה, שיש לפרש כל רע כיצד בשורשו באצילות הוא טוב). והוא סוד המת שהוא קר, העדר תנועה. ומת אותיות תם, שלם. כי זהו השלמות, העדר תנועה. וזהו הסוד במתן תורה שפרחה נשמתם, כי דבקו בהעדר תנועה כמו"ש, "חמור לא געה" וכו'. ואצלם

קרירות עמלק "אשר קרך"

"זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' אשר קרך בדרך" וגו' (דברים כה, יז-יח). ופרש"י בפירוש אחד וז"ל "ד"א לשון קור וחום, צננך והפשירך מרתחתך. שהיו העכו"ם יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל והראה מקום לאחריים. משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה, אע"פ שנכוה הקרה אותה בפני אחרים". העולה מן הדברים ששורש כח הרע של הקרירות בעבודת ה', מקורו ושורשו בעמלק. נשתדל לבאר את הדברים לעומקם.

כל מגע בין שני עצמים מוליד חמימות. כלל זה נכון בין לגבי דומם, בין לגבי צומח, חי ומדבר. בכדי להבין את טעם הדבר, נתבונן תחילה בפנימיות, בנפש האדם, ומשם נלמד לחיצוניות, לנבראים הגשמיים.

ב' אוהבים אשר לא נתראו זה עם זה זמן רב, וכאשר הם נפגשים זה עם זה, מתעוררת בלבם מדת האהבה בצורה מוגברת. אהבה זו מולידה חום פנימי בנפש, ופעמים שמדת החום גוברת כ"כ עד אשר החום מתפשט לכל האברים כולם. גדרם של דברים כך הוא, כל שני דברים אשר בשורשם ומקורם מאוחדים המה, ומסובב כל הסיבות הפרידם לזמן מה, בשעה שהם חוזרים ומתאחדים, מתעוררת בקרבם אהבה נפלאה המולידה חמימות רבה.

יסוד הדברים אינו אמור בדיקא לגבי נפש האדם גרידא (אשר בה יש גילוי למידת האהבה), אלא בכל הדצח"מ יש את מידת האהבה, אלא שאין לה גילוי כל כך אלא באדם. מ"מ גם בדצ"ח יש אהבה. אהבה זו הטמונה בדצ"ח, מתגלית בשעה שיש נגיעה ואיחוד בין שני עצמים, אזי מתגלה תשוקת החיבור ביניהם, ותשוקת אהבה זו מולידה חמימות. זהו סוד סיבת החמימות הנוולדת בכל מגע של עצמים. עומקם של דברים הוא, מכיון שבשורש

השורשים כל הבריאה כולה מאוחדת יחוד גמור, ומקורה ושורשה של הבריאה הוא הקב"ה, ושם יש יחוד גמור ואין נפרדות כלל. נמצא שבשורש הדברים, בפנימיותם, הכל מאוחד. אלא שבגדרי הבריאה נשתלשלו הדברים משורשם ונתגלו בצורה של נפרדות ופירוד זה. אולם בפנימיותם עדין מושרש וטמון כח האחדות שמאחד את כל הבריאה כולה. זהו סוד כח האהבה הטמון בכל הדצח"מ ולא דוקא באדם, מפני שכל הדצח"מ שורשם ומקורם בקב"ה ושם הכל מאוחד יחוד גמור. ולכך אף שעתה יש פירוד בין הנבראים, מ"מ יש תשוקה עזה של חיבור אחד לשני, ואין לך שני נבראים שבפנימיותם אינם רוצים ומשתוקקים לחיבור זה עם זה. (בלבבי חלק ה' מאמר מג)

צורת הסיום של הבריאה הוא 'והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" (זכריה יד, ט). לא רק אחדות בנפשות בנ"א, לא אחדות גמורה בכל הדצח"מ.

עמלק שהוא המנגד לכל תכלית הבריאה, הוא המנגד לכל אחדות, ולכך רצונו לבטל את עולם האהבה ואת תולדתה - החמימות. ולכך הגדרתו של עמלק הוא "אשר קרך", "לשון קור", כי אם אין אהבה וחמימות, אין אחדות. ואם אין אחדות, נחסרת תכלית כל הבריאה, "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". (בלבבי חלק ה' מג)

קור וחום בעמלק וכילוי

עמלק בא על ישראל ברפידים, כשהיו ידיהם רפוי בתורה. כידוע מרבתינו, רפידים זה אותיות "פה רד", כח מופרד. כל עמלק ענינו רפידים, כח מופרד. בעמלק נאמר "אשר קרך", שהוא מלשון קרירות - כלומר עמלק מגלה קרירות שלא מביא לצירוף.

דוגמא פשוטה לכך, מה עושה כל אדם

"אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחרך" - ועמלק היה זורקות הערלה כלפי מעלה, ששמה מתגלה הקרירות ביותר.

ואחרי זה כתיב, "מחה תמחה את זכר עמלק" - עומק הדבר, המילים "למחות" ו"חם" הם מאותו שורש. מאיפה מגיעה בעומק מחיית זכר עמלק? ודאי כפשוטו יש מצות מחיית עמלק, אבל מאיפה מגיעה השורש הפנימי של המחייה?

עמלק נכוה ומקרר המים לאחרים - מה הקרירות פועלת? צמצום. והכח הזה של צמצום, שנעשה על ידי קרירות, ישיב לו על ראשו - שהוא כח שמכלה את עצמו. עמלק נמחה על ידי שהוא נכוה, והכוויה הזו היא חמימות, ועל זה נאמר "מחה אמחה", מלשון חמימות. זה מהלך אחד של מחיית עמלק - הכוויה עצמה של המים רותחים מכלה אותם מכח החמימות.

אבל מהלך נוסף בעצם הכילוי של עמלק הוא, שהקרירות שבו היא מכלה את עצמו.

קרירות, מקרה - שורשם ב"אשר קרך", שרבותינו אומרים שהוא או מלשון קרירות או מלשון מקרה. מה ההבדל בין דבר מקרה לדבר שאיננו מקרה? המקרה לא מצטרף לדבר שהיה לפני ולמה שיהיה אחרי. דבר שאיננו מקרה אמנם מצטרף לדבר שהיה לפני ולמה שיהיה אחרי. זה אבחנה של קר, שהוא קרירות - מקרה. הגדרתה הוא, כח לעצמו שאינו מצטרף לזולתו. ומצד כך, עמלק הוא בחינת מקרה - שכל דבר וכל הויה עומדת כמציאות לעצמה והיא לא מצטרפת עוד. אבל יש גם מהלך פנימי יותר שמתגלה בכח הקרירות - שהיא מכלה את מציאות של עצמה מתוך עצמה. כי היא תמיד נמצא בתנועת התכווצות.

מערכת הבריאה בנויה באופן של קור וחום, ובין קור וחום יש שני ממוצעים, שנקראים

בשעה שהוא נכוה? לוקח מים קרים. עמלק קפץ לאמבטיה רותחת והוא נכוה, ומקרר למי? לאחרים. למה לא לקחת עוד מים קרים על אותו מקום כדי שיהיה קר? בודאי שזה לא שאלה כפשוטו, אלא יש כאן הגדרה בעומק של עמלק. עמלק הגדרתה הוא, שכאשר הם מגלים קרירות, הם נכונים מכך, הם מגלים קרירות לעצמו - ויש כאן חמימות, הם נכונים, אבל זה חמימות שאינו מצטרף לזולת. אלא מעמידים הן הקרירות והן החמימות לעצמו.

בעומק, כח הקרירות בבריאה הוא להעמיד כל כח לעצמו. בלשון פשוטה, אדם שלא רוצים להצטרף לזולתו, מגדירים אותו כאדם קר. הקרירות דקלוקול היא פירוד. והשורש לכך ברפידים, בעמלק, שמעמיד כל כח וכח לעצמו. היפוך כח ישראל שהוא כח הצירוף, "כאיש אחד בלב אחד", כנגד כך יש עמלק שהוא כח הפירוד. וביחס לאיכויות היסודות, האיכות של הקור היא האיכות המפרידה ביותר שישנה. היא מעמידה כל כח וכח כמציאות לעצמה - וזה קרירות דקלוקול של מים.

בלשון אחרת, רבותינו אומרים שההחמימות יוצרת התפשטות, ואילו הקרירות יוצרת הצטמצמות. כלומר, הקרירות דקלוקול פועלת לא רק שהאדם אינו מצטרף לזולתו אלא עוד יותר מזה, שהדבר כשלעצמו יש בו צמצום. וא"כ לא רק שהקרירות אינו מצטרף עם כח אחר, אלא עומק הקלוקול של הקרירות הוא, שההוויה עצמה מצטמטמת.

לדוגמא, חז"ל אומרים שהמילה "גם" הוא לשון ריבוי, ואילו "אכין ורקין" (אך, רק) הוא לשון מיעוט. רק הוא אותיות ק"ר, צמצום, מיעוט לעצמו, לא מצטרף לזולתו. בקרירות מתגלה מהלך יותר עמוק, שהדבר מצטמצמת כמציאות לעצמו.

נחזור לסוגיית עמלק.

השורש של הרתיחה שמתגלה באותה אמבטי. התפיסה העמוקה של התנועה בבריאה שכל הבריאה כולה מתנועעת ממים למים, וא"כ כל התנועה כולה היא נמצאת במהלכי המים - השורש לזה זהו ה"רוח אלקים מרחפת על פני המים", זהו הפעם הראשונה שנאמר בתורה המילה 'רוח' שהיא השורש של התנועה והיא נאמרה ביחס לתפיסה של מים כי ה'רוח אלקים' היא שורש מציאות החמימות.

'אמבטיה רותחת' - התנועה שבמים שיוצרת חמימות משורש רוחו של משיח

וזהו רוחו של מלך המשיח, כלומר - זה התפיסה של התגלות של משיח, התפיסה של התגלות המשיח זה התפיסה של - מהמים למים שכ"ז באופן של התנועה ממים למים שזה מה שיוצר את החמימות שבמים, מים שעומדים על עומדם הם קרים ומים המתנועעים הם מתחממים, התפיסה של רוחו של מלך המשיח שזה ה"רוח אלקים מרחפת על פני המים" כלומר - זה הרוח שמניעה את הבריאה ממים למים, זה רוחו של מלך המשיח.

זהו ה'אמבטיה רותחת', ועמלק שנאמר בו "אשר קרך בדרך" שהוא בא לקרר את האמבטיה - העומק שבדברים הוא - הוא בא לגלות את התפיסה של 'מיבשה ליבשה דרך ים ולא - מים לים, שהרי השורש של ה-מים לים זהו היציאה ממצרים והכניסה לארץ ישראל, בני ישראל שיוצאים ממצרים נעשה להם הנס של קריעת ים סוף וכשהם נכנסים לארץ ישראל הם עוברים את הירדן, זה ההכנה לכניסה לארץ ישראל.

רוויה ופשרות. ויש תקופה בין חורף לקיץ, ויש תקופה בין קיץ לחורף - וזה רוויה ופשוט, ואלו הם שתי מערכות. אבל מה קורה כשהקרירות הוא מהלך לעצמו? זה לא כמו סדר השנה שיש בו קור וחום. לאחר שהקב"ה הביא המבול, הכל נעשה חלק תהליך מהשנה, ולא כמציאות לעצמו. מבול הוא מלשון בבל, הכל מתבלבל שם, כלומר כל כח לא היה מצורף לזולתו. ומה נעשה בהבטחת הקב"ה שיש ששה עונות בכל שנה ושיהיה קיום כל שנה כולה? מתגלה שהקור עושה צירוף, ושהקור הוא רק חלק מתהליך הכוללת. אבל אם אני מעמיד הקור לעצמו, לא רק שהוא לא מצטרף אלא הוא מציאות שמכלה את עצמו.

וכאן בעצם מתגלה הכח הכילוי שחל בבריאה. זה מתגלה ביותר בעמלק, מוחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים - וזה מהמים התחתונים ולא מהמים העליונים. אבל זה כח שמכלה את עצם המציאות. (מהות המידות מים קור)

משל לאמבטיה רותחת

ולפי"ז, להבין עמוק - מה שנאמר אצל עמלק "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור", וכדברי חז"ל הידועים שמובאים ברש"י¹⁰ משל לאמבטיה רותחת שלא היה מי שהעזי להיכנס לתוכה עד שבא עמלק וקירר את אותה אמבטיה רותחת.

ופנים אחד לעומק דברי חז"ל - ה'אמבטיה רותחת' זה כמו שהוזכר, שבעצם התפיסה היא שכל הבריאה כולה מגיעה ממים למים בדרך מעבר של יבשה - זהו ה'אמבטיה רותחת', ומה שהאמבטיה הזו היא רותחת, מה שגורם לה שהיא תהיה רותחת, בעומק, זהו מחמת שכל התנועה כולה היא תנועה ממים למים - והרי כל תנועה יוצרת חמימות כידוע עד מאד, זה

¹⁰ בפרשת כי תצא עה"פ "אשר קרך בדרך".

מדרגת עפר של ארץ ישראל ומדרגת "אורא דארץ ישראל"

מהצד התחתון של ארץ ישראל מה שהם נכנסים לארץ ישראל היינו לארץ, לעפר - "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו", יש את העפר של ארץ ישראל ומצד כך נתפס שהם יוצאים ממצרים לארץ ישראל דרך ים, זה התפיסה החיצונית שזה התפיסה שמנסה לבטאות עמלק.

אבל התפיסה הפנימית היא שיוצאים מים לים וכשהם מגיעים לארץ ישראל הם לא מגיעים לשם מדין העפר של ארץ ישראל אלא הם מגיעים מדין ה'אורא דארץ ישראל מחכים" שזה ה"רוח אלקים מרחפת על פני המים" והתפיסה היא שהם יצאו מים לים והם הגיעו לרוח שמניעה את הכל, זהו בעומק היציאה של בני ישראל ממצרים. (בלבכיפדיה עבודת ה' ערך אניה)

רמזים בעמלק

רם על כל גויים

ובדברי רבותינו מבואר להדיא עוד פנים עמוקות נוספות ל'אמר' שזה נוטריקון א'-רם, מצד הקלוקול זהו עמלק כידוע שהוא בגימטריא ר"מ - והיפך הקדושה שנאמר רם על כל גויים ה" מתגלה הרוממות של עמלק שמתנוצצת כבר בעשיו שנאמר בו "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קינך משם אורידך נאום ה'" (עובדיה א', ד.). (בלבכיפדיה עבודת ה' ערך ארמון)

עמלק זד

הגמ' אומרת בפסחים (ק"ב) שלא יצא אדם יחידי בלילי רביעיות ובלילי שבת קודש מחשש של המזיקין, - המזיקה הנקראת 'אגרת

בת מחלת', שזה זמן שליטתה בלילי רביעיות ובלילי שבתות, - ולהבין ברור - זה מצד הקלוקול, ויש את ה'זה לעומת זה' שמתגלה מצד נקודת התיקון, לילי רביעיות ובלילי שבתות - זה ד' וז', זה בחינת זד, שזהו כחו של עמלק כמו שדורשים חז"ל כידוע על הקרא "זד יהיר לץ שמו", - ימי הפורים באים לגלות את התיקון של מדרגת הדבר. (בלבכיפדיה עבודת ה' ערך אגרת)

עמלק בבחינת מגיפה

ביציאתם ממצרים, הרי היה את מלחמת עמלק, כמו שכתוב בקרא "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים, אשר קרך בדרך", כלומר, מה שעמלק בא בדרך, ביציאת מצרים, כמו שהוזכר פעמים רבות מאד, אין הכוונה שעמלק פגש אותם במדבר, אלא, מה שמבואר בפסוק זה הגדרה שונה, - הוא פגש אותם "בדרך בצאתכם ממצרים", כלומר, הוא מתייחס ליציאה ממצרים, ובדקות, כבר הוזכר פעמים הרבה, - הוא הממוצע שמעכב את היחס בין היציאה ממצרים לכניסה לארץ ישראל, זה כחו של עמלק, - מצד היציאה, זה מה שבא עמלק ופגש בישראל, וכשבאו ישראל לארץ, נצטוו בג' מצוות, להמליך להם מלך, להכרית זרעו של עמלק ולכנות את ביהמ"ק, כלומר שזה גופא המלחמה, להכרית את זרעו של עמלק, ביציאה ממצרים, ובכניסה לארץ ישראל.

ומ"מ, ביחס דידן השתא, היחס של מה שעמלק בא עליהם, הוא ביחס ליציאתם ממצרים, ובפרטות לעניינא דידן, - כיון שמה שהתגלה ביציאת מצרים היה "נגוף למצרים ורפוא לישראל", א"כ, כחו של עמלק הוא לקחת את ה"נגוף" ולגלות אותו אצל בני ישראל, - זה מה שבא עמלק "בדרך בצאתכם ממצרים", - כל הגדרת היציאה הוא "נגוף למצרים ורפוא לישראל", ולפי"ז, גדר עמלק שבא בדרך, הוא

סוד עמלק - הוי"ה והיפוכו

עמלק, בחינת כלב כנודע. כלב בגימ' נ"ב כנודע. הענין, עמלק כולל שם הוי"ה, והפכו. הוי"ה כ"ו, ב' פעמים הויה והיפוכו, גימ' נ"ב. וזה סוד עמלק. ולכך אמרו במדרש (ילק"ש וירא ט, פד), "שישיבתה של סדום נ"ב שנה ושלושה כ"ו". וביארו, כ"ו בסוד בחינתה, וכ"ו כנגד זה הכח הנגדי לה, וסדום ועמלק בחינה אחת להם. (בלבבי חלק ה' מאמר יד)

שורש עמלק בשור וחמור

יסודו של אברהם זה חמור - ויחבוש את חמורו, ויסודו של יצחק זה שור, שור בקדושה ובמרכבה ובשורש עליון, אבל בכל אופן מאברהם יוצא חמור בצורה העליונה של הקדושה, ולמטה בקלקול, וכן להיפך ביצחק - שור במרכבה העליונה ושור דלתתא; הפסולת שיוצא מהחמור דקלקול 'עם הדומה לחמור', הפסולת שיוצא מעשיו זהו בבחינת השור, והמחבר בין שניהם כידוע הוא שיוצא עמלק. עמלק הוא הכח המחבר את שניהם ומצרפם, והוא ההבחנה שהוזכר שצירוף של שור וחמור הוא מכוחו של כלב - זה כח עמלק המצרף את השור והחמור, את ישמעאל ועשיו כמו שנתבאר. ולפי"ז זה ברור המשמרה השניה שיש כלבים צועקים, קול דקלקול; הקול דקלקול מתגלה כאשר הוא מצרף שני דברים שאינם מצטרפים אהדדי, והוא יוצר בהם נקודה של קלקול. (אגדות הש"ס ברכות "כלבים צועקים")

אשר קרך "בדרך" דייקא

מצות לוייה, להמשיך שמירה על האורח, כמ"ש בעגלה ערופה "דינינו לא שפכו את הדם הזה" (דברים כא, ז). וזה אינו רק שמירה גשמית, אלא עצם המצוה הוא סגולה רוחנית לשמור את האורח. לוייה בגימ' נ"ב, גימ' כלב, והוא,

- להחזיר את מציאות ה"נגוף", חס ושלום, למציאותם של ישראל. (שיחה בקורונה על מגיפה)

זכות אבות במלחמת עמלק

פנים נוספות בזכות אבות, שמצילתו שלא עבר מזרעו זכות אבות. והוא מ"ש (ילק"ש וישב קע"א) "וינס ויצא החוצה, קפץ בזכות אבות, כד"א, ויוצא אותו החוצה". כי לולי כן, אם ח"ו בא יוסף על נכריה זרעו הולך אחריה ואין לזרעו זכות אבות. וזה גופא הצילתו זכות אבות. ולכך במלחמת עמלק כתיב (שמות יז, ט) "על ראש הגבעה", ודרשו חז"ל (ילק"ש בשלח, רס"ד) "על ראש, אני מזכיר זכות אבות, שנאמר, כי מראש צורים יראנו". כי עמלק צרוף שורשי האומות, עשו וישמעאל שאין להם זכות אבות כנ"ל. ולכך חותך מילותיהן של ישראל וזורקן כלפי מעלה כמ"ש חז"ל, שמתנגד לזכות אבות המשתלשל באות ברית, מברית אבות (עיין ילק"ש אסתר תתנ"ד, "יש לך זכות אבות"). וכנגדו מזכירים זכות אבות דייקא. (בלבביפדיה מחשבה ערך אב-זכות)

ביטול כח עמלק ע"י שקלים

שקל בא"ת ב"ש כבוד, שורש של המילה כבוד. הענין תכלית הבריאה היא "כל אשר נקרא בשמי לכבודי בראתו יצרתו אף עשיתיו" (ישעיה מג, ז), כלומר תכלית הבריאה היא גילוי כבודו ית"ש לנבראים. והנה עמלק הוא הכח המנגד לכל תכלית הבריאה, ולכך מתנגד למושג כבוד, הוא שולל את המושג כבוד מכל וכל. ולכך עמלק מוגדר כלץ, ליצנות הפך מהות הכבוד. והנה במעשה דהמן ששקל שקלים לאחשורוש, אמרו חז"ל (מגילה יג ע"ב) שהקדים הקב"ה שקליהם של ישראל (מחצית השקל) לשקליו. כלומר שקלים הן תיקון להמן, עמלק. והענין ששקלים תיקון הכבוד, ומבטל את כח הליצנות שהוא כח עמלק. (בלבבי חלק ה' מאמר נד)

פולטם' בעומק זהו מפני שהם היו הפסולת של המים והאש ולכן בהם נאמר עומק ההגדרה שהענן היה פולטם, ובהם חל כל האחיזה של עמלק, - ומה שאחיזתו של עמלק חלה בפסולת דהיינו במקום הפסולת של המים והאש זהו מכח האחיזה שלו בשורש הפסולת דקלקול שזהו הפסל דעבודה זרה שמכח כך יש לו אחיזה בפסולת של המים והאש.

ומצד כך, מה שבמדרגת מתן תורה של לוחות שניות נאמר 'פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים' היינו משום שהם באים לתקן את אותו פסולת.

ולפי"ז מה שנאמר במלחמת עמלק "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים" וכדרשת חז"ל 'שרפו ידיהם מן התורה' - הגדרת הדבר בפרטות לפי מה שהוזכר השתא - שכיון שהם לא אחזו בגילוי של התורה איקרי מים' שיש בתורה וב'תורה איקרי אש' שבתורה, - הם לא היו במדרגת "הוי כל צמא לכו למים" ובמדרגת "הלא כה דברי כאש נאום ה'" אלא דייקא 'רפו ידיהם' שרפיון זה אותם אותיות של פר - פירור, כלומר שהם אחזו בפסולת של המים ובפסולת של האש, מכח כך נאחו בהם כחו של עמלק ברפידים.

והכח הזה מתגלה בהמן - 'בן בנו של קרהו' שהוא בא לגזור להשמיד את בני ישראל, והרי אם ישמידו את בני ישראל, כל מה שישאר מהם זהו פסולת דמים ופסולת דאש, שהרי כשדבר מתכלה אין פסולת רק למים ולאש שהרי לרוח שהוא אויר דק [אותיות אויר רבותינו] אין פסולת, וא"כ, כשהמן גוזר להשמיד ולהרוג את ישראל כלומר שהוא ישאיר מהם רק פסולת - וזה גופא עומק כחו ועומק יניקתו.

אבל הכח הזה חל בהמן מצד הקלקול - ובעומק זה גופא מה שמכניע אותו כשמתגלה אצלו ה'וימלא המן חמה', הכעס שהוא

קליפת עמלק, שנקרא כלב, וביה כתיב "אשר קרך בדרך" (דברים כה, יח), והוא לעולם מסוכן בדרך, ומצות לוייה היא השמירה לזה. (בלבכי חלק ה' "ידע ולא ידע" מאמר ע"א)

עיוות סדר המידות בעמלק

ה'זה לעומת זה' של ימות עולם הוא קליפתו של עמלק שהוא בא על עיוות משקלות דקלקול, וכדברי חז"ל ומובא ברש"י - "למה נסמכה פרשת עמלק לפרשת משקלות" וכו' שכאשר מעוותים את המשקלות, כלומר, לעוות את המשקלות זה לעוות את סדר כח המידות, את כח המדידה, זה עיוות המשקלות, - עמלק מתנגד למציאות של ימות עולם של ה"היום לעשותם" שזהו המדרגה של מידות של ה"הוי דומה לו" - "מה הוא... אף אתה..." זה עומק נקודת ההתגלות, כמו שאומרים חז"ל "משל לאב שנשא את בנו על כתיפו והיה שואל את העוברים ושבים איה אבא איה אבא", - כלומר שנעלם האב כפי שהוא ביחס לגילוי הבנים, ביחס למציאות המידות, - לא ה'אב בחכמה' כשלעצמו שהוא עצם החכמה, אלא נעלם האב ביחס להתגלות של המידות, זה כחו של עמלק שהוא בא על משקלות כמו שנתבאר. (בלבכיפדיה עבודת ה' ערך אגר)

כח מים ואש בעמלק והמן

כשהמן בא לגזור להשמיד ולהרוג ולאבד את קומת הכנסת ישראל, הוא מגיע מכח שהוא 'בן בנו של קרהו' כמו שאומרים חז"ל שזהו עמלק שהוא אוחז במקום הפסולת כמו שנאמר בו - "ויזנב בכך כל הנחשלים אחריך" וכפי שמבואר בחז"ל דהיינו אלו שהענן היה פולטם שבהם היה נאחו עמלק. והרי בהליכה במדבר היו לכלל ישראל שני סוגי עננים, עמוד הענן שזהו עננים של מים ועמוד אש, ולפי"ז מה שה'ענן

¹⁰ שמכאן דורשת הגמ' ש'תורה איקרי מים' ו'תורה איקרי אש'.

והדברים יתבארו על פי מה שאמרו בגמרא (גיטין נו:): 'מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק', והקשו רבותינו מהיכן הייתה להמן זכות זו, ואמרו שהוא ממה שבית המן ניתן למרדכי, אזי הייתה להם אחיזה בקדושה. דהיינו, תפקידו של בנימין היא לחבר, ולכן כשבני בנימין לוקחים מהמן את ביתו, הרי הם מחברים אותו לשורש הקדושה, ובכך זכה המן ולמדו בני בניו תורה, כי כוחו של בנימין בחיבורו הוא גם על מי שנאמר עליו 'תמחה את זכר עמלק', ומצוה להכרית את זרעו, עם כל זאת באחיזתו בחיבורו של בנימין, אזי יש בכוחו להכניס אף אותו למדרגת הקדושה.

שאל המלך במלחמתו בעמלק נכשל ולקח את הבהמות, ולכן הייתה לעמלק אחיזה והוא לא נכרת. לעומת זאת בימי מרדכי ואסתר, היה בכוחם לצרף יחד את ה'בן אוני' ואת ה'בן ימין' שהרי אין לך 'בן אוני' יותר מגזרת המן 'להשמיד להרוג ולאבד', אך הוא מגלה את ה'ופרעה הקריב' קירב את ליבן של ישראל לאביהם שבשמיים, שהרי גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שעמדו לישראל, ובכך הוא מגלה את הקרבה של ישראל, ומחזיר את העולם לתיקונו.

הארת בית המקדש השלישי, שהוא יחזור ויחבר את כלל ישראל בשלימות, הוא מדרגת בנימין, שבו הבן אוני ובן ימין מצטרפים יחד. ולכן 'לערב יחלק שלל', שהרי מעיקר הדין הבן יורש את אביו, אולם בבנימין מתגלה הבן בתיקון, מחלק את שללו של עמלק לכלל ישראל, וחוזר ומצרף את כל הבריאה להכרה באחדותו של ה', ליום שהוא שבו יהיה ה' אחד ושמו אחד. (בלבכיפדיה מחשבה ערך בנימין)

ענני כבוד דאהרן ומשה

'ר' יוסי בר' יהודה אומר שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל אלו הן: משה ואהרן ומרים. וג' מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו

פסולת דאש, שהרי 'רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותיה' ומה שנשאר מהרגזנות זהו ה'משבר כלים בחמתו' כדברי הגמ' הידועים בשבת שהכלים הופכים להיות פסולת, כלומר - שבירה הגדרתה היא לקחת דבר שלם ולחלק אותו לכמה חלקים - וגדר הפסולת שבשבירה היא כמו הפסולת שבאפר - היינו הך - אלא שבשבירה זה מתחלק למעט חלקים ובאפר זה מתחלק לריבוי הגדול ביותר של החלקים.

וכנגד יסוד המים - אלו הם דברי חז"ל כידוע שבתו של המן שפכה עליו עביט של מי רגלים, כלומר - את הפסולת של המים.

זה מה שמתגלה אצל המן פסולת דאש 'בוימלא המן חמה' ופסולת דמים בעביט של מי רגלים שנשפך עליו, זה כח אחיזתו של עמלק בכלל וכחו של המן בפרט בפסולת דמים ובפסולת דאש. (בלבכיפדיה עבודת ה' ערך אפרים)

מבני בניו של המן

בברכות יעקב לבניו נאמר (בראשית מט כז): 'בנימין זאב יטרף בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל'. לכאורה 'יטרף' הוא מציאות של פירוד ולא של חיבור. אולם רש"י שם מפרש שטרף של בנימין הוא על לעתיד לבוא, 'משתשקע שמשן של ישראל על ידי נבוכדנצר שיגלם לבבל, 'יחלק שלל', מרדכי ואסתר שהם מבנימין יחלקו את שלל המן, דהיינו שאף כאשר יהיו ישראל בגלות, יבואו בני שבט בנימין והם יחברו את כלל ישראל יחד. וזה משום שכוחו של בנימין לצרף יחד את כלל ישראל אף כשהם בגלות, וזהו שם 'בן אוני' שנתנה לו רחל, שהוא כוחו גם כאשר הוא באינות, ומאותו הטעם גם כשהיו השבטים במצרים, בנימין חיברם יחד, כי כוחו בחיבור שבכפיים הוא אף בגלות. ולכן מרדכי ואסתר מבני שבט בנימין היה בכוחם לסלק את המן, ולחלק את שללו לכלל ישראל.

כלים לאור הגדול של השראת השכינה, ועל כן הוא הקדים ואמר 'עשה ארון וכלים ומשכן'. אבל 'בצלאל' שחכמתו הייתה בצורה של 'צל' הבין שקודם כל צריך להכין מקום ל'משכן' ל'צל' ורק אחר כך ניתן להכניס לתוכו את כלי השראת השכינה.

ענני הכבוד לא יכולים לבוא מתוך מעלתו של משה רבינו שגופו אור והוא מופקע מחשיבה על צל, ה'עננים' באים דוקא מתוך מעלתו של אהרן שעליו נאמר "כי בענן אראה על הכפרת" (ויקרא טז, ב) בשביל לראות את הקב"ה זקוק אהרן למחיצה וכיסוי של ענן, אבל במשה נאמר "משה עלה בענן ונתכסה בענן ונתקדש בענן כדי לקבל תורה לישראל" (יומא ד, א) כביכול משה רבינו נכנס ומתלבש בענן, הרי אומר: ענני הכבוד מתראים לפנינו בשני שלבים: קודם כל בא עננו של אהרן המכסה ומסתיר, בכדי שמבעד לכיסוי נוכל לראות משהו. לאחר מכן כשמת אהרן ו'עמלק' הוא ה'נחש' התעורר להכיש, אז בא עננו של משה שאינו אלא הלבוש של "איש האלהים" (דברים לג, א) העולה לקבל תורה עד ש"קן עור פני משה".

וכיון שחטאו בחטא העגל - בעקבות אהרן, לא יכלו ישראל לעמוד מול אור פני משה, על כן הוא הניח על פניו "מסוה" וכיסוי, שוב אנו מבחינים שענינו של משה רבינו מופקע מתורת כיסוי השייך לענניהם של אהרן ובצלאל.

מיתת אהרן ומשה

אהרן מת מיתת נשיקה אבל הוא מת מכח ה'נחש' שטמון בעומק ה'בצל'. מאידך שונה היא מיתתו של משה רבינו שהרי איננו יודעים את מקום קבורתו עד ש"אותן שעומדים למעלה נדמה להן למטה, למטה נדמה להן למעלה. לקיים מה שנאמר 'ולא ידע איש את קבורתו'" (סוטה יד, א), בבחינת מה ניתן לומר

הן: באר וענן ומן וכו' עמוד ענן בזכות אהרן, מן בזכות משה וכו' מת אהרן נסתלקו ענני כבוד שנאמר: "וישמע הכנעני מלך ערד" מה שמועה שמע? שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד, וכסבור ניתנה לו רשות להלחם בישראל וכו' חזרו שניהם בזכות משה" (תענית ט, א).

פעמיים זכו ישראל ל'ענני הכבוד' פעם אחת בזכות אהרן הכהן ולאחר שנסתלקו ובא עמלק זכו לענני הכבוד שוב בזכותו של משה רבינו, דעת לנכון נקל שאין 'ענני הכבוד' ששבו בזכותו של משה אותם ה'עננים' בדיוק שבאו בזכותו של אהרן הכהן, שהרי 'כח הפועל בנפעל' ו'אומן קונה בשבח כלי' לפיכך מתברר לנו שאינם אלא שני סוגים שונים של 'ענני הכבוד', ב' צל.

ואכן ב' פעמים 'צל' בגימט' עמלק, הוא ה'נחש' שעומד בתוך ה'בצל' ומפריד בין שני סוגי ה'צל' ו'ענני הכבוד'. נבחין קודם בהבדל בין אהרן למשה ובכך נוכל להבין את ב' סוגי הצל.

בצל-אל

הגמרא (ברכות נה, א) מספרת לנו על ויכוח מרתק שהתרחש בין משה לבצלאל "בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים. הלך משה והפך, ואמר לו 'עשה ארון וכלים ומשכן'. אמר לו: משה רבינו, מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן?! כלים שאני עושה להיכן אכניסם? שמא כך אמר לך הקדוש ברוך הוא 'עשה משכן ארון וכלים'? אמר לו: שמא 'בצל אל' היית וידעת?".

משה רבינו היה מופקע ממיציאות של 'צל' ו'משכן' כולו היה אור עד ש"קן עור פני משה" (שמות לד, לה), מחשבתו הייתה טרודה בלהכין

1. "ברזא עלאה אקרי הכי בצלאל, בצל אל, ומאן איהו, דא צדיק, דאיהו יתיב בצל אל, ההוא דאקרי אל עליון, ואיהו יתיב

העולם כולו עד שהכל ילכו לאורו.

עלה בידינו שני סוגים של צללים:

א' צלו של אהרן ובצלאל, שאינו אלא בתורת כיסוי ומחיצה. ב' צלו של משה, שמתלבש בענן עד ש"קרון עור פני משה" כ'פני חמה' שאין העננים מסתירים אותה.¹

כמו כן נראים שני צללים אלו ב'בצל': ה'בצל' מורכב מגלדים שמצלים זה על זה, כמו ה'צל' המכסה של אהרן הכהן. וכאשר מתקנים את ה'בצל' ו'צולים' אותו או אז גופו נהפך להיות "צלי אש" כמו שמשה רבינו האיר בעצמו.

כאמור לעיל, ה'נחש' שהוא 'עמלק' מנגד כל העת ל'צל' עננו של אהרן הכהן, חריפותו מנסה להניס את הצל ולפעפע את ארסו בכל ה'בצל' העולמי, עד שבא משה רבינו שאוחז בזנב הנחש ומהפכו למטה אלהים (שמות ד, ד), הארס של הנחש נהפך בכפו של משה לבצל צלוי ומתוקן שמאיר ומבצבץ "מסוף העולם ועד סופו". (בלבכיפדיה מחשבה ערך בצל)

אמונה במלחמת עמלק

פעם נוספת נאמר לשון אמונה בתורה לגבי מלחמת עמלק, "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש"² (שמות יז יב), ושם נאמר "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור"³ (שמות יז טז). אין השם שלם, י"ה בלבד, אם נצרף את האותיות יו"ד וה' במילוי, ה' מתמלאת בג' אופנים, ה"י, ה"א וה"ה, ג' פעמים י"ה בג' אופני המילוי של ה' עולה בגי' 'אמן', זה עומק המלחמה של עמלק שחלה על השם י"ה. (בלבכיפדיה מחשבה ערך אמן)

שמשה רבינו כאילו לא מת, שהרי המיתה היא עונש חטא עץ הדעת ואם אין הטומאה ידועה, ו"ספק טומאה ברשות הרבים טהור" (טהרות פרק ו משנה ג) אז כביכול אין כאן מיתה.

זה הכוונה שנשמתו של משה מיאנה לצאת מגופו עד שהתחננה לפני הקב"ה "בבקשה ממך תניחני בגופו של משה" (דברים רבה יא, י), כיון שבשרו של משה הוא באור תורה, לא היה בו כיסוי ואטימות של מיתה.

וכן מצינו ש"פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה" (בבא בתרא עה, א), את השמש העננים לא יכולים להסתיר באמת אולי בצורה של 'צל' אבל את הלבנה העננים מסתירים מלברך עליה,⁴ משה רבינו היה גופו אור ולא היה לפניו שום כיסוי אבל יהושע שקיבל ממנו את האור כמו הלבנה יכול היה להתכסות על ידי עננים.

וכן מצינו שיהושע תיחם את הארץ בחצב שדומה לבצל (בבא בתרא נו, א) כביכול הגבול שבין השמש לירח, בין משה רבינו שנקבר בחוף לארץ ליהושע שהביא את ישראל לארץ, הוא ה'צל' של ה'בצל'.

בסוכה של היום "חמתה מרובה מצלתה, פסולה" (סוכה ב, א) אבל לעתיד לבא "פורסו הקב"ה [לעורו של לוי] שןעשה ממנו סוכה לצדיקים] על חומות ירושלים וזיוו מבהיק מסוף העולם ועד סופו שנאמר: והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך" (בבא בתרא עה, א). סוכה שלעתיד לבא כולה חמה כמו ששנינו "הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתקה" (גדרים ת, ב. ע"ז ג, ב).

אותה סוכה שהיום אינה אלא מלשון סך וכיסוי עתידה להיהפך לאור שיביהק בכל

כנוונא דההוא אל, ההוא אל נטיל שית סטרין, וההוא צדיק נטיל לון, אוף הכי ההוא אל אנהיר לעילא, האי צדיק אנהיר לתתא, ההוא אל כללא דכלהו שית סטרין, ההוא צדיק כללא דכלהו שית סטרין. בן אורי, בן אור קדמאה דברא קודשא בריך הוא בעובדא דבראשית, בן חור, בן חירו דכלא, דבר אחר בן חור, בן חוור מכל גוונין, ודא אתמני למטה יהודה כלא כדקא יאות" (זוהר חלק ב קנב, א).

י"ח: "תא חזי כתיב: 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו' דאתכסיא סיהרא, דהא כדין שלטא האי חיויא בישא ויכיל לנזקא עלמא" (זוהר חלק א קיד, ב).

י"ט: עננו של משה היה בכחינת "ענני השם ענני".

עבודה

ליצנות וכבוד

נזק הליצנות

ידועים דברי חז"ל: "זד יהיר לץ שמו" - זה עמלק. קליפת עמלק היא הקליפה הקשה ביותר שישנה, כידוע. כעת מבינים מהיכן מקור דברי הרמח"ל שהלצון הוא דבר שקשה מאד לצאת ממנו. צריך להבין מדוע, אבל ראשית כל, הנחת הבסיס הכתובה בדברי רבותינו היא, שליצנות היא הדבר הקשה ביותר שאדם יכול לשקוע בו.

בפשטות זה נראה לאדם לא כך, אבל כשנבין מדוע - נראה שזה אכן כך.

מה שורש הבעיה של הליצן? זה שהוא מעביר את זמנו לבטלה ועוסק בדברי ליצנות? יש עוד הרבה שיטות לאנשים איך להעביר את זמנם לבטלה ולא לעסוק בתכלית החיים. מדוע הליצנות קשה מכולם?

כִּי הִנֵּה הַשְּׁחוּק הוּא מְאֹד אֶת לֵב הָאָדָם, עַד שֶׁכָּבַר אֵין הַטַּעַם וְהַדַּעַה מוֹשְׁלֵת בּוֹ, וְהָרִי הוּא כְּשֶׁפּוֹר אוֹ שׁוֹטָה אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְתֵת לָהֶם עֲרָמָה אוֹ לְהִנְהִיגָם, כִּי אֵינָם מְקַבְּלִים הִנְהִיגָה.

ההיפך של ליצנות הוא כובד ראש, אדם שהדעת היא המנווטת אותו. ליצן הוא אדם הלוקח דברים בקלות ראש. הוא לוקח דבר שהוא בעצם רציני, והופך אותו לליצנות.

חז"ל אומרים: "כל ליצנותא אסירא בר מליצנותא דעבודה זרה דשריא" (מגילה כה ע"ב). מדוע ליצנות מעבודה זרה מותרת? כי ליצנות עניינה לקחת דבר ולהפוך אותו לכלום. בעבודה זרה ישנה מצוה של "אבד תאבדון". ישנו איבוד בפועל, לנתץ אותה בידיים, וישנו איבוד שלה בדעה, וזאת מכח הליצנות.

זוהי ליצנות - לקיחת המציאות והפיכתה ללא קיימת. למשל, אומרים לאדם: תיזהר, אל תלך למקום פלוני, זה מסוכן. בא ליצן ואומר לו: 'לא יקרה כלום!' הוא בעצם מנסה לעקור את המציאות.

לכן קליפת עמלק היא הקליפה הקשה מכולן, כי מנסים לעקור מציאות, ובסוף מגיעים רח"ל לכפירה שהיא עקירת מציאות הבורא יתברך ח"ו, לא מאמינים בה.

אדם שמתרגל להתלוצץ, אפילו אם אינו מתלוצץ ח"ו על דברים שבקדושה, אלא סתם הוא רגיל לדבר דברי ליצנות על דברים של מה בכך - חודרת לעומק נפשו התפיסה שניתן להתמודד עם מציאות באופן שמתייחסים אליה כלא קיימת.

זהו עומק הבעיה הטמונה בכח הליצנות, שעל ידו מאבד האדם את הכח השכלי התופס מציאות כמו שהיא. (מסילת ישרים חלק א פרק ה)

***

עמלק הוא בבחינת לץ [זד יהיר לץ שמו], והוא גם בגימטריה ספק, כידוע.

כל ספק עניינו שיוצרים מצב של שני צדדים, וגם כאן: האדם מחד מסכים שהדבר קיים, ומאידך לא מסכים שהוא קיים. לא שהוא מבטל את קיומו לגמרי, כי סוף סוף הוא רואהו לנגד עיניו, אלא שהגם שרואה את הדבר כמציאות, בעומק נפשו הוא לא מתייחס אליו כמציאות גמורה, וממילא אינו מרגיש חובה להתאים את עצמו ואת מעשיו לאותו מצב.

זהו כח עמלק שיודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו. הוא אינו כופר ח"ו במציאות ה', אלא מודה בקיומו וח"ו עושה ליצנות מקיומו. זוהי ליצנות - אי יחס להויה קיימת.

מרגיש צורך לעלות, מכיון שכבר מרגיש מכובד בעיני עצמו. רק כאשר אדם מכיר מבין ומרגיש שמדרגה שכבר קנה ביחס אליו זהו זילותא ואינו ראוי לו להיות כ"כ שפל ולהשאר במדרגה זו, אזי הכרה זו דוחפת אותו לעלות ולקנות את המדרגה הבאה. זהו עומק מאמר חז"ל "כל ליצנותא אסירא לבר מליצנותא דע"ז" (מגילה כה ע"ב). אין כוונתם דוקא לע"ז כפשוטו, אלא עומק כוונתם עבודה שהיא זרה לו, כלומר שהיא כבר למטה מן מדרגתו, ואזי עליו לזלזל בה. לא זילזול עצמי ח"ו בקנין הרוחני, אלא זילזול במעמדו במדרגה זו, שירגיש שזהו זילותא לו לעמוד ולאחוז במדרגה זו. נמצא הזילותא אינו בקנין הרוחני ח"ו, אלא זילותא בעצמו שהוא נמצא רק במדרגה זו. הרי הזילותא והליצנות הוא רק מעצמו, ולא מהמדרגה הרוחנית. (צריך לדעת להיות נושא הפכים, מצד אחד לזלזל בעצמו שזוהי מדרגתו, וצד שני לשמוח בחלקו. וזהו ענין עמוק ואכמ"ל). זוהי ליצנותא דקדושה, שהליצנות דוחפת את האדם לא לישאר במעמדו ומדרגתו הנוכחית, אלא לשאוף למדרגה עליונה יותר.

התשוקה להשיג מדרגה עליונה - מכח הגאווה והכבוד

עד עתה ביארנו את הדחף לעזוב את מדרגתו הישנה, והוא ע"י ליצנות. עתה נבאר מה הדחף לקנות את המדרגה העליונה יותר. שורש הדחף הוא ביסוד האש, בגאווה וכבוד, שמכבד את המדרגה העליונה, ולכך שואף למצוא את עצמו בה. אילו לא יעריך האדם את המדרגה העליונה שעדיין לא קנאה, לא ישאף אליה כראוי. רק כאשר מעריכה כראוי, ישאף ויעמול רבות להשיגה. ככל שתגדל ההערכה והכבוד למדרגה עליונה זו, כן יגדל העמל שיהא מוכן להשקיע ע"מ לקנותה. זוהי גאווה דקדושה, בבחינת "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דבה"ב יז, ב).

כח הליצנות עוקר מנפש האדם את הבחנת המציאות, כביכול הלץ אומר: זו מציאות, ואפילו הכי אתנהג כאילו זו איננה מציאות.

אם היה מכחיש את המציאות לגמרי - פעמים רבות זו מערכת קלה יותר, כי באופן שיש כאן הר ואפשר ליפול, הליצנות לא היתה תקפה. הרי הוא לא יכול לבא ולטעון שאין כאן הר, כי הוא עצמו יבין שאינו שפוי בדעתו.

כח הליצנות הוא שורש הספק, שורש הפירוד. לא רק פירוד כלפי חוץ, אלא גם בתוך האדם עצמו, הוא מתייחס לדבר מחד כקיים, ומאידך הנהגתו כאילו אינו קיים. (שם)

עמלק ליצנות

גאווה וליצנות - שורשם ותיקונם

יש ב' קליפות רעות הפוכים זה מזה. א. קליפת גאווה. ב. קליפת ליצנות, וזוהי קליפת עמלק כמ"ש "לץ תכה" זה עמלק (שמו"ר כז, ו). נבאר כיצד ב' קליפות אלו מפריעות לאדם בעבודת קונו. וכיצד משתמשים בגאווה ובליצנות לצורך עבודת ה'. וזהו גופא תיקונם של ב' קליפות אלו בבחינת "מלאך רע אומר אמן", שגם הרע משמש לטוב.

אין גבול למדרגות שאדם יכול להשיג כתיב "ילכו מחיל אל חיל". זהו בחינת הצדיקים שתמיד אינם עומדים על מעמדם ומצב מדרגתם, אלא לעולם שואפים לעלות למדרגה הבאה ולעולם אין עצירה.

כח הליצנות מבטל את הסיפוק ממדרגתו

מהי אותה נקודה שדוחפת את האדם, את הצדיק, לעלות ממדרגה שכבר השיג למדרגה שעדיין לא השיג? כח הגאווה והכבוד וכח הליצנות הוא הדוחפו. נבאר את הדברים בהרחבה. אדם שקנה מדרגה, אם לעולם וכבד את מדרגתו ביחס לעצמו, נמצא שאין

דמים. וכאשר הוא מצרף את היובש שבאש עם הקרירות שבמים, והוא עפר דקלקול, הוא מצרפם מכח קרירות דמים, "אשר קרך".

כאשר מצרף עמלק את האש והמים מכח הרוח, הוא מצרפם מכח מדת הגאווה. "ראשית גויים [מלשון גאות, גאוה] עמלק", עמלק בגימטריא ר"ם, סוד הגאווה. הוא מצרף את החמימות שבאש עם הלחות שבמים.

"עצל" - ע' לץ. כלומר, העצלות היא צירוף של יסוד מים ויסוד אש, וגם צירוף של הליצנות ששורשה ביסוד הרוח. ישנם שבעים אומות ושורשם ישמעאל ועשו ושורש שורשם עמלק (עיין בגר"א ישעיה יא, א, בהג"ה). עמלק מחד מצרף את היובש שבאש ואת הקרירות שבמים ומכוחה מגיע לעצלות, וכן הוא מצרף את החום שבאש ואת הלחות שבמים ועי"ז נעשה רוח, ליצנות, דברים בטלים, ודברים בטלים הם היפך "דיבור" מלשון הנהגה, תנועה, "דבר אחד לדור", ונעשה ע"י הדברים בטלים סילוק כח הנהגה, סילוק כח התנועה שהוא סילוק הרוח.

העצל מצרף בעצם את כל שורשי המדות הרעות שישנן בעולם. הוא מצרף את הליצנות ששורשה ברוח דקלקול, הוא מצרף את המים דקלקול - הקרירות, והוא מצרף את האש דקלקול - היובש. (דע את מידותיך פרק ג)

פשוט נבילה בשוקא

מהלך שני הוא, שאדם צריך לגלות כבוד בכל דבר שהוא עושה, ובלשון חז"ל הקדושים (תענית כא ע"ב): אין המקום מכבד את האדם, אלא האדם מכבד את המקום. כלומר, בכל מלאכה ומלאכה שאדם עושה, בכוחו לגלות בה את נקודת הכבוד.

קיימות, אם כן, שתי אפשרויות מדוע לא ימנע אדם מלעסוק בכל מלאכה שהיא, ואפילו לפשוט נבלה בשוק: הראשונה - האדם מוכן לקבל בזיונות.

זהירות גדולה מאוד מהיפוך היוצרות שורש הקלקול הוא, כאשר אדם מהפך את היוצרות. הוא משתמש בליצנות לגבי המדרגה שעדיין לא השיג, נמצא שאינו מעריכה ואינו שואף אליה. ומשתמש בגאווה וכבוד לגבי המדרגה שכבר השיג, נמצא מרוצה מעצמו ואין לו דחף לצאת ממדרגתו כיון שמרוצה בה. תיקון הדברים הוא רק כאשר ישתמש בליצנות למדרגה שכבר קנאה, ובגאווה וכבוד למדרגה שעדיין לא קנאה. (בלבבי חלק ה מאמר מה)

עמלק - צירוף עשו וישמעאל

כל זה היה הקדמה ביחס לליצנות, ונבאר.

בספה"ק מבואר, שאברהם אבינו הוא בחינת מים דקדושה, ישמעאל - מים דקלקול, יצחק - אש דקדושה, עשו - אש דקלקול, ויעקב הוא בחינת רוח דקדושה.

מאברהם יוצאים מים שהם פסולת - ישמעאל. זוהי העצלות שמכח הקרירות המתגלה בישמעאל. מיצחק יוצאת אש מקולקלת בבחינת יובש. זוהי העצלות שמכח היובש, והיא עצלותו של עשו.

עמלק הוא צירוף של עשו וישמעאל (עיין זוה"ק ח"ב קכ ע"ב). הוא צירף את יובש האש שבעשו, עם קרירות המים שבישמעאל, וכך יצר את העצלות השלמה.

בנוסף לכך, עמלק מצרף את החום שבאש ואת הלחות שבמים ומכוחה הוא לץ.

היכן זה מתגלה בעמלק?

על עמלק נאמר: "זד יהיר לץ שמו" (משלי כא, כד). כאמור, יש כח כעסני וכח תאווני, ונקודת האמצע שלהם היא הליצנות. זהו עמלק - ה"לץ" - המצרף את קלקול האש עם קלקול המים ונעשה עי"כ ליצנות.

רק שעמלק מצרף את המים והאש, לא רק דרך יסוד העפר, אלא גם להיפך - דרך יסוד הרוח. העפר מצרף יובש דאש עם קרירות דמים. הרוח מצרפת חמימות דאש עם לחות

דבר זהו היפך הליצנות. עלינו להפשיט את החיצוניות של הנבלה, שעל כך נאמר "לכלב תשליכון אותו", ולגלות את העומק הפנימי של הנבלה. כך ניתן לגלות כבוד בכל דבר.

אלו הן כאמור שתי מערכות עבודה המורות כיצד עוקר אדם מעצמו את המושג כבוד: עבודה אחת היא לעשות דברים שהם היפך כבודו, כדי לבטל את התשוקה לכבוד. ולאחר מכן יש לעבור לעבודה השנייה, שהיא לגלות את הכבוד הפנימי בכל דבר. (מסילת ישרים חלק ב פרק יא)

מחיית עמלק

הכרתת עמלק לגמרי - האמונה השלמה

משה רבינו ע"ה שלח את יהושע להילחם בעמלק, ושם נאמר - 'ויהי ידיו אמונה עד בא השמש'⁵⁵. אולם בסיומו של אותו היום זרעו של עמלק לא נכרת כליל, כפי שנאמר 'זיחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב'⁵⁶, הוא רק החליש את עמלק אך לא כרת אותו לגמרי. ואכן ישראל נצטוו על הכרתת זרע עמלק - 'והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב וגו' תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח'⁵⁷, אך הכרתת אומת עמלק זוהי המלחמה החיצונית בהם. אולם בפנימיות, עניינו של עמלק - שהוא כוח הספק (עמלק בגימטריא ספק). אם כן, מהות המלחמה הפנימית בו, היא ביטול כוח הספק שמערער את כוח האמונה. על פי זה מובן, כי עיקרה של העבודה בששת אלפי שנות קיום עולם הזה, היא העמדה וחיזוק תוקפה של כוח האמונה. כאשר האמונה תאיר בעולם בשלמות ויגמרו כל הספקות, ממילא זרעו של עמלק יתכלה לגמרי, יוכרת כליל. אז נתעלה למדרגת עולם הבא, וכוח הביטחון הגמור יזרח ויהיה עיקר מדרגת הנבראים. (דע את ביטחונך עמוד 29)

השניה - האדם מגלה את הכבוד בכל דבר, וממילא אין דבר שאיננו לפי כבודו. זאת משום שהוא איננו מזהה את הכבוד ככבוד חיצוני, לפי מה שמכובד בעיני האנשים, שזהו מבט הגורם לחילוק בין הדברים, אלא מזהה את הכבוד הפנימי שנמצא בכל דבר, וכך הוא יכול למצוא בכל דבר ודבר את הכבוד המצוי בו.

בעומק, "פשוט נבלתא בשוקא" הכוונה, שיש להפשיט את הנבלה מנבלותה ולגלות בה את הכבוד. מה שגורם לכך שלנבילה אין כבוד, הוא מחמת המבט החיצוני עליה. אך כאשר יפשיט האדם את הסיבה החיצונית, הוא יגלה שגם בנבלה יש עצמיות של כבוד, שהרי "כל מה שבראו הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו", והרי שאין לך דבר בבריאה שאין בו גילוי של כבוד, אלא שצריך להפשיט את הלבוש החיצוני ולגלות את העומק הפנימי ששם מתגלה נקודת הכבוד.

כאמור, מי שיכול להתפשט מהכבוד החיצוני ולגלות את הכבוד הפנימי שבכל דבר, הוא זה שיכול לעשות כל מעשה ומעשה.

הנבלה, כמבואר בסיפור יציאת מצרים, שייכת לכלבים. בשכר שלא חרצו לשונם בזמן מכת בכורות, כמו שנאמר: "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" (שמות, יא, ז), זכו הכלבים שהנבלות והטריפות שייכות להם: "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, לכלב תשליכון אותו" (שמות כב, ל).

והרי ידועים דברי חז"ל הקדושים שעמלק הוא זה שנקרא כלב. כמו שאמרה אסתר כשביקשה מהקב"ה שיצילה: "הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי" (תהלים כב, כא), וכוונתה היתה להמן שהיה מזרע עמלק, בחינת כלב. אם כן, הנבלה בעצם שייכת לעמלק, לכלב, שהוא בחינת "זד יהיר לץ שמו" (משלי כא, כד), בחינת ליצנות.

"פשוט נבילתא בשוקא" - היא בעצם הפשטת הליצנות שהיא היפך הכבוד, וכשמכבדים

שער הנ' בעמלק ומחייתו

כאן עלינו להוסיף נקודה חשובה. על אף שהננו קרובים לזמן המתקה השלם שהוא ימי העוה"ב, מ"מ מאידך נמצאים אנו בזמן שיש בו שער הנ' דקליפה, שאין לו המתקה כלל.

כפי שהדגשנו רבות, מלאכת הפרישות אינה עבודה קבועה, אלא עבודה זמנית, עד שהאדם יחזור ויתחבר חזרה מצד מדרגת הקדושה. אולם באחרית הימים, יחול שינוי בנקודה זו.

ישנם מ"ט פנים טהורים ומ"ט פנים טמאים. כנגד כך יש עבודה בנפש של הכנעה, הבדלה והמתקה, ואחרי המתקה חוזר האדם ומתחבר למ"ט הפנים הטהורים של העולם. בתחילה הוא פורש כי יש כאן רע, ולאחר מכן הוא חוזר ומתחבר אליו בסוד הקדושה.

אבל באחרית הימים שהוא שער הנ' דקליפה - שער הנ' דקליפה אין לו תיקון. זוהי קליפת עמלק שעליו נאמר: "כי מחה אמחה את זכר עמלק" (שמות יז, יד). זוהי בחינת כלי חרס ששבירתם - מיתתם - היא טהרתם. אין להם הבחנה של המתקה. עליה נאמר: "כל באיה לא ישובון", אי אפשר להחזיר זאת לקדושה, ולכן מצד הזמן האחרון שלפני אחרית הימים - אין הבחנה של המתקה כלל.

נקודה זו היא דקה מאוד ועמוקה מאוד. כשלא מבינים היכן הדור נמצא - גם לא מבינים את שדה הפעולה. היסוד הנקרא תשובה נמצא במ"ט פנים. בשער הנ' אין תשובה. מה קורה אפוא לאדם ההולך להשיב אנשים הנמצאים בשער הנ'? הוא נופל שם והם אינם שבים!

כמה חכמה נצרכת כדי לדעת את מי לשלוח לקרב רחוקים ואת איזה רחוק לקרב, כי יתכן שאדם הולך לקרב רחוקים הנמצאים בשער הנ', ובמקום שהוא יכנס ויוציא אחרים עמו - הוא נשאר איתם שם. זו הנפילה שאנו רואים בדור האחרון. (מסילת ישרים חלק ב פרק יא)

נפרדות

רפידים לעומת הדביקות

העולם בנוי כמו צורה של פירמידה. הנקודה העליונה שהוא השפיץ העליון הוא אחד, ולאט לאט הדברים הולכים ומקבלים צורה של צלעות והם מתפשטים. ככל שהם מתרחבים יותר - הם נפרדים יותר. כפי מדרגת האדם, כלומר באותו עולם של פירוד ואחדות שבו הוא נמצא - כך מדרגת עלייתו. ככל שהעולם יותר עליון הוא יותר אחדות, וככל שהעולם יותר תחתון הוא יותר נפרד.

אם אדם הגיע לאחדות המוחלטת, היכן הוא נמצא והיכן מעשיו? - דבוקים בבורא עולם. אם עדיין הוא נמצא ח"ו בקליפת עמלק שהוא שורש הפירוד, "רפידים", שורש המילה פרד, נפרד, שם האדם נמצא במקום הכי נמוך. ככל שהוא מתעלה מקליפת עמלק ועולה, ככל שהוא יוצא מערך הפירוד ומגיע למקום יותר פנימי של אחדות - שם הוא נמצא.

זו בדיוק הגדרת דברי הרמח"ל: כפי הרבות רחוקו כן ירבה החסרון בה. כפי המדרגה שהוא מתרחק מן הטהרה והוא מתרחק מן האחדות - כך ירבה החסרון שזה הפירוד, ושם המדרגה שמעשיו נמצאים.

מעשיו של האדם נמצאים היכן שהוא נמצא. אין זה כאדם שיכול להיות כאן בארץ ולהניח מזוודות על גבי המטוס, וכאשר המטוס ממריא הן מתרוממות למעלה, אלא המעשים שאדם עושה - זה הוא עצמו. אם מדרגת הנפש שלו היא במדרגת האחדות הזו - שם מעשיו נמצאים. כפי מדרגת נפשו - כך מקומו וכך מדרגת מעשיו.

אם כן, זה ברור שאין לומר שמה שהוא זולת זה יהיה נדחה לגמרי. הרי זה יצא ממדרגת הפירוד הגמור והתעלה למדרגה מסויימת של אחדות, וא"כ כפי המדרגה הזו כך זה התעלה.

עיון פירושו שאדם בודק, חוקר, מתבונן. תמימות עניינה שאדם אינו מתבונן, אינו חושב, אינו חוקר ואינו מעיין. זו הטהרה הפנימית שנמצאת בנפש האדם, משם מקור התמימות.

בלשון אחרת נקראים כוחות אלו בלשון רבותינו: סיני ועוקר הרים. השורש של סיני זו תמימות, השורש של עוקר הרים הוא העיון. ויש שקוראים לכוחות הללו: עץ החיים ועץ הדעת. עץ החיים הוא עץ של תמימות, עץ הדעת הוא עץ של דעת.

הקב"ה נתן שני עצים שורשיים: עץ החיים ועץ הדעת - תמימות מול עיון, וכמו שמבואר בדברי רבותינו, תכלית הבריאה היתה שאדם הראשון יאכל גם מעץ החיים וגם מעץ הדעת, אבל שלא יקדים את עץ הדעת לעץ החיים, אלא החכמה "מאין תמצא", היא באה מהתמימות, ולכן קודם היה צריך לאכול מעץ החיים שזו התמימות, ולאחר מכן לאכול מעץ הדעת, כלומר שהדעת תבוא מהתמימות. אבל אם הדעת באה מהדעת - זוהי שלילה.

אלו, אם כן, כוחות המשקל השורשיים בנפש האדם.

כאשר אדם זוכה להשיג את שני הכוחות הללו של התמימות והעיון, מוטלת עליו כל העת עבודה של משקל בנפש. אם יחדד את התמימות יתר על המדה, הרי שלא יעיין מספיק. אם יחדד את העיון יתר על הגדרש - יאבד את התמימות.

פוק חזי, שבדרך כלל אצל בני אדם העולם מתחלק לשניים: מי שמעיין גדול הוא לא תמים, ומי שתמים בדרך כלל אינו מעיין גדול, כמו שהזכיר זאת הרמח"ל בתחילת ספרו.

עבודת האדם היא, אפוא, לקנות את שני הכוחות הללו בנפשו - תמימות עם העיון, וכאן מגיעה נקודת המשקל האמיתית - המשקל בין העיון לתמימות.

משל למה הדבר דומה, אדם יכול לחבר שני דברים בחוט דק, כמו כן הוא יכול לחבר בחוט עבה, ובאפשרותו לחברם בחוט יותר עבה, והוא אף יכול להדביק אותם בדבק שכמעט אי אפשר להפריד אותם.

כך בנמשל, כפי מדרגת החיבור של האדם, כך מדרגת העליה של הדברים. לכן ברור מה שאומר הרמח"ל שזה לא יכול להיות נדחה לגמרי, שהרי זה יצא מהבחנה מסויימת של פירוד, וזה התאחד יותר ויותר. זה אמנם לא הגיע לאחדות הגמורה, אבל כפי ערך האחדות שהוא גילה - כך ערך העליה. עליה פירושה סילוק הפירוד וגילוי האחדות, וא"כ כפי ערך סילוק הפירוד וגילוי האחדות - כך מקום העליה. (מסילת ישרים חלק ג פרק טז)

ספק

[א] שִׁיְהִיָּה לְבוֹ יִשְׂרָאֵל שְׂבֻלֵּי כְבוֹד, שְׁלֹא תִהְיֶה פְּנִיָּתוֹ אֶלָּא לְעֲשׂוֹת נִחַת רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְלֹא זֹלַת זֶה כָּלֵל. [ב] וְשִׁיְהִיָּה מְעִיֵן עַל מַעֲשָׂיו עֵינָיו גְּדוּל, וְיִשְׁתַּדֵּל לְתַקְּנָם עַל פִּי הַתְּכַלִּית הַזֶּה. [ג] וְאַחַר כֵּן זֹאת יִהְיֶה מִשְׁלִיָּךְ יִהְיוּ עַל ה', שְׂאֵז יֵאָמַר בּוֹ: 'אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ בְּךָ וְגו' לֹא יִמְנַע טוֹב לְהִלְכִים בְּתַמִּים' (תהלים פד, יב). (ע"כ לשון המסילת ישרים)

כלומר, שלושת הכוחות הם: א. תמימות המחשבה. ב. עיון גדול. ג. בטחון בקב"ה. וננסה להבין עניינם.

שכן, על אף שהרמח"ל קיצר בדבריו וכתב אותם בלשון לכאורה קלה, אך זוהי סוגיא עמוקה עד מאד בכל תפיסת הבריאה שהיא שורש משקל החסידות.

נמנו כאן שני כוחות שונים והפכיים זה מזה בנפש האדם. הראשון מוגדר בלשון הרמח"ל - תמימות המחשבה, והשני מוגדר בלשונו - עיון.

אלו הם, כאמור, שני כוחות הפכיים מאד.

עמלק כספק באמונה

אמונה

אמרו חז"ל, "פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם" (עי' ילק"ש ש"ש רמז תתקפח). וכבר ביארו זאת כמה צדיקים בסגנון אחד, שעבודת האדם "פתחו לי פתח כחודו של מחט", שפתח זה יהיה בבחינת חור המפולש מצד לצד, ואין די בפתח שהוא סדק בלבד.

"הודאי שמו"

נבאר את הדברים. שורש כל הרע שבבריאה הוא עמלק. ענינו הפנימי של עמלק "ספק" (עמלק בגימ' ספק כנודע). תכלית כל הבריאה "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה" (עובדיה א,א). כלומר התכלית היא "והיתה"

לה' המלוכה", ומוכרח שיקדם לכך "לשפוט את הר עשו", ביטול קליפת עמלק. כלומר ביטול גמור של המושג "ספק". כל זמן שיש עמלק בעולם, ספק בעולם, אין העולם יכול להגיע לתכלית הנרצית. הדברים האמורים לעיל יש להם ב' פנים. א. ביטול קליפת עמלק מן העולם, וזה יעשה בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן. ב. ביטול קליפת עמלק מן הנפש של כל יהודי ויהודי, וזו עבודה של כל יחיד ויחיד בעצמו לבטל את קליפת עמלק מתוכו.

עומק הספק בנפש האדם

ידועים דברי הרמב"ן, שנצרך לו לאדם למסור מודעה, שאם ח"ו וח"ו לפני מותו יחשוב או ידבר מחשבות נגד האמונה, 'מסור מודעה תחלה שהכל בטל ומבוטל לא שריר ולא קיים. נתבונן לעומקם של דברים. מהיכן שורש הדבר שזמן קט לפני פטירת האדם מתעורר מחשבות כפירה גמורה ח"ו? הרי כל ימי חייו היה יהודי מאמין, תשובת הדבר, בודאי שכל

עתה נתבונן: האם באמת בכח האדם לשקול את הדברים ולהגיע לנקודת איזון ברורה?

בעמלק נאמר: "מלחמה לה' בעמלק" (שמות יז, יז). נקודת ההכרעה במשקל מכח מה היא? ודאי שמחד מוטל עלינו החיוב למחות את שמו של עמלק מן העולם, וכך בכל דבר משתדל האדם לפי רמת תפיסתו להכריע את נקודת המשקל, אבל אדם מצידו אינו יכול להשלים את מלאכת הכרעת המשקל. בעומק, הכרעת המשקל היא כח שנמסר לבורא. זהו סוד המשקל.

לכן, גם "משקל החסידות" שהוא הכרעת משקל - לא נמסר לאדם, כי אדם מעצם היותו אדם לא יכול להגיע לנקודת האיזון האמיתית במשקל!

ידועים דברי הגמרא (ברכות ג ע"ב), שהקב"ה אמר "בחצות" ומשה רבינו אמר "כחצות", כי אדם מצד עצם טבעו לא יכול לעמוד על נקודת החצות. חצי בדיוק, שזו העמדת נקודה ברורה של משקל - זה יכול רק בורא העולם. המציאות של הכרעת המשקל לא נמסרה לבני אדם [ולחד מ"ד שם הדבר נמסר למשה ודוד, וזה מצד גילוי האלוקות בנפשם].

לא מדובר כאן על הכרעת משקל צד אחד מול צד שני, יצר טוב מול יצר הרע, אלא על העמדת המשקל בנקודת אמצע ברורה. זהו סוג אחר של הכרעה.

אם יש נטייה לכל צד - אין לזה קיום. כשיהיה את המשקל האמיתי של הדברים, שיהיו שקולים - אז יבואו שניהם, תהיה אחדות של התמימות והעיון, וזהו בעצם גילוי המשיח לעתיד לבא. "והיו לאחדים בידיך" - משיח בן דוד ומשיח בן יוסף. כאשר התמימות של יהודה עם העיון של יוסף יתחברו ויהיו שקולים - זו הגאולה העתידית. (מסילת ישרים חלק ג פרק כ)

"לא ידע" גמור. כשם שבסט"א, עמלק, הכל ספק. כן בקדושה, שאינו יודע כלל. אולם אי ידיעה זו, איננה מולידה עצבות, אלא שמחה. כיון שמכיר שזה רצונו ית"ש שלא ידע, וכיון שזה רצונו ית"ש, אין מקום לעצבות כלל, אלא רק שמחה גמורה. והבן. (בלבבי חלק ה סג)

עמלק כקליפת ספק

הבריאה כולה יש לה קליפה שמקפת את כולה, והיא קליפת עמלק, שהיא (בגמ' ספק כנודע. עומק הדברים, כי הבריאה מצד עצמה היא ספק, ואין בה אמון כלל. אין ודאות כלל. וכל כח הודאות שבבריאה, הוא רק מצד "הודאי שמו", מצדו ית"ש. וזה גופא עבודת האדם להבין, שמצד עצמו כולו ספק ממש, ואין לו אפילו דבר אחד שהוא ודאי בו. אולם מצד השני, אין לו אפילו ספק אחד, וכל זאת מכח "הודאי שמו", והאמון הגמור בו ית"ש, "פועל אמת שפעולתו אמת". (בלבבי חלק ז י)

עמלק כספק מול אמונה ומחייתו

בבחינה של אומות בצד הקדושה נמצאים כמוכן ישראל ובצד הקליפה נמצא עמלק כמו שכתוב "ראשית גויים עמלק", והנה לכאורה יש לשאול מדוע צריך שיהיה את עמלק בעולם? הרי כידוע כל זמן שעמלק קיים אין השם ואין הכסא שלם? אלא התשובה לכך היא שעמלק נמצא בעולם בכדי שתהיה בחירה ונבאר: הכוחות שנמצאים בנפש מתגלים גם באומות העולם, יש בנפש האדם כוח שנקרא עמלק ובעולם הוא מתגלה באנשים שהם צאצאיו של עמלק. וכידוע ש"עמלק" בגמטריא כמנין "ספק". העומק שבדבר הוא שעמלק בעצם היותו הוא מאפשר את המציאות של הבחירה. שכן בכדי שיהיה ספק צריך שיהיה לפחות שתי צדדים להסתפק ומהם לבחור. ואילו היה בעולם בנפש רק את הכוח שנקרא ישראל ולא היה בעולם ובנפש את הכוח שנקרא עמלק לא היתה בחירה. ולכן עמלק נקרא ספק כי הוא

ימי חייו היה מאמין, אולם אין זה בהכרח שכל מדרגות אלו נקנו בפנימיות נפשו, אין זה בהכרח שמדרגות אלו נקנו בנקודה הפנימית של לבבו. אפשר ח"ו שבנקודה הפנימית של לבבו אפילו אמונה פשוטה שיש בורא לעולם, גם זאת אין שם. גם על הבסיס הפשוט ביותר יש שם ספק ח"ו, ואם ח"ו יש ספק על הבסיס הפשוט שיש בורא עולם, אזי הבנין של התורה, מצוות, צידקות וקדושה, אין להם על מה שיסמוכו.

ח"ו אפשר וכל החיים ספק אחד גדול

דבריו של הרמב"ן מבהילים עד עומקה של נפש. במבט שטחי נראה לנו שיש דברים שאנו ודאים בהם, ויש דברים שאנו מסופקים בהם ועלינו לבררם. הרמב"ן מגלה שאפשר וכל חייו ח"ו אינו אלא ספק אחד גדול, ואין שום נקודה ודאית כלל. כי ח"ו אם יש ספק האם כלל יש בורא עולם, ודאי שכל עבודת ה' היא ספק אחד גדול.

אמונה בעומקה של נפש

זוהי כונת חז"ל "פתחו לי פתח כחודו של מחט" מהו הפתח? אמונה פשוטה שיש בורא עולם. אולם בכדי שאמונה זו תהיה באמת בפנים לבבו של האדם, מוכרח שאמונה זו תהיה בבחינת "חור המפולש" שאין בו שום ספק. אם ח"ו אדם לא תיקן זאת, הוא כל כולו ספק, כל כולו נמצא בתוך קליפת עמלק, ועמלק כל תקנתו ככלי חרס ששבירתן ומיתתן היא תקנתם. (בלבבי חלק ה' מאמר מח)

ספק דקדושה ולהיפך

עמלק בגמ' ספק כנודע, וכשם שיש ספק של סט"א כן לעומת זה יש ספק בקדושה, והוא בחינת "לא ידע", והוא בחינת פורים שהוא הכח לביטול עמלק. והנה תכלית הבריאה, הוא ביטול גמור. וכשיש לאדם ספק גמור, יש לו ביטול גמור, כי אינו יודע כלל. ולכך הצדיק הגדול ביותר, יש לו את הספק הגדול ביותר,

מצליח, פועל, אלא שברגע שמעמידים לו התנגדות הוא לא מצליח. זהו חסרון מובהק בנפש שאחת מתכונותיה לקויה, אך עדיין אין זה חסרון בעצם עצמיות הנפש.

אולם לעומת זאת הכח להאמין לעצמי אינו עוד כח מכוחות הנפש, אלא הוא הבסיס של כל כוחות הנפש, ומי שהגיע לאותה שפלות המזעזעת את האמון של האדם בעצמו - איבד את כל הנפש שלו.

זוהי קליפת עמלק שהיא בלשון פשוטה ספק, "רם על כל גויים", עמלק בגימטריא רם ובגימטריא ספק, הוא גורם לישראל שפלות.

על דרך כלל תופסים את הגדרת השפלות בנפש, שאדם לא מספיק מעריך את עצמו, לא מספיק מחשיב את עצמו. זה ודאי נכון, אבל לא זה עומק מדת השפלות. הדבר השפל ביותר הוא מה שאדם מאבד את הוודאות של עצמו, את עצם ההיות של עצמו כביכול. (דע את הרגשותיך פרק טו)

עמלק כספק על עצם הקיום ומחייתו
אחר שהוברר שמדת השפלות בכוחה לספק את עצם קיום הנפש, עתה נבין היטב את עומק המושג "הנפש הבהמית".

בפשטות תופסים שהנפש הבהמית יש לה כח של מדות רעות: קנאה, תאוה, כבוד וכו'.
יש נפש אלוקית שלה מדות טובות ויש נפש בהמית שלה מדות רעות, כל אחד לפי סגנונו, מהותו וצורתו שלו, וביתר דיוק התפיסה של הנפש הבהמית שהיא רוצה בהמיות, רוצה חומריות, עולם הזה, על כל רובדיו, חלקיו, ענפיו והגדרותיו.

כאן מתגלה לנו תפיסה הרבה יותר עמוקה בכח הנפש הבהמית.

כל המדות כולן המתגלות בנפש הבהמית הן מדות. יש מדות בקדושה ויש מדות בנפש

שורש הספק בעולם כלומר שורש האפשרות לבחירה: האם לדבוק בכוח הישראל שבנפש או לדבוק בכוח העמלק שבנפש ח"ו.

כעת לאחר שהתברר שכוח הטומאה השורשי הוא עמלק שהוא כוח הבחירה שבנפש, נתבונן כיצד מוחים את עמלק. הנה במלחמה הראשונה בעמלק כששלח משה את יהושע להלחם בו נאמר "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש". וצריך להבין מדוע דווקא במלחמת עמלק נאמר שהיתה בבחינת "אמונה"? ראשית נגדיר את הדברים ולאחר מכן נבאר אותם עד שיהיו ברורים ופשוטים.

האמונה היא הפך הבחירה, ועמלק שהוא יוצר את עצם אפשרות הבחירה דהיינו הספק, הכוח שמכחיד אותו ומבטלו הוא האמונה, כמו שכתוב "ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש". (דע את הויתך פרק ט)

וגזירת השתדלות

כיום כוחו של עמלק קיים ומצוי בעולם. לפיכך, האף אמנם שישנה אמונה, אך לכל אמונה מצטרף עמלק - האמונה מהולה בספק. כאשר לעתיד לבוא יכרת זרעו של עמלק, יכרת כוח העמלק שמטיל ספק ופוגם באמונה, ממילא האמונה תושלם ותצא אל הפועל. אזי הנבראים יעלו אל מדרגת הביטחון, תכלה הקללה של 'בזעת אפיך תאכל לחם', וגזירת קנס חובת ההשתדלות תבטל. (דע את ביטחוניך עמוד 54)

השפלות - חסרון בעצם הנפש

הבדל זה שבין שתי המדות - ההודיה והשפלות - הנו מהותי.

הכח לנצח ולהילחם זו תכונה אחת מתכונות הנפש. ישנן הרבה תכונות לנפש וזו אחת מהן, ואם חסר אותה לאדם והוא לוקה במדת ההודיה, יתכן שבתוך עצמו הוא אדם מוכשר,

זכר עמלק" (דברים כה, ט); "ואחריתו עדי אובד" (במדבר כד, כ). מדוע נאמרה בו מצוה של כליון? כי הוא פועל בנפש ספק בעצם הקיום, לכן דינו "מחה תמחה".

זה ברור, לא סתם נאמר בו דין למחות אותו, אלא "גמולו ישיב לו בראשו", מדה כנגד מדה. כל הווייתו היא לספק על האדם את המציאות ולגלות שמה שהוא מציאות אינו מציאות, לכן דינו שתישלל מציאותו - "מחה תמחה".

אם הספק שלו היה רק באיזה דרך נלך, המצוה לא היתה "תמחה את זכר עמלק", ניתן היה לקבל ממנו גרים ולהחזירו לקדושה, כי הוא בסה"כ טעה בדרך ויש להוליכו בדרך הנכונה, למה לא?! אבל כיון שהוא מספק עלינו את עצם הקיום, הרי שעניינו "מחה אמחה".

נמצינו למדים, אפוא, עד היכן בעומק יכולה הנפש הבהמית לפעול בקומת הנפש. הנפש הבהמית יכולה לא רק להוליך את האדם למקומות הלא נכונים, אלא בכוחה להכחיש לאדם את מציאות הבורא וגם את המציאות של עצמו. עד כדי כך שיש הסבורים שמציאותם היא דמיון, הם כלל לא קיימים. (דע את הרגשותיך פרק טו)

עצבות

שורש העצבות

ישנו צירוף של שני הכוחות של ישמעאל ועשו ביחד, וזה נקרא עמלק, שמחדש צירוף של אש דקלקול (עשו) ומים דקלקול (ישמעאל) ליסוד העפר, וזה מגלה קלקול נוסף. וזה נקרא "פושרים", ודיברנו על זה בפרקים הקודמים. זה סוד עמלק שהוא סוד העצבות, וזה קליפה נוספת, קלקול חדש נוסף. (מהות המידות מים דמעות)

הבהמית, זה לעומת זה עשה האלקים. אבל בעומק יותר הנפש הבהמית יכולה לספק אצל האדם את עצם הקיום של הנפש האלוקית!

בכל המדות כולן, כגון תאוה, ישנה תאוה דקליפה ולעומתה תאוה דקדושה - "נפשי אויטיך בלילה" (ישעיהו כו, ט), ואפשר שהתאוה דקליפה מסלקת את התאוה הפנימית, לא נותנת לה מקום להתגלות, אבל יש נפש אלוקית ויש נפש בהמית, תאוה מול תאוה, אהבה מול אהבה, שנאה מול שנאה, וכן על זה הדרך כל המדות כולן, והדבר אינו נוגע לעצם האני, רק למדות האדם.

כשמתברר שישנה מדה הנקראת שפלות שבכוחה לספק אצל האדם את עצם קיומו, הרי שבכוחה לעקור גם את עצם האני הרוחני שלו!

נחدد מעט את הדברים. ישנן שתי מערכות: מדות של הנפש האלוקית מערכת אחת, ומדות של הנפש הבהמית מערכת שניה.

פעולת המדות של הנפש הבהמית היא להעלים את המדות של הנפש האלוקית. ומה קרה כאשר המדות הללו נעלמו? הסכנה עדיין אינה סכנה גמורה, כי הרי המדות אינן עצם האני והאני עצמי עדיין נשאר, והוא תמיד יתבע מדות אלוקיות, נמצא שאי אפשר להשתיק לגמרי את המדות האלוקיות, ואפילו אם הצליח היצר להגביר את התאוה של הנפש הבהמית על פני התאוה של הנפש האלוקית, אבל התאוה של הנפש האלוקית לעולם לא תהא מוכחשת לגמרי ותמשיך לתבוע את שלה. מכאן שעצם הנפש האלוקית קיימת.

אבל אם הנפש הבהמית יכולה לערער עלי את המציאות, הרי שבכוחה לעקור את כל הקיום, באופן שאדם אינו יודע מיהו, מהו, אין לו הכרת עצם הקיום שלו כלל, לא רק מה הוא רוצה.

עמלק הוא היחיד שנאמר עליו "תמחה את

עצלות

שורש העצלות

שורש העצלות בקרירות [על עמלק נאמר: "אשר קרך בדרך" (דברים כה, יח), עמלק עניינו קרירות ובו מתגלה מדת העצלות] (דע את מידותיך פרק ד)

כבודות במלחמת עמלק

ההתאבקות בכל מצב סותר את כל המהלך שנקרא כבידות. שורש הדבר, כאשר משה רבינו נלחם, שהוא מלחמה השורשית בבריאה נגד עמלק, נאמר "וידי משה כבידים", ברור שזה היה מחמת עמלק שרוצה לגרום כבידות במשה, ומשה מתאמץ ללחום עמהם ורוצה ללחום על דבר ההכי ככד בבריאה שהוא עמלק. מלחמה נגד עמלק הוא מלחמה תמידית, ואם אני נלחם תמיד בלי הפסקה, זה גורם לכבידות. אבל אם אני תמיד מתאבק, אם תמיד אני נלחם את המלחמה ה' בעמלק בכל דור ודור, זה גופא מסלק הכבידות. (מהות המידות עפר כבודות)

שחוק וכבודות בעמלק

נאמר "טוב כעס משחוק" (קהלת ז א), כלומר טוב כעס שהקב"ה כועס על צדיקים בעולם הזה, מהשחוק שהקב"ה שחוק על הרשעים. עניינו של שחוק הוא סילוק מדרגת מוחין, כאשר האדם משחק נאמר 'שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לידי עבירה', השחוק הוא היפוך הגילוי של ראש. כאשר יש כעס, אין שחוק, השחוק מתגלה כאשר אין כעס.

הגמרא במסכת ברכות אומרת 'הטחול שחוק'. מצד כך, שחוק לא מגלה ראש, אלא השחוק מסלק את הכעס של הכבד. שניהם, הטחול והכבד, נמצאים בשליש התחתון של האדם.

המדרגה כנגד הכעס שהיא הרחמים, עניינה גילוי מדרגת ראש. ההיפוך של דין, ההיפוך של כעס, מתגלה במידת הרחמים. הזכרנו שיש שתי שמות עיקריים של הבורא, שם הויה ושם אלוקים. השם אלוקים מכסה את שם הויה שנקרא שם העצם, השם של מדת רחמים. שם אלוקים מכסה על הרחמים, וזה גם ביאור דברי חז"ל שהאדם ניכר בכיסו ככעסו ובכוסו, האדם ניכר בדבר שמתגלה בו כיסויים, הצד השוה בין כיס, כעס וכוס, זה שכולם הם כיסויים, ושורש כל הכיסויים הוא שם האלוקים. במילים כעס, כיס וכוס יש אותיות ע' ו' י', בגמטריא אלוקים (עם הכולל). האותיות הנוספות במילים הללו הן כ' ס' שעולות למנין פ', במילים כיס, כעס וכוס יש ג' פעמים את האותיות כ' ס', בגימטריא "רם" ובג' "עמלק". על זה נאמר בעומק על עמלק "ולא ירא אלוקים" (דברים כה יח). 'עמלק' הוא צירוף אותיות 'עם-לק', כלומר עם 'קל'. קל הוא ההיפך של הכבודות, וזהו ההיפוך של ה'כבד כועס'. כנגד הכבודות שמתגלה מכח הכעס, מתגלה ה'טחול שחוק', זה מה שעמלק מגלה, השחוק דקלקול. כידוע חודש אדר הוא כנגד הטחול (ספר יצירה פרק ה משנה ד), בחודש אדר מונח כח השחוק דקלקול של עמלק שבא לבטל ולשחוק את הכובד ראש. השחוק והקלות ראש של עמלק באים לבטל את הכעס של הכבד שעניינו כבודות.

אבל כמו שהוזכר, ההיפוך הגמור של הכעס הוא הגילוי של 'ראש'. הכעס נתקן ע"י הראש, כי המוח שבראש מחזיר את המוחין דקדושה שנתסלקו על ידי הכעס. הראש, שיש בו אותיות אש, הוא מקום האש דתיקון. (דע את מידותיך אש כעס)

ספק (עמלק) כסיבה לעצלות

אומרים לו: פתונו הוא, וכשלא יהיה יודע מה להשיב, אומר להם: 'הדלת פתוחה או נעולה, מבקש אני לישן עוד מעט'. (ע"כ לשון המסילת ישרים)

זוהי נקודה הרבה יותר עמוקה.

לאחר מכן, בשעה ש"עלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו", תתבטל קליפת עמלק, שהיא קליפת הספק המולבשת על העצלות. או אז, תישאר בבריאה רק ההבחנה של יסוד העפר שכבר הופשט ממנו היראה והופשט ממנו הספק, עצלות כעצלות, והבחנה זו תתוקן בתחיית המתים. (מסילת ישרים חלק ב פרק ט)

כאשר טוען שימצא את הפתח נעול, הרי שהוא מלביש את יסוד העפר של העצלות שלו על גבי ספק. הוא הרי לא יכול להעיד בוודאות שהפתח נעול, וכשהוא אומר "אני מוצא הפתח נעול", כמובן שזה בתורת ספק.

העצלות, אם כן, עדיין איננה עצלות טהורה, אלא זוהי עצלות המולבשת ביסוד הספק. קודם היתה עצלות המולבשת ביסוד היראה, כעת זו יראה המולבשת ביסוד הספק. יש לו ספק, וקיימא לן שספיקא לקולא, לכן הוא לא פועל.

זוהי בעצם הקליפה הקשה ביותר שישנה בבריאה, ושורשה עמלק, כמו ידוע שעמלק בגימטריא ספק.

אבל כאשר אומרים לו פתוח הוא, כלומר אין ספק, והוא עונה הדלת פתוחה או נעולה, מבקש אני לישן עוד מעט - כאן הוא כבר הגיע למידת העצלות בטהרתה! [שורשה במלכי אדום המוזכרים בפרשת וישלח].

הָא לְמִדַּתְּ שְׁאִין הִירָאָה גּוֹרְמַת שְׁיִתְעַצֵּל, אֵלָא עֲצָלָה גּוֹרְמַת לוֹ שְׁיִתְיָרָא.

הבריאה מורכבת מארבעת יסודות החומר: אש, מים, רוח ועפר. כאשר אדם הראשון נתקלל "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", הוא התחבר אל יסוד העפר.

באותו יסוד העפר ישנן כמה הבחנות: הלבוש הכי רחוק זו היראה, אך היא איננה סוף הדבר. הקליפה היותר קשה היא קליפת עמלק, קליפת הספק, המולבשת על גבי יסוד העפר, יסוד העצלות. עצל הוא ע-צל, ע' צל, הוא שורש שבעים אומות העולם [ישנם ע' אומות, ושורשם ישמעאל ועשו, ושורשם עמלק].

התיקון הראשון לעתיד לבא יהיה תיקון היראה, שהוא תיקון מעמד הר סיני שהיה בבחינת יראה, כמו שמפורש להדיא בכתובים: "אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים" (דברים ד, י).

עצלות דקלקול ודקדושה

יש צד תחתון של עצלות ויש את התיקון העליון שהוא דבר והיפוכו, בצד התחתון של העצלות האדם לא פועל, וכמו שהוסבר הוא נכנס למהלכי סתירות ומתוך מהלכי סתירות הוא לא פועל. ולכן היכן התיקון השלם של כח העצלות בנפש? התיקון הוא שהאדם מכיר שכח הפעולה נמסר לו מבורא עולם "לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון" אז כח הפעולה נובע מכך שבעומק נגזר שכך 'הא, וזה הוא עומק העצלות דקדושה. מה זה עצלות דקדושה? זו האמונה השלמה שאני לא פעלתי הכל שייך לבורא עולם. זה עצלות דקדושה, וזה תיקונה, וזה עומק הסוגיא שבה אנו דנין. זה לא רק עצה מעשית איך להסתלק מן הספק במקום "עשה לך רב והסתלק מן הספק" האמונה בשורשה "ויהי ידי משה אמונה עד בא השמש" מסלק את מציאות עמלק שהוא ספק. עומק נקודת הדבר הוא, מהו פעולת האדם? מה היא פעולה של אדם? איך מסלקים פעולה של אדם? או שאדם נופל לצד התחתון של סילוק הפעולה שזה הוא הכח של עצלות, או שהוא עולה מהתפיסה שאני פועל, אלא מי פועל כאן? הוא יתברך שמו, וזו עצלות דקדושה. ולכן תפיסה זו היא עומק התיקון של המדרגה הנקראת עצלות. (דע את מידותיך עצלות, התנגדות וסתירות)

ראשית גויים

ראשית של ישראל, מול עמלק הנקרא ראשית דקליפה. זהו שורש המשקל שבבריאה.

לכן, כאשר עוסקים במידת החסד שהיא ראשית הבריאה, ישנו "משקל החסידות" שעניינו ראשית מול ראשית, ועבודתו היא להכריע את הראשית דקדושה על פני הראשית דקליפה ולבנות רק את צד הקדושה. (מסילת ישרים חלק ג פרק כ)

ראשית בעבודה ובעמלק

פעמים רבות נופלת במחשבה האדם מחשבה, וכל ההתבוננויות שמגיעות אחר כך, הן תולדות מאותה מחשבה הראשונה. אם אין לו כח לפרוך את המחשבה הראשונה, לעקור אותה ולחשוב בדיוק הפוך - בעצם כל המחשבות שיש לו בנויות על גבה.

בורא עולם, לעומת זאת, היה "בונה עולמות ומחריבן", ולאחר מכן בנה עולם חדש. ה"עולם חסד", נבנה על גבי כך שנחרב העולם שקדם לו.

אם אין לאדם כח לעקור את השורש הראשון ולגלות שורש אחר - הוא איננו שייך למערכת החסידות, למערכת של "עולם חסד יבנה". "עולם חסד יבנה" עניינו, שאדם נוגע בראשית הבריאה איך היא נבנית, וכדי לגעת בראשית הבריאה, תחילה הוא מוכרח לשלול את מה שנראה לו כראשית, עד שיגיע באמת לנקודה הראשונה.

בחינת הראשית האמיתית הם ישראל שנקראו ראשית, וכנגד זה כידוע ישנו עמלק, עליו נאמר: "ראשית גוים עמלק" (במדבר כד, כ). מדרגת "ראשית גוים עמלק" שבנפש, עניינה כל מחשבה ראשונה שמקובעת אצל האדם ואין בכוחו לעקור אותה ולגלות את הראשית האמיתית. זוהי ראשית שנקבעת בנפשו, ועל גבה הוא בונה את כל השבעים "אומות", שבעים כוחות הנפש.

סמיכות פרשת עמלק למשקולות

צורת הבריאה בשורשה היא, כלשון הכתוב: "זה לעומת זה עשה האלקים" (קהלת ז, יד). כל דבר בבריאה, ברא לו הקב"ה גם צד הפכי.

כשם שהבריאה נבראה באופן של משקל שוה, זה לעומת זה - כך כאשר האדם מגיע למדרגת החסידות, שהיא "עולם חסד יבנה", דבקות בראשית היצירה - בהכרח עליו לעבוד באותה מערכת משקל של "זה לעומת זה", כי זו צורת הבריאה בראשיתה.

אלא, שלא כמו בורא העולם שכרא את העולם זה לעומת זה, כאשר אדם דבק בחסידות, עבודתו היא לבחור רק בצד אחד שהקב"ה ברא, ולא בצד השני.

"זה לעומת זה עשה [רק] האלקים", אבל האדם כאשר הוא בא למשקל החסידות, עליו להכריע את הבנין, וכאמור לעיל, חלק מעבודת ההכרעה היא עבודת הסנגוריא, לברוא גם את הצד השלילי שהיפך לטוב.

זוהי הסוגיא הנקראת "משקל החסידות".

את המושג משקולות, מצאנו בתורה בפסוק: "לא יהיה לך בביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה" (דברים כה, יד), ומיד לאחר מכן כתובה פרשת מחיית עמלק. וכתב שם רש"י לפרש את סמיכות הדברים: "אם שקרת במדות ובמשקולות - הוי דואג מגרוי אויב".

מדוע? מהו הקשר שבין דין המשקולות לעמלק?

ישראל נקראים "ראשית", ועמלק נקרא "ראשית" - "ראשית גוים עמלק" (במדבר כד, כ). ראשית מול ראשית - זהו שורש המשקל של הבריאה. לאחר מכן בכל מדרגה ומדרגה יש טוב מול רע, "זה לעומת זה עשה האלקים", אבל ראשית המשקל נמצא בנקודת הראשית -

חסד במונח האמיתי שלו - זהו "חסד של אמת", חסד שאדם עושה עם המתים ואינו מצפה לגמול. זוהי נתינה שאין בה ציפייה לקבלה, חסד למעלה מהאני. זהו ה"עולם חסד יבנה".

בדרך כלל תופס האדם את האני שלו כראשית, והסברא הראשונה שעולה בדעתו [אפילו אם זה לא חד בגילוי] נובעת מהאני. האני הוא הראשית לכל. כדי לגלות ראשית עליונה יותר, חייב האדם לבטל את האני שלו.

על הצדיקים נאמר, שהמחשבה הראשונה שלהם זו רוח הקדש, כי מאחר ודבוקים הם בכוראם וה"אני" שלהם אינו קיים שם, הרי שאין במחשבתם חשבונות רבים, אלא היא באה מנקודת "האלקים עשה את האדם ישר".

אבל אדם שלא הגיע למדרגת "האלקים עשה את האדם ישר", כל מחשבה ראשונה אצלו היא בעצם מחשבה שניה, מחשבה של השני, של הנברא, של עצמו, וכאשר על גבי זה הוא בונה את כל הבנין, הרי שאינו נוגע בחסד, בחסידות, וא"כ אין תועלת אם יתבונן שעות על גבי שעות ויחשוב מחשבות, אם לא ינסה לבקוע את הנקודה הראשונה שעל גבה הוא בונה את הכל. הרי הוא כאדם הבונה בנין, שחסר בו את היסוד שהכל עומד עליו. (מסילת ישרים חלק ג פרק יח)

שקר

כת שקרנים במדרגת עמלק

בתיקוני הזוהר מובא, שעץ הדעת טוב ורע נקרא "עץ השקר". זהו כח השקר שמכוחו מתפרטים כל סוגי הרמאות שבעולם, והוא כולל בתוכו שלושה חלקים: א. רע. ב. עירוב טוב ורע. ג. כח הרוע שבו גורם לו לאבד את הדעת.

אלו הם בעצם שלושת החלקים שנתבארו כאן בדברי הרמח"ל:

עבודת האדם היא, לנסות לחפש כל הזמן את הנקודה הראשונה. בדרך כלל, יש לבני האדם את הידיעה הבסיסית שהיא כביכול הנקודה הראשונה, ומכאן ואילך הם בונים בעקבותיה את כל עבודתם. לרוב בני האדם נדמה שידיעתם הראשונית והשורשית בעבודת ה' היא ידיעה ברורה, ומכאן ואילך עליהם רק לבנותה ולפתחה.

אבל תחילת עבודת האדם היא, להתבונן ולחקור האם הנקודה שנראית לו ראשונה היא אכן ראשונה, או שיש נקודה קודמת לה. מי שחוקר כל הזמן מהי הנקודה הראשונה, לבסוף יגיע לאין סוף ברוך הוא. מי שאינו חוקר זאת - רוב הסיכויים שהוא לא אווזו בנקודה הראשונה, וממילא גם לא יגיע לאחרונה. אם לא נאמר אצלו "אני ראשון", גם לא נאמר "אני אחרון", ואין לו נגיעה לא בהתחלה האמיתית ולא בסוף האמיתית.

כיון ששורש הבריאה הוא "עולם חסד יבנה", זו הראשית של הבריאה - אם כן, כח החסידות הוא הכח באדם לבנות מערכת של ראשית.

כנגד כך שישראל נקראים "ראשית", עמלק הוא בבחינת כלב אשר רק מקבל ולוקח לעצמו, וכלשון הגמרא בנדרים (כד ע"א) ביחס למי שנהנה ולא מהנה אחרים: "לאו כלבא אנא".

יש ראשית של נתינה, ויש ראשית של קבלה. הראשית האמיתית היא ביטול האני, נתינה. כאשר האדם לא הגיע עדיין לראשית האמיתית, בעצם הראשית שלו היא נגיעה עצמית מאיזו שהיא נקודת שלא לשמה לקבל את הדבר.

כל נקודת ראשית בתפיסת הנפש, צריכה להיות נקיה שאין בה לגרמיה כלום, וזוהי בעצם חסידות. החסידות הרי בנויה על גבי הטהרה שנתבארה לעיל בס"ד. הטהרה עניינה שלילת האני, והחסידות היא גילוי של מה שלמעלה מהאני, ומשם נקודת הפעולה.

כת השקרנים, אלו הם המשקרים באופן קבוע. זהו חלק הרע שבעץ הדעת.

הכת השניה, הם אלו המערבים אמת בשקר. פעמים אומרים אמת ופעמים אומרים שקר. זה כח עירוב הטוב עם הרע.

הכת השלישית - הם אלו שאינם אומרים שקר לשם שקר, אלא דרך שחוק וללא כוונה רעה.

זהו בעצם הכח של ביטול הדעת. הם אינם משקרים לשם שקר מדעת, אלא קל בעיניהם הדבר. זהו "עמלק" - עם קל. במקום שתהיה דעת, הדעת הופכת להיות "קלה" [כמו "נשים דעתן קלה" (שבת לג ע"ב)], כלומר אין בהם דעת להתרחק מן השקר, אלא מקילים הם בדבר.

לכן גם צורת אמירת הדברים אצלם היא דרך שחוק, ללא כוונה רעה. אמירת השקר נובעת מקלות הדעת.

יש אדם שהוא רמאי, ערמומי, הוא אומר את השקר בדעת, להדיא משקר כדי לרמות. ויש אדם המשקר לא כדי לרמות, אלא דבריו נאמרים דרך שחוק וכיוצא בלא כוונה רעה. אין דעת בשקר שלו. נהפוך הוא: אצלו השקר בא מאותו מקום של ביטול הדעת. זו המידה השלישית של השקר. (מסילת ישרים חלק ב פרק יא)

שונות

ההרגש, לעולם אינו יכול ליצור מנוחת הנפש. חייב להיות מצב של רצוא ושוב; הוא שב למקום ההרגש, אבל רק עד המקום שהלב יכול להכיל.

במקום שהלב כבר אינו יכול להכיל, הוא חוזר ועולה למקום המחשבה.

שם, הוא חי בעולם של קרירות, אבל זוהי קרירות דקדושה.

גדולי ישראל ששמעו את צרותיהם של בני ישראל יום אחר יום, חיו

בצורה כזו, במקום שהם הרגישו שהם אינם יכולים כבר לסבול את הצרות,

הם חזרו חזרה לעולם שכולו טוב, לעולם המחשבה, לתורה הקדושה.

משה רבינו, כאשר הוא רצה להשתתף בצערם של ישראל, 'ויצא וירא בסבלותם'. אבל במקום שהלב כבר לא יכול להכיל את סבלותם, שם הוא הופך להיות 'משה' שהוא בבחינת דעת, בחינת עולם שכולו טוב, דעת דקדושה. בבחינת הדעת של תורה - הכל טוב. בתורה הקדושה, גם 'פרעה' - היא מילה קדושה, גם 'עמלק' - היא מילה קדושה, וגם 'בלעם' - היא

מילה קדושה. במציאות של העולם הזה, בלעם הוא רשע, ועמלק הוא רשע. כאשר האדם מגיע לעומק המרירות מ'בלעם הרשע', או מ'עמלק' שבכל דור ודור, העצה היא לחזור לבחינת התורה של עמלק, ושם יכולה להיות

לו נייחא. (דע את מנוחתך פרק ד)

מהות עמלק ול"ג בעומר ורשב"י

"י"ח באייר הוא בגימטריה "עמלק" [עם היכולת], וצריך להבין מהי השייכות בין שני הדברים.

המושג של "עצב" נולד מחוסר התחברות הענף אל השורש, ובשורש השורשים זה נובע מחוסר התקשרות בין הנברא לבוראו. "שמחה" שלמה שייכת בשעה שישנה התקשרות גמורה אל המקור - אל בורא העולם.

"בעצב תלדי בנים" זוהי אותה נקודה שאין התחברות גמורה בין הענפים לשורש. הלידה היא כביכול התנתקות של הולד מהאם. כל זמן שהוא במעי אמו, "עובר ירך אמו" לחד מ"ד, וגם למ"ד שלא ירך אמו, הכוונה היא שאין זה חיבור גמור, אבל ודאי שישנו חיבור.

ומה קורה ברגע שהולד יוצא ממעי אמו? - בפשטות, עד עכשיו הוא היה חלק מאמו, ומעכשיו הוא נפרד ממנה. זוהי ההסתכלות

בית יעקב אש ובית יוסף להבה", לא רק "אש" בקטנות, אלא יש כאן התגלות של ה"להבה"! התגלות זו של הלהבה, היא אותה נקודה של תיקון. מהי נקודת התיקון?

"להבה" היא בגימטריה מ"ב. מה הענין של מ"ב? ידוע בספה"ק שישנן שלוש בחינות של ידיים: יד הגדולה, יד החזקה והיד הרמה. שלוש פעמים יד ה"מ"ב.

מה הענין של יד? - היד מגיעה בהתפשטות למקום הנמוך ביותר, מתחת לרגלי האדם, כלומר למטה מסוף המדרגות, ומאידך בכח האדם להרים את ידיו למעלה מן הראש. כלומר, המהות של האש בכלל ושל הלהבה בפרט, הוא הכח להעלות את כל הנקודות של הענפים לשורש.

אם ישנה התגלות של הלהבה, זוהי התגלות כיצד יכול האדם להתקשר עם בוראו. האדם שהוא הענף, חלק מאיברי השכינה הק', יכול להעלות את עצמו ולהתקשר בשכינה, להתקשר בבורא עולם. אבל כשם שבחינוניות צריך מהלך של "בית יעקב אש ובית יוסף להבה" - כך צריכה להיות גם מדרגת הנפש הפנימית של האדם.

אם בלבו של האדם ישנה אש וישנה להבה, הריהו מחובר אל מעלת היום. אם הלהבות מיתמרות ועולות אך ורק בחצרות הבתים, אבל בפנימיות הנפש קרירה - אין שום שייכות בין מעלת היום למדרגת האדם.

"והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה" זוהי מדרגה פנימית של הנפש היהודית, שיש בה תשוקה עזה לבוראה. "רשפיה רשפי אש שלהבת י-ה" (שה"ש ח, ו) - בתחילה ישנו מהלך של "רשפיה רשפי אש", אבל אחרי כן זה הופך לשלהבת, ללהבה - ואז יכול האדם להתכלל בבורא עולם.

כלומר, סגולת היום וההתראות החיצונית שמתראה בצורה של להבה, אינה מעשה

החיצונית, וממנה נולדה הבחינה של "בעצב תלדי בנים", כלומר, העצב נולד בפנימיותו מחוסר החיבור בין הולד לאם שנוצר ע"י הלידה.

אמנם, כל זה רק בחיצוניות, כי מצד החיצוניות של הגופים, כשעובר נמצא במעי אמו הוא מקושר אליה, וכשהוא יוצא משם והופך לולד, הריהו נפרד. אבל מצד שורש הפנימיות, לעולם התכלית והמהות של הולד היא התכללות באמו. כל אדם, תכליתו היא ההתכללות בשורש, והשורש בעוד שורש וכו', עד שורש כל השורשים - בו ית'.

ממילא, כשיש דעת - שהיא הנקודה המחברת בין הולד לאם - שוב אין נקודה של "בעצב תלדי בנים", כי גם לאחר שהולד נולד, כל הזמן תשוקתו על אמו. "בעטרה שעיטרה לו אמו" - יש כל העת חיבור בין הולד לאם, ממילא אין עצב. ישנה התרחבות של הדברים, ההתרחבות לאחר התפשטות של הולד כלפי חוץ.

ה"בעצב תלדי בנים" נולד מההסתכלות הפשוטה שיש ניתוק בין האם לולד, אבל בשעה שהשורש מתחבר עם הענף, כשהענף מתכלל בשורש - אז ישנה שמחה.

בכל מועדי השנה ישנו דין של שמחה. ומדוע? כי "מועד" הוא מלשון ועד, מלשון חיבור - ממילא יש בו שמחה.

התגלות של ה"להבה"

"והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש... ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' למלוכה" (עובדיה א, יח-כא).

רואים אנו שנקבע יום אחד בשנה [מנהג ישראל דין הוא] להרבות באש, אבל זו אינה אש של נרות שנוהגים להדליק בשבת, ביו"ט ובשאר זמני הקודש, אלא יש כאן את הבחינה של "והיה

נקודה נוספת: בזוה"ק כתוב, ש"תורה בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא", כלומר, כשישנה תורה, אבל אין את האהבה של "רשפיה רשפי אש שלהבת י-ה" - זוהי הבחינה של "רפו ידיהם מן התורה". הם הרפו את אותו כח של הידיים שמעלה את התורה לשורשה, כלומר, שמעלה את האדם, שהוא חלק מעצמיות התורה, ומדבק אותו בקב"ה.

זו הכוונה "רפו ידיהם מן התורה"! ודאי שהיתה תורה, רק היה חסר את ההתקשרות של התורה לשורשה, את ההתקשרות של הנברא לבורא.

כח רשב"י - הסתלקות מנקודת הספק

כח סגולת הזמן הוא הכח לסלק מהאדם את כל המפריעים שמונעים את קירבתו לקונו.

הכח העיקרי שמונע את האדם מלהתקרב אל קונו, הוא עמלק כידוע, שהוא בחינה של ספק. כשאדם מסתפק, ממילא הוא אינו מתחבר בצורה ברורה. כשאדם יודע שיש דרך אחת והוא הולך בה, הוא רגוע ושלו. זו הדרך, והוא מחובר אליה בחיבור פנימי נפשי. אבל כשידועים לו שני דרכים, והוא הולך בדרך אחת בצורה של נסיון, בלב פנימה הוא כל הזמן אומר לעצמו: אולי טעיתי, אולי הדרך השניה היא הנכונה. כלומר, גם בשעה שהוא כבר צועד בדרך האמת, עדיין אין כאן את ה"אחזתיו ולא ארפנו". נקודת הבחירה, שהיא נקודת הספק, מונעת מהאדם את ההתקשרות האמיתית לפנימיות.

איך הדרך לצאת מנקודת הספק, ולהיכנס לפנימיות?

ידועים דברי הזוהר בפרשת נשא: "בהאי ספרא יפקו מגלותא". "זהר" הוא בגימטריא ברי ["ברי ושמא, ברי עדיף"]. הכח שאדם יכול להוציא מכוחו של רשב"י, הוא ההסתלקות מנקודת הספק שמולידה את ה"רפו ידיהם", וקבלת ה"ברי", הוודאות הפנימית.

חיצוני. זוהי נקודה פנימית בנפש של מדרגת שלהבת י-ה.

"רפו ידיהם בתורה"

כידוע, כח עמלק הוא נקודת הפירוד. "רפידים - שרפו ידיהם בתורה".

הפסוק אומר: "אחזתיו ולא ארפנו" (שה"ש ג, ד) - האחיזה בדבר היא ההתחברות אליו. "ולא ארפנו" - אין כאן נקודה של נפרדות מהדבר. "רפו ידיהם מהתורה" הוא ההיפך מהמהלך של "אחזתיו ולא ארפנו". היה כאן רפיון בהתחברות אל תורה.

"הלאו כה דברי כאש נאום ה'" (ירמיהו כג, כט). התורה היא כידוע בחינה של אש, והיא הכח להביא את האדם להשיג בהשגת הנפש את ה"רשפיה רשפי אש". אבל משם ואילך צריך להתעלות ל"להבה", לשלהבת. זוהי נקודת ההתכללות הגמורה של האדם בקב"ה.

סגולת היום היא האחדות, היפך נקודת הפירוד. זוהי המהות הפנימית של כח סילוק המידה הנקראת עמלק. השלהבת היא הכח המונע את כח עמלק מלפעול ולרפות את ידי האדם.

"רפידים - שרפו ידיהם מן התורה". מה הכוונה, וכי עוסקים בתורה עם הידיים? הן תז"ל דרשו מהפסוק "חיים הם למוצאייהם - למוצאייהם בפה" (עירובין נד ע"א)!

יש בענין זה כמה בחינות. הנקודה הראשונה והפשוטה היא, שחיבור של אדם אל דבר בנקודת הגוף נעשה ע"י שהוא אוחז אותם בידי. ה"אחזתיו" הוא אותה נקודה המתגלית ביד. משל למה הדבר דומה, אדם נמצא בלב ים והוא עומד לטבוע ח"ו. והנה לפתע מזדמן לו קרש לידו. מיד הוא נאחז בו בכל כוחו, ולא מרפה ממנו אפילו לרגע קט! איך הוא מתחבר אל הדבר? - עם הידיים!

ה"רפו ידיהם מן התורה" זו נקודה של חוסר חיבור לדבר.

שגם בנפילה הגמורה ביותר הקב"ה נמצא, אין לא למעלה ולא למטה, לא פנים ולא אחר - שוב אין לו צורך בידיים, לא שיעלו ולא שיורידו.

כשאדם חושב שהקב"ה בשמים והוא בארץ, ועליו לעלות מהארץ לשמים - הרי שהוא נצרך ל"ידיים" [במשל] שיעלו את הדברים. אבל כשברור לו שהקב"ה נמצא בכל מקום, אין מקום שהקב"ה לא נמצא ואין הבחנה בנפש שהקב"ה לא נמצא בה - בין בזמני העליה ובין בזמני הירידה - אז האדם מגיע לנקודה הפשוטה של "אחזתיו ולא ארפנו", מגיע לברי, מכל מקום, מכל זמן ומכל מצב. ממילא, אין טומאה שיכולה לספק אותו ולסלק אותו מנקודת הודאי.

התיקון של עמלק הוא באותה נקודה של ההכרה ב"השוכן איתם בתוך טומאתם", שגם בטומאה הכי גדולה שנקראת עמלק, הקב"ה נמצא.

כדי לקבל את סגולת היום, על האדם לחפש את הבורא עולם, ובאפשרותו למצוא את הקב"ה בכל רגע, בכל מקום ובכל זמן.

מי יתן ונזכה כולנו להתחבר אל הנקודה הפנימית: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה" וממילא נזכה במהרה ל"ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה". (בלבבי חלק 1 פרק 5)

ואיך באמת מקבלים וודאות פנימית?

הדרך היא ברורה מאוד, וכשהאדם מבין אותה הוא מסתלק מעל כל הנקודות של הספק. במשל שבדבר: אדם רוצה להגיע מירושלים לב"ב. הוא לא יודע אם נוסעים ימינה או שמאלה, נוסעים ישר וכו'. אם יסע ימינה - אולי יגיע לעיר אחרת, אם יסע שמאלה - גם ספק אם הוא בכיוון הנכון. במצב כזה אין לו ברירה והוא מנסה. אבל כשאדם נמצא בתוך העיר ב"ב, שוב אין לו ספק כיצד מגיעים לב"ב. הוא נמצא שם!

אדם צריך להבין שכל הדרכים מובילות לנקודה אחת ויחידה: להגיע לרבש"ע! אין דרך שאינה מביאה לרבש"ע, אם בשמחה ואם בצער, אם בעצב ואם ביסורים. כל הדרכים בסופו של דבר מובילות אל הרבש"ע. אלא מאי? כשאדם חושב שהקב"ה נמצא בסוף הדרך, ממילא הוא מסתפק: גם אם כל דרך מובילה לרבש"ע, אבל מי אמר שזו הדרך שלי, מי אמר שאני שייך לכאן וכו'. אבל כשהוא תופס שבעצם אין כזה מושג "דרך", אלא בכל מקום ומקום הקב"ה נמצא - ממילא אין אצלו שום נקודת ספק! הוא לא מסתפק: מי אמר שדרך כאן אני אגיע!

הנה פסח שני נועד עבור מי "שהיה טמא או בדרך רחוקה". "טמא" ו"דרך רחוקה" ענין אחד להם. דרך רחוקה היא בנקודת המקום, וטמא הוא בנקודת הנפש - הוא רחוק מהבורא עולם. אבל כשאדם יודע ומרגיש בנפשו את "השוכן איתם בתוך טומאתם" - שגם בתוך נקודת הטומאה הרבש"ע נמצא, אין לו צורך בפסח שני! ודאי שבחיצוניות יש פסח שני ויש דיני טומאה, אבל מצד המהלך הפנימי שבנפש למי שזכה להכרה זו אין בו כל צורך.

התיקון של רשב"י, שנקבע בתוך שבעת ימי פסח שני [שכידוע כשם שישנם שבעה ימים בפסח ראשון, כן הוא גם בפסח שני], מגלה אור עליון, שגם בתוך הטומאה הקב"ה נמצא. ממילא, כשאדם יודע

